

แผนผังภูมินิเวศการอนุรักษ์พื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ประเภทชายหาด

หาดสุขสำราญ (ไม้รูด) และหาดบ้านซิ่น

ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

ภายใต้

โครงการจัดทำแผนผังภูมินิเวศการอนุรักษ์พื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ
ประเภทชายหาด ในพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออก

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กันยายน 2567

แผนผังภูมินิเวศการอนุรักษ์พื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาด
หาดสุขสำราญ (ไม้รูด) และหาดบานชื่น ตำบลไม้รูด
อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

ภายใต้
โครงการจัดทำแผนผังภูมินิเวศการอนุรักษ์พื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ
ประเภทชายหาด ในพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออก

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กันยายน 2567

ข้อมูลบรรณานุกรม

แผนผังภูมินิเวศการอนุรักษ์พื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาด
หาดสุขสำราญ (ไม้รูด) และหาดบานชื่น ตำบลไม้รูด อำเภอกลองใหญ่ จังหวัดตราด
ภายใต้โครงการจัดทำแผนผังภูมินิเวศการอนุรักษ์พื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ
ประเภทชายหาด ในพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออก

ผู้จัดทำ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กองจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม
118/1 อาคารทิปโก้ 2 ถนนพระรามที่ 6 แขวงพญาไท เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์ 0 2265 6580 โทรสาร 0 2265 6580

ผู้ศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

การอ้างอิง สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2567.
แผนผังภูมินิเวศการอนุรักษ์พื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาด
หาดสุขสำราญ (ไม้รูด) และหาดบานชื่น ตำบลไม้รูด อำเภอกลองใหญ่ จังหวัดตราด.
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.

พิมพ์เมื่อ กันยายน 2567

จำนวนพิมพ์ 100 เล่ม

จำนวนหน้า 214 หน้า

จัดพิมพ์โดย สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ที่ปรึกษาโครงการ

1. นายประเสริฐ ศิริินภาพร เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. นายจิรวุฒิ รัตติสุนทร รองเลขาธิการสำนักงานนโยบายและ
แผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. นางกิตติมา ยินเจริญ ผู้อำนวยการกองจัดการสิ่งแวดล้อม
ธรรมชาติและศิลปกรรม

คณะกรรมการกำกับโครงการ

1. นางสาวสรโรชา หรุ่นศิริ นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ
2. นางสาววรนิจ ไกรพิณิจ นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ
3. นางสาวนิลุบล ผ่องศรี นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ
4. นายสรราช วงศ์ทรัพย์สิน นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ
5. นางสาวกาญจนรินทร์ มหาวี เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

คณะผู้ศึกษา

คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนบริหารงานโครงการ

ผศ.ดร. นิตยา เมี้ยนมิตร

หัวหน้าโครงการ

ส่วนศึกษาโครงการ

1. ผศ.ดร.รัชณี โพธิ์แท่น	ผู้เชี่ยวชาญด้านการมีส่วนร่วมและการวางแผน
2. รศ.ดร.ฉัตรชัย เงินแสงสรวย	ผู้เชี่ยวชาญด้านพฤกษศาสตร์
3. ผศ.ดร. นฤมล แก้วจำปา	ผู้เชี่ยวชาญด้านนิเวศวิทยา
4. ดร.อุษารดี ภู่มาลี	ผู้เชี่ยวชาญด้านนันทนาการและการท่องเที่ยว
5. ดร.วินัส ต่วนเครือ	ผู้เชี่ยวชาญด้านสารสนเทศภูมิศาสตร์/ภูมิศาสตร์สิ่งแวดล้อม
6. ดร.มัชฌิมา สระศรีรัตน์	ผู้เชี่ยวชาญด้านธรณีวิทยาและปฐพีวิทยา

ส่วนสนับสนุนโครงการ

1. นางสาวพรพิสุทธิ์ พิมจันทร์	ผู้ช่วยนักวิจัย
2. นางสาวกุลนิษฐ์ นาควิเชียร	เลขานุการโครงการ

รายชื่อคณะอนุกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม

1. นายโรจน์ คุณเอนก	ประธานอนุกรรมการ
2. เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	รองประธานอนุกรรมการ
3. ผู้แทนสำนักงานงบประมาณ	อนุกรรมการ
4. ผู้แทนกรมธนารักษ์	อนุกรรมการ
5. ผู้แทนกรมทางหลวงชนบท	อนุกรรมการ
6. ผู้แทนกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	อนุกรรมการ
7. ผู้แทนกรมทรัพยากรธรณี	อนุกรรมการ
8. ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	อนุกรรมการ
9. ผู้แทนกรมโยธาธิการและผังเมือง	อนุกรรมการ
10. ผู้แทนกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	อนุกรรมการ
11. ผู้แทนกรมศิลปากร	อนุกรรมการ
12. ผู้แทนกรมการท่องเที่ยว	อนุกรรมการ
13. ผู้แทนการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	อนุกรรมการ
14. นายกสภาคมนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อมหรือผู้แทน	อนุกรรมการ
15. นายนพดล ธิยะใจ	อนุกรรมการ
16. นางสุกัลยา ปัทมาจักร์	อนุกรรมการ
17. นายรุจิโรจน์ อนามบุตร	อนุกรรมการ
18. นางสาวดรรรชนี เอมพันธ์	อนุกรรมการ
19. นายสด แดงเอียด	อนุกรรมการ
20. ผู้อำนวยการกองจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม	อนุกรรมการและเลขานุการ
21. เจ้าหน้าที่สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
22. เจ้าหน้าที่สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คำนำ

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานหลักสำคัญที่รับผิดชอบในการขับเคลื่อน เป้าหมายแผนแม่บทประเด็นที่ 6 พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ เป้าหมายย่อยเพื่อให้เกิดความยั่งยืนทางภูมินิเวศ ภูมิสังคม และวัฒนธรรม และมีภารกิจในการกำหนดเครื่องมือ กลไก และมาตรการในการบริหารจัดการพื้นที่แหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ และเป็นหน่วยงานขับเคลื่อนหลักของแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมแห่งชาติ พ.ศ.2566 - 2580 ที่มีเป้าหมายในการอนุรักษ์ คุ้มครอง พื้นฟู และใช้ประโยชน์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมอย่างสมดุลด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเป็นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน เกิดความตระหนัก รับรู้ รับผิดชอบและเฝ้าระวังรักษาสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของประชาชนทุกระดับ และเสริมสร้างและสนับสนุน กลไก เครื่องมือ องค์กร เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งและประสิทธิภาพแก่ระบบบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของประเทศ และเพื่อให้บรรลุตัวชี้วัดของแผนที่ใช้จำนวนแหล่งธรรมชาติที่ได้รับการจัดการตามแนวทางภูมินิเวศหรือเกณฑ์การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้งให้มีระบบฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การมีเครือข่ายด้านการอนุรักษ์ และมีกลไกสนับสนุนที่มีประสิทธิภาพ เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของแผนฯ ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2567 จึงจัดทำโครงการจัดทำแผนผังภูมินิเวศการอนุรักษ์พื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและประเภทชายหาด ในพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออก โดยกำหนดให้พื้นที่ชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ด) และหาดบานชื่น เป็นพื้นที่ต้นแบบเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและคุณภาพภูมินิเวศ และมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน บนฐานทรัพยากรธรรมชาติและฐานทรัพยากรวัฒนธรรมที่คำนึงถึงอัตลักษณ์และภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่น เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และพัฒนา ยกระดับคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชนไปพร้อมกับความสามารถในการสนับสนุนการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของแหล่งธรรมชาติ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมของพื้นที่และของประเทศที่เหมาะสมและยั่งยืน อีกทั้งยังเป็นการสนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติด้านการแข่งขันร่วมด้วย ทั้งนี้ คณะอนุกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม ในการประชุม ครั้งที่ 3/2567 เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2567 ได้มีมติเห็นชอบในหลักการ (ร่าง) แผนผังภูมินิเวศการอนุรักษ์พื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและประเภทชายหาด (หาดสุขสำราญ (ไม่รู้ด) และหาดบานชื่น จังหวัดตราด) แล้ว

คณะผู้จัดทำ

กันยายน 2567

สารบัญ

	หน้า
คณะผู้ศึกษา	5
รายชื่อคณะกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม	6
คำนำ	7
สารบัญ	8
สารบัญภาพ	10
สารบัญตาราง	14
บทที่ 1 บทนำ	15
บทที่ 2 แนวคิด และทฤษฎี	18
บทที่ 3 ข้อมูลตำบลไม้รูด	23
บทที่ 4 พื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาดสุขสำราญ (ไม้รูด)	82
4.1 ข้อมูลทั่วไป ชายหาดสุขสำราญ (ไม้รูด) จังหวัดตราด	82
4.2 การกำหนดเขตการบริหารจัดการพื้นที่	90
4.3 สถานภาพของแหล่ง	95
4.4 กฎหมายที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการพื้นที่	96
4.5 ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน	102
4.6 การวิเคราะห์ศักยภาพ ปัญหาหรือข้อจำกัดของพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาด สุขสำราญ (ไม้รูด)	104
บทที่ 5 พื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาดบ้านขึ้น	112
5.1 ข้อมูลทั่วไป ชายหาดสุขสำราญ (ไม้รูด) จังหวัดตราด	112
5.2 การกำหนดเขตการบริหารจัดการพื้นที่	121
5.3 สถานภาพของแหล่ง	127
5.4 กฎหมายที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการพื้นที่	128
5.5 ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน	134
5.6 การวิเคราะห์ศักยภาพ ปัญหาหรือข้อจำกัดของพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาด บ้านขึ้น	136
บทที่ 6 แผนการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาด: หาดสุขสำราญ (ไม้รูด) และหาดบ้านขึ้น ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด	146
6.1 การวิเคราะห์เพื่อวางแผนการของการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ (SWOT analysis)	146

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
6.2 แผนการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม้รูด)และหาด บานชื่น	150
บทที่ 7 ข้อเสนอแนวทางการดำเนินงานต่อไป	205
7.1 ข้อเสนอเชิงนโยบายพื้นที่ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด	205
7.2 ข้อเสนอแนะภาพรวมในการบริหารจัดการพื้นที่แหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ ประเภทชายหาดในพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออก	207
7.3 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ แหล่งธรรมชาติประเภทชายหาด	208
7.4 ข้อเสนอแนะแนวทางการสร้างแรงจูงใจให้เกิดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่แหล่งธรรมชาติประเภทชายหาด	210
เอกสารอ้างอิง	212
กิตติกรรมประกาศ	214

สารบัญภาพ

	หน้า	
ภาพที่ 1	รูปแบบการจัดการเขตการใช้ที่ดินและพื้นที่แหล่งธรรมชาติ	19
ภาพที่ 2	แผนที่ชุดดิน และเนื้อดิน ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด	27
ภาพที่ 3	ความอุดมสมบูรณ์ของดินในที่ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด	28
ภาพที่ 4	ข้อมูลหน่วยหิน ในพื้นที่ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด	28
ภาพที่ 5	แผนที่หน่วยหิน ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด	29
ภาพที่ 6	แผนที่แสดงจุดสำรวจดิน	30
ภาพที่ 7	แผนที่แสดงความลาดชันของพื้นที่สำรวจ ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด	31
ภาพที่ 8	แผนที่แสดงพื้นที่ศักยภาพแร่ของพื้นที่สำรวจ ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด	31
ภาพที่ 9	ลักษณะและสมบัติดินบริเวณจุดสำรวจที่ 1	32
ภาพที่ 10	ลักษณะและสมบัติดินบริเวณจุดสำรวจที่ 2	33
ภาพที่ 11	ลักษณะและสมบัติดินบริเวณจุดสำรวจที่ 3	34
ภาพที่ 12	ลักษณะและสมบัติดินบริเวณจุดสำรวจที่ 4	35
ภาพที่ 13	สภาพปัญหาของการใช้ที่ดินไม่ตรงสมรรถนะที่ดินบริเวณจุดสำรวจที่ 4	36
ภาพที่ 14	ลักษณะและสมบัติดินบริเวณจุดสำรวจที่ 5	37
ภาพที่ 15	ลักษณะและสมบัติดินบริเวณจุดสำรวจที่ 6	38
ภาพที่ 16	ลักษณะและสมบัติดินบริเวณจุดสำรวจที่ 7	39
ภาพที่ 17	ลักษณะและสมบัติดินบริเวณจุดสำรวจที่ 8	40
ภาพที่ 18	ลักษณะและสมบัติดินบริเวณจุดสำรวจที่ 9	41
ภาพที่ 19	แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด	43
ภาพที่ 20	แผนที่พิกัดสถานีเก็บตัวอย่างคุณภาพน้ำชายฝั่งจังหวัดตราด ได้แก่ สถานี SS-1 (ชายฝั่งหาดสุขสำราญ-1 ตื้น/ใกล้ฝั่ง); สถานี SS-2 (ชายฝั่งหาดสุขสำราญ-2 ลึก/ไกลฝั่ง); สถานี BC-1 (ชายฝั่งหาดบานชื่น-1 ตื้น/ใกล้ฝั่ง; และสถานี BC-2 (ชายฝั่งหาดบานชื่น-2) ลึก/ไกลฝั่ง	44
ภาพที่ 21	พื้นที่สำรวจและศึกษาบริเวณหาดสุขสำราญและหาดบานชื่น ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด	48
ภาพที่ 22	แผนที่พื้นที่สำรวจและศึกษาบริเวณหอย่อมป่าพรุ เส้นทางไปบ้านท้องอ่าว ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด	48
ภาพที่ 23	สังคมพืชชายหาดที่เป็นหาดทราย หาดทรายปนหิน และหาดหิน บริเวณหาดสุขสำราญ ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด	49

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 24	ป่าดิบแล้งที่เป็นป่ารุ่น ซึ่งอยู่ด้านหลังสังคัมพีชชายหาด บริเวณหาดสุขสำราญ ตำบลไม้รูด อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด 50
ภาพที่ 25	ป่าชายเลนตามแนวคลองมะโรอยู่ใกล้หาดบ้านขึ้นและเชื่อมต่อกับป่าชายเลนชุมชนบ้านคลองมะโร หมู่ที่ 5 ตำบลไม้รูด อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด 50
ภาพที่ 26	ห้วยอมป่าพรุที่อยู่ใกล้หาดบ้านขึ้น ตำบลไม้รูด อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด รวมห้วยอมป่าพรุ เส้นทางไปบ้านท้องอ่าว 51
ภาพที่ 27	พรรณไม้ต้นที่พบตามหาดทราย 53
ภาพที่ 28	พรรณปาล์มคล้ายไม้ต้นและไม้พุ่มที่พบตามหาดทราย 55
ภาพที่ 29	พรรณไม้พุ่มและไม้ล้มลุกที่พบตามสังคัมพีชชายหาด 56
ภาพที่ 30	พรรณไม้ล้มลุกที่พบตามสังคัมพีชชายหาด 57
ภาพที่ 31	พรรณไม้ล้มลุกอิงอาศัยและเฟิร์นอิงอาศัยที่พบตามสังคัมพีชชายหาด 58
ภาพที่ 32	พรรณไม้ป่าชายเลนที่พบตามหาดทรายปนหินที่มีน้ำทะเลท่วมถึง 58
ภาพที่ 33	พรรณไม้ต่างประเทศที่พบตามสังคัมพีชชายหาด 59
ภาพที่ 34	พรรณไม้ที่พบตามป่าดิบแล้งที่เป็นป่ารุ่น 60
ภาพที่ 35	พรรณไม้ที่พบตามป่าดิบแล้งที่เป็นป่ารุ่น 61
ภาพที่ 36	พรรณไม้ที่พบตามป่าชายเลน 62
ภาพที่ 37	ลำแพน (<i>Sonneratia alba</i>) ล้มตายแบบถอนรากถอนโคน 64
ภาพที่ 38	พรรณไม้ที่พบตามป่าพรุ 65
ภาพที่ 39	พื้นที่พักผ่อนหย่อนใจบริเวณวัดวิสุทธิการาม และหาดทรายสองสี 76
ภาพที่ 40	ศาลเจ้าพ่อไม้รูด ตำบลไม้รูด อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด 77
ภาพที่ 41	อนุสาวรีย์ของพลเรือเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ 78
ภาพที่ 42	แผนที่แสดงตำแหน่งหาดสุขสำราญ (ไม้รูด)จังหวัดตราด 83
ภาพที่ 43	ลักษณะการใช้ประโยชน์บริเวณชายหาดสุขสำราญ (ไม้รูด) และแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในชุมชนไม้รูด ตำบลไม้รูด อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด 84
ภาพที่ 44	ลักษณะทางกายภาพของตะกอนชายหาดบริเวณหาดสุขสำราญ 86
ภาพที่ 45	ลักษณะทางกายภาพของตะกอนชายหาดบริเวณหาดสุขสำราญ 87
ภาพที่ 46	พื้นที่ป่าพรุเหนือชายหาดไม้รูด 90
ภาพที่ 47	ตัวอย่างพรรณไม้ในพื้นที่ป่าพรุเหนือชายหาดไม้รูด 90
ภาพที่ 48	ขอบเขตพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาด หาดสุขสำราญ (ไม้รูด) 92

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า	
ภาพที่ 49	เขตพื้นที่อนุรักษ์ (Conservation Area) บริเวณชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต)	93
ภาพที่ 50	พื้นที่เขตบริการและจัดการบริเวณชายหาดหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต)	95
ภาพที่ 51	แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่หน่วยงานในเขตพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาด สุขสำราญ (ไม่รู้ต)	98
ภาพที่ 52	แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดบ้านขึ้น	103
ภาพที่ 53	ลักษณะชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) ตำบลไม่รู้ต อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด	104
ภาพที่ 54	ลักษณะพื้นที่ชายหาดเมื่อน้ำลงต่ำสุด และเส้นทางข้ามระหว่างชุมชนกับชายหาด	106
ภาพที่ 55	ขยะที่พบบริเวณชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต)	107
ภาพที่ 56	ผลกระทบจากคลื่นที่เกิดกับต้นไม้และการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินริมชายหาด สุขสำราญ (ไม่รู้ต)	107
ภาพที่ 57	สถานการณ์ชุมชนด้านการจัดการขยะ และการทับถมของทรายปากคลองไม่รู้ต	108
ภาพที่ 58	แผนที่ตำแหน่งหาดบ้านขึ้น จังหวัดตราด	114
ภาพที่ 59	สภาพพื้นที่หาดบ้านขึ้น ตำบลไม่รู้ต อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด	115
ภาพที่ 60	บริเวณชายหาดในช่วงเช้า และช่วงบ่ายของวันในเดือนกรกฎาคม 2567	115
ภาพที่ 61	ร้านอาหารและสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณหาดบ้านขึ้น	116
ภาพที่ 62	ลักษณะทางกายภาพของตะกอนชายหาดบริเวณหาดบ้านขึ้น	118
ภาพที่ 63	แนวต้นสนทะเล (<i>Casuarina equisetifolia</i>) ริมหาดบ้านขึ้น	120
ภาพที่ 64	ตัวอย่างพรรณไม้ที่พบในป่าพรุบริเวณหาดบ้านขึ้นและพื้นที่ใกล้เคียง	120
ภาพที่ 65	ขอบเขตพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาด หาดบ้านขึ้น	123
ภาพที่ 66	เขตพื้นที่อนุรักษ์ (Conservation Area) บริเวณชายหาดบ้านขึ้น	125
ภาพที่ 67	แนวกันคลื่นบริเวณหาดบ้านขึ้น ระยะทาง 1.5 กิโลเมตร	126
ภาพที่ 68	สภาพพื้นที่ป่าพรุที่บางส่วนอยู่ในเขตพื้นที่เอกชนที่ยังไม่มีการใช้ประโยชน์	126
ภาพที่ 69	สภาพการตั้งชุมชนบ้านห้วงบอน หมู่ที่ 5 และการดำรงชีพของประชาชนบริเวณ คลองมะโร	127
ภาพที่ 70	แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่หน่วยงานในเขตพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดบ้านขึ้น	131
ภาพที่ 71	สภาพพื้นที่ป่าชายเลนชุมชนหมู่ที่ 5 บ้านห้วงบอน ตำบลไม่รู้ต อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด	132
ภาพที่ 72	แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดบ้านขึ้น	135
ภาพที่ 73	หาดทรายที่กว้างขวาง และน้ำทะเลที่สะอาดปากคลองมะโร หาดบ้านขึ้น	136

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า	
ภาพที่ 74	สภาพพื้นที่ที่ปรากฏพืชพรรณต่าง ๆ บริเวณปากคลองมะโรและหาดบ้านขึ้น ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด	137
ภาพที่ 75	สภาพบริเวณริมชายหาดที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นและลมที่แรงในช่วงฤดูมรสุม	139
ภาพที่ 76	สภาพพื้นที่ชายหาดบ้านขึ้นในฤดูมรสุมที่พบขยะจากเศษซากใบไม้และกิ่งไม้	140
ภาพที่ 77	ความเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศป่าชายเลนปากคลองมะโร	140
ภาพที่ 78	สภาพแนวกันคลื่นที่ก่อสร้างบริเวณชายหาดบ้านขึ้นที่ชำรุดจากคลื่นที่สูงเกิน แนวกันคลื่น	141
ภาพที่ 79	สถานการณ์ชุมชนด้านการจัดการขยะ และการทับถมของทรายปากคลองไม้รูด	142

สารบัญตาราง

	หน้า	
ตารางที่ 1	ข้อมูลชุดดิน ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด	24
ตารางที่ 2	ข้อมูลเนื้อดิน ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด	25
ตารางที่ 3	ข้อมูลความอุดมสมบูรณ์ของดิน ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด	25
ตารางที่ 4	ข้อมูลหน่วยหิน ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด	26
ตารางที่ 5	ข้อมูลธรณีสัณฐานชายฝั่งทะเล ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด	26
ตารางที่ 6	ข้อมูลจุดสำรวจดินเพื่อประเมินผลกระทบของการใช้ที่ดินต่อชายหาด	30
ตารางที่ 7	ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด	42
ตารางที่ 8	พิกัดสถานีเก็บตัวอย่างคุณภาพน้ำชายฝั่งจังหวัดตราด	45
ตารางที่ 9	พารามิเตอร์ที่ใช้ในการตรวจวัดคุณภาพของน้ำทะเลชายฝั่งที่ทำการศึกษ	45
ตารางที่ 10	ค่าพารามิเตอร์ของคุณภาพของน้ำทะเลชายฝั่งโดยเฉลี่ย (+S.D.) ที่ทำการศึกษ	46
ตารางที่ 11	ปริมาณสารอาหารอนินทรีย์ละลายและปริมาณแบคทีเรียโคลิฟอร์มโดยเฉลี่ย (+S.D.) ที่ทำการศึกษ	46
ตารางที่ 12	คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งหาดสุขสำราญและหาดบานชื่น จังหวัดตราด เปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งของกรมควบคุมมลพิษ	47
ตารางที่ 13	รายชื่อพรรณไม้บริเวณหาดสุขสำราญและหาดบานชื่น ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด	66
ตารางที่ 14	ข้อมูลอาชีพของผู้อาศัยอยู่จริงในตำบลไม้รูด จำแนกตามจำนวนประชากร	78
ตารางที่ 15	รายได้และรายจ่ายของผู้อาศัยอยู่ในตำบลไม้รูด จำแนกตามหมู่บ้าน	79
ตารางที่ 16	การวิเคราะห์ศักยภาพ และปัญหาหรือข้อจำกัดของพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม้รูด) จำแนกตามเขตพื้นที่การจัดการ	108
ตารางที่ 17	การวิเคราะห์ศักยภาพ และปัญหาหรือข้อจำกัดของพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดบานชื่นจำแนกตามเขตพื้นที่การจัดการ	142
ตารางที่ 18	การวิเคราะห์เพื่อวางแผนการของการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ	149
ตารางที่ 19	สรุปแผนการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม้รูด)และหาดบานชื่น ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด	189

บทที่ 1 บทนำ

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ได้จำแนกลักษณะของสิ่งแวดล้อมธรรมชาติที่มีคุณค่าทางวิชาการและสุนทรียภาพที่เกี่ยวข้องเป็นสัณฐานที่สำคัญทางธรณีวิทยาและภูมิศาสตร์ ออกเป็น 10 ประเภท ได้แก่ น้ำตก ชายหาด แหล่งน้ำ เกาะ แก่ง ซากดึกดำบรรพ์ ธรณีสัณฐานและภูมิลักษณะวรรณาน้ำตก ภูเขา และโป่งพุร้อน (ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 กันยายน 2552) มีจำนวนมากกว่า 4,700 แห่ง กระจายอยู่ทั่วไปในประเทศไทย สิ่งแวดล้อมธรรมชาติดังกล่าว หากได้รับผลกระทบที่ทำให้เกิดการเสียหายหรือถูกทำลายให้หมดสภาพไปก็ยากที่จะฟื้นฟูให้กลับคืนสู่สภาพเดิมได้

สถานการณ์ปัจจุบันของประเทศไทยได้มีการส่งเสริมและพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม ในภูมิภาคต่าง ๆ รวมทั้ง การขยายความเจริญและความเป็นเมืองอย่างรวดเร็วตามกระแสของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม มาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดการใช้ประโยชน์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติตามที่กล่าวข้างต้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมธรรมชาติที่เป็นแหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ประเภทชายหาด ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2532 ในพื้นที่ภาคกลาง ได้แก่ หาดวนกร หาดหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ หาดเจ้าสำราญ หาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี และดอนหอยหลอด จังหวัดสมุทรสงคราม ภาคตะวันออก ได้แก่ หาดบางแสน หาดพัทยา หาดจอมเทียน จังหวัดชลบุรี หาดแม่รำพึง หาดแม่พิมพ์ หาดทรายแก้ว (เกาะเสม็ด) จังหวัดระยอง หาดคู้วิมาน แหลมเสด็จคู้กระเบน แหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี และอ่าวตาลคู่ แหลมงอบ หาดทรายแก้ว หาดสุขสำราญ (ไม่รู้ด) หาดบานชื่น จังหวัดตราด จำนวน 19 แห่ง

ที่ผ่านมาหลายภาคส่วนมีความต้องการเข้าใช้สิ่งแวดล้อมธรรมชาติในรูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ด้านการท่องเที่ยว ด้านเศรษฐกิจ และโครงการพัฒนาของภาครัฐ เป็นต้น ซึ่งในหลายพื้นที่มีการพัฒนาโครงสร้างขนาดใหญ่ของรัฐ (ที่ประชิดกับตัวแหล่ง) การบุกรุกสิ่งแวดล้อมธรรมชาติทั้งที่เกิดจากคนในพื้นที่เองที่ใช้เป็นแหล่งอาหาร แหล่งทำมาหากิน และแหล่งที่อยู่อาศัย รวมถึงนายทุนทั้งในและนอกพื้นที่ นอกจากนี้การใช้ประโยชน์พื้นที่ดังกล่าวยังไม่เคารพกฎกติกาหรือกฎระเบียบต่าง ๆ ของพื้นที่เท่าที่ควร อีกทั้งยังมีการพัฒนาพื้นที่ไม่ได้รับการวางแผนและแผนอย่างเหมาะสม ทั้งสิ่งแวดล้อมธรรมชาติที่อยู่ในความรับผิดชอบของชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และผู้ประกอบการ สร้างความขัดแย้งของการใช้ประโยชน์ทรัพยากรในพื้นที่ ส่งผลกระทบให้สิ่งแวดล้อมธรรมชาติได้รับผลกระทบอย่างต่อเนื่องจนเกิดความเสียหาย เนื่องจากสิ่งแวดล้อมธรรมชาติเป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศ หากระบบนิเวศขาดสมดุลจากการใช้ประโยชน์พื้นที่ที่เข้มข้นและขาดการจัดการที่ดี ส่งผลให้พืชพรรณและสัตว์บางชนิดได้รับผลกระทบเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือสูญหายไป ประกอบกับการประเมินความเสี่ยงของสิ่งแวดล้อมธรรมชาติโดยใช้เกณฑ์การประเมินตัวชี้วัดด้านความเสี่ยงตามแนวทางของคู่มือการจัดการแหล่งธรรมชาติประเภทชายหาด ปี พ.ศ. 2546 ในพื้นที่ตัวอย่าง หาดเจ้าสำราญ จังหวัดเพชรบุรี ปี พ.ศ. 2565 พบความเสี่ยง มีค่าคะแนน 39.52

โดยเมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2546 ที่มีค่าคะแนน ร้อยละ 32.85 พบว่าค่าความเสี่ยงเพิ่มขึ้นจากเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการจัดการขยะและความสะอาด การสร้างคันทับหรือเขื่อนยื่นลงไปทะเล เป็นต้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องจัดการกับความเสี่ยงที่อาจส่งผลกระทบต่อในระยะยาว หากพื้นที่ไม่ได้รับการวางแผนและการจัดการอย่างเหมาะสม ทำให้สิ่งแวดล้อมธรรมชาติถูกทำลายและเปลี่ยนแปลงสภาพไปยากต่อการฟื้นฟูของระบบนิเวศคืนสู่สภาพเดิม จำเป็นต้องสงวน รักษา อนุรักษ์ และคุ้มครองพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องมีการวางแผนและจัดทำแผนการจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ เพื่อฟื้นฟูพื้นที่และลดผลกระทบที่อาจเกิดจากกิจกรรมต่าง ๆ ในอนาคตต่อสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและ การวางแผนเมืองยังไม่ครอบคลุมและเพียงพอต่อการกำกับการใช้ประโยชน์พื้นที่ที่เหมาะสม เพื่อคุ้มครองสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ให้เกิดความสมดุลทางกายภาพได้ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม จึงต้องมีกลไกการสงวน รักษา อนุรักษ์ และคุ้มครองมรดกทางธรรมชาติ เพื่อเป็นเครื่องมือในการกำกับการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เกิดความเหมาะสมอย่างสมดุล และมีการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนในวิถีธรรมชาติตามระบบนิเวศ รวมทั้ง กระตุ้นให้เกิดความรับผิดชอบในการจัดการเชิงพื้นที่ร่วมกันของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานเพื่อให้มีการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติตามระบบนิเวศ และการใช้ประโยชน์ที่ดินเกิดความสมดุลอย่างยั่งยืน โดยที่ประเทศไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อใช้เป็นการพัฒนาประเทศที่สร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านที่ 5 การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเชิงนิเวศที่มุ่งเน้นความเป็นเมืองที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง และถ่ายทอดสู่แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 6 พื้นที่และ เมืองนำอยู่อัจฉริยะ แผนย่อยการพัฒนาเมือง ชนบท เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ รวมทั้งผังพื้นที่อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และแหล่งโบราณคดีเพิ่มขึ้นอีกอย่างน้อยใน 3 จังหวัด ของ 2 ภาค ในปี พ.ศ. 2566 - 2570 และภายในปี พ.ศ. 2580 สามารถมีครบทั้ง 6 ภาค ของประเทศ ดังนั้น การจัดทำผังภูมิวิเวศสิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาด ในพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออกจึงเป็นเครื่องมือและกลไกในการวางแผนการจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ให้ได้รับการอนุรักษ์ คุ้มครอง ฟื้นฟู พัฒนา และใช้ประโยชน์ให้เกิดความเหมาะสมภายใต้ระบบนิเวศและศักยภาพภูมิวิเวศนั้น ๆ ซึ่งจะช่วยให้การใช้ประโยชน์พื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและบริเวณที่เกี่ยวข้องเกิดความสมดุลทางกายภาพ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงมีการคุ้มครองพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติที่มีคุณค่าและความสำคัญของท้องถิ่นได้ในระยะยาว โดยจำเป็นต้องมีการจัดการเชิงพื้นที่ร่วมกันของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ระดับชุมชน ระดับท้องถิ่น ระดับภาค ไปจนถึงระดับประเทศ

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานหลักสำคัญที่รับผิดชอบในการขับเคลื่อน เป้าหมายแผนแม่บทประเด็นที่ 6 พื้นที่และเมืองนำอยู่อัจฉริยะ เป้าหมายย่อยเพื่อให้เกิดความยั่งยืนทางภูมิวิเวศ ภูมิสังคม และวัฒนธรรม และมีภารกิจในการกำหนดเครื่องมือ กลไก และมาตรการในการบริหารจัดการพื้นที่แหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ และเป็นหน่วยงานขับเคลื่อนหลักของแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2566 - 2580 (แผนระดับ 3

ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2563) ที่มีเป้าหมายในการอนุรักษ์ คุ้มครอง ป่าต้นฟู และใช้ประโยชน์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมอย่างสมดุลด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเป็นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน เกิดความตระหนัก รับรู้ รับผิดชอบและเฝ้าระวังรักษาสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของประชาชนทุกระดับ และเสริมสร้างและสนับสนุน กลไก เครื่องมือองค์กร เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งและประสิทธิภาพแก่ระบบบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของประเทศ และเพื่อให้บรรลุตัวชี้วัดของแผนที่ใช้จำนวนแหล่งธรรมชาติที่ได้รับการจัดการตามแนวทางภูมินิเวศหรือเกณฑ์การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้งให้มีระบบฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การมีเครือข่ายด้านการอนุรักษ์ และมีกลไกสนับสนุนที่มีประสิทธิภาพ เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของแผนฯ ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2567 จึงจัดทำโครงการจัดทำแผนผังภูมินิเวศการอนุรักษ์พื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาด ในพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออก เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติตามศักยภาพภูมินิเวศและมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน บนฐานทรัพยากรธรรมชาติและฐานทรัพยากรวัฒนธรรมที่ค้ำึงถึงอัตลักษณ์และภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่น เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และพัฒนา ยกกระดับคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชนไปพร้อมกับความสามารถในการสนับสนุนการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของแหล่งธรรมชาติ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมของพื้นที่และของประเทศที่เหมาะสมและยั่งยืน อีกทั้งยังเป็นการสนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติด้านการแข่งขันร่วมด้วย

บทที่ 2 แนวคิด และทฤษฎี

2.1 แนวคิดในการจัดทำแผนผังภูมินิเวศการอนุรักษ์พื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุพรรณบุรี (ไม่รู้ต) และหาดบ้านชื่น ตำบลไม่รู้ต อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด

การจัดทำแผนผังภูมินิเวศการอนุรักษ์พื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ได้พิจารณาครอบคลุมมิติ ทั้งสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สิ่งมีชีวิต และการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ภายในพื้นที่นั้น ๆ เช่น ชุมชน วิถีชีวิต และวัฒนธรรม ตามนิยามของ Forman & Godron (1986) และ Taitakoo (2005) เพื่อให้แผนผังภูมินิเวศนี้เป็นเครื่องมือหรือกลไกเพื่ออนุรักษ์ พื้นฟู และใช้ประโยชน์พื้นที่ ที่คำนึงถึงศักยภาพและข้อจำกัดของพื้นที่ โดยพิจารณาถึงความสัมพันธ์เชิงพื้นที่และระบบนิเวศของพื้นที่เป็นสำคัญ ภายใต้การ บูรณาการศาสตร์ สาขาวิชาด้านต่าง ๆ ในบริบทด้านภูมิประเทศ ภูมิสังคม ภูมิวัฒนธรรม และกิจกรรมของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคีนำไปสู่การวางผังการจัดการพื้นที่

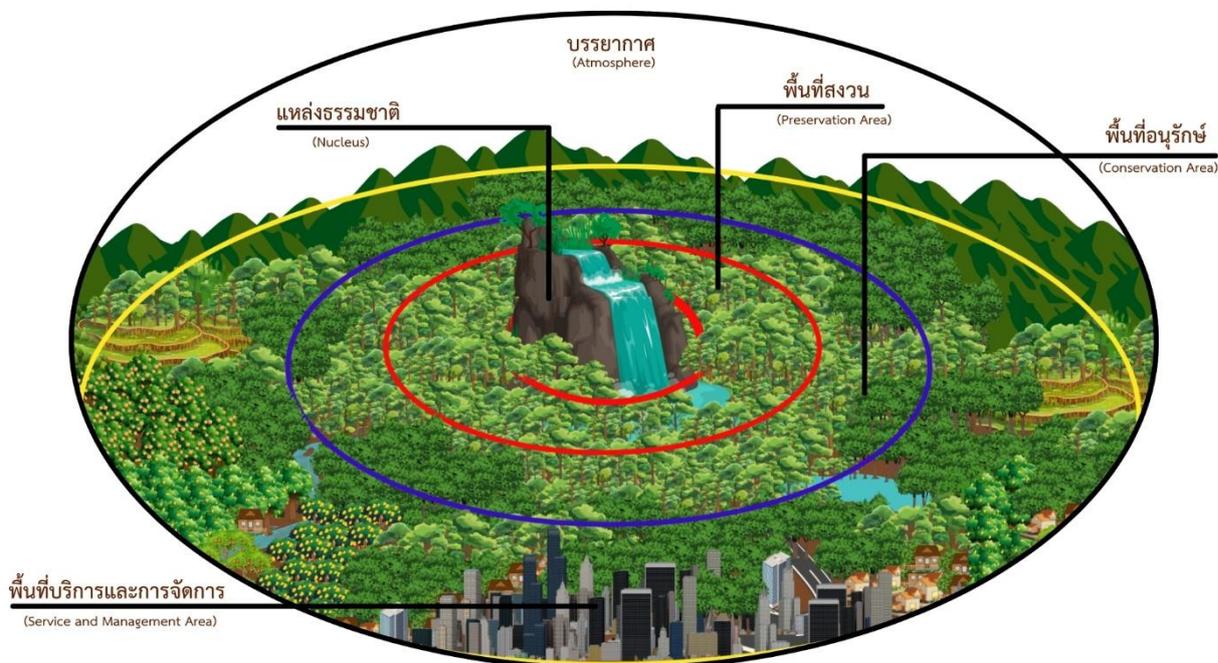
การจัดทำแผนผังการอนุรักษ์พื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาด นอกจากเป็นไปตามแนวคิดระดับสากลแล้ว ยังสอดคล้องกับนโยบาย กฎหมาย ข้อตกลงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ในการกำหนดแผนผังภูมินิเวศยังยึดหลักการของการจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ของ สำนักจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม (2560) ได้นำเสนอมาตรการจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ โดยให้พิจารณาดำเนินการในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

2.1.1 ชีตความสามารถในการรองรับของพื้นที่แหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ โดยในการกำหนดมาตรฐานการประเมินขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่แหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์จะแบ่งพื้นที่ของแหล่งธรรมชาติออกเป็น 3 พื้นที่ (ภาพที่ 1) โดยยึดตามแนวทางการใช้ประโยชน์พื้นที่ตามแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ ซึ่งได้กำหนดเขตการใช้ที่ดิน ดังนี้

1) พื้นที่สงวน (Preservation Area) หมายถึง พื้นที่ที่มีคุณค่ามากทางด้านวิชาการ และมีความอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงหรือผลกระทบทำให้ถูกทำลายได้ง่าย เช่น บริเวณแนวปะการังชายฝั่ง หรือบริเวณซากดึกดำบรรพ์ที่มีคุณค่ามาก เป็นต้น ในบริเวณพื้นที่สงวนเป็นพื้นที่หวงห้ามมิให้มีการทำการใด ๆ ที่เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติโดยเด็ดขาด พื้นที่สงวนนี้อาจเป็นบริเวณแหล่งธรรมชาติเองหรือพื้นที่ข้างเคียงก็ได้

2) พื้นที่อนุรักษ์ (Conservation Area) หมายถึง พื้นที่ข้างเคียงหรือบริเวณโดยรอบแหล่งธรรมชาติที่มีความเกี่ยวข้องกับแหล่งธรรมชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งเมื่อพื้นที่นี้ถูกทำลายย่อมมีผลกระทบต่อการคงอยู่ของแหล่งธรรมชาตินั้น ๆ ด้วย ในบริเวณพื้นที่อนุรักษ์นี้จะเป็นบริเวณที่ยินยอมให้ทำกิจกรรมได้บางประการที่ไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่นี้มากนักในบางกรณีบริเวณแหล่งธรรมชาติอาจถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่อนุรักษ์ได้ ถ้าแหล่งธรรมชาตินั้นมีคุณค่าต่อคุณภาพชีวิตและการใช้ประโยชน์สูงมาก

3) พื้นที่บริการและการจัดการ (Service and Management Area) หมายถึง พื้นที่ข้างเคียงหรือโดยรอบแหล่งธรรมชาติที่มีความเกี่ยวข้องกับแหล่งธรรมชาติค่อนข้างน้อย ดังนั้น พื้นที่นี้จึงเป็นบริเวณที่ยินยอมให้มีการพัฒนาและใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ได้ตามความเหมาะสมแต่ทั้งนี้ต้องอยู่ในความควบคุมของหน่วยงานรับผิดชอบ ซึ่งลักษณะกิจกรรมการใช้ประโยชน์และการพัฒนานั้นจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อให้เกิดการทำลายคุณค่าของแหล่งธรรมชาติ

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการเขตการใช้ที่ดินและพื้นที่แหล่งธรรมชาติ

ทั้งนี้ การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับเฉพาะในพื้นที่บริการจะต้องคำนึงถึงขีดความสามารถ ด้านต่าง ๆ ได้แก่

1) ขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ หมายถึง พื้นที่ที่สามารถใช้สำหรับการบริการประเภทต่าง ๆ ความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ปริมาณน้ำจืดที่สามารถให้บริการ สถานที่จอดยานพาหนะตามความเหมาะสม สถานที่พักผ่อนตามธรรมชาติ รวมทั้ง สิ่งอำนวยความสะดวกเท่าที่จำเป็น เช่น ห้องสุขา เป็นต้น

2) ขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง สภาพแวดล้อมของพื้นที่ ซึ่งเมื่อมีการพัฒนาเพื่อการใช้บริการแล้วจะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมเดิม เช่น การสร้างสถานที่บริการหรือที่จอดยานพาหนะต้องหลีกเลี่ยงการไม่ตัดต้นไม้ใหญ่ เพราะนอกจากจะเป็นการรักษาสภาพแวดล้อมของพื้นที่แล้วยังให้ร่มเงาได้ด้วย เป็นต้น

3) ขีดความสามารถในการรองรับด้านเศรษฐกิจและสังคม จะต้องคำนึงถึงความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์แหล่งธรรมชาติ เช่น ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่

โดยรอบ ต้องไม่ได้รับการรบกวนจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยว หรือการเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้เข้ามา มีส่วนร่วมในการบริการแก่นักท่องเที่ยวในพื้นที่บริการตามความเหมาะสมเพื่อเป็นการเสริมสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน และท้องถิ่นด้วยอีกทางหนึ่ง เป็นต้น

2.1.2 การปรับปรุงฟื้นฟูสภาพภูมิทัศน์ของแหล่งธรรมชาติ เนื่องจากเป็นแหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ โดยหลักการแล้วต้องไม่ให้มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ใด ๆ ให้ผิดไปจากธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นการนำเอาพันธุ์พืชหรือ พันธุ์สัตว์จากที่อื่นเข้าไปเสริมซึ่งล้วนเป็นการผิดหลักการในบางกรณีพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ในแหล่งธรรมชาติ สมควรที่จะต้องกำจัดสิ่งแปลกปลอมนั้นออกไป การปรับปรุงฟื้นฟูภูมิทัศน์ของแหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ ให้มี “ความสวยงาม” ตามหลักการที่ถูกต้องแล้วยังต้องเป็นความสวยงามตามธรรมชาติไม่ใช่ตกแต่งและต้องจัด สิ่งที่ลดความสวยงาม เช่น ป้ายโฆษณาที่บดบังภูมิทัศน์สิ่งแปลกปลอมทุกประเภททั้งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ที่ทำให้ลักษณะของแหล่งธรรมชาติอันควรค่าแก่การอนุรักษ์ที่โดดเด่นนั้นด้อยลงไปรวมทั้งจัดสิ่งรกรุงรัง ขยะ และ สิ่งปฏิกต่าง ๆ ด้วย

2.1.3 การบริหารจัดการแหล่งธรรมชาติ การดำเนินการจะต้องมีระบบของการบริหารจัดการ แหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์อย่างมีประสิทธิภาพและมีความต่อเนื่องซึ่งจะต้องดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

1) ทบทวนสภาพของแหล่งธรรมชาติเดิมที่เคยประกาศไว้แล้วทุกแห่งโดยใช้คู่มือการจัดการ แหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์

2) ให้ท้องถิ่นและรวมถึงนักวิชาการในท้องถิ่น ศึกษาหาแหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์เพิ่มเติม โดยใช้คู่มือการจัดการแหล่งธรรมชาติฯแล้วประกาศให้มีผลใช้บังคับ

3) ประกาศให้ทราบโดยทั่วกันว่าพื้นที่ใดเป็นแหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ โดยเฉพาะหน่วยงาน ต่าง ๆ ที่จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเข้าใช้พื้นที่ดังกล่าว

4) สร้างเครือข่ายองค์กรในพื้นที่เพื่อให้ดูแลแหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์คงสภาพเดิม และให้มีการรายงานเข้าสู่ส่วนกลางเพื่อการรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตาม ในพื้นที่แหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ประเภทชายหาด จำนวน 19 แห่ง ในพื้นที่ ภาคกลางและภาคตะวันออก ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2532 อันประกอบไปด้วย ในพื้นที่ ภาคกลาง ได้แก่ หาดวนกร หาดหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ หาดเจ้าสำราญ หาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี และดอนหอยหลอด จังหวัดสมุทรสงคราม ภาคตะวันออก ได้แก่ หาดบางแสน หาดพัทยา หาดจอมเทียน จังหวัดชลบุรี หาดแม่รำพึง หาดแม่พิมพ์ หาดทรายแก้ว (เกาะเสม็ด) จังหวัดระยอง หาดคู้วิมาน แหลมเสด็จ คู้กระเบน แหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี และอ่าวตาลคู่ แหลมออบ หาดทรายแก้ว หาดสุขสำราญ (ไม้รูด) หาดบ้านชื่น จังหวัดตราด จำนวน 19 แห่ง สถานภาพปัจจุบันทั้งหมดถูกพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้น การใช้ แนวคิดและหลักการเพื่อการจัดทำแผนผังภูมินิเวศการอนุรักษ์พื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ประเภทชายหาดในพื้นที่

ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงใต้ อาจต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับสถานภาพการใช้ประโยชน์พื้นที่ในปัจจุบันของแต่ละพื้นที่

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นเป็นแนวคิดหลักในการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติที่มีคุณค่าทางวิชาการและสุนทรียภาพที่เกี่ยวข้องเป็นสัณฐานที่สำคัญทางธรณีวิทยาและภูมิศาสตร์ ที่มีทั้งหมด 10 ประเภท ได้แก่ น้ำตก ชายหาด แหล่งน้ำ เกาะ แก่ง ซากดึกดำบรรพ์ ธรณีสัณฐานและภูมิลักษณะธรรมชาติ น้ำตกภูเขา และโป่งพุร้อน (ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 กันยายน 2552) สำหรับพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาดนั้นจากสถานภาพปัจจุบันชายหาดเกือบทุกแห่งถูกพัฒนาเพื่อรองรับการใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ โดยชายหาดหลายแห่งได้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวและบางแห่งมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการเดินทางทางน้ำและการทำประมงในพื้นที่ ดังนั้นให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางด้านกายภาพ ชีวภาพ สิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชน และแผนการใช้ประโยชน์พื้นที่ต่าง ๆ การกำหนดแผนผังภูมินิเวศการอนุรักษ์พื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาดในพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงใต้ จึงกำหนดแผนผังออกเป็นพื้นที่ต่าง ๆ ดังนี้

1) พื้นที่สงวน (Preservation Area) หมายถึง พื้นที่ที่มีคุณค่ามากทางด้านวิชาการและแหล่งธรรมชาติ มีความอ่อนไหวถูกทำลายได้ง่ายต่อการเปลี่ยนแปลงหรือผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ บริเวณพื้นที่สงวนเป็นพื้นที่หวงห้ามมิให้มีการทำการใด ๆ ที่เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติโดยเด็ดขาด เช่น การขุด เจาะ โคน ทำลายพื้นที่ พื้นที่สงวนนี้อาจเป็นบริเวณแหล่งธรรมชาติเองหรือพื้นที่ข้างเคียงก็ได้

2) พื้นที่อนุรักษ์ (Conservation Area) หมายถึง พื้นที่อนุรักษ์ หมายถึง พื้นที่ข้างเคียงหรือบริเวณโดยรอบแหล่งธรรมชาติ ที่มีความเกี่ยวพันกับแหล่งธรรมชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งเมื่อพื้นที่นี้ถูกทำลายย่อมมีผลกระทบต่อคงอยู่ของแหล่งธรรมชาตินั้น ๆ ด้วย ในบริเวณพื้นที่อนุรักษ์นี้จะเป็นบริเวณที่สามารถทำกิจกรรมได้บางประการที่ไม่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่นี้มากนัก และเป็นไปตามกฎหมายของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการกำหนดขอบเขตพื้นที่แหล่งธรรมชาติประเภทชายหาดนี้ ได้กำหนดพื้นที่อนุรักษ์ออกเป็น 4 ประเภท ดังต่อไปนี้

2.1) พื้นที่อนุรักษ์ที่คงสภาพความเป็นชายหาด เป็นพื้นที่ชายหาดที่มีเป้าหมายเพื่อการอนุรักษ์และคงสภาพความเป็นชายหาดในการเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจของชุมชนและผู้มาเยือน ในพื้นที่นี้จะเป็นบริเวณที่สามารถทำกิจกรรมนันทนาการได้บางประการที่ไม่ส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงสภาพชายหาด

2.2) พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณ กำหนดเป็นพื้นที่ที่มีเป้าหมายเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญในพื้นที่ เช่น ป่าไม้ แหล่งพันธุ์ไม้หายาก หรือพันธุ์ไม้เฉพาะถิ่น สัตว์ป่า ทั้งนี้สามารถใช้ประโยชน์ทรัพยากรนั้นได้อย่างยั่งยืน เป็นต้น

2.3) พื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม กำหนดให้เป็นพื้นที่ที่มีเป้าหมายเพื่อการอนุรักษ์ รักษา และคุ้มครอง วิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น เช่น การประกอบอาชีพ พื้นที่ประกอบอาชีพ สถานที่สำคัญทางศาสนา เป็นต้น

2.4) พื้นที่อนุรักษ์เพื่อลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม เป็นพื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์อยู่ในปัจจุบัน แต่การใช้ประโยชน์นั้นต้องเผื่อระวังการเกิดผลกระทบกับพื้นที่ชายหาด และพื้นที่อนุรักษ์ข้างเคียง เช่น การใช้สารเคมีในพื้นที่อุตสาหกรรม เกษตรกรรม และการทำประโยชน์อื่น ๆ

3) พื้นที่บริการและการจัดการ (Service and Management Area) หมายถึง พื้นที่ข้างเคียง หรือโดยรอบแหล่งธรรมชาติที่มีความเกี่ยวข้องกับแหล่งธรรมชาติค่อนข้างน้อย ดังนั้น พื้นที่นี้จึงเป็นบริเวณที่ยินยอมให้มีการพัฒนาและใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ได้ตามความเหมาะสมแต่ทั้งนี้ต้องอยู่ในความควบคุมของหน่วยงานรับผิดชอบ ซึ่งลักษณะกิจกรรมการใช้ประโยชน์และการพัฒนานั้นจะต้องไม่ส่งผลกระทบให้เกิดการทำลายคุณค่าของแหล่งธรรมชาติประเภทชายหาดในพื้นที่นั้น ๆ

สำหรับกระบวนการกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาด ในครั้งนี้ได้ดำเนินการในพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) และชายหาดบานชื่น ตำบลไม่รู้ต อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ซึ่งเป็นชายหาดที่มีความโดดเด่นทางกายภาพ ชีวภาพ และสังคมและวัฒนธรรม การปรากฏของระบบนิเวศที่หลากหลายและเชื่อมต่อกันระหว่าง 2 ชายหาด ความร่วมมือของชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ในพื้นที่ เป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกชายหาดดังกล่าวเป็นพื้นที่ต้นแบบในการกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาด ซึ่งการพัฒนาแผนได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ต่าง ๆ ในพื้นที่ ทั้งการวิเคราะห์ศักยภาพ ปัญหาและข้อจำกัดของแต่ละชายหาด ยังมีการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และภัยคุกคามของทั้งสองชายหาดในภาพรวมด้วยตั้งอยู่ในพื้นที่เขตการปกครองเดียวกันพร้อมทั้งมีหน่วยงานดูแลพื้นที่ชุดเดียวกัน ข้อมูลจากการวิเคราะห์เหล่านั้นได้ถูกนำมาเป็นฐานในการพัฒนาแผนการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาด ดังจะกล่าวในหัวข้อต่อไป

บทที่ 3 ข้อมูลตำบลไม้รูด

3.1 ข้อมูลทั่วไปตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

3.1.1 ที่ตั้ง เขตการปกครอง และประชากร

ตำบลไม้รูด มีหมู่บ้านในเขตการปกครองทั้งหมด รวม 6 หมู่บ้าน ตำบลไม้รูดมีประชากรรวมทั้งสิ้น 1,992 คน แยกเป็น ชาย 1,020 คน หญิง 972 คนจำนวนครัวเรือน 904 ครัวเรือน (พัฒนาชุมชนอำเภอคลองใหญ่, 2567) ตำบลไม้รูด อยู่ทางทิศเหนือของอำเภอคลองใหญ่ ห่างจากตัวอำเภอคลองใหญ่ประมาณ 22 กิโลเมตร มีเนื้อที่รวม 27.25 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 17,000 ไร่ จากข้อมูล องค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูด (2567) ได้แสดงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ ประกอบด้วย อาณาเขตติดต่อภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ดังนี้

1) อาณาเขตติดต่อ มีดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ ตำบลแหลมกลัด อำเภอเมืองตราด
ทิศใต้	ติดต่อกับ ตำบลคลองใหญ่ อำเภอคลองใหญ่
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ เมื่อกเขาบรรทัด ชายแดน ไทย-กัมพูชา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ ทะเลด้านอ่าวไทย

2) ภูมิประเทศ

ภูมิประเทศขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูด มีลักษณะเรียวยาวจากทิศเหนือลงมาทางใต้มีแนวเทือกเขาบรรทัดเป็นแนวพรมแดนระหว่างประเทศไทย-กัมพูชา ทางทิศตะวันตกติดทะเลด้านอ่าวไทยพื้นที่ส่วนใหญ่จึงเป็นภูเขา ที่ราบเชิงเขา และที่ราบริมฝั่งทะเล ซึ่งสามารถแบ่งพื้นที่เป็นสัดส่วน เป็นพื้นที่ราบ (ร้อยละ 30) พื้นที่ราบเชิงเขา (ร้อยละ 24.75) พื้นที่เป็นเขา (ร้อยละ 45) และพื้นที่เป็นน้ำ (ร้อยละ 0.25)

3) ภูมิอากาศ

มีลักษณะเป็นแบบร้อนชื้น ทั้งยังเป็นพื้นที่ที่ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้มีฝนตกตลอดปี มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 4,000 มิลลิเมตรต่อปี

3.1.2 สภาพภูมิประเทศ

หาดทรายปนหิน แบ่งออกเป็นสองหาด คือ หาดทรายและหาดหิน ทรายบริเวณหาดสุขสำราญ สีขาวเนื้อละเอียด ชายหาดลักษณะเป็นหาดกว้าง มีความลาดชันน้อย ในพื้นที่มีการสร้างท่าเรือประมงและเรือท่องเที่ยว ระดับน้ำทะเลลดต่ำสุดในช่วงเช้าประมาณ 180 เมตรจากแนวชายหาด

3.1.3 ข้อมูลทางกายภาพ

ชุดดินของตำบลไม้รูดส่วนใหญ่เป็นชุดดินระยอง และพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน คิดเป็นร้อยละ 32.70 และร้อยละ 31.22 ของพื้นที่ตำบล ตามลำดับ เนื้อดิน ร้อยละ 32.70 เป็นดินทรายร่วน รองลงมาเป็นดินในพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ รายละเอียดดังตารางที่ 1 ตารางที่ 2 ตารางที่ 3 และภาพที่ 2 และภาพที่ 3

สำหรับหน่วยหินส่วนใหญ่หรือร้อยละ 46.41 มีลักษณะตะกอนชายฝั่งทะเลโดยอิทธิพลคลื่น ทรายและทรายปนกรวดของหาดสันดอน สันทราย และเนินทราย อีกส่วนคิดเป็นร้อยละ 45.01 เป็นหินทรายเนื้อควอตซ์ สีขาว ชมพูและเทา แสดงการวางชั้นเฉียงระดับขนาดใหญ่ ชั้นหนา แทรกสลับด้วยหินทรายปนกรวดบ้างแสดงลักษณะเป็นชั้นบาง ๆ ของหินทรายแป้งสีแดง หินเคลย์ รายละเอียดดังตารางที่ 4 ตารางที่ 5 และภาพที่ 4 และภาพที่ 5

ตารางที่ 1 ข้อมูลชุดดิน ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

ลำดับ	ชุดดิน	ชื่อชุดดิน	พื้นที่ (ตร.ม.)	พื้นที่ (ไร่)	พื้นที่ (%)
1	Ba	ชุดดินบางนารา	522,454.36	326.53	1.18
2	Kh	คองหงษ์	1,194,908.04	746.82	2.69
3	Pto	พะโต๊ะ	2,835,990.52	1,772.49	6.39
4	Ry	ระยอง	14,516,744.72	9,072.97	32.70
5	SC	พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน	13,857,791.08	8,661.12	31.22
6	Td	ตราด	95.07	0.06	0.00
7	Te	ท่าแซะ	5,376,014.10	3,360.01	12.11
8	Tkt	ตะกั่วทุ่ง	5,866,595.80	3,666.62	13.22
9	W	พื้นที่น้ำ	221,832.79	138.65	0.50
รวมพื้นที่			44,392,426.49	27,745.27	100.00

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน (2561)

ตารางที่ 2 ข้อมูลเนื้อดิน ตำบลไม้รูด อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด

ลำดับ	เนื้อดิน	พื้นที่ (ตร.ม.)	พื้นที่ (ไร่)	พื้นที่ (%)
1	ดินทรายร่วน	14,516,744.72	9,072.97	32.70
2	ดินร่วนเหนียว	522,549.44	326.59	1.18
3	ดินร่วนปนทราย	6,570,922.14	4,106.83	14.80
4	ดินร่วนปนทรายปนกรวด	2,835,990.52	1,772.49	6.39
5	ดินร่วนปนทรายแป้ง	5,866,595.80	3,666.62	13.22
กลุ่มดิน				
1	SC (พื้นที่ลาดเชิงชัน)	13,857,791.08	8,661.12	31.22
2	W (พื้นที่น้ำ)	221,832.79	138.65	0.50
รวมพื้นที่		44,392,426.49	27,745.27	100.00

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน (2561)

ตารางที่ 3 ข้อมูลความอุดมสมบูรณ์ของดิน ตำบลไม้รูด อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด

ลำดับ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	พื้นที่ (ตร.ม.)	พื้นที่ (ไร่)	พื้นที่ (%)
1	ต่ำ	24,446,206.82	15,278.88	55.07
2	สูง	5,866,595.80	3,666.62	13.22
กลุ่มดิน				
1	SC (พื้นที่ลาดเชิงชัน)	13,857,791.08	8,661.12	31.22
2	W (พื้นที่น้ำ)	221,832.79	138.65	0.50
รวมพื้นที่		44,392,426.49	27,745.27	100.00

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน (2561)

ตารางที่ 4 ข้อมูลหน่วยหิน ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

ลำดับ	หน่วยหิน	คำอธิบายหน่วยหิน	พื้นที่ (ตร.ม.)	พื้นที่ (ไร่)	พื้นที่ (%)
1	Qms	ตะกอนชายฝั่งทะเลโดยอิทธิพลคลื่นทรายและทรายปนกรวดของหาดสันดอน สันทราย และเนินทราย	19,857,975.44	12,411.23	46.41
2	JKpw	หินทรายเนื้อควอตซ์ สีขาว ชมพูและเทา แสดงการวางชั้นเฉียงระดับขนาดใหญ่ ชั้น หนา แทรกสลับด้วยหินทรายปนกรวดบ้าง แสดงลักษณะเป็นชั้นบาง ๆ ของหินทราย แป้งสีแดง หินเคลย์	19,287,981.13	12,054.99	45.07
3	Jpk	หินทรายแป้ง สีม่วงและสีม่วงแดง เนื้อปูน ผสมและเนื้อไมก้า หินทราย สีเทาเขียว น้ำตาลเหลือง และหินกรวดมนมีแคลคริต ตามแนวราบ (แนวขวาง)	3,406,048.83	2,128.78	7.96
4	PTrv	หินไรโอไลต์ แอนดิไซต์ หินทัฟฟ์แสดงการ ไหล หินกรวดเหลี่ยมภูเขาไฟ หินไรโอไล ติกทัฟฟ์และหินแอนดิซิติกทัฟฟ์	240,406.23	150.25	0.56
รวมพื้นที่			42,792,411.63	26,745.26	100.00

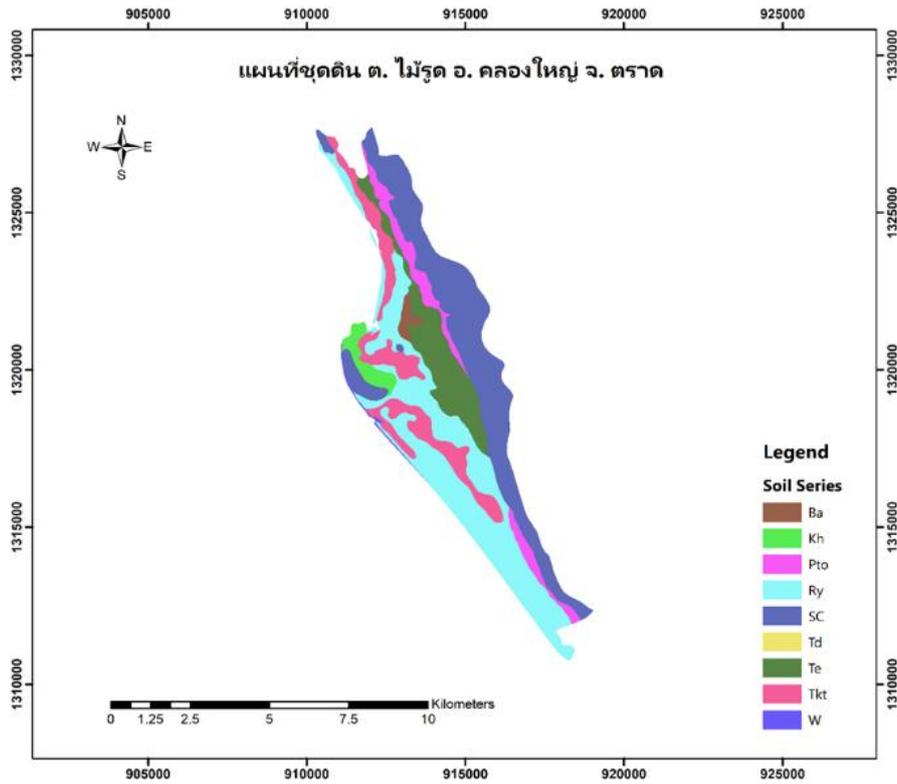
ที่มา: กรมทรัพยากรธรณี (2567)

ตารางที่ 5 ข้อมูลธรณีสัณฐานชายฝั่งทะเล ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

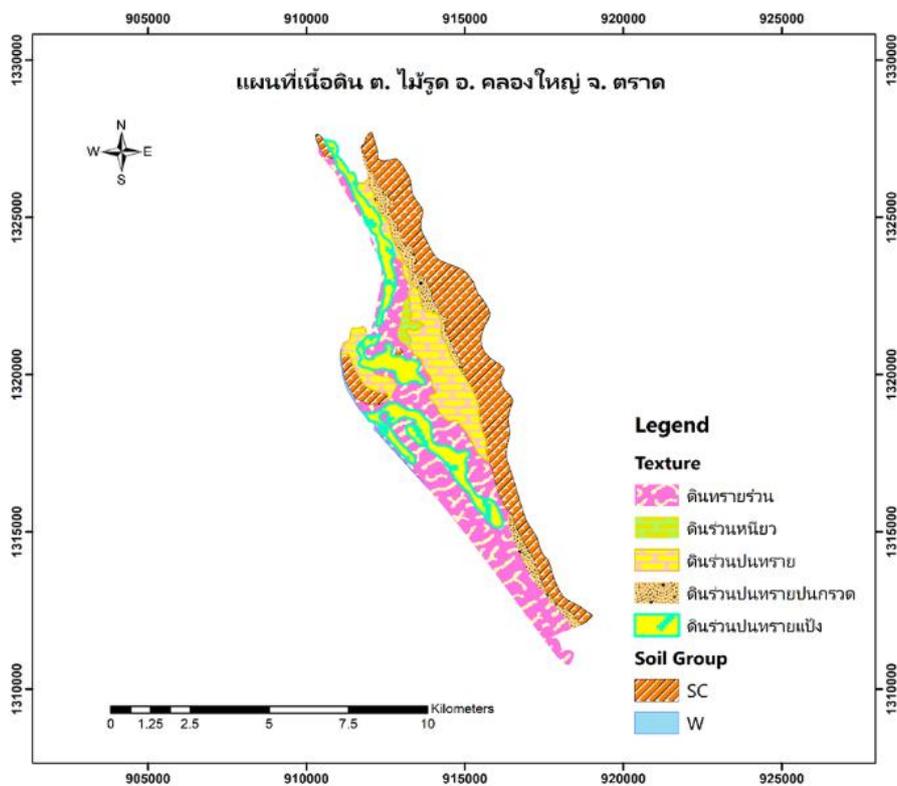
ลำดับ	ธรณีสัณฐานชายฝั่งทะเล	พื้นที่ (ตร.ม.)	พื้นที่ (ไร่)	พื้นที่ (%)
1	ที่ราบใต้ระดับน้ำลง	1,141.03	0.71	0.00
2	แผ่นดิน ภูเขา และเกาะ	37,401,875.28	23,376.17	85.97
3	ลากูนปัจจุบัน	84,251.25	52.66	0.19
4	หาดทรายเดิม	5,656,274.06	3,535.17	13.00
5	หาดทรายปัจจุบัน	362,834.62	226.77	0.83
รวมพื้นที่		43,506,376.23	27,191.49	100.00

ที่มา: กรมทรัพยากรธรณี (2565)

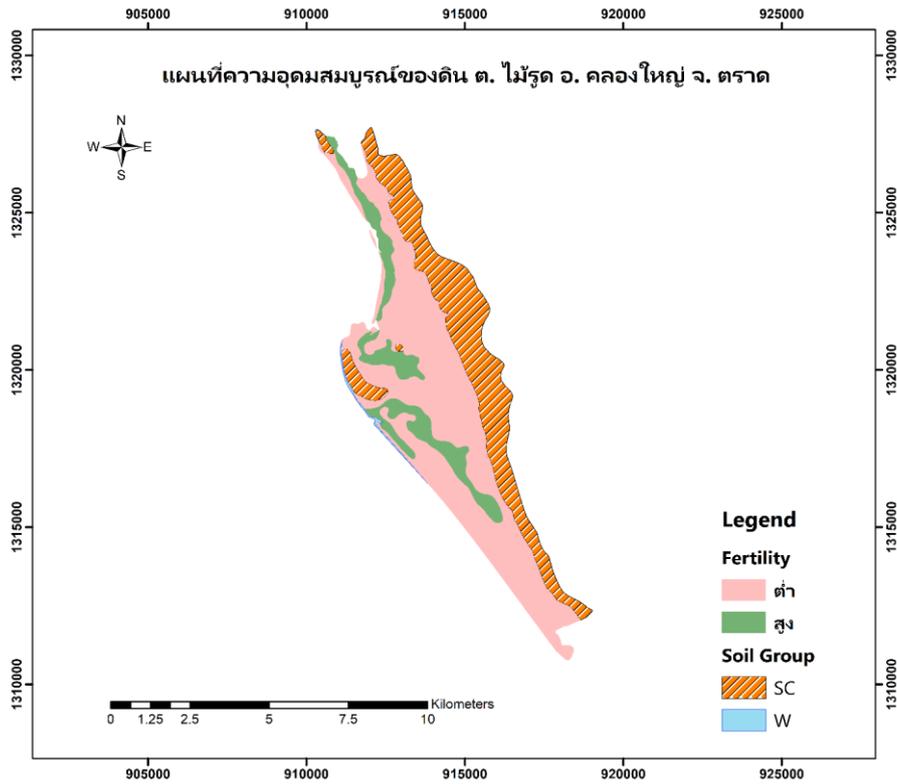

ก. แผนที่ชุดดิน ต. ไม้รูด อ. คลองใหญ่ จ. ตราด

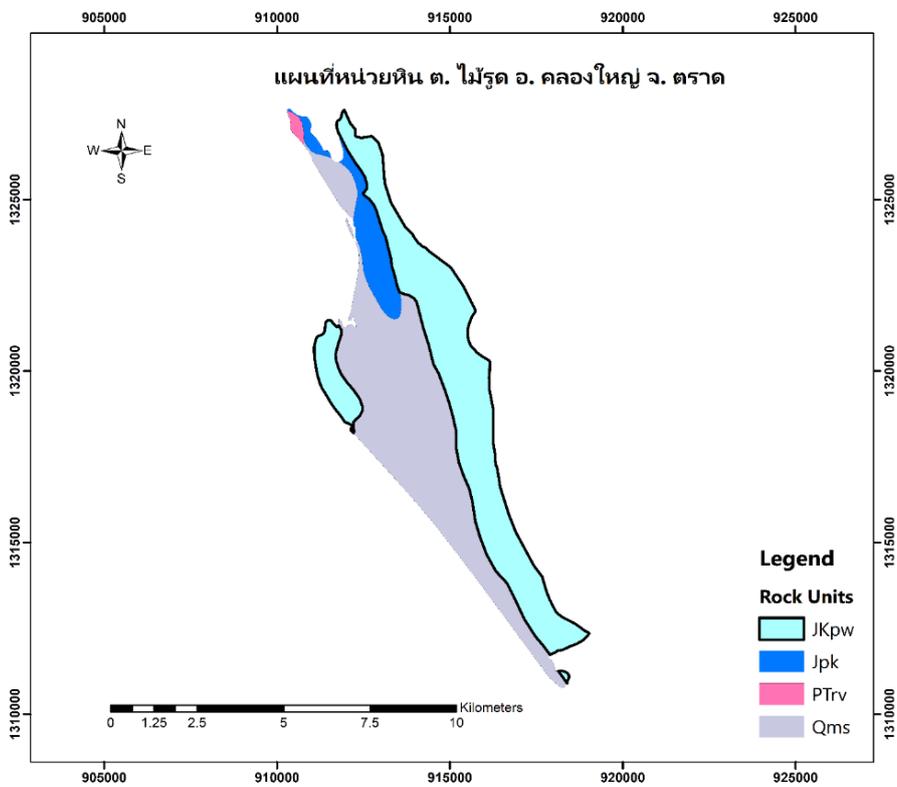

ข. แผนที่เนื้อดิน ต. ไม้รูด อ. คลองใหญ่ จ. ตราด

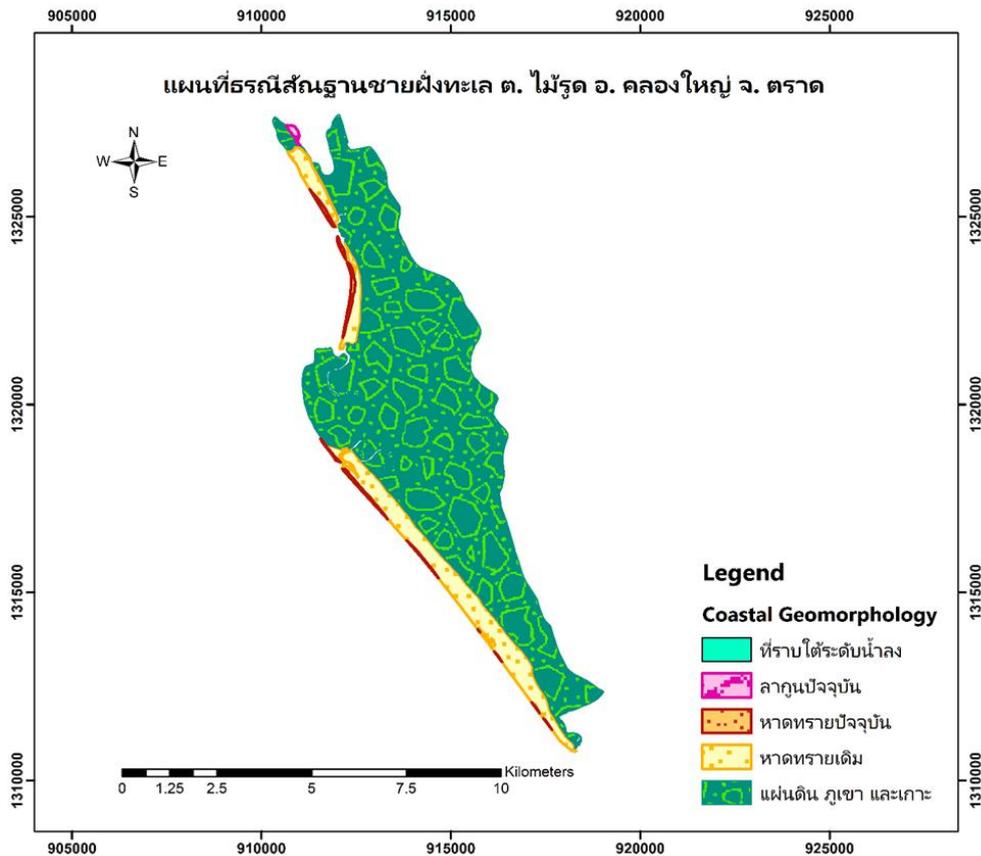
ภาพที่ 2 แผนที่ชุดดิน และเนื้อดิน ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด
ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน (2561)

ภาพที่ 3 ความอุดมสมบูรณ์ของดินในที่ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด
ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน (2561)

ภาพที่ 4 ข้อมูลหน่วยหิน ในพื้นที่ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด
ที่มา: กรมทรัพยากรธรณี (2567)

ภาพที่ 5 แผนที่หน่วยหิน ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

ที่มา: กรมทรัพยากรธรณี (2567)

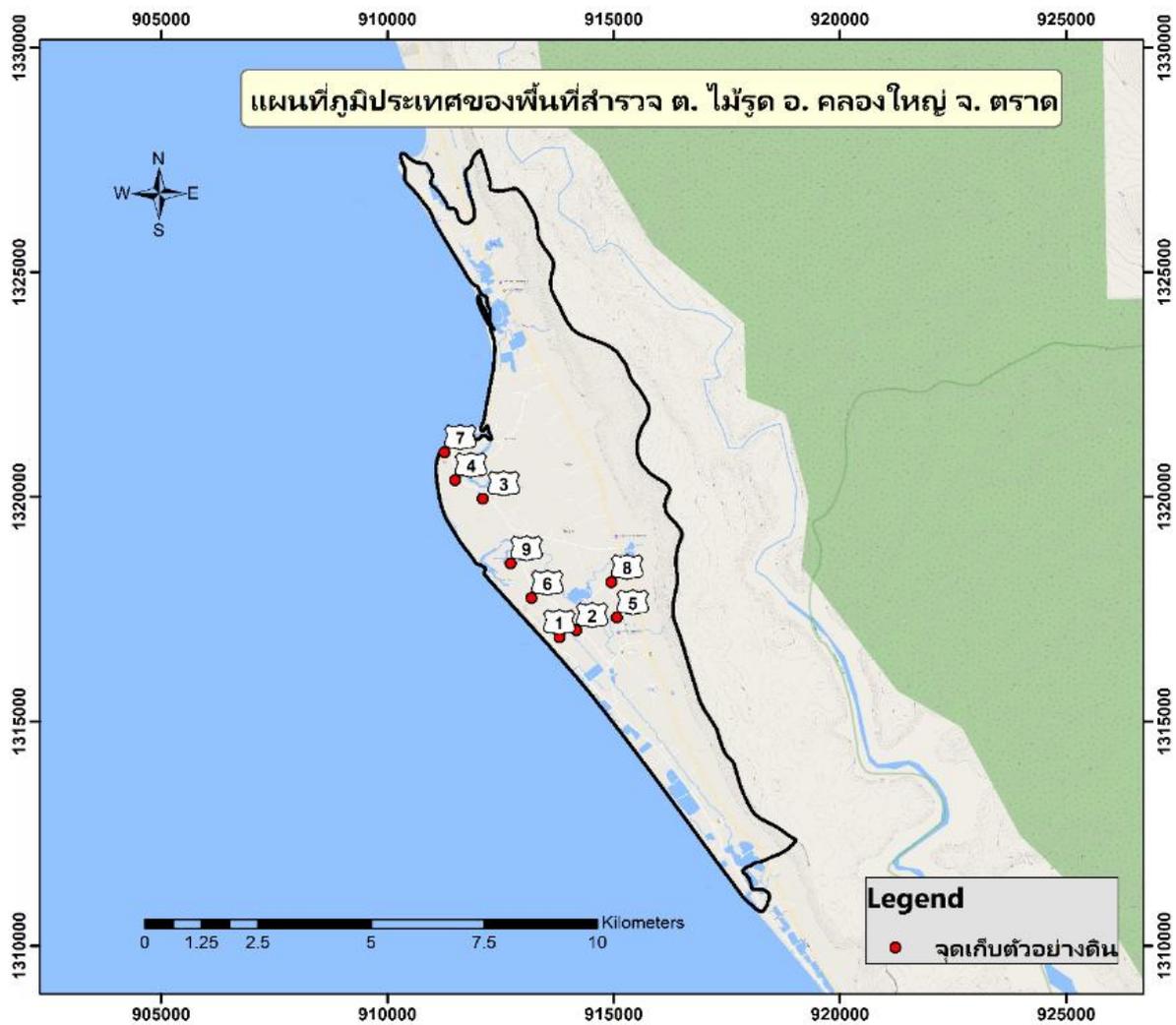
การกัดเซาะชายฝั่ง หาดสูญสาารณตั้งอยู่ในระบบหาด หาดไม้รูด-หาดราชการุณย์ ระบบกลุ่มหาดไม้รูด-แหลมกลัด กลุ่มหาดหลักทะเลอ่าวไทยตะวันออกตอนล่าง อัตราการเปลี่ยนแปลงชายฝั่งของระบบหาด หาดไม้รูด-หาดราชการุณย์ ระหว่างปี พ.ศ. 2553–2565 มีค่าเฉลี่ย -5.23 ± 0.59 เมตรต่อปี (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2566) จัดเป็นชายฝั่งที่มีการกัดเซาะรุนแรง พื้นที่ชายฝั่งหดหายหรือถอยร่นเข้าไปในแผ่นดิน

3.2 การสำรวจและวิเคราะห์ดินเพื่อประเมินผลกระทบของการใช้ที่ดินต่อชายหาด

การสำรวจและวิเคราะห์ดินเพื่อประเมินผลกระทบของการใช้ที่ดินต่อชายหาด ดำเนินการโดยใช้เทคนิคการสำรวจดินเพื่อศึกษาสมบัติดินภายใต้สภาพการใช้ที่ดินรูปแบบต่าง ๆ ในพื้นที่ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด จำนวน 9 บริเวณ ทำการบันทึกข้อมูลสภาพแวดล้อม ลักษณะทั่วไปและสัณฐานวิทยาสนามของดิน และเก็บตัวอย่างดินตามชั้นกำเนิดดินเพื่อนำไปวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการ รายละเอียดจุดสำรวจดินแสดงดังตารางที่ 6 และภาพที่ 6

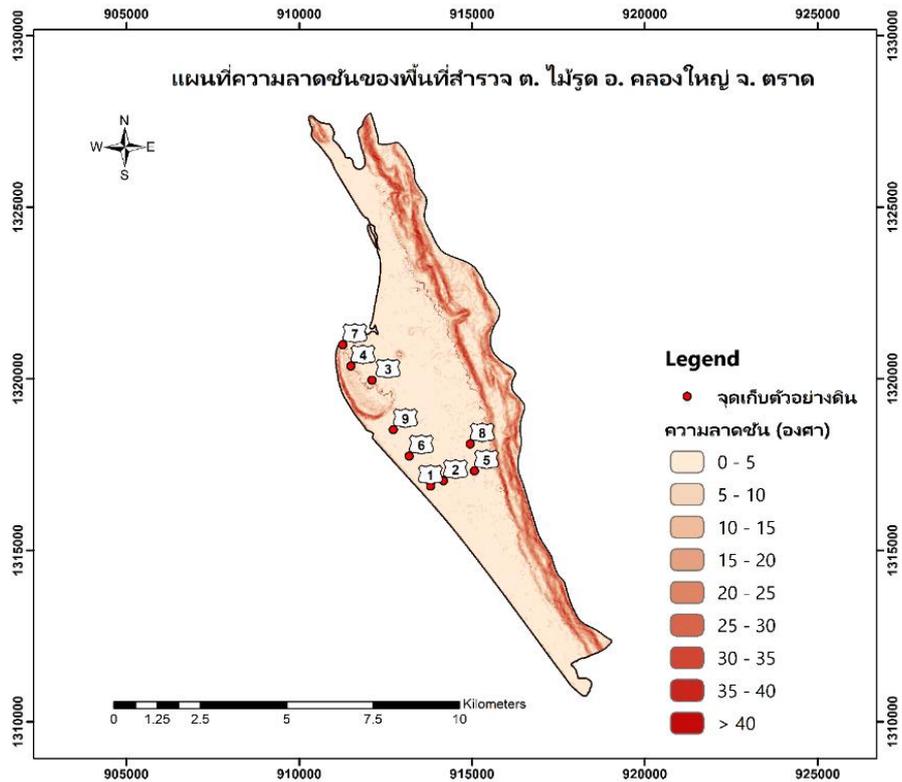
ตารางที่ 6 ข้อมูลจุดสำรวจดินเพื่อประเมินผลกระทบของการใช้ที่ดินต่อชายหาด

รหัส	ความสูงจากระดับ	ละติจูด (DD)	ลองจิจูด (DD)	สภาพการใช้ที่ดิน
BCB-1	5	11.886858	102.797104	สวนมะพร้าวอายุ 1 ปี
BCB-2	8	11.888235	102.800521	ป่าพรุ
BCB-3	12	11.914937	102.781979	สวนทุเรียนอายุ 10-15 ปี
BCB-4	26	11.918726	102.776418	สวนปาล์มน้ำมัน อายุ 10-15 ปี
BCB-5	20	11.924342	102.774351	สวนยางพารา อายุ 14 ปี
BCB-6	11	11.894833	102.791553	ป่าพรุ
BCB-7	6	11.890691	102.808779	ป่าชายหาด
BCB-8	29	11.897793	102.807747	สวนยางพารา อายุ 10 ปี
BCB-9	5	11.901816	102.787431	ป่าชายเลน

ภาพที่ 6 แผนที่แสดงจุดสำรวจดิน

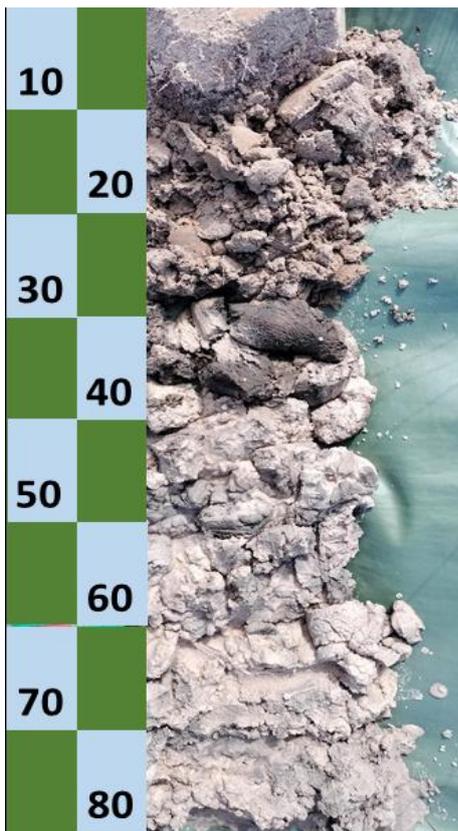
ภาพที่ 7 แผนที่แสดงความลาดชันของพื้นที่สำรวจ ตำบลไม้รุต อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ดัดแปลงจาก 12.5 m DEM ALOS PALSAR (JAXA/METI, 2008)

ภาพที่ 8 แผนที่แสดงพื้นที่ศักยภาพแรงของพื้นที่สำรวจ ตำบลไม้รุต อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ที่มา: กรมทรัพยากรธรณี (2566)

สภาพพื้นที่ ค่อนข้างราบ มีความลาดชันร้อยละ 1-3
ระดับความสูง 5 เมตร จากระดับทะเลปานกลาง
ภูมิสัณฐาน ชายหาดเดิมหรือสันทรายชายทะเล
วัตถุต้นกำเนิดดิน ตะกอนชายฝั่งทะเลโดยอิทธิพลคลื่น เป็นหินทรายเนื้อควอตซ์ และหินทรายอาร์โคสสีขาว
การระบายน้ำ ดี **ระดับน้ำใต้ดิน** 60 เซนติเมตร
การซึมผ่านได้ของน้ำ เร็ว **การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน** ปานกลาง
การใช้ประโยชน์ที่ดิน สวนมะพร้าวอายุ 1 ปี มีวัชพืชประเภทหญ้าและไม้เลื้อยขึ้นปกคลุม

ลักษณะและสมบัติของดิน
 เป็นดินสีเทาปนน้ำตาล มีเนื้อดินเป็นทราย มีสีน้ำตาลปนเทา พีเอชดินเป็นกรดจัดมาก (4.52) มีค่าการนำไฟฟ้าอยู่ในระดับปานกลาง (6.31 เดซิซีเมนส์ต่อเมตร) **ดินล่าง** มีเนื้อดินเป็นทราย สีเทาอ่อน พีเอชดินเป็นกรดรุนแรง (4.08) มีค่าการนำไฟฟ้าอยู่ในระดับปานกลาง (4.52 เดซิซีเมนส์ต่อเมตร) ดินร่วนซุย ไม่มีโครงสร้าง

ข้อจำกัดและปัญหาที่พบ
 เป็นดินทรายจัดตลอดหน้าตัดดิน ปริมาณอินทรีย์วัตถุต่ำ ดินมีปัญหาเรื่องความสามารถในการอุ้มน้ำต่ำ ดินล่างชั้นและเนื่องจากระดับน้ำใต้ดินอยู่ใกล้ผิวดิน ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ เป็นพื้นที่ได้รับอิทธิพลจากละอองน้ำทะเลหรือไอเค็ม (salt spray) จากทะเลพัดเข้าถึง และการขึ้นลงของน้ำทะเลทำให้เป็นดินเค็มชายฝั่งทะเลซึ่งจัดเป็นดินที่มีปัญหา มีพีเอชเป็นกรดจัดมากถึงกรดรุนแรงทำให้ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารพืชต่ำมาก ส่งผลให้ต้นมะพร้าวที่ปลูกไม่สามารถเจริญเติบโตได้ดี และมีอัตราการรอดตายต่ำ

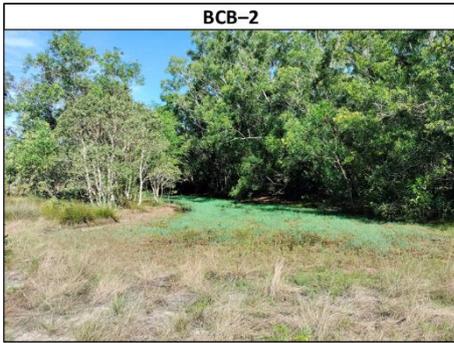
ข้อเสนอแนะ
 การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณนี้ควรเลือกชนิดพืชที่ระบบรากไม่ลึกมากเนื่องจากระดับน้ำใต้ดินค่อนข้างตื้น และเป็นพืชที่ทนเค็ม ควรมีการจัดการที่ดีโดยเป็นการจัดการเฉพาะจุด เช่น การขุดหลุมและรองพื้นด้วยวัสดุอินทรีย์เพื่อเพิ่มความสามารถในการอุ้มน้ำ และมีการจัดการปุ๋ยเพื่อเพิ่มธาตุอาหารให้แก่พืช ในฤดูแล้งอาจต้องมีการให้น้ำและใช้วัสดุคลุมดินเนื่องจากเป็นบริเวณที่ได้รับอิทธิพลจากลมทะเลค่อนข้างมาก

อื่น ๆ
 เป็นพื้นที่ศักยภาพแร่ กลุ่มแร่เพื่อการสนับสนุนเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ประเภทอุตสาหกรรมเซรามิก มีทรายแก้วหนามากกว่า 2 เมตร เป็นทรายละเอียดถึงละเอียดมาก สีขาว สีขาวเหลือง

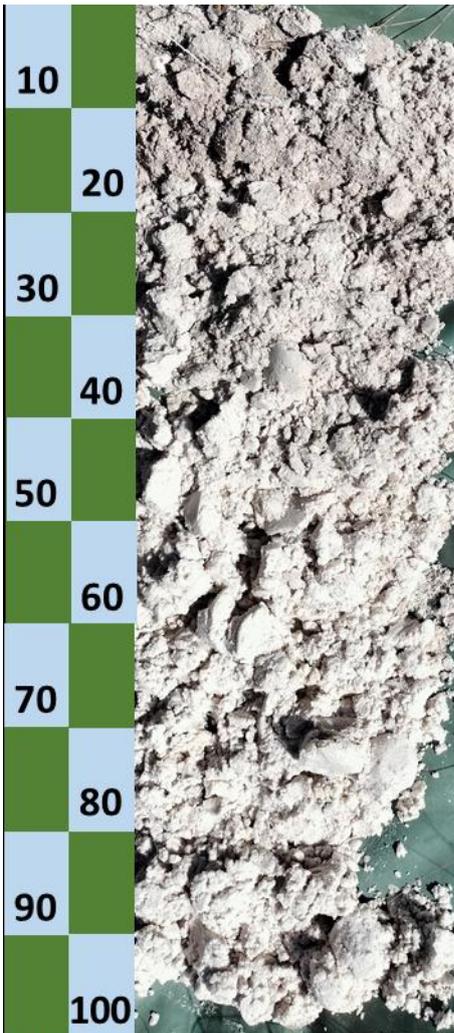
ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ฟอสฟอรัส ที่เป็นประโยชน์	โพแทสเซียม ที่เป็นประโยชน์	ความจุแลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความอึดด้วยเบส	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน
0-20	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ
20-40	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ
40-80	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ

ภาพที่ 9 ลักษณะและสมบัติดินบริเวณจุดสำรวจที่ 1

สภาพพื้นที่ ค่อนข้างราบ มีความลาดชันร้อยละ 1-3
ระดับความสูง 8 เมตร จากระดับทะเลปานกลาง
ภูมิสัณฐาน ชายหาดเดิมหรือสันทรายชายทะเล
วัตถุต้นกำเนิดดิน ตะกอนชายฝั่งทะเลโดยอิทธิพลคลื่น เป็นหินทรายเนื้อควอตซ์ และหินทรายอาร์โคสสีขาว
การระบายน้ำ ดี **ระดับน้ำใต้ดิน** 60 เซนติเมตร
การซึมผ่านได้ของน้ำ เร็ว **การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน** ปานกลาง
การใช้ประโยชน์ที่ดิน ป่าพรุ

ลักษณะและสมบัติของดิน
 เป็นดินสีกรมก ดินบนมีเนื้อดินเป็นทราย มีสีน้ำตาลปนเทา พีเอชดินเป็นกรดจัดมาก (4.66) มีค่าการนำไฟฟ้าอยู่ในระดับต่ำ (2.35 เดซิซีเมนส์ต่อเมตร) ดินล่างมีเนื้อดินเป็นทราย สีเทาอ่อน พีเอชดินเป็นกรดปานกลาง (5.61) มีค่าการนำไฟฟ้าอยู่ในระดับต่ำ (2.52 เดซิซีเมนส์ต่อเมตร) ดินร่วนซุย ไม่มีโครงสร้าง

ข้อจำกัดและปัญหาที่พบ
 เป็นดินทรายจัดตลอดหน้าตัดดิน ปริมาณอินทรีย์วัตถุต่ำ ดินมีปัญหาเรื่องความสามารถในการอุ้มน้ำต่ำ ดินล่างชั้นและเนื่องจากระดับน้ำใต้ดินอยู่ใกล้ผิวดิน ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ เป็นพื้นที่ได้รับอิทธิพลจากการขึ้นลงของน้ำทะเลทำให้หน้าดินมีความเค็ม จัดเป็นดินเค็มชายฝั่งทะเลซึ่งเป็นดินที่มีปัญหา มีพีเอชเป็นกรดปานกลางถึงกรดจัดมากทำให้ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารพืชต่ำมาก

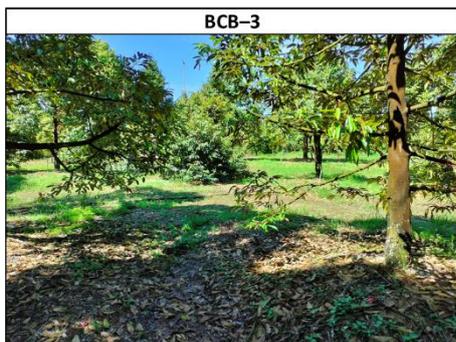
ข้อเสนอแนะ
 การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณนี้ควรคงสภาพการเป็นพื้นที่ป่าพรุที่มีพืชพรรณตามธรรมชาติขึ้นปกคลุม เนื่องจากเป็นดินที่มีปัญหาทั้งด้านความเค็ม การกักเก็บความชื้น ความเป็นกรดกำมะถัน และมีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ หากมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเป็นการทำเกษตรกรรมจะทำให้พืชที่ปลูกไม่สามารถเจริญเติบโตได้ดี และมีอัตราการรอดตายต่ำ

อื่น ๆ
 เป็นพื้นที่ศักยภาพแร่ กลุ่มแร่เพื่อการสนับสนุนเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ประเภทอุตสาหกรรมเซรามิก มีทรายแก้วหนามากกว่า 2 เมตร เป็นทรายละเอียดถึงละเอียดมาก สีขาว สีขาวเหลือง

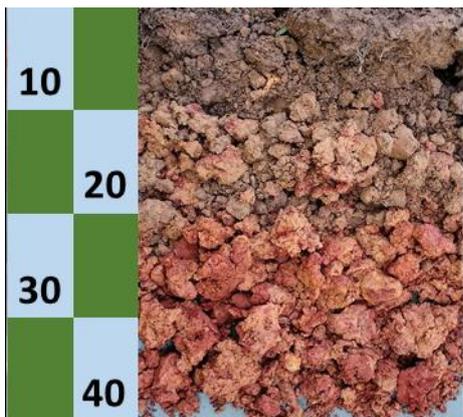
ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ฟอสฟอรัส ที่เป็นประโยชน์	โพแทสเซียม ที่เป็นประโยชน์	ความจุแลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความอึดตัว ด้วยเบส	ความอุดมสมบูรณ์ ของดิน
0-30	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ
30-60	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ
60-100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ

ภาพที่ 10 ลักษณะและสมบัติดินบริเวณจุดสำรวจที่ 2

สภาพพื้นที่ ลูกคลื่นลอนลาด มีความชันร้อยละ 3-10
ระดับความสูง 12 เมตร จากระดับทะเลปานกลาง
ภูมิสัณฐาน พื้นที่เหลือคางจากการกักกรอน
วัตถุต้นกำเนิดดิน การสลายตัวผุพังอยู่กับที่ และ/หรือเคลื่อนย้ายมาในระยะทางไม่ไกลนักของหินตะกอนเนื้อละเอียดในกลุ่มหินดินดานและหินกรวดมน
การระบายน้ำ ดี **ระดับน้ำใต้ดิน** ลึกกว่า 2 เมตร
การซึมผ่านได้ของน้ำ ปานกลาง **การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน** เร็ว
การใช้ประโยชน์ที่ดิน สวนทุเรียนอายุ 10-15 ปี

ลักษณะและสมบัติของดิน
 เป็นดินต้นถึงลึกปานกลาง ดินบนมีเนื้อดินร่วนเหนียวปนกรวด มีสีน้ำตาลปนแดง พิเอชดินเป็นกรดปานกลาง (5.74) มีค่าการนำไฟฟ้าอยู่ในระดับปานกลาง (5.54 เดซิซีเมนส์ต่อเมตร) ดินล่างมีเนื้อดินเป็นดินร่วนเหนียวปนกรวด สีแดงปนเหลือง พิเอชดินเป็นกรดจัดมาก (4.56) มีค่าการนำไฟฟ้าอยู่ในระดับต่ำ (3.42 เดซิซีเมนส์ต่อเมตร) ดินมีโครงสร้างแบบก้อนเหลี่ยมมุมมน
ข้อจำกัดและปัญหาที่พบ

สภาพพื้นที่มีความลาดชัน ดินเป็นดินต้นถึงลึกปานกลาง มีกรวดปนอยู่ในดินทุกชั้นมากกว่าร้อยละ 30 โดยปริมาตร พบการกร่อนดินแบบแผ่นและแบบริ้วในพื้นที่ น้ำชลประทานที่ใช้ภายในพื้นที่มีความเค็มเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากการขึ้นลงของน้ำทะเล ส่งผลให้ค่าการนำไฟฟ้าของดินได้อยู่ในพิสัยระดับต่ำถึงปานกลาง จัดเป็นดินเค็ม ดินมีพิเอชเป็นกรดปานกลางถึงกรดรุนแรงทำให้ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารพืชต่ำมาก ความอุดมสมบูรณ์ของดินอยู่ในระดับต่ำ

ข้อเสนอแนะ

การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณนี้ควรเลือกปลูกไม้ยืนต้นที่มีการจัดการเฉพาะจุด มีความเหมาะสมต่อการปลูกทุเรียน แต่ดินมีข้อจำกัดคือความอุดมสมบูรณ์ต่ำ และมีเนื้อดินเป็นดินปนกรวด การใช้ประโยชน์ที่ดินในบริเวณนี้จึงต้องมีการใช้ปุ๋ยเคมีเพื่อเพิ่มธาตุอาหารให้เพียงพอต่อความต้องการของพืชควบคู่กับการใช้วัสดุอินทรีย์เพื่อเพิ่มปริมาณอินทรีย์วัตถุให้แก่ดิน ซึ่งจะช่วยให้ดินมีความสามารถในการอุ้มน้ำมากขึ้น ควรมีการใช้ปูนทางการเกษตรเพื่อลดความเป็นกรดของดิน นอกจากนี้ สภาพพื้นที่ที่มีความลาดชันจึงควรมีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น การทำขั้นบันไดหรือหอดันดินในบริเวณที่มีความลาดชันสูงเพื่อชะลอการไหลของน้ำไหลบ่าหน้าดิน การปลูกพืชคลุมดินหรือการปล่อยหญ้าคลุมดินแล้วใช้วิธีการตัดหญ้าแทนการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช เพื่อรักษาความชื้นให้แก่ดิน ลดการแตกกระจายของเม็ดดินจากน้ำฝน และลดการปนเปื้อนของสารเคมีสู่สิ่งแวดล้อม

อื่น ๆ

- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรติดตามความเค็มของแหล่งน้ำชลประทาน หรือเจ้าของสวนควรใช้เครื่องวัดค่าน้ำเค็มก่อนนำน้ำเข้ามาใช้ในพื้นที่ เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้น้ำที่ทำให้ต้นทุเรียนได้รับความเค็มเกินค่ามาตรฐาน กระทบต่อการเจริญเติบโตของทุเรียนและพืชอื่น ๆ
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีการใช้สารชีวภัณฑ์เพื่อป้องกันแมลงศัตรูพืชหรือเชื้อราต่าง ๆ ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้เกษตรกรสามารถขยายเชื่อได้เองเพื่อลดต้นทุนการผลิต และลดการใช้สารเคมี
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่มีการผลิตทุเรียนภายใต้ “ระบบการจัดการคุณภาพ: GAP ทุเรียน” ซึ่งนอกจากทำให้ผลผลิตมีคุณภาพดี ยังเป็นการผลิตที่ใช้สารเคมี ปุ๋ยเคมี และฮอร์โมนอย่างถูกต้อง ปลอดภัยต่อผู้ใช้ ผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม

ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์	โพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน	ความอึดตัวด้วยเบส	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน
0-10	ปานกลาง	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
10-20	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
20-40	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ

ภาพที่ 11 ลักษณะและสมบัติดินบริเวณจุดสำรวจที่ 3

สภาพพื้นที่ ลูกคลื่นลอนลาดถึงเป็นเนินเขา มีความลาดชันร้อยละ 5-35

ระดับความสูง 26 เมตร จากระดับทะเลปานกลาง

ภูมิถิ่นฐาน เชิงเขา เนินเขา และพื้นที่เหลือคางจากการกักครอง

วัตถุต้นกำเนิดดิน การสลายตัวผุพังอยู่กับที่ และ/หรือเคลื่อนย้ายมาในระยะทางไม่ไกลนักของหินทราย วางตัวอยู่บนหินตะกอนเนื้อละเอียดในกลุ่ม หินดินดานและหินกรวดมนระดับน้ำใต้ดิน

การระบายน้ำ ดี

การซึมผ่านได้ของน้ำ เร็ว

การใช้ประโยชน์ที่ดิน การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน ปานกลางถึงเร็ว สวนป่าลุ่มน้ำมัน อายุ 10-15 ปี

ลักษณะและสมบัติของดิน

เป็นดินสีกรมก ดินบนมีเนื้อดินเป็นทราย มีสีน้ำตาลปนเทา พีเอชดินเป็นกรดจัดมาก (4.79) มีค่าการนำไฟฟ้าอยู่ในระดับต่ำมาก (1.67 เดซิซีเมนส์ต่อเมตร) ดินล่างมีเนื้อดินเป็นทราย สีน้ำตาลถึงสีน้ำตาลเข้ม พีเอชดินเป็นกรดจัด (5.12) มีค่าการนำไฟฟ้าอยู่ในระดับต่ำมาก (1.80 เดซิซีเมนส์ต่อเมตร) ดินร่วนซุย มีโครงสร้างแบบก้อนเหลี่ยมมุมมนปะปนกับแบบเป็นเม็ดเดี่ยว

ข้อจำกัดและปัญหาที่พบ

มีปัญหากร่อนดินในพื้นที่อย่างชัดเจน เนื่องจากสภาพพื้นที่ที่มีความลาดชัน เนื้อดินเป็นดินทรายจัดตลอดหน้าตัดดินและมีโครงสร้างดินที่อ่อนแอ ไม่เสถียรต่อแรงกระทำของน้ำ จะเห็นได้ว่าดินบนดั้งเดิมของพื้นที่อยู่ที่ระดับความลึก 60 เซนติเมตร ส่วนดินที่ระดับความลึก 40-60 เซนติเมตร เป็นดินที่ถูกพัดพามาทับถมและเริ่มมีการสะสมอินทรีย์วัตถุในเวลาต่อมา มีตะกอนดินที่ถูกพัดพามาทับถมอีกครั้งและเริ่มมีการสะสมอินทรีย์วัตถุเป็นลำดับต่อ ๆ มา จนถึงตะกอนที่หนาที่สุดซึ่งยังมีกระบวนการสะสมอินทรีย์วัตถุน้อยทำให้ที่มีสีจาง ซึ่งกระบวนการทั้งหมดนี้ เกิดขึ้นหลังจากการเปลี่ยนแปลงสภาพการใช้ที่ดินจากพื้นที่ป่าเป็นพื้นที่เกษตรกรรม

ข้อเสนอแนะ

เป็นพื้นที่ทำการเกษตรที่ไม่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกปาล์มน้ำมัน เนื่องจากสภาพพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกปาล์มน้ำมันควรเป็นดินที่มีโครงสร้างดี พื้นที่ที่มีความ

ลาดชันน้อยกว่า 12 องศา (ร้อยละ 23) ถึงแม้ว่าความลาดชันไม่มีผลกระทบต่อผลผลิตโดยตรง แต่มีผลต่อความรุนแรงของการกร่อนดินในพื้นที่ มีผลต่อการลงทุนในการปรับปรุงพื้นที่ และประสิทธิภาพในการจัดการปุ๋ย

ดังนั้น การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณนี้ควรปล่อยให้เป็นที่ป่า อย่างไรก็ตาม การใช้ที่ดินในปัจจุบันมีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำทั้งมาตรการวิธีกลและวิธีพืชเพื่อลดการเคลื่อนย้ายตะกอนดินและควบคุมน้ำไหลบ่าหน้าดิน มีการคลุมดินเพื่อลดความรุนแรงของเม็ดฝนกระทบผิวดิน

อื่น ๆ

- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างการรับรู้เรื่องวางแผนการปลูกพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ โดยให้เกษตรกรทราบว่าการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมจะให้ผลตอบแทนต่ำ มีความเสี่ยงที่จะเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมสูง
- พื้นที่ควรมีการจัดการปุ๋ยและวิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์	โพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน	ความอึดตัวด้วยเบส	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน
0-10	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
10-20	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ
20-40	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ
40-70	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ

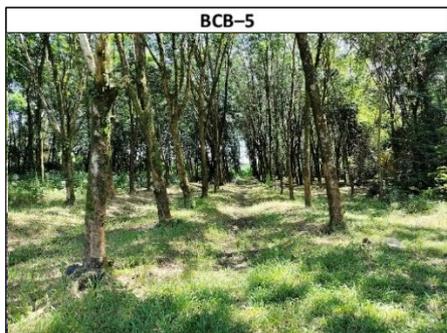
ภาพที่ 12 ลักษณะและสมบัติดินบริเวณจุดสำรวจที่ 4

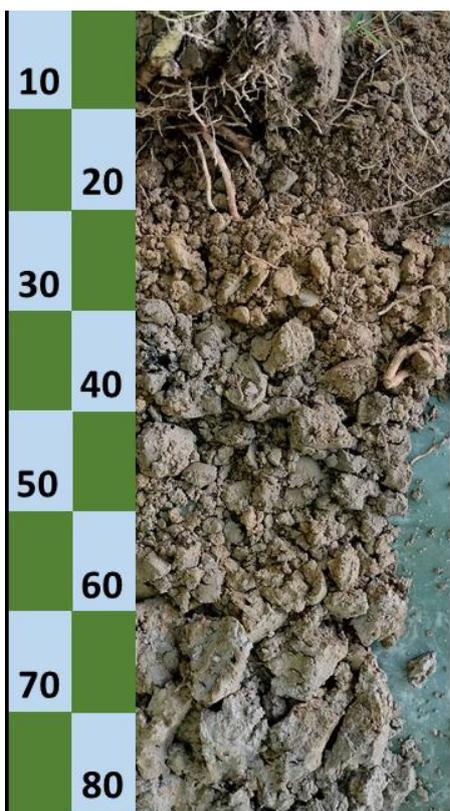

ภาพที่ 13 สภาพปัญหาของการใช้ที่ดินไม่ตรงสมรรถนะที่ดินบริเวณจุดสำรวจที่ 4

การใช้ที่ดินที่ไม่ตรงกับสมรรถนะของที่ดินในพื้นที่ส่งผลให้เกิดการกร่อนดินอย่างรุนแรง ทำให้สูญเสียหน้าดินทั้งหมด ดินล่างซึ่งเป็นชั้นดานโคลนมาอยู่ด้านบน กลายเป็นพื้นที่ดินเสื่อมโทรมที่ยากต่อการเพาะปลูก และจำเป็นต้องเพิ่มปัจจัยการผลิตมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ตะกอนดินถูกพัดพาไปยังพื้นที่ด้านล่างทำให้ลำรางสาธารณะตื้นเขิน สารเคมีทางการเกษตรถูกชะล้างสู่สิ่งแวดล้อม

สภาพพื้นที่		ลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีความชันร้อยละ 2-5
ระดับความสูง		20 เมตร จากระดับทะเลปานกลาง
ภูมิสัณฐาน		ตะพักลำนน้ำชันต่ำ
วัตถุต้นกำเนิดดิน		ตะกอนน้ำพา
การระบายน้ำ	ปานกลาง	ระดับน้ำใต้ดิน 60 เซนติเมตร
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลาง	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน เร็ว
การใช้ประโยชน์ที่ดิน		ยกทรงเป็นสวนยางพารา อายุ 14 ปี (สายพันธุ์ RRIM 600)
ลักษณะและสมบัติของดิน		

เป็นดินสีกรมก ดินบนมีเนื้อดินร่วนปนทราย มีสีน้ำตาลปนเหลือง พิเอชดินเป็นกรดจัดมาก (4.61) มีค่าการนำไฟฟ้าอยู่ในระดับต่ำ (2.45 เดซิซีเมนส์ต่อเมตร) ดินล่างมีเนื้อดินเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย สีเหลืองปนน้ำตาลถึงสีเทาปนเหลือง พิเอชดินเป็นกรดจัดมาก (4.51) มีค่าการนำไฟฟ้าอยู่ในระดับต่ำ (2.63 เดซิซีเมนส์ต่อเมตร) ดินมีโครงสร้างแบบก้อนเหลี่ยมมุมมน

ข้อจำกัดและปัญหาที่พบ

เป็นพื้นที่ที่ถูกปรับสภาพใหม่โดยการยกทรงเพื่อปลูกยางพารา เนื่องจากในช่วงน้ำทะเลหนุนสูงจะมีน้ำท่วมขังบนผิวดินสูงกว่า 1 เมตร ปัจจุบันยังพบปัญหาน้ำท่วมและน้ำหลากในช่วงฝนตกหนักหรือน้ำทะเลหนุน โดยท่วมสูงประมาณ 30 เซนติเมตร นานประมาณครั้งละ 1-2 วัน มีการขุดบ่อน้ำและทางระบายน้ำในพื้นที่เพื่อให้มีการระบายน้ำเร็วขึ้น แต่อิทธิพลของน้ำหลากที่พัดพาตะกอนทรายมาด้วยทำให้บ่อน้ำและทางระบายน้ำตันขึ้นค่อนข้างเร็ว พบร่องรอยการเกลือไปมาของตะกอนทรายภายในแปลง พื้นที่ได้รับอิทธิพลจากการขึ้นลงของน้ำทะเลส่งผลให้ค่าการนำไฟฟ้าของดินได้อยู่ในระดับต่ำ จัดเป็นดินเค็ม ซึ่งเป็นกลุ่มดินที่มีปัญหาทางการเกษตร ดินมีพิเอชเป็นจัดทั้งดินบนและดินล่าง ความอุดมสมบูรณ์ของดินอยู่ในระดับต่ำ การใส่ปุ๋ยถูกชะละลายไปได้ง่ายเนื่องจากน้ำใต้ดินอยู่ใกล้ผิวดินและมีน้ำท่วมขังบ่อย

ข้อเสนอแนะ

การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณนี้มีความเหมาะสมต่อการปลูกปาล์มน้ำมันมากกว่ายางพารา แต่ด้วยข้อจำกัดและความต้องการของเกษตรกรเจ้าของพื้นที่จึงเลือกปลูกยางพารา ซึ่งให้ผลผลิตที่ค่อนข้างต่ำ ดังนั้น ข้อเสนอแนะด้านการจัดการพื้นที่เบื้องต้นคือการแก้ปัญหาที่หลากเข้ามาท่วมในพื้นที่ โดยที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรช่วยแก้ปัญหาด้านกายภาพในระดับตำบล รวมทั้งเรื่องน้ำทะเลขึ้นสูงและรุกล้ำเข้ามาตามลำรางต่าง ๆ เนื่องจากพื้นที่ป่าชายเลนและ

ป่ารุที่เปรียบเสมือนแนวป้องกันที่กันอยู่ระหว่างพื้นที่เกษตรกรรมกับชายทะเลลดลมภายในช่วง 20-30 ปีที่ผ่านมา การจัดการดินอื่น ๆ ควรทำในช่วงที่ไม่ใช่ฤดูมรสุม ได้แก่ การใส่ปุ๋ยเคมีเพื่อเพิ่มธาตุอาหารให้เพียงพอต่อความต้องการของพืช ควบคู่กับการใช้วัสดุอินทรีย์เพื่อเพิ่มปริมาณอินทรีย์วัตถุให้แก่ดิน ควรมีการใช้ปุ๋ยทางกรเกษตรเพื่อลดความเป็นกรดของดิน

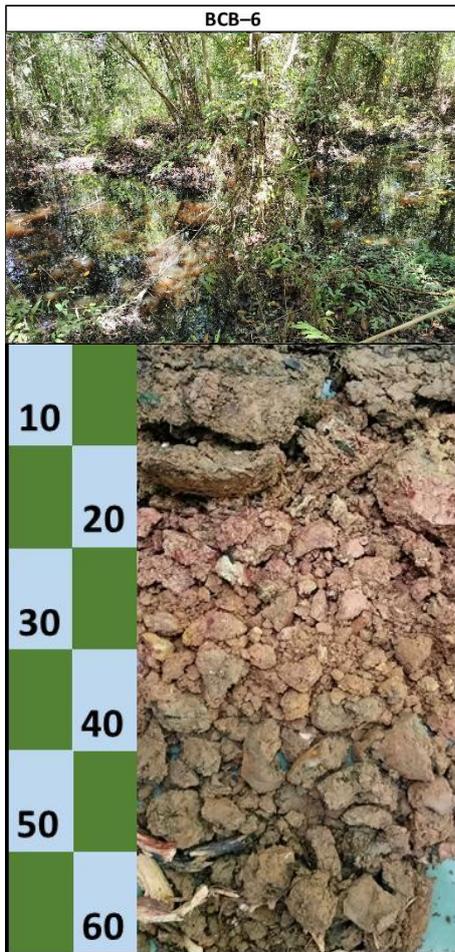
อื่น ๆ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตยางก้อนถ้วยที่มีคุณภาพดี โดยใช้หลักปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม (Good Agricultural Practices (GAP)) เริ่มตั้งแต่การดูแลสวนยางก่อนและหลังเปิดกรีต การกรีดยางที่ถูกวิธี การผลิตยางก้อนถ้วยคุณภาพดี รวมทั้งการขนส่งยางก้อนถ้วยไปยังจุดรวบรวมยาง ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถเพิ่มผลผลิต เพิ่มรายได้ สามารถจำหน่ายได้ในราคาที่สูงขึ้น สร้างความเชื่อมั่นในการซื้อขาย ลดการเอาเปรียบ ลดมลภาวะจากโรงงานอุตสาหกรรมยาง และลดผลกระทบจากกลิ่นและสารระเหยที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม

ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์	โพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน	ความอึดด้วยเบส	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน
0-20	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ
20-30	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ
30-60	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ
60-80	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ

ภาพที่ 14 ลักษณะและสมบัติดินบริเวณจุดสำรวจที่ 5

สภาพพื้นที่ พื้นที่ลุ่มต่ำบริเวณชายฝั่งทะเล มีความชันร้อยละ 0-3

ระดับความสูง 11 เมตร จากระดับทะเลปานกลาง

ภูมิสัณฐาน พื้นที่ลุ่มต่ำบริเวณชายฝั่งทะเลที่น้ำทะเลขึ้นถึง

วัตถุต้นกำเนิดดิน ตะกอนทะเลวางตัวอยู่บนตะกอนเนื้อละเอียดของหินดินดานและหินกรวดมน

การระบายน้ำ เลว **ระดับน้ำใต้ดิน** 35 เซนติเมตร

การซึมผ่านได้ของน้ำ ช้า **การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน** ปานกลาง

การใช้ประโยชน์ที่ดิน ป่าพรุ

ลักษณะและสมบัติของดิน

เป็นดินลึกมาก ดินบนมีเนื้อดินร่วนเหนียวปนทรายปนเศษพืช มีสีน้ำตาลปนแดง พิเอชดินเป็นกรดปานกลาง (5.59) มีค่าการนำไฟฟ้าอยู่ในระดับต่ำ (3.32 เดซิซีเมนส์ต่อเมตร) ดินล่างมีเนื้อดินเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายปนเศษพืช สีน้ำตาลเทาปนแดงมีจุดประสีเหลือง พิเอชดินเป็นกรดรุนแรง (4.42) มีค่าการนำไฟฟ้าอยู่ในระดับต่ำ (3.27 เดซิซีเมนส์ต่อเมตร) ดินมีโครงสร้างแบบก้อนเหลี่ยมมุมมน

ข้อจำกัดและปัญหาที่พบ

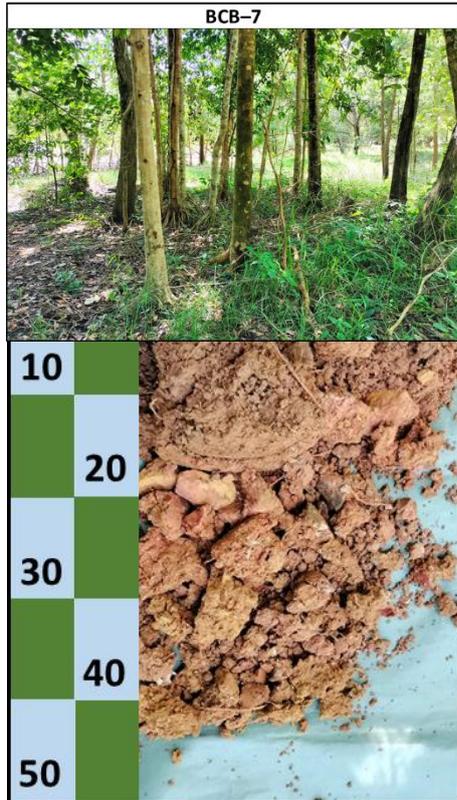
เป็นดินเหนียว บริเวณที่มีน้ำท่วมขังหรือน้ำท่วมถึงประจำจะมีลักษณะเป็นดินเลน พื้นที่ส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากการขึ้นลงของน้ำทะเล ส่งผลให้ค่าการนำไฟฟ้าของดินได้อยู่ในระดับต่ำจัดเป็นดินเค็มชายทะเล นอกจากนี้ ดินล่างเป็นดินที่กำลังมีการก่อกำเนิดขึ้น มีความเป็นกรดรุนแรง ความอุดมสมบูรณ์ของดินอยู่ในระดับต่ำ และจัดเป็นดินที่มีปัญหาทางการเกษตร

ข้อเสนอแนะ

การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณนี้ควรคงสภาพการเป็นพื้นที่ป่าพรุที่มีพืชพรรณตามธรรมชาติ ขึ้นปกคลุม เนื่องจากเป็นดินที่มีปัญหาทั้งด้านความเค็ม การกักเก็บความชื้น ความเป็นกรด ก่อกำเนิด และมีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ หากมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเป็นการทำเกษตรกรรมจะทำให้พืชที่ปลูกไม่สามารถเจริญเติบโตได้ดี และมีอัตราการรอดตายต่ำ

ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ฟอสฟอรัส ที่เป็นประโยชน์	โพแทสเซียม ที่เป็นประโยชน์	ความจุแลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความอึดตัว ด้วยเบส	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน
0-10	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
10-20	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
20-40	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ

ภาพที่ 15 ลักษณะและสมบัติดินบริเวณจุดสำรวจที่ 6

สภาพพื้นที่ ที่ราบชายฝั่งทะเล มีความชันร้อยละ 1-3
ระดับความสูง 6 เมตร จากระดับทะเลปานกลาง
ภูมิลักษณะ ที่ราบชายฝั่งทะเลน้ำทะเลขึ้นถึง
วัตถุดิบกำเนิดดิน ตะกอนทะเลวางตัวอยู่บนตะกอนเนื้อละเอียดของหินดินดานและหินกรวดมน

การระบายน้ำ เลว **ระดับน้ำใต้ดิน** 40 เซนติเมตร
การซึมผ่านได้ของน้ำ ช้า **การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน** ปานกลาง
การใช้ประโยชน์ที่ดิน ป่าชายหาด

ลักษณะและสมบัติของดิน

เป็นดินต้นถึงลึกปานกลาง พบหินขนาดเล็กถึงใหญ่กระจายอยู่ทั่วไป ดินบนมีเนื้อดินร่วนเหนียวปนทรายปนกรวด มีสีน้ำตาลแดง พีเอชดินเป็นกรดจัดมาก (4.43) มีค่าการนำไฟฟ้าอยู่ในระดับปานกลาง (5.68 เดซิซีเมนส์ต่อเมตร) **ดินล่าง** มีเนื้อดินเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้งปนกรวด สีน้ำตาลแดงถึงสีน้ำตาลปนเหลือง พีเอชดินเป็นกรดจัดมาก (4.48) มีค่าการนำไฟฟ้าอยู่ในระดับต่ำ (3.32 เดซิซีเมนส์ต่อเมตร) ดินมีโครงสร้างแบบก้อนเหลี่ยมมุมมน

ข้อจำกัดและปัญหาที่พบ

เป็นดินต้น พบกรวดทั้งบนผิวดินและทุกชั้นดิน พื้นที่ส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากการขึ้นลงของน้ำทะเล ส่งผลให้ค่าการนำไฟฟ้าของดินได้อยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง จัดเป็นดินเค็มชายทะเล ดินเป็นกรดจัดมาก มีความอุดมสมบูรณ์ของดินอยู่ในระดับต่ำ และจัดเป็นดินที่มีปัญหาทางการเกษตร

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากเป็นพื้นที่ราบชายฝั่งทะเลที่ได้รับอิทธิพลจากน้ำทะเลและกระแสน้ำทะเลโดยตรง การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณนี้ควรคงสภาพการเป็นพื้นที่ป่าชายหาดที่มีพืชพรรณตามธรรมชาติขึ้นปกคลุม เพื่อรักษาระบบนิเวศชายฝั่งทะเล

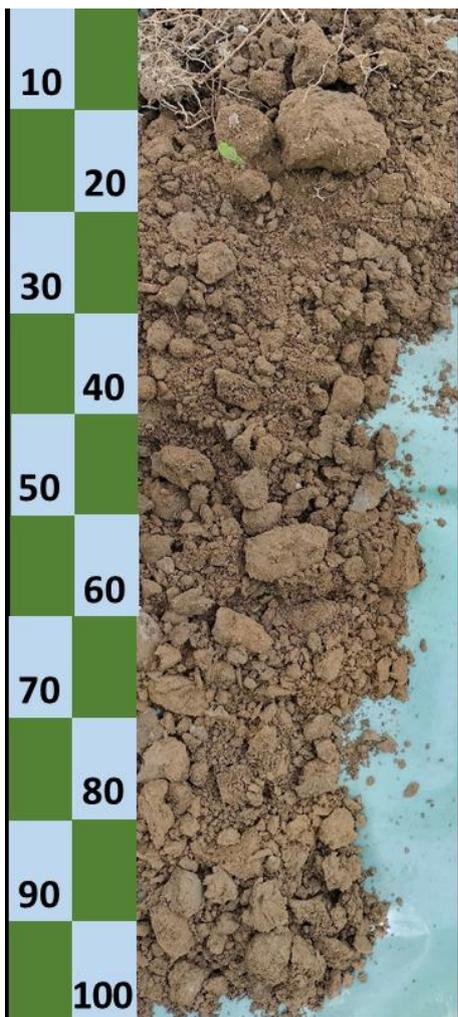
ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ฟอสฟอรัส ที่เป็นประโยชน์	โพแทสเซียม ที่เป็นประโยชน์	ความจุแลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความอึดตัว ด้วยเบส	ความอุดมสมบูรณ์ ของดิน
0-10	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
10-20	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
20-40	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ

ภาพที่ 16 ลักษณะและสมบัติดินบริเวณจุดสำรวจที่ 7

BCB-8

สภาพพื้นที่ ลูกคลื่นลอนลาด มีความชันร้อยละ 4-12
 ระดับความสูง 29 เมตรจากระดับทะเลปานกลาง
 ภูมิสัณฐาน ตะพักลำน้ำชั้นกลาง
 วัตถุต้นกำเนิดดิน ตะกอนน้ำพา
 การระบายน้ำ ดี ระดับน้ำใต้ดิน ลึกกว่า 2 เมตร
 การซึมผ่านได้ของน้ำ ปานกลาง การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน เร็ว
 การใช้ประโยชน์ที่ดิน ยกร่องเป็นสวนยางพารา อายุ 14 ปี (สายพันธุ์ RRIM 600)
 ลักษณะและสมบัติของดิน

เป็นดินลึกมาก ดินบนมีเนื้อดินร่วนปนทราย มีสีน้ำตาล พีเอชดินเป็นกรดจัดมาก (5.04) มีค่าการนำไฟฟ้าอยู่ในระดับต่ำมาก (1.47 เดซิซีเมนส์ต่อเมตร) ดินล่างมีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย สีน้ำตาลถึงสีน้ำตาลปนเหลือง พีเอชดินเป็นกรดจัดมาก (4.80) มีค่าการนำไฟฟ้าอยู่ในระดับต่ำมาก (1.20 เดซิซีเมนส์ต่อเมตร) ดินมีโครงสร้างแบบก้อนเหลี่ยมมุมมน

ข้อจำกัดและปัญหาที่พบ

เป็นดินเนื้อหยาบที่มีปริมาณอินทรีย์วัตถุต่ำ จึงมีโอกาสขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง ดินเป็นกรดจัดมากทำให้ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารพืชต่ำมาก ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ และมีความสามารถในการกักเก็บธาตุอาหารต่ำ นอกจากนี้ สภาพพื้นที่มีความลาดชัน ทำให้หน้าดินง่ายต่อการถูกกร่อนดิน พบปัญหาการกร่อนดินแบบแผ่นและแบบริ้วในแปลง

ข้อเสนอแนะ

การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณนี้มีความเหมาะสมต่อการปลูกยางพารา มีข้อจำกัดในเรื่องความเป็นกรดจัดของดิน ดินมีเนื้อหยาบ และมีปริมาณอินทรีย์วัตถุต่ำ ทำให้ความสามารถในการกักเก็บน้ำและปุ๋ยต่ำ ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ และมีโอกาสขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง จึงควรมีการใส่ปุ๋ยเคมีเพื่อเพิ่มธาตุอาหารให้เพียงพอต่อความต้องการของพืช ควบคู่กับการใช้วัสดุอินทรีย์เพื่อเพิ่มปริมาณอินทรีย์วัตถุให้เกิดขึ้น และควรมีการใช้ปูนทางการเกษตรเพื่อลดความเป็นกรดของดิน นอกจากนี้ ควรมีมาตรการอนุรักษ์ดินภายในแปลง เช่น การทำคันดินขนาดเล็กขวางความลาดชัน การทำบ่อตกตะกอนดินร่วมกับการปลูกแฝกบริเวณขอบล่างของแปลง ยิ่งไปกว่านั้น เนื่องจากพื้นที่อยู่ในเขตมรสุมเขตร้อน ทำให้อากาศมีความชื้นสัมพัทธ์สูงเกือบตลอดปี และดินมีระบอบความชื้นแบบยูติก ซึ่งมีช่วงดินขาดความชื้นค่อนข้างสั้น จึงควรมีการปลูกพืชล้มลุกที่สามารถเจริญเติบโตภายใต้ร่มเงาของต้นยางพาราได้ เช่น ผักกูด ถั่วคลุมดินต่าง ๆ เพื่อช่วยรักษาความชื้น ลดแรงปะทะของเม็ดฝน ลดความเร็วของน้ำไหลบ่าหน้าดิน และเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ

อื่น ๆ

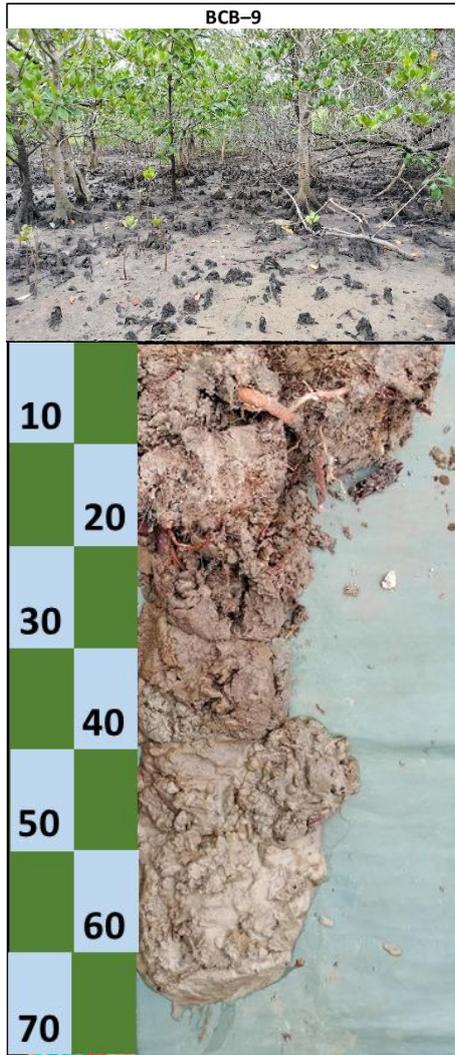
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตยางก้อนถ้วยที่มีคุณภาพดี โดยใช้หลักปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม (Good Agricultural Practices (GAP)) เริ่มตั้งแต่การ

ดูแลสวนยางก่อนและหลังเปิดกรีต การกรีตยางที่ถูกรวิธี การผลิตยางก้อนถ้วยคุณภาพดี รวมทั้งการขนส่งยางก้อนถ้วยไปยังจุดรวบรวมยาง ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถเพิ่มผลผลิต เพิ่มรายได้ สามารถจำหน่ายได้ในราคาที่สูงขึ้น สร้างความเชื่อมั่นในการซื้อขาย ลดการเอาเปรียบ ลดมลภาวะ จากโรงงานอุตสาหกรรมยาง และลดผลกระทบจากกลิ่นและสารระเหยที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม

ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ฟอสฟอรัส ที่เป็นประโยชน์	โพแทสเซียม ที่เป็นประโยชน์	ความจุแลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความอึดตัว ด้วยเบส	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน
0-20	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
20-50	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
50-100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ

ภาพที่ 17 ลักษณะและสมบัติดินบริเวณจุดสำรวจที่ 8

สภาพพื้นที่ ที่ราบชายฝั่งที่ได้รับอิทธิพลจากน้ำทะเลและน้ำจืด มีความชื้นร้อยละ 1-3

ระดับความสูง 5 เมตร จากระดับทะเลปานกลาง

ภูมิสังฐาน ที่ราบชายฝั่งทะเล หรือหาดทรายเดิม

วัตถุต้นกำเนิดดิน ตะกอนทะเลและตะกอนน้ำกร่อย

การระบายน้ำ เลว **ระดับน้ำใต้ดิน** 30 เซนติเมตร

การซึมผ่านได้ของน้ำ ช้า **การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน** ช้าถึงปานกลาง

การใช้ประโยชน์ที่ดิน ป่าชายเลน

ลักษณะและสมบัติของดิน

เป็นดินลึกมาก ดินบนมีเนื้อดินทราย มีสีน้ำตาลปนเหลืองถึงสีน้ำตาลแกมเทาเข้ม พิเอชดิน เป็นกรดจัดมาก (5.02) มีค่าการนำไฟฟ้าอยู่ในระดับต่ำ (3.75 เดซิซีเมนส์ต่อเมตร) ดินล่างมีเนื้อดินเป็นดินทราย สีเทาปนเหลือง พบจุดประสีเหลืองส้มและแมงกานีสออกไซด์ พิเอชดินเป็นกรดจัด (5.29) มีค่าการนำไฟฟ้าอยู่ในระดับต่ำ (3.51 เดซิซีเมนส์ต่อเมตร) ดินไม่มีโครงสร้าง พบรากพืชที่มีชีวิตปริมาณมาก

ข้อจำกัดและปัญหาที่พบ

เป็นบริเวณหนึ่งของชายฝั่งที่ได้รับอิทธิพลจากการไหลผ่านลงมาของน้ำจืดหรือน้ำกร่อย และมีน้ำทะเลท่วมถึงอย่างสม่ำเสมอ ในบริเวณใกล้ลำน้ำที่มีการขึ้นลงของน้ำตลอดเวลาจะมีโคลนละเอียดมาทับถมอยู่ด้านบน ดินจะมีลักษณะเป็นโคลนปนทราย บางบริเวณจะปรากฏเป็นสันดอนโคลนขนาดใหญ่ ขึ้นแฉะ ความหนาแน่นรวมต่ำ ยุบตัวมาก เป็นกรดจัดถึงกรดจัดมาก พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นตะกอนทรายมาทับถมด้านบน มักมีระดับน้ำตื้น ซึ่งจะไหลพันน้ำเวลาน้ำลง

ข้อเสนอแนะ

การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณนี้ควรปล่อยให้เป็นที่ป่าชายเลน เพื่อการป้องกันลมพายุ ป้องกันการพังทลายของแนวชายฝั่ง เป็นแนวกันชนและตัวกรองระหว่างระบบนิเวศทะเลและระบบนิเวศบก ช่วยกรองสิ่งปนเปื้อนและสารพิษ เป็นแหล่งอาหารและผลผลิตอื่น ๆ ตลอดจนเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจและเป็นแหล่งความรู้

ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ฟอสฟอรัส ที่เป็นประโยชน์	โพแทสเซียม ที่เป็นประโยชน์	ความจุแลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความอึดด้วยเบส	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน
0-18	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ
18-38	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
38-62	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ

ภาพที่ 18 ลักษณะและสมบัติดินบริเวณจุดสำรวจที่ 9

3.3 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ตำบลไม้รูดมีพื้นที่ทั้งสิ้น 27,745.27 ไร่ ได้จำแนกประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินออกเป็น พื้นที่ทำกิน ประเภทต่าง ๆ พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่อยู่อาศัย พื้นที่สาธารณูปโภค และพื้นที่โครงสร้างพื้นฐานในชุมชน เป็นต้น โดยพื้นที่ที่มีสัดส่วนมากที่สุด คือพื้นที่ป่าไม้ไม่ผลัดใบ คิดเป็นร้อยละ 37.60 ของพื้นที่ตำบลไม้รูด รองลงมา คือพื้นที่ป่าชายเลน คิดเป็นร้อยละ 14.83 และพื้นที่ปลูกไม้ยืนต้น คิดเป็นร้อยละ 13.44 โดยรายละเอียดพื้นที่ ประเภทอื่น ๆ นำเสนอในตารางที่ 7 และภาพที่ 19 นอกจากนี้ในพื้นที่ตำบลไม้รูดยังมีพื้นที่ 895-0-44 ไร่

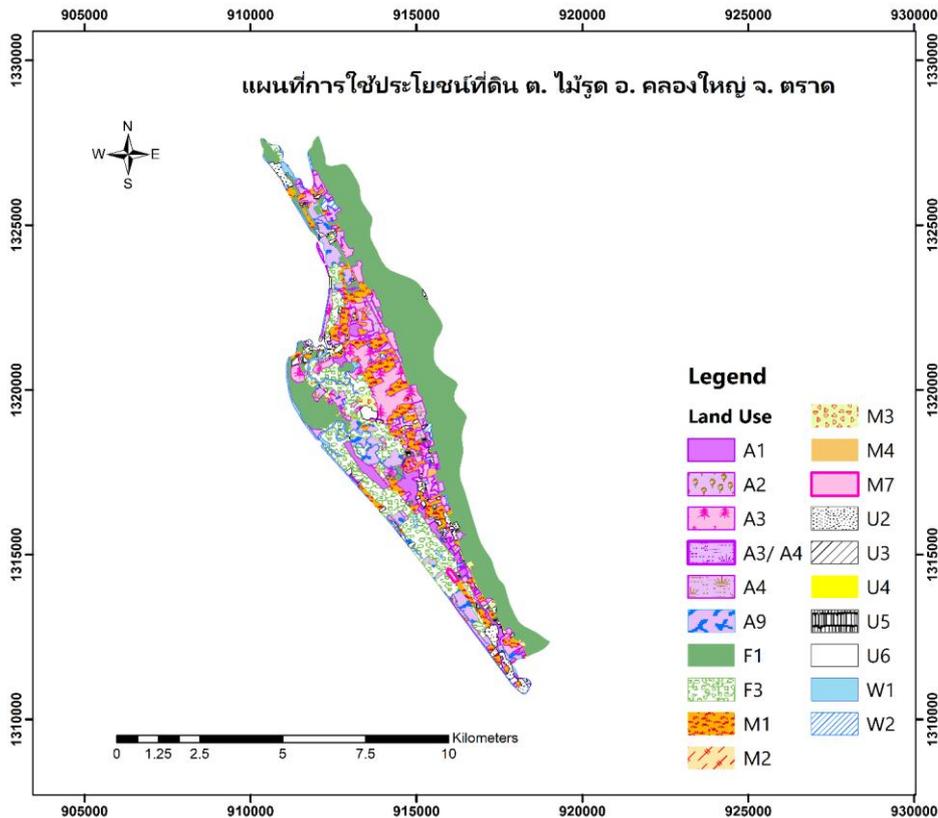
ถูกกำหนดผังพื้นที่เฉพาะเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ในการดูแลของกรมธนารักษ์ มีเป้าหมายของการใช้ที่ดินเพื่อพัฒนาเป็นเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวนานาชาติ อาหารปลอดภัยและบริการการค้าระหว่างประเทศครบวงจร ดังนั้นจึงอาจมีคลังสินค้า หน่วยงานหลักที่ปฏิบัติหน้าที่ควบคุมบริเวณชายแดน (ศุลกากร: CIQ) ศูนย์โลจิสติกส์ทางบกกระจายสินค้าอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว แหล่งเจรจาการค้า และการลงทุนระดับนานาชาติ อย่างไรก็ตามพื้นที่ดังกล่าว ควรพุ่งเป้าพัฒนาด้าน การท่องเที่ยวด้วย เพราะศักยภาพของพื้นที่ อำเภอลองใหญ่ จาก อำเภอเมืองตราด มีแนวชายฝั่งทะเลเชื่อมโยงกัน และตลอดเส้นทางมีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม และมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม

ตารางที่ 7 ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตำบลไม้รูด อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด

ลำดับ	การใช้ประโยชน์ที่ดิน	ประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	พื้นที่ (ตร.ม.)	พื้นที่ (ไร่)	พื้นที่ (%)
1	A1	พื้นที่นา	1,696,240.94	1,060.15	3.82
2	A2	พืชไร่	62,241.16	38.90	0.14
3	A3	ไม้ยืนต้น	5,967,037.75	3,729.40	13.44
4	A3/ A4	ไม้ยืนต้น/ ไม้ผล	64,235.06	40.15	0.14
5	A4	ไม้ผล	2,474,960.72	1,546.85	5.58
6	A9	สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	2,153,009.28	1,345.63	4.85
7	F1	ป่าไม่ผลัดใบ	16,692,699.35	10,432.94	37.60
8	F3	ป่าชายเลน	6,584,803.13	4,115.50	14.83
9	M1	ทุ่งหญ้าและไม้ละเมาะ	4,083,443.35	2,552.15	9.20
10	M2	พื้นที่ลุ่ม	71,847.66	44.90	0.16
11	M3	เหมืองแร่ บ่อขุด	358,572.52	224.11	0.81
12	M4	พื้นที่เบ็ดเตล็ดอื่น ๆ	127,019.04	79.39	0.29
13	M7	ที่ทิ้งขยะ	60,594.77	37.87	0.14
14	U2	หมู่บ้าน	1,555,835.12	972.40	3.50
15	U3	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	260,058.83	162.54	0.59
16	U4	สถานีคมนาคม	299,393.34	187.12	0.67
17	U5	พื้นที่อุตสาหกรรม	248,070.40	155.04	0.56
18	U6	สิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ	276,978.12	173.11	0.62
19	W1	แหล่งน้ำธรรมชาติ	975,181.82	609.49	2.20
20	W2	แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	380,205.75	237.63	0.86
รวมพื้นที่			44,392,428.13	27,745.27	100.00

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน (2564)

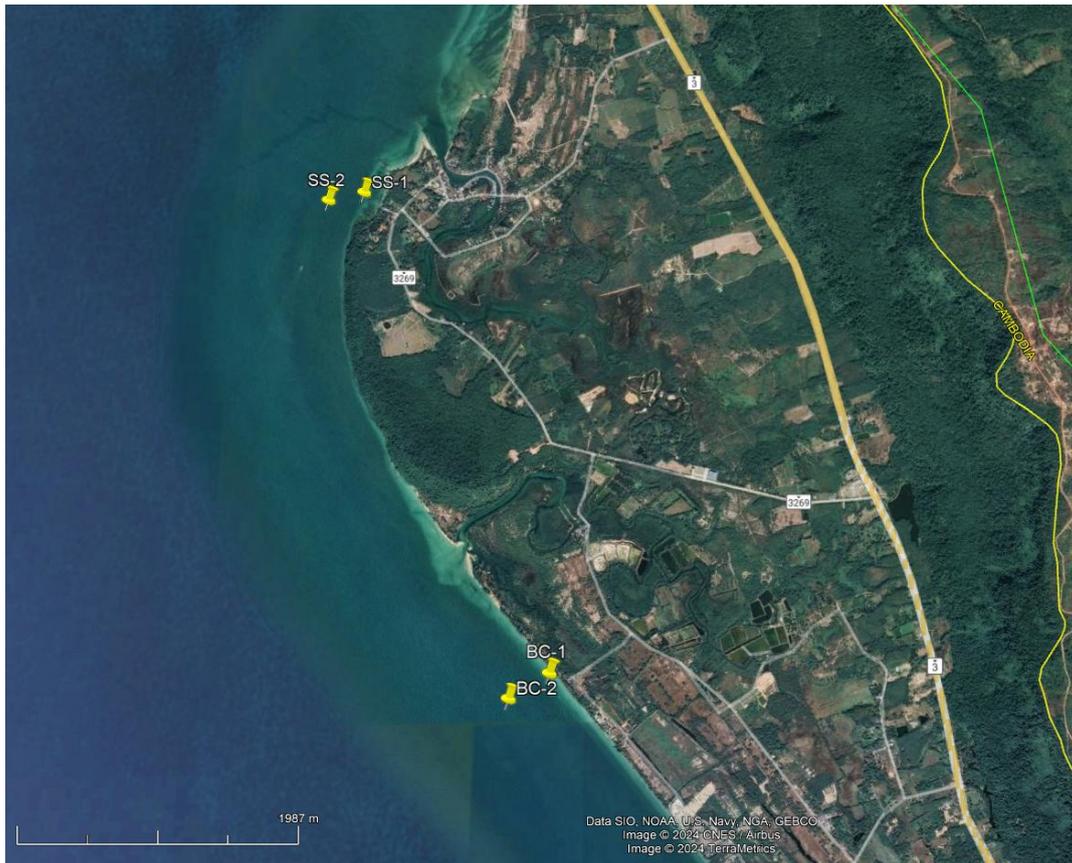
ภาพที่ 19 แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน (2564)

3.4 ข้อมูลคุณภาพน้ำ

การวิเคราะห์คุณภาพน้ำ บริเวณชายฝั่งหาดสุขสำราญและหาดบานชื่น จากเก็บตัวอย่างคุณภาพน้ำทะเล ใน 2 สถานี ได้แก่ 1) สถานีชายฝั่งหาดสุขสำราญ และ 2) สถานีชายฝั่งหาดบานชื่น จังหวัดตราด โดยแต่ละสถานี กำหนดจุดเก็บตัวอย่างตั้งฉากกับชายฝั่ง รวม 2 จุด ได้แก่ บริเวณที่ตื้นที่ระดับความลึก < 1.5 เมตร และอยู่ห่างฝั่ง < 150 เมตร ครอบคลุมพื้นที่สำหรับผู้ที่มาใช้ประโยชน์ในการเล่นน้ำทะเลชายฝั่ง กับบริเวณที่ลึกที่ระดับความลึก > 5.0 เมตร และอยู่ห่างฝั่ง > 400 เมตร ซึ่งใช้เป็นจุดอ้างอิงที่อยู่ไกลฝั่ง ทั้งนี้ รายละเอียดของสถานีเก็บตัวอย่าง รวมถึงแผนที่ของสถานีเก็บตัวอย่าง แสดงในตารางที่ 8 และ ภาพที่ 20 ตามลำดับ ทั้งนี้ จุดเก็บตัวอย่างอยู่ที่ระดับความลึก 0.9 – 1.0 เมตรจากผิวน้ำ

ทั้งนี้ กำหนดพารามิเตอร์ที่ใช้ตรวจวัดคุณภาพน้ำในแต่ละสถานีแสดงในตารางที่ 9 พารามิเตอร์ ดังกล่าว ตรวจวัดด้วยเครื่อง Water Quality Profiler (AAQ-RINKO) รุ่น AAQ177 บริษัท JFE Advantech Co., Ltd. ประเทศญี่ปุ่น ประกอบด้วย อุณหภูมิ น้ำทะเล (temperature: °C), ความเค็ม (salinity: psu), ความเป็นกรด-เบส (pH), ปริมาณออกซิเจนละลาย (DO: mg/L), ค่าศักย์การนำไฟฟ้า (Oxidation-Reduction Potential, ORP: mV), ปริมาณคลอโรฟิลล์ เอ (Chlorophyll a: µg/L ตรวจวัดแบบ in-situ), ความขุ่นของน้ำ (turbidity: FTU), ปริมาณแสงใต้น้ำ (Quant.: µmol/(m²s)) และปริมาณตะกอนแขวนลอย (TSS: mg/L) ตามลำดับ

ภาพที่ 20 แผนที่พิกัดสถานีเก็บตัวอย่างคุณภาพน้ำชายฝั่งจังหวัดตราด ได้แก่ สถานี SS-1 (ชายฝั่งหาดสุขสำราญ-1 ตื้น/ใกล้ฝั่ง); สถานี SS-2 (ชายฝั่งหาดสุขสำราญ-2 ลึก/ไกลฝั่ง); สถานี BC-1 (ชายฝั่งหาดบานชื่น-1 ตื้น/ใกล้ฝั่ง; และสถานี BC-2 (ชายฝั่งหาดบานชื่น-2) ลึก/ไกลฝั่ง

สำหรับ ค่าโดยเฉลี่ย ($n = 3$) ของพารามิเตอร์ที่ได้จากการตรวจวัดบริเวณพื้นที่ศึกษาแสดงในตารางที่ 12 ซึ่งสามารถสรุปดังนี้ ค่าโดยเฉลี่ย (+ S.D.) ของอุณหภูมิน้ำทะเลมีค่า 31.45 ± 0 ถึง 32.17 ± 0 องศาเซลเซียส ความเค็มของน้ำทะเลมีค่า 22.71 ± 0 ถึง 30.56 ± 0 psu โดยบริเวณสถานีห่างฝั่งจะมีค่าระดับความเค็มของน้ำทะเลสูงกว่าสถานีที่อยู่ใกล้ฝั่ง ความเป็นกรด-เบสของน้ำทะเลมีค่า 8.10 ± 0 ถึง 8.16 ± 0 ค่าปริมาณออกซิเจนละลายมีค่า 5.53 ± 0.03 ถึง 6.19 ± 0 mg/l ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานของกรมควบคุมมลพิษ (ไม่ต่ำกว่า 4 mg/l) นอกจากนี้ ค่าศักย์การนำไฟฟ้าของน้ำทะเลมีค่า 156.72 ± 0.00 ถึง 239.28 ± 0.10 mV โดยบริเวณชายฝั่งหาดบานชื่น มีค่าศักย์การนำไฟฟ้าในน้ำทะเลสูงกว่าชายฝั่งหาดสุขสำราญเล็กน้อย โดยทั้งสองชายหาดยังมีค่า ศักย์การนำไฟฟ้าเป็นบวก ซึ่งแสดงถึงกิจกรรมการย่อยสลายของแบคทีเรียที่ค่อนข้างต่ำ ค่าปริมาณคลอโรฟิลล์-เอ จากการตรวจวัดในภาคสนาม (in-situ) มีค่า 1.69 ± 0.10 ถึง 14.31 ± 3.24 $\mu\text{g/l}$ ค่าความขุ่นของน้ำมีค่า 1.39 ± 0.06 ถึง 9.24 ± 1.86 FTU โดยค่าปริมาณคลอโรฟิลล์-เอ และความขุ่นของน้ำมีความสอดคล้องกัน โดยบริเวณสถานีลึก/ห่างฝั่งจะมีค่าสูงกว่าบริเวณสถานีตื้น/ใกล้ฝั่ง ส่วนค่าปริมาณแสงใต้น้ำมีค่า 86.33 ± 3.35 ถึง $1,179.86 \pm 132.3$ $\mu\text{mol}/(\text{m}^2\text{s})$ ซึ่งค่าปริมาณแสงใต้น้ำนี้ขึ้นอยู่กับช่วงเวลาที่ทำการศึกษา สำหรับค่าปริมาณตะกอนแขวนลอยมีค่า 1.45 ± 1.34 ถึง 2.70 ± 2.12 mg/l โดยสถานีตื้น/ใกล้ฝั่งมีปริมาณตะกอน

แขวนลอยสูงกว่าบริเวณสถานีลึก/ห่างฝั่งเล็กน้อยเนื่องจากบริเวณชายฝั่งอาจถูกรบกวนจาก คลื่นลมในทะเล ทำให้ปริมาณตะกอนท้องทะเลฟุ้งขึ้นมาได้มากกว่าบริเวณที่มีความลึกมากกว่า

ตารางที่ 8 พิกัดสถานีเก็บตัวอย่างคุณภาพน้ำชายฝั่งจังหวัดตราด

สถานี	รหัส สถานี	พิกัด		ระดับ ความลึก (เมตร)	ระยะ ห่างฝั่ง (เมตร)	จุดเก็บ ตัวอย่าง จากผิวน้ำ ลึก (เมตร)
		ละติจูด (เหนือ)	ลองจิจูด (ตะวันออก)			
		ชายฝั่งหาดสุขสำราญ-1 ต้น/ใกล้ฝั่ง	SS-1			11° 55.562'
ชายฝั่งหาดสุขสำราญ-2 ลึก/ไกลฝั่ง	SS-2	11° 55.528'	102° 46.279'	5.3	406	1.0
ชายฝั่งหาดบ้านซิ่น-1 ต้น/ใกล้ฝั่ง	BC-1	11° 53.559'	102° 47.245'	1.2	102	1.0
ชายฝั่งหาดบ้านซิ่น-2 ลึก/ไกลฝั่ง	BC-2	11° 53.463'	102° 47.084'	5.3	435	1.0

ตารางที่ 9 พารามิเตอร์ที่ใช้ในการตรวจวัดคุณภาพของน้ำทะเลชายฝั่งที่ทำการศึกษา

พารามิเตอร์	สถานี			
	SS-1	SS-2	BC-1	BC-2
คุณภาพน้ำ (n = 3)				
- อุณหภูมิ	✓	✓	✓	✓
- ความเค็ม	✓	✓	✓	✓
- ความเป็นกรด-เบส (pH)	✓	✓	✓	✓
- ปริมาณออกซิเจนละลาย (DO)	✓	✓	✓	✓
- ปริมาณตะกอนแขวนลอย (TSS)	✓	✓	✓	✓
Nutrient ในน้ำ (n = 3)				
- แอมโมเนีย-ไนโตรเจน	✓	✓	✓	✓
- ไนเตรท-ไนโตรเจน	✓	✓	✓	✓
- ฟอสเฟต-ฟอสฟอรัส	✓	✓	✓	✓
แบคทีเรียในน้ำ (n = 3)				
- โคลิฟอร์ม	✓	✓	✓	✓
- ฟีคอลลโคลิฟอร์ม	✓	✓	✓	✓

ตารางที่ 10 ค่าพารามิเตอร์ของคุณภาพของน้ำทะเลชายฝั่งโดยเฉลี่ย (+S.D.) ที่ทำการศึกษา

พารามิเตอร์		สถานี			
		SS-1	SS-2	BC-1	BC-2
อุณหภูมิ	[°C]	32.17	31.45	31.96	31.83±0.03
ความเค็ม	[psu]	22.71	30.56	25.47±0.01	30.12±0.03
ความเป็นกรด-เบส		8.16	8.10	8.16	8.11
ปริมาณออกซิเจนละลาย	[mg/L]	6.15	5.94±0.01	6.19	5.53±0.03
ค่าศักย์การนำไฟฟ้า (ORP)	[mV]	156.72	164.10±0.10	215.07	239.28±0.10
ปริมาณคลอโรฟิลล์-เอ	[µg/L]	n.d.*	9.67±0.21	1.69±0.10	14.31±3.24
ความขุ่น	[FTU]	n.d.*	5.42±0.14	1.39±0.06	9.24±1.86
ปริมาณแสงใต้น้ำ	[µmol/(m ² s)]	1,179.86±132.3	86.33±3.35	119.20±3.90	195.78±1.56
ปริมาณตะกอนแขวนลอย	[mg/L]	2.70±2.12	1.45±1.34	1.85±0.21	1.65±0.64

หมายเหตุ: เครื่องตรวจวัดขัดข้องไม่สามารถตรวจวัดค่าได้

ปริมาณสารอาหารอนินทรีย์ละลาย (inorganic nutrients) ที่ทำการตรวจวัด ได้แก่ ปริมาณแอมโมเนีย-ไนโตรเจน, ไนเตรท-ไนโตรเจน และฟอสเฟต-ฟอสฟอรัส และปริมาณแบคทีเรียโคลิฟอร์มแบคทีเรีย ที่ทำการตรวจวัด ได้แก่ Total coliform bacteria และ Fecal coliform bacteria (n=3) แสดงในตารางที่ 11 โดยค่าเฉลี่ย (+ S.D.) ของปริมาณแอมโมเนีย-ไนโตรเจนมีค่า 0.397±0.029 ถึง 0.625±0.117 µM (หรือ เทียบเท่ากับหน่วย µg-N/L) โดยมีค่าค่อนข้างใกล้เคียงกันทุกสถานี ปริมาณไนเตรท-ไนโตรเจน มีค่า 0.146±0.084 ถึง 0.478±0.352 µM โดยบริเวณสถานีต้น/ใกล้ฝั่งมีค่าสูงกว่าบริเวณสถานีลึก/ห่างฝั่งเล็กน้อย ในขณะที่ค่าปริมาณฟอสเฟต-ฟอสฟอรัส มีค่า <0.030 ถึง 0.348±0.132 µM ค่าปริมาณโคลิฟอร์ม มีค่า 28±11 ถึง 64±39 CFU และค่าปริมาณฟิคอลโคลิฟอร์ม มีค่า 18±4 ถึง 44±18 CFU ซึ่งค่าต่างๆ มีความแตกต่างกันตามสถานีตรวจวัดโดยบริเวณสถานีต้น/ใกล้ฝั่งมีค่าสูงกว่าบริเวณสถานีลึก/ห่างฝั่งเล็กน้อย

ตารางที่ 11 ปริมาณสารอาหารอนินทรีย์ละลายและปริมาณแบคทีเรียโคลิฟอร์มโดยเฉลี่ย (+S.D.) ที่ ทำการศึกษา

พารามิเตอร์		สถานี			
		SS-1	SS-2	BC-1	BC-2
แอมโมเนีย-ไนโตรเจน*	(µM; µg-N/L)	0.563±0.029	0.625±0.117	0.750±0.528	0.397±0.029
ไนเตรท-ไนโตรเจน*	(µM; µg-N/L)	0.300±0.000	0.146±0.084	0.478±0.352	0.288±0.285
ฟอสเฟต-ฟอสฟอรัส*	(µM; µg-P/L)	<0.030	0.348±0.132	0.068±0.088	0.161±0.044
โคลิฟอร์ม**	(CFU/100 ml)	55±26	24±4	64±39	28±11
ฟิคอลโคลิฟอร์ม**	(CFU/100 ml)	44±18	23±4	41±25	18±4

หมายเหตุ: * วิเคราะห์ตามวิธีมาตรฐาน *A Manual of Chemical and Biological Methods for Seawater Analysis (Parson et al., 1984)*

** วิเคราะห์ตามวิธีการ *RAPID'E.coli 2 Agar (for Water Testing) User guide (Bio-Rad Laboratories, Inc., USA.)*

การศึกษาครั้งนี้สรุปได้ว่า คุณภาพน้ำทะเลบริเวณชายฝั่งหาดสุขสำราญและหาดบานชื่น จังหวัดตราด ได้แก่ อุณหภูมิ ความเค็ม ความเป็นกรด-เบส ปริมาณออกซิเจนละลาย ปริมาณตะกอนแขวนลอย ปริมาณ แอมโมเนีย-ไนโตรเจน ไนเตรท-ไนโตรเจน ฟอสเฟต-ฟอสฟอรัส ปริมาณแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด และ แบคทีเรียกลุ่มฟิคอลโคลิฟอร์ม มีค่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งของกรมควบคุมมลพิษ ทุกพารามิเตอร์ (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งหาดสุขสำราญและหาดบานชื่น จังหวัดตราด เปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งของกรมควบคุมมลพิษ

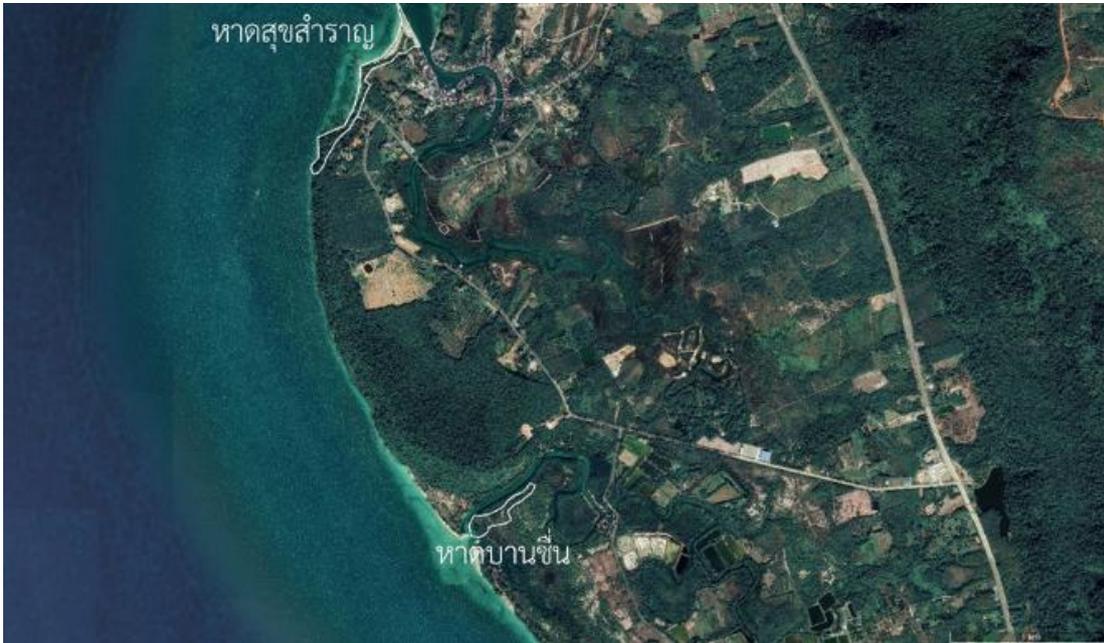
พารามิเตอร์		หาดสุขสำราญ	หาดบานชื่น	เกณฑ์มาตรฐาน คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง *
อุณหภูมิ	[°C]	31.45-32.17	31.83-31.96	เพิ่มขึ้น ≤ 1°C จากสภาพธรรมชาติ
ความเค็ม	[psu]	22.71-30.56	25.47-30.12	เพิ่มขึ้น/ลดลง ≤ 10% ของค่าความเค็มต่ำสุด
ความเป็นกรด-เบส		8.10-8.16	8.11-8.16	7.0 - 8.5
ปริมาณออกซิเจนละลาย	[mg/L]	5.94-6.15	5.53-6.19	≥ 4 mg/l
ปริมาณตะกอนแขวนลอย	[mg/L]	1.45-2.70	1.65-1.85	เพิ่มขึ้น ไม่เกินผลรวมของ ค่าโดยเฉลี่ย 1 วัน/1 เดือน/ 1 ปี บวกค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
แอมโมเนีย-ไนโตรเจน	(µM; µg-N/l)	0.563-0.625	0.397-0.750	≤ 100 µg-N/l
ไนเตรท-ไนโตรเจน	(µM; µg-N/l)	0.146-0.300	0.288-0.478	≤ 20 µg-N/l
ฟอสเฟต-ฟอสฟอรัส	(µM; µg-P/l)	<0.030-0.348	0.068-0.161	≤ 15 µg-P/l
โคลิฟอร์มทั้งหมด	(CFU/100 ml)	24-55	28-64	≤ 1,000 MPN/100 ml
ฟิคอลโคลิฟอร์มทั้งหมด	(CFU/100 ml)	23-44	18-41	≤ 70 CFU/100 ml

หมายเหตุ: *ราชกิจจานุเบกษา (2564) ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเรื่องกำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำทะเล

3.5 ข้อมูลทางด้านชีวภาพ

“หาดสุขสำราญ” เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า หาดไม้รูด และ “หาดบานชื่น” เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า หาดมะโร อยู่ในตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด (ภาพที่ 21 – ภาพที่ 22)

ภาพที่ 21 พื้นที่สำรวจและศึกษาบริเวณหาดสุขสำราญและหาดบานชื่น ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

ภาพที่ 22 แผนที่พื้นที่สำรวจและศึกษาบริเวณห้วยมป่าพรุ เส้นทางไปบ้านท้องอ่าว ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

บริเวณหาดสุขสำราญมีสังคมพืชชายหาด (strand vegetation หรือ beach forest) ที่เป็นหาดทราย (sand strand) หาดทรายปนหิน (sand-rock strand) และหาดหิน (rock strand) (ภาพที่ 23) และป่าดิบแล้ง ที่เป็นป่ารুন (secondary evergreen forest) ซึ่งอยู่ด้านหลังสังคมพืชชายหาด (ภาพที่ 24)

บริเวณหาดบานชื่นมีสังคมพืชชายหาดที่เป็นหาดทราย ใกล้หาดบานชื่นมีป่าชายเลน (mangrove forest) ตามแนวคลองมะโรเชื่อมต่อกับป่าชายเลนชุมชน บ้านคลองมะโร หมู่ที่ 5 (ภาพที่ 25) และป่าพรุ (peat swamp forest) รวมหย่อมป่าพรุ เส้นทางไปบ้านท้องอ่าว (ภาพที่ 26)

ภาพที่ 23 สังคมพืชชายหาดที่เป็นหาดทราย หาดทรายปนหิน และหาดหิน บริเวณหาดสุขสำราญ ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

ภาพที่ 24 ป่าดิบแล้งที่เป็นป่ารุ่น ซึ่งอยู่ด้านหลังสังคัมพิชชายหาด บริเวณหาดสุขสำราญ ตำบลไม้รุ่ด อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด

ภาพที่ 25 ป่าชายเลนตามแนวคลองมะโรอยู่ใกล้หาดบ้านขึ้นและเชื่อมต่อกับป่าชายเลนชุมชนบ้านคลองมะโร หมู่ที่ 5 ตำบลไม้รุ่ด อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด

ภาพที่ 26 ห่อมป่าพรุที่อยู่ใกล้หาดบานชื่น ตำบลไม้รูด อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด รวมห่อมป่าพรุ
เส้นทางไปบ้านท้องอ่าว

จากการสำรวจและศึกษาความหลากหลายของพรรณไม้บริเวณหาดสุขสำราญและหาดบานชื่น ตำบลไม้รุ่ อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด ในสังคมพืชชายหาด ป่าดิบแล้งที่เป็นป่ารุ่น ป่าชายเลน และป่าพรุ พบว่ามี 53 วงศ์ (families) 85 สกุล (genera) 95 ชนิด (species) จำแนกเป็นเฟิร์น (ferns) 4 วงศ์ 5 สกุล 5 ชนิด และพืชดอก (angiosperms หรือ flowering plants) 49 วงศ์ 80 สกุล 90 ชนิด ดังตารางที่ 15-16)

1) สังคมพืชชายหาด (Strand Vegetation หรือ Beach Forest)

สังคมพืชชายหาดประกอบด้วยหาดทราย (sand strand) หาดทรายปนหิน (sand-rock strand) และหาดหิน (rock strand) พรรณไม้ที่พบ ประกอบด้วย ไม้ต้น ปาล์มคล้ายไม้ต้น พืชใบเลี้ยงเดี่ยวคล้ายไม้ต้น ไม้พุ่ม ไม้พุ่มรอเลื้อย ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง ไม้เลื้อยล้มลุก พืชเบียนเลื้อยล้มลุก ไม้ล้มลุก ไม้ล้มลุกอิงอาศัย เฟิร์นอิงอาศัย และเฟิร์นขึ้นบนหิน (ภาพที่ 27 –ภาพที่ 33)

ไม้ต้น (tree) ที่พบตามหาดทราย ได้แก่ สนทะเล (*Casuarina equisetifolia*), ปอทะเล (*Hibiscus tiliaceus*), เสม็ดแดง (*Syzygium antisepticum*), ตีนนก (*Vitex pinnata*), อะราง (*Peltophorum dasyrhachis*), กะอวม (*Acronychia pedunculata*) และไทรย้อยใบทู่ (*Ficus microcarpa*) ชนิดที่พบทั้งตามหาดทรายและหาดหิน ได้แก่ ตีนเป็ดทราย (*Cerbera manghas*), หูกวาง (*Terminalia catappa*), หงอนไก่ทะเล (*Heritiera littoralis*), งาไซ (*Planchonella obovata*), ช้างน้ำ (*Ochna integerrima*) ยอ (*Morinda citrifolia*) และตะขบทะเล (*Scolopia macrophylla*) ชนิดที่พบตามหาดหิน ได้แก่ กระจิง (*Calophyllum inophyllum*), ลำบิดทะเล (*Diospyros ferrea*), หลุมพอทะเล (*Intsia palembanica*), โปทะเล (*Thespesia populnea*) และไทรซี่ใต้ (*Ilex cymosa*) **ไม้ต้นต่างประเทศ (exotic tree)** ที่พบ ได้แก่ กระจิงณรงค์ (*Acacia auriculiformis*) และกระจิงเทพา (*Acacia mangium*) พบไม้ต้นขนาดใหญ่ เช่น เสม็ดแดง เส้นรอบวงลำต้น 163 เซนติเมตร

ไม้ต้นที่เป็นพรรณไม้ป่าชายเลน พบตามหาดทรายปนหินที่มีน้ำทะเลท่วมถึง ได้แก่ ลำแพน (*Sonneratia alba*), แสมขาว (*Avicennia alba*), แสมทะเล (*Avicennia marina*), โกงกางใบเล็ก (*Rhizophora apiculata*), ตะบูนขาว (*Xylocarpus granatum*) ชนิดที่พบตามหาดหินที่มีน้ำทะเลท่วมถึง ได้แก่ ฝาดแดง (*Lumnitzera littorea*), ตาตุ่มทะเล (*Excoecaria agallocha*) และถั่วขาว (*Bruguiera cylindrica*)

ปาล์มคล้ายไม้ต้น (tree-like palm) ที่พบ เป็นพรรณไม้ต่างประเทศ ได้แก่ มะพร้าว (*Cocos nucifera*) **พืชใบเลี้ยงเดี่ยวคล้ายไม้ต้นที่พบ** ได้แก่ เตยทะเล (*Pandanus odorifer*)

ไม้พุ่ม (shrub) ที่พบ ได้แก่ รักทะเล (*Scaevola taccada*), ช้าเลือด (*Premna serratifolia*), พรวด (*Rhodomyrtus tomentosa*), โพรงนก (*Myrsine capitellata*), ชุมเห็ดเล (*Dodonaea viscosa*), แกลบหนู (*Dendrolobium lanceolatum*) และเข็มทอง (*Ixora javanica*) ชนิดที่เป็นทั้งไม้พุ่มหรือไม้พุ่มรอเลื้อย (**scandent shrub**) ได้แก่ ส้ามะงา (*Volkameria inermis*) และกำแพงเจ็ดชั้น (*Salacia chinensis*)

ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง (woody climber หรือ liana) ที่พบ ได้แก่ เทพี (*Ticanto crista*), รสสุคนธ์ (*Tetracera scandens*), สักชี (*Dalbergia candenatensis*) และถอบแถบน้ำ (*Derris trifoliata*) **ไม้เลื้อยล้มลุก (herbaceous climber) ที่พบ** ได้แก่ ผักบุงทะเล (*Ipomoea pes-caprae*), ถั่วเล (*Vigna marina*) และ

ผักคราดทะเล (*Wollastonia biflora*) พืชเบียนเลื้อยล้มลุก (parasitic herbaceous climber) ที่พบ ได้แก่ สังกวาลพระอินทร์ (*Cassytha filiformis*)

ไม้ล้มลุก (herb) ที่พบ ได้แก่ เต้ายายม่อม (*Tacca leontopetaloides*), กกลำชันใบ (*Cyperus radians*), หญ้าไหวทาม (*Ischaemum muticum*), หญ้าลู่มทะเล (*Sporobolus virginicus*), ผักเบี้ยทะเล (*Sesuvium portulacastrum*), บุกอีรอก (*Amorphophallus lacourii*), กระทือลิง (*Globba schomburgkii*), เปราะหอม (*Kaempferia galanga*) และหญ้าหนุตัน (*Dianella ensifolia*) ไม้ล้มลุกอิงอาศัย (epiphytic herb) ที่พบ ได้แก่ หวายตะมอย (*Dendrobium crumenatum*) และเกล็ดมังกกร (*Dischidia nummularia*) ชนิดที่เป็นทั้งเฟิร์นอิงอาศัย (epiphytic fern) และเฟิร์นขึ้นบนหิน (lithophytic ferns) ได้แก่ กระแตไต่ไม้ (*Drynaria quercifolia*) และผักปึกไก่ (*Pyrrrosia lanceolata*)

สนทะเล (*Casuarina equisetifolia*)

ปอทะเล (*Hibiscus tiliaceus*)

โพทะเล (*Thespesia populnea*)

โพทะเล (*Thespesia populnea*)

ภาพที่ 27 พรรณไม้ต้นที่พบตามหาดทราย

หงอนไก่ทะเล (*Heritiera littoralis*)

กระทิง (*Calophyllum inophyllum*)

เสม็ดแดง (*Syzygium antisepticum*)

ดินเบ็ดทราย (*Cerbera manghas*)

งาไซ (*Planchonella obovata*)

ไทรขี้ใต้ (*Ilex cymosa*)

ยอ (*Morinda citrifolia*)

กะอาม (*Acronychia pedunculata*)

ภาพที่ 27 พรรณไม้ต้นที่พบตามหาดทราย (ต่อ)

เตยทะเล (*Pandanus odorifer*)

ตะขบทะเล (*Scolopia macrophylla*)

ชุมเห็ดทะเล (*Dodonaea viscosa*)

พรวด (*Rhodomyrtus tomentosa*)

รักทะเล (*Scaevola taccada*)

ชำเลียด (*Premna serratifolia*)

โพรรงนก (*Myrsine capitellata*)

แกลบหนู (*Dendrolobium lanceolatum*)

ภาพที่ 28 พรรณพาล์มคล้ายไม้ต้นและไม้พุ่มที่พบตามหาดทราย

เข็มทอง (*Ixora javanica*)

สามเงา (*Volkameria inermis*)

ผักบุ้งทะเล (*Ipomoea pes-caprae*)

ผักคราดทะเล (*Wollastonia biflora*)

ถั่วเล (*Vigna marina*)

ถั่วเล (*Vigna marina*)

สังวาลพระอินทร์ (*Cassytha filiformis*)

เท้ายายม่อม (*Tacca leontopetaloides*)

ภาพที่ 29 พรรณไม้พุ่มและไม้ล้มลุกที่พบตามสังคมพืชชายหาด

กกกล้าซ้อนใบ (*Cyperus radicans*)

หญ้าไหวทาม (*Ischaemum muticum*)

หญ้าลุ่มทะเล (*Sporobolus virginicus*)

ผักเบี้ยทะเล (*Sesuvium portulacastrum*)

บุกอีรอก (*Amorphophallus lacourii*)

กระเทียมลิง (*Globba schomburgkii*)

เปราะหอม (*Kaempferia galanga*)

เปราะหอม (*Kaempferia galanga*)

ภาพที่ 30 พรรณไม้ล้มลุกที่พบตามสังคมพืชชายหาด

หวายตะมอย (*Dendrobium crumenatum*)

เกล็ดมังกร (*Dischidia nummularia*)

กระแตไต่ไม้ (*Drynaria quercifolia*)

ผักปึกไก่ (*Pyrrosia lanceolata*)

ภาพที่ 31 พรรณไม้ล้มลุกอิงอาศัยและเฟิร์นอิงอาศัยที่พบตามสังคมพืชชายหาด

ลำแพน (*Sonneratia alba*)

ลำแพน (*Sonneratia alba*)

ภาพที่ 32 พรรณไม้ป่าชายเลนที่พบตามหาดทรายปนหินที่มีน้ำทะเลท่วมถึง

โกงกางใบเล็ก (*Rhizophora apiculata*)

โกงกางใบเล็ก (*Rhizophora apiculata*)

แสมทะเล (*Avicennia marina*)

แสมทะเล (*Avicennia marina*)

ภาพที่ 32 พรรณไม้ป่าชายเลนที่พบตามหาดทรายปนหินที่มีน้ำทะเลท่วมถึง (ต่อ)

กระถินณรงค์ (*Acacia auriculiformis*)

กระถินเทพา (*Acacia mangium*)

ภาพที่ 33 พรรณไม้ต่างประเทศที่พบตามสังคมพืชชายหาด

2) ป่าดิบแล้งที่เป็นป่าร่วน (Secondary Evergreen Forest)

ป่าดิบแล้งที่เป็นป่าร่วน อยู่ด้านหลังสังคัมพิชชายหาด พรรณไม้ที่พบ ประกอบด้วย ไม้ต้น ปาล์มคล้าย ไม้ต้น ปาล์มคล้ายไม้พุ่ม ไม้พุ่ม ไม้ล้มลุก และเฟิร์นเลื้อย (ภาพที่ 34–ภาพที่ 35)

ไม้ต้นที่พบ ได้แก่ เลือดแรด (*Knema globularia*), เฌียงพริ้วนางแอ (*Carallia brachiata*), สะท้อนรอก (*Elaeocarpus robustus*), มะพอก (*Parinari anamensis*), มะชาง (*Madhuca dongnaiensis*), จิกนมยาน (*Barringtonia macrocarpa*), ตีนนก (*Vitex pinnata*), นวล (*Garcinia merguensis*), กะอวม (*Acronychia pedunculata*), ช้างขาว (*Ficus fistulosa*), สอยดาว (*Mallotus paniculatus*) และพินปลา (*Litsea umbellata*) พบไม้ต้นขนาดใหญ่ เช่น มะพอก เส้นรอบวงลำต้น 270 เซนติเมตร สะท้อนรอก เส้นรอบวงลำต้น 224 เซนติเมตร

ปาล์มคล้ายไม้ต้น (tree-like palm) ที่พบ ได้แก่ เต่าร้างแดง (*Caryota mitis*) ปาล์มคล้ายไม้พุ่ม (shrub-like palm) ที่พบ ได้แก่ กะพ้อ (*Licuala spinosa*)

ไม้พุ่มที่พบ ได้แก่ เข็มทอง (*Ixora javanica*), ปลาไหลเผือก (*Eurycoma longifolia*) และสั้มลิง (*Guioa pleuropteris*)

ไม้ล้มลุกที่พบ ได้แก่ พรหมตีนสูง (*Aglaonema simplex*) และสันดานหิน (*Begonia sinuata*) เฟิร์นเลื้อย (climbing fern) ที่พบ ได้แก่ ลำเท็ง (*Stenochlaena palustris*)

มะพอก (*Parinari anamensis*)

มะพอก (*Parinari anamensis*)

ภาพที่ 34 พรรณไม้ที่พบตามป่าดิบแล้งที่เป็นป่าร่วน

สะท่อนรอก (*Elaeocarpus robustus*)

มะขาง (*Madhuca dongnaiensis*)

กะอวม (*Acronychia pedunculata*)

เลือดแรด (*Knema globularia*)

ชิงขาว (*Ficus fistulosa*)

กะพ้อ (*Licuala spinosa*)

ส้มลิง (*Guioa pleuroptaris*)

สันดานหิน (*Begonia sinuata*)

ภาพที่ 35 พรรณไม้ที่พบตามป่าดิบแล้งที่เป็นป่ารุ่น

3) ป่าชายเลน (Mangrove Forest)

ป่าชายเลนตามแนวคลองมะโรเชื่อมต่อกับป่าชายเลนชุมชน บ้านคลองมะโร หมู่ที่ 5 พรรณไม้ที่พบประกอบด้วย ไม้ต้น ไม้พุ่ม ปาล์มขึ้นเป็นกอ ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง ไม้ล้มลุกอิงอาศัย เฟิร์นขึ้นบนดิน เฟิร์นอิงอาศัย และเฟิร์นขึ้นบนหิน (ภาพที่ 36)

ไม้ต้น ที่พบ ได้แก่ โกงกางใบเล็ก (*Rhizophora apiculata*), โกงกางใบใหญ่ (*Rhizophora mucronata*), พังกาหัวสุมดอกแดง (*Bruguiera gymnorhiza*), ลำแพน (*Sonneratia alba*), แสมขาว (*Avicennia alba*), แสมทะเล (*Avicennia marina*), ตะบูนขาว (*Xylocarpus granatum*), ฝาแดง (*Lumnitzera littorea*), ตาตุ่มทะเล (*Excoecaria agallocha*), ถั่วขาว (*Bruguiera cylindrica*), โปรงแดง (*Ceriops tagal*) และหลุมพอทะเล (*Intsia palembanica*) ชนิดที่เป็นทั้ง**ไม้ต้นขนาดเล็กและไม้พุ่ม** ได้แก่ ลำแพนทะเล (*Sonneratia ovata*) และฝาขาว (*Lumnitzera racemosa*) **ไม้พุ่ม** ที่พบ ได้แก่ โปรงหมู (*Ceriops zippeliana*)

ปาล์มขึ้นเป็นกอ ที่พบ ได้แก่ จาก (*Nypa fruticans*) **ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง** ที่พบ ได้แก่ สักชี (*Dalbergia candenatensis*) และถอบแถบน้ำ (*Derris trifoliata*) **ไม้ล้มลุกอิงอาศัย** ที่พบ ได้แก่ หวายตะมอย (*Dendrobium crumenatum*) และจุกโรหินี (*Dischidia major*)

เฟิร์นขึ้นบนดิน (terrestrial fern) ที่พบ ได้แก่ พรงทอง (*Acrostichum aureum*) ชนิดที่เป็นทั้ง**เฟิร์นอิงอาศัยและเฟิร์นขึ้นบนหิน** ได้แก่ กระแตไต่ไม้ (*Drynaria quercifolia*) และผักปึกไก่ (*Pyrrhosia lanceolata*)

พบลำแพน (*Sonneratia alba*) ล้มตายแบบถอนรากถอนโคน ถ้ายังมีชีวิตอยู่ รากหายใจส่วนที่อยู่เหนือดิน (aboveground pneumatophore) สูงจากพื้นดินได้ถึง 40 เซนติเมตร และยังมีส่วนที่อยู่ใต้ดิน (underground pneumatophore) เห็นชัดเจนที่ลำแพนต้นนี้ล้มตายแบบถอนรากถอนโคน รากหายใจยาวได้ถึง 80 เซนติเมตร เส้นรอบวงช่วงโคนได้ถึง 23.5 เซนติเมตร ลำแพนเป็นพรรณไม้ป่าชายเลน พื้นที่ที่พบลำแพนกลุ่มนี้ อยู่ใกล้ทะเล จึงมีคลื่นพัดพาทรายเข้ามาทับถมเป็นชั้นหนา ทำให้ปัจจัยสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปเป็นสาเหตุทำให้ลำแพนต้นนี้ตาย (ภาพที่ 37) และยังมีอีกหลายต้นหลายชนิดที่พบบริเวณนี้ กำลังรอความตาย

พังกาหัวสุมดอกแดง (*Bruguiera gymnorhiza*)

โกงกางใบเล็ก (*Rhizophora apiculata*)

ภาพที่ 36 พรรณไม้ที่พบตามป่าชายเลน

โปรงแดง (*Ceriops tagal*)

โปรงหมู (*Ceriops zippeliana*)

แสมทะเล (*Avicennia marina*)

ฝาดขาว (*Lumnitzera racemosa*)

ฝาดแดง (*Lumnitzera littorea*)

ถั่วขาว (*Bruguiera cylindrica*)

ตาดุ่มทะเล (*Excoecaria agallocha*)

ลำแพนทะเล (*Sonneratia ovata*)

ภาพที่ 36 พรรณไม้ที่พบตามป่าชายเลน (ต่อ)

หลุมพอทะเล (*Intsia palembanica*)

จุกโรหิณี (*Dischidia major*)

ภาพที่ 36 พรรณไม้ที่พบตามป่าชายเลน (ต่อ)

ภาพที่ 37 ลำแพน (*Sonneratia alba*) ล้มตายแบบถอนรากถอนโคน

4) ป่าพรุ (Peat Swamp Forest)

หย่อมป่าพรุอยู่บริเวณรอยต่อของสังคมพืชชายหาดและป่าชายเลน พรรณไม้ที่พบ ประกอบด้วย ไม้ต้น พืชใบเลี้ยงเดี่ยวคล้ายไม้ต้น ไม้พุ่ม ไม้เลื้อยล้มลุก ไม้ล้มลุก และเฟิร์นเลื้อย (ภาพที่ 38)

ไม้ต้นที่พบ ได้แก่ เสม็ดขาว (*Melaleuca cajuputi*) พืชใบเลี้ยงเดี่ยวคล้ายไม้ต้นที่พบ ได้แก่ เตยทะเล (*Pandanus odorifer*) ไม้พุ่มที่พบ ได้แก่ โคลงเคลงขน (*Melastoma saigonense*)

ไม้เลื้อยล้มลุกที่พบ ได้แก่ หวายลิง (*Flagellaria indica*) ไม้ล้มลุกที่พบ ได้แก่ กระจูด (*Lepironia articulata*) เฟิร์นเลื้อยที่พบ ได้แก่ ลิเกายูง (*Lygodium microphyllum*) และลำเท็ง (*Stenochlaena palustris*)

นอกจากนี้ยังสำรวจและศึกษาเพิ่มเติมบริเวณหย่อมป่าพรุ เส้นทางไปบ้านท้องอ่าว ตำบลไม้รุต

ไม้ต้นที่พบ ได้แก่ เสม็ดขาว (*Melaleuca cajuputi*), ชะมวงกวาง (*Ploiarium elegans*) ไม้พุ่มที่พบ ได้แก่ โคลงเคลง (*Melastoma malabathricum* subsp. *malabathricum*), โคลงเคลงขน (*Melastoma saigonense*)

ไม้ล้มลุกที่พบ ได้แก่ กระจูด (*Lepironia articulata*) เฟิร์นเลื้อยที่พบ ได้แก่ ลิเกायุง (*Lygodium microphyllum*) และลำเหิ่ง (*Stenochlaena palustris*)

ชะมวงกวางเป็นไม้ต้นขนาดเล็ก ส่วนมากมีเขตการกระจายพันธุ์ในประเทศทางภาคใต้ พบหลายจังหวัด ได้แก่ จังหวัดระนอง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดกระบี่ จังหวัดพัทลุง จังหวัดตรัง จังหวัดสตูล จังหวัดสงขลา และ จังหวัดนราธิวาส พบน้อยทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ ที่จังหวัดตราด จึงควรรักษาต่อการอนุรักษ์

เสม็ดขาว (*Melaleuca cajuputi*)

ชะมวงกวาง (*Ploiarium elegans*)

โคลงเคลงขน (*Melastoma saigonense*)

โคลงเคลง (*Melastoma malabathricum* subsp. *malabathricum*)

หวายลิง (*Flagellaria indica*)

ลำเหิ่ง (*Stenochlaena palustris*)

ภาพที่ 38 พรรณไม้ที่พบตามป่าพรุ

ตารางที่ 13 รายชื่อพรรณไม้บริเวณหาดสุขสำราญและหาดบานชื่น ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

หาดสุขสำราญ : ส¹ = สังกมพืชชายหาดที่มีทั้งหาดทรายและหาดหิน; ส² = ป่าดิบแล้งที่เป็นป่ารุ่น อยู่ด้านหลังสังกมพืชชายหาด

หาดบานชื่น : บ¹ = สังกมพืชชายหาด; บ² = ป่าชายเลนคลองมะโร และป่าชายเลนชุมชน บ้านคลองมะโร หมู่ที่ 5;

บ³ = หย่อมป่าพรุ (*รวมหย่อมป่าพรุ เส้นทางไปบ้านท้องอ่าว)

ชื่อวงศ์	ชื่อพฤกษศาสตร์	ชื่อไทย	ลักษณะวิสัย	หาดสุขสำราญ		หาดบานชื่น			หมายเหตุ
				ส ¹	ส ²	บ ¹	บ ²	บ ³	
เฟิร์น (Ferns)									
Blechnaceae	<i>Stenochlaena palustris</i> (Burm. f.) Bedd.	ลำเต็ง	เฟิร์นเลื้อย	-	√	-	-	√ *	ลำต้นเกาะเลื้อย *พบตามหย่อมป่าพรุ เส้นทางไปบ้านท้องอ่าว
Lygodiaceae	<i>Lygodium microphyllum</i> (Cav.) R. Br.	ลิเถายุง	เฟิร์นเลื้อย	-	-	-	-	√ *	*พบตามหย่อมป่าพรุ เส้นทางไปบ้านท้องอ่าว
Polypodiaceae	<i>Drynaria quercifolia</i> (L.) J. Sm.	กระแตไต่ไม้	เฟิร์นอิงอาศัย, เฟิร์นขึ้นบนหิน	√	-	√	√	-	-
Polypodiaceae	<i>Pyrrosia lanceolata</i> (L.) Farw.	ผักปึกไก่	เฟิร์นอิงอาศัย, เฟิร์นขึ้นบนหิน	√	-	-	√	-	ลำต้นเกาะเลื้อย
Pteridaceae	<i>Acrostichum aureum</i> L.	ปรงทอง, ปรงไข่, ปรงทะเล	เฟิร์นขึ้นบนดิน	-	-	-	√	-	-
พืชดอก (Angiosperms หรือ Flowering Plants): กลุ่มแมกโนเลียต (Magnoliids)									
Lauraceae	<i>Cassytha filiformis</i> L.	สังวาลพระอินทร์	พืชเบียนเลื้อย ล้มลุก	√	-	√	-	-	-

ตารางที่ 13 รายชื่อพรรณไม้บริเวณหาดสุขสำราญและหาดบานชื่น ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด (ต่อ)

ชื่อวงศ์	ชื่อพฤกษศาสตร์	ชื่อไทย	ลักษณะวิสัย	หาดสุขสำราญ		หาดบานชื่น			หมายเหตุ
				ส ¹	ส ²	บ ¹	บ ²	บ ³	
Lauraceae	<i>Litsea umbellata</i> (Lour.) Merr.	พีนปลา	ไม้ต้นขนาดเล็ก, ไม้พุ่ม	-	√	-	-	-	-
Myristicaceae	<i>Knema globularia</i> (Lam.) Warb.	เลือดแรด	ไม้ต้น	-	√	-	-	-	-
พืชดอกกลุ่มพืชใบเลี้ยงเดี่ยว (Monocotyledons)									
Araceae	<i>Aglaonema simplex</i> Blume	พรหมตีนสูง, ว่าน ชั้นหมาก	ไม้ล้มลุก	-	√	-	-	-	-
Araceae	<i>Amorphophallus lacourii</i> Linden & André	บุกอีรอก, เตียง	ไม้ล้มลุก	√	-	-	-	-	-
Arecaceae (Palmae)	<i>Caryota mitis</i> Lour.	เต่าร้างแดง	ปาล์มคล้ายไม้ต้น	-	√	-	-	-	-
Arecaceae	<i>Cocos nucifera</i> L.	มะพร้าว	ปาล์มคล้ายไม้ต้น	√	-	√	-	-	พรรณไม้ต่างประเทศ
Arecaceae	<i>Licuala spinosa</i> Wurm	กะพ้อ	ปาล์มคล้ายไม้พุ่ม	-	√	-	-	-	-
Arecaceae	<i>Nypa fruticans</i> Wurm	จาก	ปาล์มขึ้นเป็นกอ	-	-	-	√	-	-
Asphodelaceae	<i>Dianella ensifolia</i> (L.) Redouté	หญ้าหนุตัน	ไม้ล้มลุก	√	-	-	-	-	-
Cyperaceae	<i>Cyperus radians</i> Nees & Meyen ex Kunth	กกกล้าซ้อนใบ	ไม้ล้มลุก	√	-	√	-	-	-
Cyperaceae	<i>Lepironia articulata</i> (Retz.) Domin	กระจูด	ไม้ล้มลุก	-	-	-	-	√	*พบตามหย่อมป่าพรุ * เส้นทางไปบ้านท้องอ่าว

ตารางที่ 13 รายชื่อพรรณไม้บริเวณหาดสุขสำราญและหาดบานชื่น ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด (ต่อ)

ชื่อวงศ์	ชื่อพฤกษศาสตร์	ชื่อไทย	ลักษณะวิสัย	หาดสุขสำราญ		หาดบานชื่น			หมายเหตุ
				ส ¹	ส ²	บ ¹	บ ²	บ ³	
Dioscoreaceae	<i>Tacca leontopetaloides</i> (L.) Kuntze	เท้ายายม่อม	ไม้ล้มลุก	√	-	√	-	-	-
Flagellariaceae	<i>Flagellaria indica</i> L.	หวายลิง	ไม้เลื้อยล้มลุก	-	-	-	-	√	-
Orchidaceae	<i>Dendrobium crumenatum</i> Sw.	หวายตะมอย	ไม้ล้มลุกอิงอาศัย	√	-	-	√	-	-
Pandanaceae	<i>Pandanus odorifer</i> (Forssk.) Kuntze	เตยทะเล	คล้ายไม้ต้น	√	-	√	-	√	ส ¹ พบตามหาดทรายและหาดหิน
Poaceae (Gramineae)	<i>Ischaemum muticum</i> L.	หญ้าไหวทาม	ไม้ล้มลุก	√	-	√	-	-	-
Poaceae	<i>Sporobolus virginicus</i> (L.) Kunth	หญ้าลู่มทะเล	ไม้ล้มลุก	-	-	√	-	-	-
Zingiberaceae	<i>Globba schomburgkii</i> Hook. f.	กระตือลิ่ง	ไม้ล้มลุก	√	-	-	-	-	-
Zingiberaceae	<i>Kaempferia galanga</i> L.	เปราะหอม	ไม้ล้มลุก	√	-	-	-	-	-
พืชดอกกลุ่มพืชใบเลี้ยงคู่ (Dicotyledons)									
Aizoaceae	<i>Sesuvium portulacastrum</i> (L.) L.	ผักเบี้ยทะเล	ไม้ล้มลุก	√	-	√	-	-	-
Acanthaceae	<i>Avicennia alba</i> Blume	แสมขาว	ไม้ต้น	√	-	-	√	-	ส ¹ พบตามหาดทรายปนหินที่มีน้ำทะเลท่วมถึง
Acanthaceae	<i>Avicennia marina</i> (Forssk.) Vierh.	แสมทะเล	ไม้ต้น, ไม้พุ่ม	√	-	-	√	-	ส ¹ พบตามหาดทรายปนหินที่มีน้ำทะเลท่วมถึง

ตารางที่ 13 รายชื่อพรรณไม้บริเวณหาดสุขสำราญและหาดบานชื่น ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด (ต่อ)

ชื่อวงศ์	ชื่อพฤกษศาสตร์	ชื่อไทย	ลักษณะวิสัย	หาดสุขสำราญ		หาดบานชื่น			หมายเหตุ
				ส ¹	ส ²	ป ¹	ป ²	ป ³	
Apocynaceae	<i>Cerbera manghas</i> L.	ตีนเป็ดทราย	ไม้ต้น	√	-	-	-	-	ส ¹ พบตามหาดทรายและหาดหิน
Apocynaceae	<i>Dischidia major</i> (Vahl) Merr.	จุกโรหิณี	ไม้ล้มลุกอิงอาศัย	-	-	-	√	-	ลำต้นเกาะเลื้อย
Apocynaceae	<i>Dischidia nummularia</i> R. Br.	เกล็ดมังกร	ไม้ล้มลุกอิงอาศัย	√	-	-	-	-	ลำต้นเกาะเลื้อย
Aquifoliaceae	<i>Ilex cymosa</i> Blume	ไทรซี่ใต้, ศิลา	ไม้ต้น	√	-	-	-	-	ส ¹ พบตามหาดหิน
Asteraceae (Compositae)	<i>Wollastonia biflora</i> (L.) DC.	ผักคราดทะเล	ไม้เลื้อยล้มลุก	√	-	√	-	-	ส ¹ พบตามหาดทรายและหาดหิน
Begoniaceae	<i>Begonia sinuata</i> Wall. ex Meisn.	สันดานหิน	ไม้ล้มลุก	-	√	-	-	-	-
Bonnetiaceae	<i>Ploiarium elegans</i> Korth.	ชะมวงกวาง	ไม้ต้นขนาดเล็ก	-	-	-	-	*	*พบตามหย่อมป่าพรุเส้นทางไปบ้านห้องอ่าว
Calophyllaceae	<i>Calophyllum inophyllum</i> L.	กระทิง	ไม้ต้น	√	-	-	-	-	ส ¹ พบตามหาดหิน
Casuarinaceae	<i>Casuarina equisetifolia</i> L.	สนทะเล	ไม้ต้น	√	-	√	-	-	-
Celastraceae	<i>Salacia chinensis</i> L.	กำแพงเจ็ดชั้น	ไม้พุ่ม, ไม้พุ่มรอเลื้อย	-	-	√	-	-	-
Chrysobalanaceae	<i>Parinari anamensis</i> Hance	มะพอก	ไม้ต้น	-	√	-	-	-	-
Clusiaceae (Guttiferae)	<i>Garcinia merguensis</i> Wight	นวล	ไม้ต้น	-	√	-	-	-	-

ตารางที่ 13 รายชื่อพรรณไม้บริเวณหาดสุขสำราญและหาดบานชื่น ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด (ต่อ)

ชื่อวงศ์	ชื่อพฤกษศาสตร์	ชื่อไทย	ลักษณะวิสัย	หาดสุขสำราญ		หาดบานชื่น			หมายเหตุ
				ส ¹	ส ²	ป ¹	ป ²	ป ³	
Combretaceae	<i>Lumnitzera littorea</i> (Jack) Voigt	ฝาดแดง	ไม้ต้น	√	-	-	√	-	ส ¹ พบตามหาดหินที่มีน้ำทะเลท่วมถึง
Combretaceae	<i>Lumnitzera racemosa</i> Willd.	ฝาดขาว	ไม้ต้นขนาดเล็ก, ไม้พุ่ม	-	-	-	√	-	
Combretaceae	<i>Terminalia catappa</i> L.	หูกวาง	ไม้ต้น	√	-	√	-	-	ส ¹ พบตามหาดทรายและหาดหิน
Convolvulaceae	<i>Ipomoea pes-caprae</i> (L.) R. Br.	ผักบุ้งทะเล	ไม้เลื้อยล้มลุก	√	-	√	-	-	
Dilleniaceae	<i>Tetracera scandens</i> (L.) Merr.	รสสุคนธ์, รสสุคนธ์ขาว	ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง	√	-	-	-	-	
Ebenaceae	<i>Diospyros ferrea</i> (Willd.) Bakh.	ลำบิดทะเล	ไม้ต้น	√	√	-	-	-	ส ¹ พบตามหาดหิน
Elaeocarpaceae	<i>Elaeocarpus robustus</i> Roxb.	สะท่อนรอก	ไม้ต้น	-	√	-	-	-	
Euphorbiaceae	<i>Excoecaria agallocha</i> L.	ตาตุ่มทะเล	ไม้ต้น	√	-	-	√	-	ส ¹ พบตามหาดหินที่มีน้ำทะเลท่วมถึง
Euphorbiaceae	<i>Mallotus paniculatus</i> (Lam.) Müll. Arg.	สอยดาว	ไม้ต้น	-	√	-	-	-	
Fabaceae (Leguminosae)	<i>Acacia auriculiformis</i> A. Cunn. ex Benth.	กระถินณรงค์	ไม้ต้น	√	-	√	-	-	พรรณไม้ต่างประเทศ

ตารางที่ 13 รายชื่อพรรณไม้บริเวณหาดสุขสำราญและหาดบานชื่น ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด (ต่อ)

ชื่อวงศ์	ชื่อพฤกษศาสตร์	ชื่อไทย	ลักษณะวิสัย	หาดสุขสำราญ		หาดบานชื่น			หมายเหตุ
				ส ¹	ส ²	บ ¹	บ ²	บ ³	
Fabaceae	<i>Acacia mangium</i> Willd.	กระถินเทพา	ไม้ต้น	√	-	-	-	-	พรรณไม้ต่างประเทศ
Fabaceae	<i>Ticanto crista</i> (L.) R. Clark & Gagnon	เทพี	ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง	√	-	-	-	-	-
Fabaceae	<i>Dalbergia candenatensis</i> (Dennst.) Prain	สักชี	ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง	√	-	-	√	-	-
Fabaceae	<i>Dendrolobium lanceolatum</i> (Dunn) Schindl.	แกลบหนู	ไม้พุ่ม	-	-	√	-	-	-
Fabaceae	<i>Derris trifoliata</i> Lour.	ถอบแถบน้ำ	ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง	√	-	-	√	-	-
Fabaceae	<i>Intsia palembanica</i> Miq.	หลุมพอทะเล	ไม้ต้น	√	-	-	√	-	ส ¹ พบตามหาดหิน บ ² ตามชายป่าชายเลน
Fabaceae	<i>Peltophorum dasyrhachis</i> (Miq.) Kurz	อะราง	ไม้ต้น	√	-	-	-	-	-
Fabaceae	<i>Vigna marina</i> (Burm.) Merr.	ถั่วเล	ไม้เลื้อยล้มลุก	√	-	-	-	-	-
Goodeniaceae	<i>Scaevola taccada</i> (Gaertn.) Roxb.	รักทะเล	ไม้พุ่ม	√	-	√	-	-	-
Lamiaceae (Labiatae)	<i>Premna serratifolia</i> L.	ชำเลือด	ไม้พุ่ม	√	-	√	-	-	-
Lamiaceae	<i>Vitex pinnata</i> L.	ตีนนก	ไม้ต้น	√	√	-	-	-	-
Lamiaceae	<i>Volkameria inermis</i> L.	สามะงา	ไม้พุ่ม, ไม้พุ่ม รอเลื้อย	√	-	√	-	-	-

ตารางที่ 13 รายชื่อพรรณไม้บริเวณหาดสุขสำราญและหาดบานชื่น ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด (ต่อ)

ชื่อวงศ์	ชื่อพฤกษศาสตร์	ชื่อไทย	ลักษณะวิสัย	หาดสุขสำราญ		หาดบานชื่น			หมายเหตุ
				ส ¹	ส ²	บ ¹	บ ²	บ ³	
Lecythidaceae	<i>Barringtonia macrocarpa</i> Hassk.	จิกนมยาน, จิกเศรษฐี	ไม้ต้นขนาดเล็ก	-	√	-	-	-	-
Lythraceae	<i>Sonneratia alba</i> Sm.	ลำแพน	ไม้ต้น	√	-	-	√	-	ส ¹ พบตามหาดทรายปน หินที่มีน้ำทะเลท่วมถึง
Lythraceae	<i>Sonneratia ovata</i> Backer	ลำแพนทะเล	ไม้ต้นขนาดเล็ก, ไม้พุ่ม	-	-	-	√	-	-
Malvaceae	<i>Heritiera littoralis</i> Aiton	หงอนไก่ทะเล	ไม้ต้น	√	-	-	-	-	ส ¹ พบตามหาดทราย และหาดหิน
Malvaceae	<i>Hibiscus tiliaceus</i> L.	ปอทะเล	ไม้ต้น	√	-	√	-	-	-
Malvaceae	<i>Thespesia populnea</i> (L.) Sol. ex Corrêa	โพทะเล	ไม้ต้น	√	-	-	-	-	ส ¹ พบตามหาดหิน
Melastomataceae	<i>Melastoma malabathricum</i> L. subsp. <i>malabathricum</i>	โคลงเคลง	ไม้พุ่ม	-	-	-	-	*	*พบตามห้วยอมป่าพรุ เส้นทางไปบ้านท้องอ่าว
Melastomataceae	<i>Melastoma saigonense</i> (Kuntze) Merr.	โคลงเคลงขน	ไม้พุ่ม	-	-	-	-	√ *	*พบตามห้วยอมป่าพรุ เส้นทางไปบ้านท้องอ่าว
Meliaceae	<i>Xylocarpus granatum</i> J. Koenig	ตะบูนขาว	ไม้ต้น	√	-	-	√	-	ส ¹ พบตามหาดทรายปน หินที่มีน้ำทะเลท่วมถึง

ตารางที่ 13 รายชื่อพรรณไม้บริเวณหาดสุขสำราญและหาดบานชื่น ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด (ต่อ)

ชื่อวงศ์	ชื่อพฤกษศาสตร์	ชื่อไทย	ลักษณะวิสัย	หาดสุขสำราญ		หาดบานชื่น			หมายเหตุ
				ส ¹	ส ²	บ ¹	บ ²	บ ³	
Moraceae	<i>Ficus fistulosa</i> Reinw. ex Blume	ชิงช้า	ไม้ต้นขนาดเล็ก	-	√	-	-	-	-
Moraceae	<i>Ficus microcarpa</i> L. f.	ไทรย้อยใบทู่	ไม้ต้น	√	-	-	-	-	-
Myrtaceae	<i>Melaleuca cajuputi</i> Maton & Sm. ex R. Powell	เสม็ดขาว	ไม้ต้น	-	-	-	-	√	*พบตามห้วยอมป่าพรุ * เส้นทางไปบ้านท้องอ่าว
Myrtaceae	<i>Rhodomyrtus tomentosa</i> (Aiton) Hassk.	พรวด	ไม้พุ่ม	-	-	√	-	-	-
Myrtaceae	<i>Syzygium antisepticum</i> (Blume) Merr. & L. M. Perry	เสม็ดแดง, เสม็ดขุน	ไม้ต้น	√	-	-	-	-	-
Ochnaceae	<i>Ochna integerrima</i> (Lour.) Merr.	ช่างนาว	ไม้ต้น, ไม้พุ่มกิ่ง ไม้ต้นขนาดเล็ก	√	-	-	-	-	ส ¹ พบตามหาดทราย และหาดหิน
Rhizophoraceae	<i>Rhizophora apiculata</i> Blume	โกงกางใบเล็ก	ไม้ต้น	√	-	-	√	-	ส ¹ พบตามหาดทรายปน หินที่มีน้ำทะเลท่วมถึง
Primulaceae	<i>Myrsine capitellata</i> Wall.	โพรงนก	ไม้พุ่ม, ไม้ต้น ขนาดเล็ก	-	-	√	-	-	-
Rhizophoraceae	<i>Bruguiera cylindrica</i> (L.) Blume	ถั่วขาว	ไม้ต้นขนาดเล็ก	√	-	-	√	-	ส ¹ พบตามหาดหินที่มี น้ำทะเลท่วมถึง

ตารางที่ 13 รายชื่อพรรณไม้บริเวณหาดสุขสำราญและหาดบานชื่น ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด (ต่อ)

ชื่อวงศ์	ชื่อพฤกษศาสตร์	ชื่อไทย	ลักษณะวิสัย	หาดสุขสำราญ		หาดบานชื่น			หมายเหตุ
				ส ¹	ส ²	บ ¹	บ ²	บ ³	
Rhizophoraceae	<i>Bruguiera gymnorrhiza</i> (L.) Lam. ex Savigny	พังกาหัวสุมดอกแดง, โกงกางหัวสุม	ไม้ต้น	-	-	-	√	-	-
Rhizophoraceae	<i>Carallia brachiata</i> (Lour.) Merr.	เฉียงพร้านางแอ	ไม้ต้น	-	√	-	-	-	-
Rhizophoraceae	<i>Ceriops tagal</i> (Perr.) C. B. Rob.	โปรงแดง	ไม้ต้นขนาดเล็ก	-	-	-	√	-	-
Rhizophoraceae	<i>Ceriops zippeliana</i> Blume	โปรงหมู	ไม้พุ่ม	-	-	-	√	-	-
Rhizophoraceae	<i>Rhizophora mucronata</i> Poir.	โกงกางใบใหญ่	ไม้ต้น	-	-	-	√	-	-
Rubiaceae	<i>Guettarda speciosa</i> L.	โกงกางหูช้าง	ไม้ต้นขนาดเล็ก	√	-	-	-	-	-
Rubiaceae	<i>Ixora javanica</i> (Blume) DC.	เข็มทอง, เข็มแดง	ไม้พุ่ม	√	√	-	-	-	ส ¹ พบตามหาดทรายและหาดหิน
Rubiaceae	<i>Morinda citrifolia</i> L.	ยอ	ไม้ต้นขนาดเล็ก	√	-	√	-	-	ส ¹ พบตามหาดทรายและหาดหิน
Rutaceae	<i>Acronychia pedunculata</i> (L.) Miq.	กะอวม	ไม้ต้นขนาดเล็ก	√	√	-	-	-	-
Salicaceae	<i>Scolopia macrophylla</i> (Wight & Arn.) Clos	ตะขบทะเล	ไม้ต้นขนาดเล็ก, ไม้พุ่ม	-	-	√	-	-	-
Sapindaceae	<i>Dodonaea viscosa</i> Jacq.	ชุมเห็ดทะเล	ไม้พุ่ม	-	-	√	-	-	-
Sapindaceae	<i>Guioa pleuropteris</i> (Blume) Radlk.	ส้มลิง	ไม้พุ่ม, ไม้ต้นขนาดเล็ก	-	√	-	-	-	-

ตารางที่ 13 รายชื่อพรรณไม้บริเวณหาดสุขสำราญและหาดบานชื่น ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด (ต่อ)

ชื่อวงศ์	ชื่อพฤกษศาสตร์	ชื่อไทย	ลักษณะวิสัย	หาดสุขสำราญ		หาดบานชื่น			หมายเหตุ
				ส ¹	ส ²	บ ¹	บ ²	บ ³	
Sapotaceae	<i>Madhuca dongnaiensis</i> (Pierre) Baehni	มะขาง	ไม้ต้น	-	√	-	-	-	-
Sapotaceae	<i>Planchonella obovata</i> (R. Br.) Pierre	งาไซ	ไม้ต้น	√	√	√	-	-	ส ¹ พบตามหาดทราย และหาดหิน
Simaroubaceae	<i>Eurycoma longifolia</i> Jack	ปลาไหลเผือก	ไม้พุ่ม	-	√	-	-	-	-

สัตว์ที่พบในพื้นที่หาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต)และหาดบ้านซิ่น ได้แก่ นกสีชมพูสวน (*Dicaeum cruentatum*) นกเอี้ยง (*Acridotheres tristis*) จิ้งเหลนบ้าน (*Eutropis multifasciata*) ปูหิน (*Myomenippe hardwickii*) ปูเสฉวน (*Diogenes rectimanus*) ปูลม (*Ocypode ceratophthalmus*) หอยเบี้ยแก้ตัวเล็ก (*Monetaria caputserpentis*) ปลาตะกรับห้าแถบ (*Abudefduf vaiqiensis*) ปลากระพงแดงป่าชายเลน (*Lutjanus argentimaculatus*) ปลาเก๋าดอกแดง (*Epinephelus fasciatus*) เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีข้อมูลจากกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งและคนในพื้นที่ว่าพบพะยูนซึ่งเป็นหนึ่งในสัตว์ป่าสงวนของประเทศไทย รวมถึงโลมาอิรวดีในพื้นที่ทะเลบริเวณหาดไม่รู้ตด้วย ซึ่งพะยูนและโลมาอิรวดีนี้มีสถานภาพจัดอยู่ในบัญชีประเภทที่ 1 ของไซเตส (Appendix I) คือ ห้ามซื้อขาย ยกเว้นมีไว้ในการศึกษาและขยายพันธุ์

3.6 วัฒนธรรมและศิลปกรรม

หาดสุขสำราญมีชุมชนประมงพื้นบ้านไม่รู้ต มีเหตุที่ได้ชื่อว่า “บ้านไม่รู้ต” นั้น เล่ากันว่า สมัยก่อนมีเรือสำเภาเข้ามาหาน้ำและอาหารในบริเวณพื้นที่หมู่ 1 ซึ่งพื้นที่บริเวณนี้มีลักษณะเป็นป่าทึบและมีเชื้อชุมมาก ลูกเรือ ที่เข้ามาได้ถูกเสือกัดตายเกือบหมด ต่างหนีตายกันอลหม่าน บางส่วนปีนหนีขึ้นไปบนต้นขานาง ซึ่งเป็นต้นไม้ที่มีความลื่นมาก เมื่อลูกเรือปีนขึ้นไปบนกิ่งไม้ก็จะร่วงตกลงมา ก็จะถูกเสือกัดตาย เดิมเป็นส่วนหนึ่งของตำบลคลองใหญ่ แต่ไม่ปรากฏหลักฐานว่าแยกออกมาเมื่อใด (องค์การบริหารส่วนตำบลไม่รู้ต, 2567)

3.6.1 แหล่งศิลปกรรม

วัดวิสุทธิการาม เป็นศาสนสถานที่สำคัญของท้องถิ่น มีชื่อเรียกอื่น ๆ เช่น วัดไม่รู้ต หรือวัดใหญ่ วัดไม่รู้ตแต่เดิมคือสำนักสงฆ์ไม่รู้ต เป็นสถานที่ที่ประชาชนท้องถิ่นมาทำบุญและประกอบพิธีทางศาสนา พื้นที่บริเวณวัดที่ติดกับหาดทรายสองสีได้จัดตั้งเป็นสวนธรรมเรียกว่า สวนธรรมหามงคลเป็นแหล่งเรียนรู้ทางศาสนา และพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจของชุมชน มีเส้นทางศึกษาธรรมชาติ เรียกว่า หาดคนเดิน สามารถเดินเชื่อมไปถึง “บ่อญวน” บ่อน้ำจืดศักดิ์สิทธิ์ขนาดเล็กที่คนในพื้นที่ให้ความสำคัญ ในพื้นที่สวนยังมีพรรณที่สวยงามและโดดเด่น เช่น เสม็ดแดง กัดลิ้น ฝาดแดง เป็นต้น นอกจากนี้วัดไม่รู้ตยังเป็นองค์กรหนึ่งที่มีกิจกรรมพัฒนาหาดสุขสำราญเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจของประชาชน ดังภาพที่ 39

ภาพที่ 39 พื้นที่พักผ่อนหย่อนใจบริเวณวัดวิสุทธิการาม และหาดทรายสองสี

ภาพที่ 39 พื้นที่พักผ่อนหย่อนใจบริเวณวัดวิสุทธิการาม และหาดทรายสองสี (ต่อ)

3.6.2 สถานที่สำคัญ

1) ศาลเจ้าพ่อไม้รูด สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2521 เป็นศาลที่เป็นที่พึ่งทางจิตใจของชาวประมงและผู้ทำอาชีพอยู่ในตำบลไม้รูด ชาวบ้านโดยเฉพาะชาวประมงในพื้นที่ เชื่อว่าหากได้กราบไหว้ขอพรก่อนออกเรือทำการประมง จะได้สัตว์น้ำ เช่น ปลา ปู หมึก หรือกุ้ง กลับขึ้นฝั่งมามากมาย นอกจากนี้จากแรงศรัทธาของชุมชนที่มีต่อศาลเจ้าพ่อไม้รูด ชุมชนยังมีกิจกรรมแห่เจ้าพ่อไม้รูด และจัดโครงการสืบสานประเพณีแข่งขันเรือพายกีฬาทางน้ำ และประเพณีลอยกระทง 2 ฝั่งคลองไม้รูด (ภาพที่ 40)

ภาพที่ 40 ศาลเจ้าพ่อไม้รูด ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

2) อนุสาวรีย์ของพลเรือเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ หรือที่ทั่วไปจะเรียกสั้น ๆ ว่า อนุสาวรีย์กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ สถานที่ตั้งของอนุสาวรีย์ตั้งอยู่ใกล้ปากคลองไม้รูด เป็นอนุสรณ์สถานที่สร้างขึ้นเพื่อรำลึกถึงกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์หรือที่ชาวเรือและคนทั่วไปมักเรียกพระองค์ท่านว่าเสด็จเตี้ย ชาวประมงจะสักการะเพื่อความเป็นสิริมงคลในการเดินทาง โดยเฉพาะการเดินทางโดยเรือ เนื่องจากท่านได้รับยกย่องให้เป็นองค์พระบิดาของทหารเรือไทย ดังภาพที่ 41

ภาพที่ 41 อนุสาวรีย์ของพลเรือเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์

3.7 สภาพสังคมและเศรษฐกิจ

การประกอบอาชีพ ประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 32.53 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป รองลงมาร้อยละ 16.72 ประกอบอาชีพค้าขาย อาชีพประมง คิดเป็นร้อยละ 14.01 และทำการเกษตร เช่น การทำสวนยางพารา สวนผลไม้ คิดเป็นร้อยละ 7.13 โดยมีร้อยละ 14.86 เป็นกลุ่มที่กำลังศึกษาซึ่งไม่ได้มีการประกอบอาชีพ รายละเอียดดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ข้อมูลอาชีพของผู้อาศัยอยู่จริงในตำบลไม้รูด จำแนกตามจำนวนประชากร

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
รับจ้างทั่วไป	648	32.53
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	333	18.02
กำลังศึกษา	296	14.86
เกษตร-ประมง	279	14.01
เกษตร-ทำสวน	142	7.13
พนักงาน-รับราชการ	50	2.51
พนักงานบริษัท/	28	1.41
อื่นๆ (ไม่ระบุ)	113	5.67
ไม่มีอาชีพ	77	3.87
รวม	1992	100.0

ที่มา: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด (2567)

แหล่งรายได้และรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนผู้อาศัยอยู่ในตำบลไม้รูด จำแนกรายหมู่บ้าน พบว่า บ้านคลองมะนาว จำนวน 155 หลังคาเรือน มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงที่สุด คือ 455,754.84 บาทต่อครัวเรือน ต่อปี รายได้เฉลี่ยต่อคน 193,539.73 บาทต่อปี ส่วนบ้านไม้รูด มีจำนวนครัวเรือน 194 หลังคาเรือน มีรายได้เฉลี่ย

ต่อครัวเรือนต่ำสุด คือ 84,237.11 บาทต่อครัวเรือนต่อปี รายได้เฉลี่ยต่อคน 40,053.92 บาทต่อปี สำหรับรายจ่าย จำแนกรายหมู่บ้านพบว่าบ้านห้วงบอน จำนวน 118 หลังคาเรือน มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงที่สุด คือ 224,677.63 บาทต่อครัวเรือนต่อปี รายจ่ายเฉลี่ยต่อคน 105,625.34 บาทต่อปี ส่วนบ้านไม้รูด มีจำนวนครัวเรือน 194 หลังคาเรือน มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่ำสุด คือ 32,520.62 บาทต่อครัวเรือนต่อปี รายได้เฉลี่ยต่อคน 15,463.24 บาทต่อปี (รายละเอียดดังตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 รายได้และรายจ่ายของผู้อาศัยอยู่ในตำบลไม้รูด จำแนกตามหมู่บ้าน

หมู่บ้าน	รายได้ (บาท/ปี)		รายจ่าย (บาท/ปี)	
	เฉลี่ยต่อครัวเรือน	เฉลี่ยต่อบุคคล	เฉลี่ยต่อครัวเรือน	เฉลี่ยต่อบุคคล
บ้านไม้รูด	84,237.11	40,053.92	32,520.62	15,463.24
บ้านหนองม่วง	134,493.90	66,436.75	69,817.07	34,487.95
บ้านห้วงโสม	258,740.84	139,265.61	51,279.63	27,600.93
บ้านคลองมะนาว	455,754.84	193,539.73	129,229.03	54,878.08
บ้านห้วงบอน	410,527.97	192,997.21	224,677.63	105,625.34
บ้านร่วมสุข	338,083.6	124,240.09	142,012.97	105,625.34
รวม	278,096.64	126,204.5	101,495.28	46,060.11

ที่มา: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด (2567)

3.8 การท่องเที่ยว

จังหวัดตราด มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูง เนื่องจากมีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ สถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และทาง วัฒนธรรม โดยเฉพาะการท่องเที่ยวทางทะเล มีหมู่เกาะน้อยใหญ่ 52 เกาะ เป็นการท่องเที่ยวที่ชาวไทยและ ชาวต่างประเทศ นิยมเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ตลอดจนมีศักยภาพในการเป็นเมือง ท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งราชอาณาจักรกัมพูชาและสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2566) ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด เป็นพื้นที่ชายฝั่งทะเลที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงามและยังคงความเป็นธรรมชาติไว้ได้อย่างดี เป็นอีกหนึ่งแหล่งท่องเที่ยวที่เริ่มได้รับความสนใจมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะจากนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หรือผู้ที่ต้องการหลีกเลี่ยงความวุ่นวายจากเมืองใหญ่ มีแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่หลากหลายประเภท เช่น ชายหาดสุขสำราญ (ไม้รูด) และหาดบานชื่น เป็นชายหาดที่เงียบสงบ เหมาะแก่การพักผ่อน มีปายาเลนที่อุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งศึกษาธรรมชาติ จุดชมวิวเขาไม้รูดมองเห็นทะเลและแนวชายฝั่งที่สวยงาม ชุมชนประมงพื้นบ้านที่ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิตชาวประมง และมีการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรม เช่น การตกปลา การทำประมงพื้นบ้าน การทำอาหารทะเลท้องถิ่น เป็นต้น ในพื้นที่ที่มีที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว สอดคล้องกับบทบาทด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่คลองใหญ่ (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การ

มหาชน), 2566) ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนสันตนาการ และพื้นที่ชายแดนเชื่อมโยงประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยสามารถวิเคราะห์การท่องเที่ยวได้ 3 มิติสำคัญ ได้แก่

1) การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในมิติทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายของระบบนิเวศทางทะเล และชายฝั่ง ด้วยทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวชายหาดที่มีความสวยงามของอำเภอคลองใหญ่ สามารถส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาพื้นที่รองรับการนันทนาการและการพักผ่อน ได้แก่ หาดไม้รูด หาดบานชื่น และหาดไพลิน ซึ่งเป็นชายหาดที่วางตัวต่อเนื่องกันบริเวณตอนเหนือของอำเภอคลองใหญ่ และแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เชื่อมโยงถึงกันด้วยเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3

2) การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตชุมชน พื้นที่อำเภอคลองใหญ่ มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สามารถพัฒนารองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ในอนาคต ได้แก่ ศาลเจ้าแม่กวนอิม ศาลเจ้าแม่ทับทิม อำเภอคลองใหญ่ และกุฎิท่านก่ง ที่อยู่ภายในวัดเขาท่าก่และภายในวัดยังมีจุดชมวิวที่สามารถมองเห็นทะเลอ่าวไทยที่สวยงาม เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีชุมชนชาวประมงที่ตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ที่สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชนตลอดแนวชายฝั่งทะเลทางตอนเหนือลงมาถึงทางตอนใต้ของอำเภอ ได้แก่ ชุมชนประมงบ้านไม้รูด ชุมชนประมงพื้นถิ่นคลองใหญ่ และชุมชนประมงบ้านหาดเล็ก เป็นต้น แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เชื่อมโยงถึงกัน ด้วยเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3

3) การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในมิตินานาชาติ พื้นที่อำเภอคลองใหญ่เป็นพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศกัมพูชา มีกิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวรองรับการท่องเที่ยวบริเวณชายแดนที่สามารถเชื่อมโยงไปสู่ประเทศกัมพูชา ได้โดยสะดวก แหล่งท่องเที่ยวรองรับการท่องเที่ยวนานาชาติที่สำคัญ ได้แก่ ศูนย์ราชการุณย์ ที่เป็นสถานที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสงครามกลางเมืองสมัยเขมรแดงในประเทศกัมพูชา บริเวณด่านชายแดนไทย-กัมพูชา มีตลาดการค้าชายแดนบ้านหาดเล็ก ซึ่งเป็นแหล่งซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างประเทศ โดยชาวกัมพูชา นิยมข้ามแดนมาซื้อสินค้าจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา โดยมีแหล่งท่องเที่ยวที่ขึ้นชื่อในจังหวัดเกาะกง ที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางเข้าไปท่องเที่ยว ได้แก่ แม่น้ำสตีงจัม หมู่บ้านบางกระสอบแหล่งทำกุ้งแห้งขึ้นชื่อ วัดปากคลอง เจดีย์ขุนช้างขุนแผน และน้ำตกตาโต การเดินทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวภายในประเทศไทยมาถึงบริเวณด่านชายแดนบ้านหาดเล็กใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 และสามารถเชื่อมโยงเข้าสู่ประเทศกัมพูชาด้วยทางหลวงหมายเลข 48

แนวโน้มการท่องเที่ยวในพื้นที่เป็นไปในทิศทางบวกจากแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวของอำเภอคลองใหญ่ มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวและการลงทุนด้านการท่องเที่ยวในอนาคต สอดคล้องกับโอกาสในการสร้างงานของประชากรในพื้นที่จากการคาดการณ์ประชากรในจังหวัดตราดและประชากรแฝง ปี พ.ศ. 2563 – ปี พ.ศ. 2566 ที่ประชากรจังหวัดตราดจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นจาก 287,068 เป็น 310,829 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดตราด, 2567) จากการเพิ่มขึ้นนี้อาจเป็นโอกาสให้มีแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นรวมถึงจำนวนนักท่องเที่ยวท้องถิ่นซึ่งเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวหลักในปัจจุบันเพิ่มขึ้นด้วย โดยรายได้จากการ

ท่องเที่ยวผู้เยี่ยมชมเยือนส่วนใหญ่เป็นชาวไทย มีระยะเวลาในการพำนักเฉลี่ย ประมาณ 2 วัน โดยในปี พ.ศ. 2561 - 2565 มีผู้เยี่ยมชมเยือนจังหวัดตราดทั้งสิ้น 7,587,340 คน เป็นชาวไทย จำนวน 6,301,169 คน และชาวต่างชาติ จำนวน 1,286,171 คน สำหรับรายได้จากการท่องเที่ยว ระหว่าง พ.ศ. 2561 - 2565 พบว่ามี จำนวน 59,542 ล้านบาท จำแนกเป็น รายได้ที่เกิดจาก ชาวไทย จำนวน 40,702 ล้านบาท และชาวต่างประเทศ 18,839 ล้านบาท นอกจากนี้เกี่ยวกับสถานการณ์การท่องเที่ยวหลังจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 คลี่คลาย ในปี พ.ศ. 2565 ที่ผ่านมา จังหวัดตราดมีรายได้จากการ ท่องเที่ยว 8,804 ล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2564 เป็นเงิน 3,602 ล้านบาท คิดเป็น ร้อยละ 144.41 และ ในปี พ.ศ. 2563 มีรายได้จากการท่องเที่ยว 8,126 ล้านบาท คาดว่า หลังจากสิ้นปี พ.ศ. 2566 จะมีรายได้มากกว่าปี พ.ศ. 2565 (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2566)

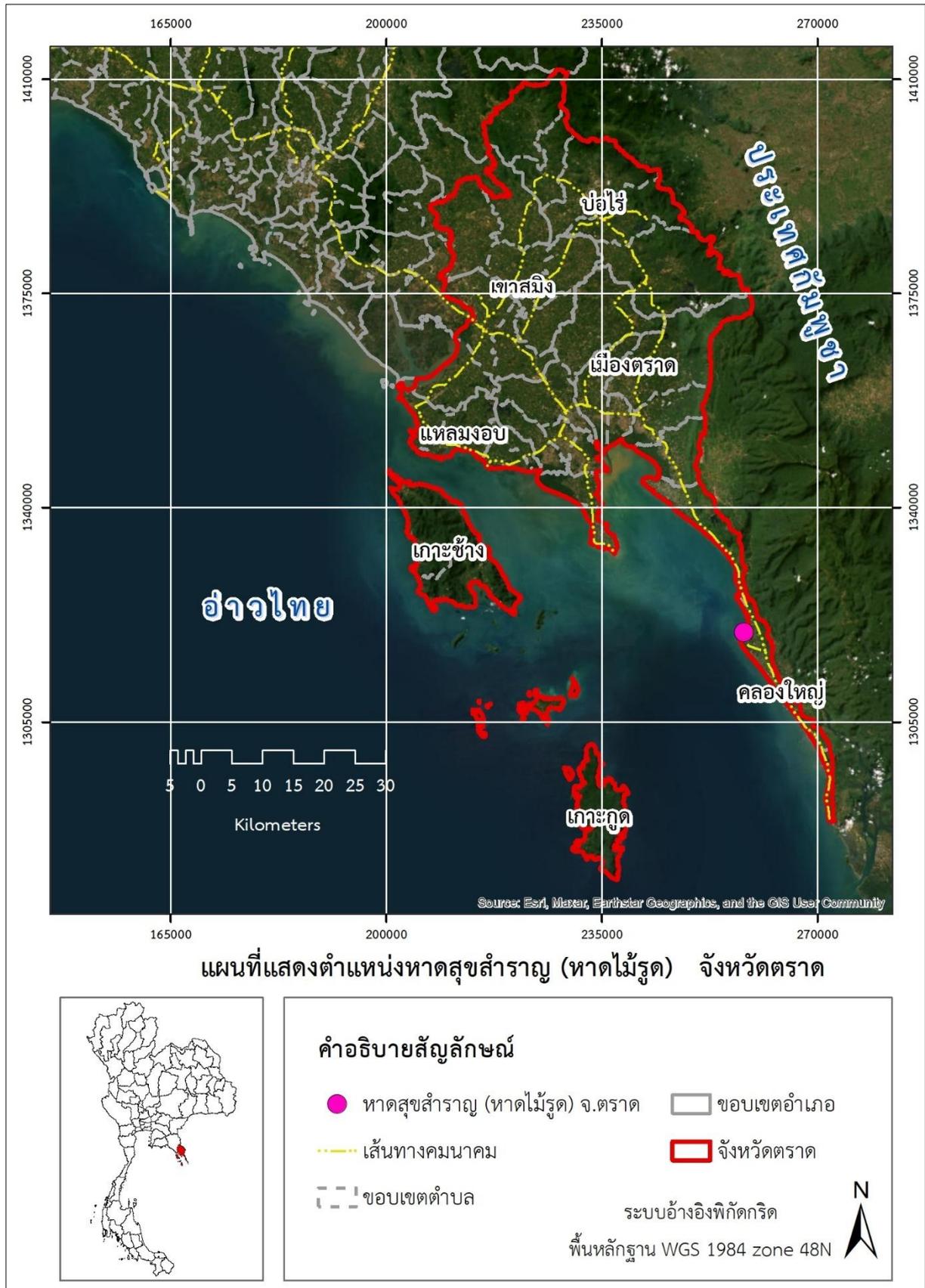
บทที่ 4 พื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภท ชายหาดสุขสำราญ (ไม้รูด)

4.1 ข้อมูลทั่วไป หาดสุขสำราญ (ไม้รูด)จังหวัดตราด

1) ที่ตั้ง

หาดสุขสำราญ (ไม้รูด)ตั้งอยู่ที่ ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ตั้งอยู่ในโซน 48 N พิกัด X ประมาณ 258,063 m-E พิกัด Y ประมาณ 1,319,691 m-N ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของอำเภอเมืองตราด โดยใช้ถนนหมายเลข 3 (ถนนสุขุมวิท) มีระยะทางห่างจากตัวเมืองตราดประมาณ 55.1 กิโลเมตร ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (ภาพที่ 42)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลแหลมกลัด อำเภอเมืองตราด
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลคลองใหญ่ อำเภอคลองใหญ่
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	เทือกเขาบรรทัด ชายแดน ไทย-กัมพูชา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ทะเลด้านอ่าวไทย

ภาพที่ 42 แผนที่แสดงตำแหน่งหาดสุขสำราญ (ไม้รุต) จังหวัดตราด

2) ลักษณะทั่วไปและคุณค่าความสำคัญ

หาดสุขสำราญ หรือ หาดไม้รูด เป็นชายหาดที่มีความเงียบสงบ ถือเป็นจุดชมทิวทัศน์ที่สวยงามซึ่งสามารถมองเห็นเกาะกูดได้ชัดเจน มีโครงสร้างตามธรรมชาติที่ตื้นน้ำทะเลมีความใสสะอาด เนื่องจากห่างไกลจากพื้นที่อุตสาหกรรม ทรายชาวละเอียดสวยงามและมีโขดหินแทรกเป็นระยะ บริเวณใกล้เคียงชายหาดมีสวนธรรมมхамงคล ของวัดวิสุทธิการาม (วัดไม้รูด) ใช้เป็นที่เดินจงกรมของพระภิกษุ เนื่องจากหาดสุขสำราญตั้งอยู่บริเวณหลังวัด สวนธรรมมхамคลนี้มีบรรยากาศเงียบสงบ ร่มรื่นด้วยต้นไม้ใหญ่ ลักษณะการใช้ประโยชน์พื้นที่ชายหาดในปัจจุบันของชุมชนใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำหรับคนในท้องถิ่นเป็นหลัก โดยจุดสำหรับการเล่นน้ำอยู่ที่หาดสองสี และสวนธรรมมхамงคล นอกจากนี้จากลักษณะของชายหาดบางส่วนเป็นหาดทรายผสมหินจึงพบชาวบ้านมีการจับสัตว์น้ำบริเวณชายฝั่งด้วย เช่น ปู ปลา เป็นต้น นอกจากนี้ในพื้นที่ยังมีการจับและทำแมงกะพรุนดอง ชุมชนไม้รูดที่ตั้งอยู่ใกล้หาดสุขสำราญ มีบริการที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งในรูปแบบโฮมสเตย์และรีสอร์ท รวมถึงมีการจัดตั้งกลุ่มเรือท่องเที่ยวในพื้นที่ด้วย ดังภาพที่ 43

วัดวิสุทธิการาม (ไม้รูด)

เส้นทางหลังวัดไม้รูดสู่ชายหาด

บริเวณบ่อถุวน บริเวณวัดไม้รูด

ภาพที่ 43 ลักษณะการใช้ประโยชน์บริเวณชายหาดสุขสำราญ (ไม้รูด) และแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในชุมชนไม้รูด ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

3) ข้อมูลทางด้านกายภาพ

3.1) ข้อมูลทางด้านกายภาพของชายหาด

ชายฝั่งทะเลอำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด มีการมีแนวการวางตัวขนานกันไปกับแนวภูเขาและแผ่นดินด้านในโดยมีทิศทางเดียวกับแนวระดับของทิวเขาบรรทัด ชายฝั่งเป็นหาดเลียบแผ่นดินเกิดขึ้นด้านนอกของแนวชั้นหินตามขอบล่างของแนวภูเขา ธรณีสัณฐานของทิวเขาบรรทัดมีอายุในช่วงจูแรสซิก ประกอบด้วย หินทราย สีน้ำตาลอ่อนถึงสีแดงจาง หินทรายเป็นสีขาวแกมเทาถึงขาว หินทรายเนื้อปนกรวด หินทรายแป้งสีน้ำตาลแกมแดง หินกรวดมน และหินโคลน สีน้ำตาลแกมแดง แทรกสลับกัน เนื้อหินทรายประกอบด้วยแร่ควอตซ์เป็นส่วนใหญ่

ธรณีสัณฐานชายฝั่งทะเลบริเวณหาดสุขสำราญด้านตะวันออกเป็นหาดทรายปัจจุบันที่เกิดขึ้นขนานกันไปตามขอบล่างของแนวภูเขาลาดชันที่อยู่ติดกันด้านบน ซึ่งเป็นภูเขาลาดชันที่เป็นหน่วยหิน JKpw เป็นหินทราย เนื้อควอตซ์ สีขาว ชมพู และเทา แสดงการวางชั้นเฉียงระดับขนาดใหญ่ เป็นชั้นหนา แทรกสลับด้วย หินทรายปนกรวด ที่แสดงลักษณะเป็นชั้นบาง ๆ ของหินทรายแป้งสีแดงและหินโคลน ตรงกับหมวดหินพระวิหาร หาดสุขสำราญบริเวณนี้จึงเป็นหาดหินขนาดใหญ่ ซึ่งตะกอนชายหาดและหินที่พบตามชายฝั่งเป็นชนิดเดียวกับหินที่อยู่บนภูเขา ทำให้เกิดหาดทรายที่มีลักษณะเด่นเป็นหาดทรายสีขาวถึงเทาอมชมพู ปนกับตะกอน สีน้ำตาลเหลือง อยู่ภายใต้ หาดหินซึ่งเป็นหินทรายเนื้อปานกลางสีเทาเข้มแกมแดง และหินกรวดมนสีม่วงแดงถึงสีน้ำตาลแดง และถูกน้ำทะเลกัดกร่อนจนเป็นรูปร่างต่าง ๆ ลักษณะดินของสัณฐานบริเวณนี้ตรงกับชุดดินคองหงษ์ เป็นดินร่วนหยาบ ลึกมากสีเทาถึงสีน้ำตาลหรือสีน้ำตาลปนเหลือง สภาพพื้นที่มีความลาดชัน หน้าดินง่ายต่อการถูกกร่อน เป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดปานกลาง มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ดังภาพที่ 44

สวนบริเวณชายหาดด้านตะวันตกมีธรณีสัณฐานชายฝั่งทะเลเป็นหาดทรายปัจจุบันที่ขนานกับสัณฐานหาดทรายเดิมที่อยู่ลึกเข้าไป ทำให้มีลักษณะเป็นหาดทรายราบและกว้าง รองรับด้วยหน่วยหิน Qms เป็นตะกอนชายฝั่งทะเลโดยอิทธิพลคลื่น ทรายและทรายปนกรวดของหาดสันดอน สันทราย และเนินทราย ของหินทรายแป้งและหินทรายเนื้อควอตซ์ สีขาว ชมพูและเทา พบหินโผล่ที่เป็นหินทรายและหินกรวดมนสีน้ำตาลถึงสีน้ำตาลแดงก้อนขนาดใหญ่ถึงใหญ่มากกระจายตัวอยู่ทั่วหาด ที่ราบใกล้ชายหาดมีลักษณะดินตรงกับชุดดินระยอง (Ry) เป็นดินลึกมาก ดินบนมีเนื้อดินเป็นดินทรายหรือดินทรายร่วน มีสีน้ำตาลปนเทา พิเศษเป็นกรดจัดถึงเป็นกลาง ดินล่างมีเนื้อดินเป็นดินทราย มีสีน้ำตาลหรือสีเทา ข้อจำกัดการใช้ประโยชน์ที่ดินคือเป็นดินทรายจัดที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ และความสามารถในการอุ้มน้ำต่ำมาก ดังภาพที่ 45

สีของทรายแห่งบริเวณชายทะเลส่วนในเป็นสีน้ำตาลแกมเหลืองอ่อน (Light brownish gray) (2.5Y 6/2) ส่วนสีของทรายเปียกบริเวณชายหาดส่วนนอกเป็นสีน้ำตาลซีดมาก (Very pale brown) (10YR 8/2) ตะกอนชายหาดบริเวณหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) พบกรวดรูปร่างกึ่งมนถึงกึ่งเหลี่ยม สีขาวถึงสีเทาอ่อน ขนาด 0.2-0.5 เซนติเมตร ปะปนอยู่เล็กน้อย ตะกอนทรายบริเวณชายหาดส่วนใหญ่เป็นอนุภาคของแร่ควอตซ์ มีขนาดละเอียด

รูปร่างของเม็ดตะกอนกึ่งจนถึงกลมมน มีการคัดขนาดดี สามารถมองเห็นผลึกแร่ควอตซ์สีขาวเทาอมชมพูเทาอมเหลืองอ่อน น้ำตาลอ่อน และสีน้ำตาลแดงอ่อน พบแร่มีสโคไวต์เป็นแผ่นขนาดปานกลางมองเห็นเป็นประกายปนอยู่เล็กน้อย นอกจากนี้ ตะกอนพื้นผิวชั้นที่อยู่ลึกลงไปประมาณ 10 เซนติเมตรบางบริเวณมีสีเทาอมฟ้า (Bluish gray) (GLE2 6/1) ของตะกอนทรายสีเทาอมเหลืองอ่อนขนาดเล็กถึงปานกลางที่ปะปนกับตะกอนหินโคลนสีเทา และพบเศษเปลือกหอยและเศษปะการังปะปนอยู่เล็กน้อย

สีของทรายแห่งบริเวณชายทะเลส่วนใน

สีของทรายเปียกบริเวณชายทะเลส่วนนอก

ตะกอนพื้นผิวบริเวณชายทะเลส่วนใน

ตะกอนพื้นผิวบริเวณชายทะเลส่วนนอก

ตะกอนพื้นผิวบริเวณชายทะเลส่วนนอก

หินโผล่บริเวณชายหาดฝั่งด้านตะวันตก

ภาพที่ 44 ลักษณะทางกายภาพของตะกอนชายหาดบริเวณหาดสุขสำราญ

หาดหินและป่าชายหาดบริเวณชายฝั่งด้านตะวันออก

หินทรายและหินกรวดมนที่พบบริเวณชายหาด

เศษเปลือกหอย ปะการัง และซากพืชบริเวณชายหาด

ภาพที่ 45 ลักษณะทางกายภาพของตะกอนชายหาดบริเวณหาดสุขสำราญ

3.2) สภาพลมและคลื่นน้ำลึก

ลมพัดมาจากทิศตะวันตก (W) ไปจนถึงทิศใต้ (S) ความเร็วลมสูงสุด 40.43 กิโลเมตรต่อชั่วโมง และความเร็วลมเฉลี่ยเท่ากับ 21.37 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความสูงคลื่นสูงสุด 2.45 เมตร และความสูงคลื่นเฉลี่ยเท่ากับ 0.65 เมตร คลื่นมีทิศตั้งแต่ทิศใต้ไปจนถึงตะวันตก แต่คลื่นที่เกิดจากทิศตะวันตกก่อนไปทางทิศใต้ (WSW) จะพบมากที่สุด

3.3) ข้อมูลการกัดเซาะชายฝั่ง

หาดสุขสำราญตั้งอยู่ในระบบหาดหาดไม้รูด-หาดราชการุณย์ ระบบกลุ่มหาดไม้รูด-แหลมก๊อต กลุ่มหาดหลักทะเลอ่าวไทยตะวันออกตอนล่าง อัตราการเปลี่ยนแปลงชายฝั่งของระบบหาดหาดไม้รูด-หาดราชการุณย์ ระหว่างปี พ.ศ. 2553-2565 มีค่าเฉลี่ย -5.23 ± 0.59 เมตรต่อปี (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2566) จัดเป็นชายฝั่งที่มีการกัดเซาะรุนแรง พื้นที่ชายฝั่งหดหายหรือถอยร่นเข้าไปในแผ่นดิน

4) ลักษณะทางชีวภาพ

บริเวณหาดสุขสำราญ พื้นที่ทำการสำรวจพรรณไม้พบสังคมพืชชายหาด บริเวณที่เป็นหาดทราย (sand strand) หาดทรายปนหิน (sand-rock strand) และหาดหิน (rock strand) นอกจากนี้ยังพบพรรณไม้ป่าชายเลนบริเวณลำรางริมชายหาดสุขสำราญ หาดทรายสองสี และบริเวณที่ตั้งชุมชนและพบป่าดิบแล้งที่เป็นป่ารุ่น (secondary evergreen forest) ซึ่งอยู่ด้านหลังสังคมพืชชายหาด ซึ่งชนิดพรรณไม้ที่พบของแต่ละชนิดป่า มีดังนี้

สังคมพืชชายหาด (Strand Vegetation หรือ Beach Forest) ไม้ต้นที่พบ ได้แก่ สนทะเล (*Casuarina equisetifolia*), ปอทะเล (*Hibiscus tiliaceus*), เสม็ดแดง (*Syzygium antisepticum*), ตีนนก (*Vitex pinnata*), อระาง (*Peltophorum dasyrhachis*), กะอวม (*Acronychia pedunculata*) และไทรย้อยใบทู่ (*Ficus microcarpa*)

ชนิดที่พบทั้งตามหาดทรายและหาดหิน ได้แก่ ตีนเป็ดทราย (*Cerbera manghas*), หูกวาง (*Terminalia catappa*), หงอนไก่ทะเล (*Heritiera littoralis*), งาไซ (*Planchonella obovata*), ช้างน้ำ (*Ochna integerrima*) ยอ (*Morinda citrifolia*) และตะขบทะเล (*Scolopia macrophylla*) ชนิดที่พบตามหาดหิน ได้แก่ กระทิง (*Calophyllum inophyllum*), ลำบิดทะเล (*Diospyros ferrea*), หลุมพอทะเล (*Intsia palembanica*), โปทะเล (*Thespesia populnea*) และไทรซี่ใต้ (*Ilex cymosa*) เป็นต้น ไม้พุ่ม (shrub) ที่พบ ได้แก่ รักทะเล (*Scaevola taccada*) ไม้เลื้อยล้มลุกที่พบ ตัวอย่างเช่น ผักบุงทะเล (*Ipomoea pescaprae*), ถั่วเล (*Vigna marina*) และผักคราดทะเล (*Wollastonia biflora*) พืชเบียนเลื้อยล้มลุกที่พบ ตัวอย่างเช่น สังกวาลพระอินทร์ (*Cassytha filiformis*) ไม้ล้มลุกที่พบ เช่น ทำยายม่อม (*Tacca leontopetaloides*), กกกล้าซ้อนใบ (*Cyperus radians*), หญ้าไหวทาม (*Ischaemum muticum*), หญ้าลู่มทะเล (*Sporobolus virginicus*), ผักเบี้ยทะเล (*Sesuvium portulacastrum*) เป็นต้น

ไม้ต้นที่เป็นพรรณไม้ป่าชายเลน พบตามหาดทรายปนหินที่มีน้ำทะเลท่วมถึง เช่น ลำแพน (*Sonneratia alba*), แสมขาว (*Avicennia alba*), แสมทะเล (*Avicennia marina*), โกงกางใบเล็ก (*Rhizophora apiculata*), ชนิดที่พบตามหาดหินที่มีน้ำทะเลท่วมถึง ได้แก่ ฝาดแดง (*Lumnitzera littorea*), ตาคุ่มทะเล (*Excoecaria agallocha*) และถั่วขาว (*Bruguiera cylindrica*) และชนิดที่พบบริเวณลำรางสาธารณะริมหาด ได้แก่ ฝาดขาว (*Lumnitzera racemosa*) เป็นต้น

ป่าดิบแล้งที่เป็นป่ารุ่น (Secondary Evergreen Forest) พบบริเวณด้านหลังสังคมพืชชายหาด พรรณไม้ที่พบ ประกอบด้วย ไม้ต้น ปาล์มคล้ายไม้ต้น ปาล์มคล้ายไม้พุ่ม ไม้พุ่ม ไม้ล้มลุก และเฟิร์นเลื้อย สำหรับตัวอย่างพรรณไม้ต้นที่พบ ได้แก่ เลือดแรด (*Knema globularia*), เฌียงพ้านางแอ (*Carallia brachiata*), สะท้อนรอก (*Elaeocarpus robustus*), มะพอก (*Parinari anamensis*), มะขาง (*Madhuca dongnaiensis*), จิกนมยาน (*Barringtonia macrocarpa*), ตีนนก (*Vitex pinnata*), นวล (*Garcinia merguensis*), กะอวม (*Acronychia pedunculata*), ช้างขาว (*Ficus fistulosa*), สอยดาว (*Mallotus paniculatus*) และพินปลา

(*Litsea umbellata*) พบไม้ต้นขนาดใหญ่ เช่น มะพอก เส้นรอบวงลำต้น 270 เซนติเมตร สะท้อนรอก เส้นรอบวงลำต้น 224 เซนติเมตร กลุ่มปาล์มคล้ายไม้ต้นที่พบ เช่น เต่าร้างแดง (*Caryota mitis*) ไม้พุ่มที่พบ ได้แก่ เข็มทอง (*Ixora javanica*), ปลาไหลเผือก (*Eurycoma longifolia*) และส้มลิง (*Guioa pleuropteris*) เป็นต้น

นอกจากนี้เหนือชายหาดสุขสำราญ (ไม้รูด) บริเวณเส้นทางบ้านท้องอ่าวยังมีพื้นที่ป่าพรุขนาดเล็ก โดยมีพื้นที่ประมาณ 20 ไร่ (ภาพที่ 46) ปัจจุบันอยู่ในสถานภาพของพื้นที่สาธารณะประโยชน์ ที่มีความหลากหลายของชนิดพรรณไม้ และเป็นชนิดพันธุ์ที่สำคัญ ได้แก่ ชะมวงกวาง (*Ploiarium elegans*) หม้อข้าวหม้อแกงลิง (*Nepenthes sp.*) เป็นต้น ซึ่งหม้อข้าวหม้อแกงลิงเป็นพืชอนุรักษ์ถูกจัดอยู่ในบัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส ดังภาพที่ 47

สำหรับสัตว์ที่พบในพื้นที่หาดสุขสำราญ (ไม้รูด) ได้แก่ นกสีชมพูสวน (*Dicaeum cruentatum*) นกเอี้ยง (*Acridotheres tristis*) จิ้งเหลนบ้าน (*Eutropis multifasciata*) ปูหิน (*Myomenippe hardwickii*) ปูเสฉวน (*Diogenes rectimanus*) ปูลม (*Ocypode ceratophthalmus*) หอยเบี้ยแก้วตัวเล็ก (*Monetaria caputserpentis*) ปลาตะกรับห้าแถบ (*Abudefduf vaiensis*) ปลากระพงแดงป่าชายเลน (*Lutjanus argentimaculatus*) ปลาเก๋าดอกแดง (*Epinephelus fasciatus*) เป็นต้น นอกจากนี้ในช่วงที่ผ่านมา กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้แจ้งการพบพะยูน ซึ่งเป็นสัตว์ป่าสงวนของไทยและพบโลมาอิรวดีในพื้นที่ทะเลบริเวณหาดไม้รูดด้วย ซึ่งพะยูนและโลมาอิรวดีนี้มีสถานภาพจัดอยู่ในบัญชีประเภทที่ 1 ของไซเตส (Appendix I) คือ ห้ามซื้อขาย ยกเว้นมีไว้ในการศึกษาและขยายพันธุ์ และในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา นับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2557 ชาวประมงในพื้นที่ได้มีการพบเต่าตนุ (*Chelonia mydas*) อยู่เสมอซึ่งปัจจุบันเต่าตนุเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง ตามกฎกระทรวง กำหนดให้สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ. 2546 ที่ออกตามความในมาตรา 5 และ 6 ของพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

ภาพที่ 46 พื้นที่ป่าพรุเหนือชายหาดไม่รู้ต

ชะมวงกาง (*Ploiarium elegans*)

หม้อข้าวหม้อแกงลิง (*Nepenthes sp.*)

ภาพที่ 47 ตัวอย่างพรรณไม้ในพื้นที่ป่าพรุเหนือชายหาดไม่รู้ต

4.2 การกำหนดเขตการบริหารจัดการพื้นที่

การกำหนดเขตพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาด หาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) ได้นำข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน ลักษณะทางกายภาพ ลักษณะทางชีวภาพ พื้นที่ในการดูแลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมเจ้าท่า กรมป่าไม้ ขอบเขตการปกครอง และข้อมูลทางด้านสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่ มาเป็นข้อมูลพื้นที่แบ่งเขตการจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติในรูปแบบของแผนผังภูมิวิเวศ

ที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของข้อมูลดังกล่าวกับวิถีชีวิต และระบบนิเวศในพื้นที่ โดยพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาด หาดสุขสำราญ (ไม้รูด) ได้แบ่งเขตพื้นที่การจัดการออกเป็น 2 พื้นที่ คือ พื้นที่อนุรักษ์ (Conservation Area) และพื้นที่บริการและการจัดการ (Service and Management Area) ดังภาพที่ 48

จากการกำหนดขนาดพื้นที่รวมของผังภูมิวิเวศพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม้รูด) จังหวัดตราด เท่ากับ 35.024 ตารางกิโลเมตร สามารถแบ่งโซนการจัดการพื้นที่ได้ 4 โซน ได้แก่ พื้นที่อนุรักษ์ที่คงสภาพความเป็นชายหาดมีขนาดพื้นที่รวมเท่ากับ 0.709 ตารางกิโลเมตร พื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมมีขนาดพื้นที่รวมเท่ากับ 31.300 ตารางกิโลเมตร พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณมีขนาดพื้นที่รวมเท่ากับ 1.654 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่บริการและการจัดการมีขนาดพื้นที่รวมเท่ากับ 1.361 ตารางกิโลเมตร ความสำคัญในการกำหนดแต่ละพื้นที่มีรายละเอียดดังนี้

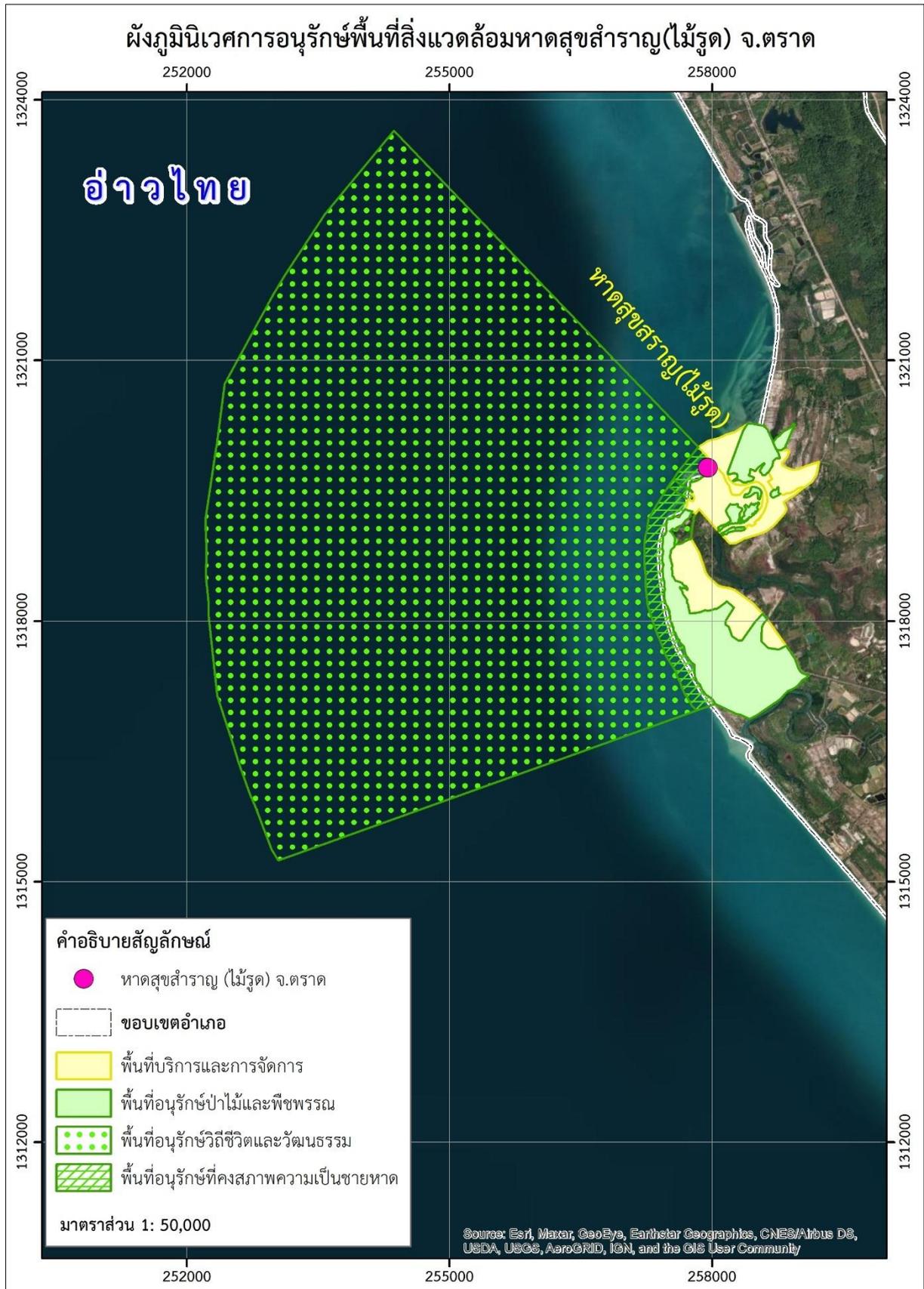
1) พื้นที่อนุรักษ์ (Conservation Area)

พื้นที่อนุรักษ์ (Conservation Area) หมายถึง พื้นที่อนุรักษ์ หมายถึง พื้นที่ข้างเคียงหรือบริเวณโดยรอบแหล่งธรรมชาติ ที่มีความเกี่ยวพันกับแหล่งธรรมชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งเมื่อพื้นที่นี้ถูกทำลายย่อมมีผลกระทบต่อคงอยู่ของแหล่งธรรมชาตินั้น ๆ ด้วย ในบริเวณพื้นที่อนุรักษ์นี้จะเป็นบริเวณที่สามารถทำกิจกรรมได้บางประการที่ไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่นั้นมากนัก และเป็นไปตามกฎหมายของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดขอบเขตพื้นที่แหล่งธรรมชาติประเภทชายหาดนี้ ได้กำหนดพื้นที่อนุรักษ์ออกเป็น 4 ประเภท คือ พื้นที่อนุรักษ์ที่คงสภาพความเป็นชายหาด พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณ พื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม และพื้นที่อนุรักษ์เพื่อลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม

จากการสำรวจและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่ใน 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านกายภาพ ปัจจัยด้านชีวภาพ และปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม ในการกำหนดแผนผังในเขตพื้นที่อนุรักษ์จึงกำหนดได้ 3 เขตพื้นที่ ได้แก่ พื้นที่อนุรักษ์ที่คงสภาพความเป็นชายหาด พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณ และพื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม ซึ่งความโดดเด่นของพื้นที่ในแต่ละเขตมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่อนุรักษ์ที่คงสภาพความเป็นชายหาด ซึ่งเป็นบริเวณพื้นที่ชายฝั่งตั้งแต่แนวชายหาดระยะน้ำขึ้นสูงสุด- น้ำลงต่ำสุด จากแนวชายบริเวณชายหาดด้านหลังวัดวิสุทธิการาม (ไม้รูด) ถึงแนววาปากคลองไม้รูด โดยเป็นการกำหนดพื้นที่ชายหาดที่มีเป้าหมายเพื่อการอนุรักษ์และคงสภาพความเป็นชายหาดในการเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจของชุมชนและผู้มาเยือน ในพื้นที่นี้จะเป็นบริเวณที่สามารถทำกิจกรรมนันทนาการได้ บางประการที่ไม่ส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงสภาพชายหาด ดังนั้นจากความโดดเด่นของหาดสุขสำราญ (ไม้รูด) ที่เป็นหาดทรายที่กว้าง มีทรายที่ละเอียดและขาวสะอาด บางจุดเป็นหาดทรายแทรกหินที่มีความสวยงามเหมาะแก่การใช้ประโยชน์สำหรับการเป็นที่พักผ่อน ถ่ายภาพ เล่นน้ำ และพายเรือ เป็นต้น ดังภาพที่ 49 (ก)

ภาพที่ 48 แผนที่แสดงเขตพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาด หาดสุขสำราญ (ไม่รู้ด)

(ก) พื้นที่อนุรักษ์ที่คงสภาพความเป็นชายหาด บริเวณชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต)

(ข) พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณบริเวณชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต)

(ค) พื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม

ภาพที่ 49 เขตพื้นที่อนุรักษ์ (Conservation Area) บริเวณชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต)

(2) พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณ ซึ่งเป็นบริเวณพื้นที่ป่าชายหาด ป่าชายเลน ป่าดิบแล้งและป่าพรุเหนือชายหาดไม่รู้ต โดยกำหนดเป็นพื้นที่ที่มีเป้าหมายเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญในพื้นที่ เช่น ป่าไม้ แหล่งพันธุ์ไม้หายาก หรือพันธุ์ไม้เฉพาะถิ่น สัตว์ป่า ทั้งนี้สามารถใช้ประโยชน์ทรัพยากรนั้นได้อย่างยั่งยืน

เป็นต้น ดังนั้นบริเวณริมชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ด) นี้ มีพรรณไม้หลายชนิดที่ขึ้นตามชายหาด อยู่ในกลุ่มของป่าชายหาด เช่น สนทะเล (*Casuarina equisetifolia*), ปอทะเล (*Hibiscus tiliaceus*), เสม็ดแดง (*Syzygium antisepticum*), ตีนนก (*Vitex pinnata*), อะราง (*Peltophorum dasyrhachis*), กะอวม (*Acronychia pedunculata*) และ ไทรย้อยใบทู่ (*Ficus microcarpa*) ชนิดที่พบทั้งตามหาดทรายและหาดหิน ได้แก่ ตีนเป็ดทราย (*Cerbera manghas*), หูกวาง (*Terminalia catappa*), หงอนไก่ทะเล (*Heritiera littoralis*), งาไซ (*Planchonella obovata*), ช้างน้ำ (*Ochna integerrima*) ยอ (*Morinda citrifolia*) และตะขบทะเล (*Scolopia macrophylla*) ชนิดที่พบตามหาดหิน ได้แก่ กระทิง (*Calophyllum inophyllum*), ลำบิตทะเล (*Diospyros ferrea*), หลุมพอทะเล (*Intsia palembanica*) เป็นต้น นอกจากนี้ในพื้นที่ยังพบไม้หายากและไม้ต้นขนาดใหญ่ เช่น เสม็ดแดง ที่มีเส้นรอบวงลำต้น 163 เซนติเมตรจำนวน มากกว่า 3 ต้น ซึ่งควรค่าแก่การอนุรักษ์เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของคนในพื้นที่และนอกพื้นที่ ดังภาพที่ 49 (ข)

(3) พื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นบริเวณพื้นที่ชายฝั่งตั้งแต่แนวชายหาดน้ำลงต่ำสุด ออกไปในทะเลระยะไม่เกิน 5 กิโลเมตร จากแนวชายบริเวณชายหาดด้านหลังวัดวิสุทธิการาม (ไม่รู้ด) ถึงแนวววาปากคลองไม่รู้ด โดยกำหนดให้เป็นพื้นที่ที่มีเป้าหมายเพื่อการอนุรักษ์ รักษา และคุ้มครองวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น เช่น การประกอบอาชีพ พื้นที่ประกอบอาชีพ สถานที่สำคัญทางศาสนา เป็นต้น บริเวณที่ตั้งของชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ด) นี้อยู่ใกล้กับบ้านไม่รู้ด หมู่ที่ 1 และบ้านร่วมสุข หมู่ที่ 6 เป็นชุมชนที่คนส่วนใหญ่อาศัยอยู่สองฝั่งคลองไม่รู้ด อาชีพหลักคืออาชีพประมงพื้นบ้านซึ่งใช้พื้นที่ทะเลนอกชายหาดเป็นแหล่งจับสัตว์น้ำ เพราะส่วนใหญ่ออกทะเลเพียงไปเช้าเย็นกลับ การรักษาและอนุรักษ์พื้นที่ทะเลบริเวณชายหาด ในรัศมีไม่เกิน 5 กิโลเมตรนี้ จึงเป็นการรักษาพื้นที่ให้กับคนในพื้นที่ได้มีแหล่งประกอบอาชีพ เพื่อคงความสัมพันธ์ของคนในพื้นที่กับทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากนี้ในชุมชนไม่รู้ดได้มีข้อกำหนดให้ระยะทะเลจากชายฝั่งออกไป 200 เมตร เป็นเขตอนุรักษ์ปูม้าและแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำที่เป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของชุมชน ดังภาพที่ 49 (ค)

2) พื้นที่บริการและจัดการ (Service and Management Area)

พื้นที่บริการและจัดการ (Service and Management Area) หมายถึง พื้นที่ข้างเคียงหรือโดยรอบแหล่งธรรมชาติที่มีความเกี่ยวพันกับแหล่งธรรมชาติค่อนข้างน้อย ดังนั้น พื้นที่นี้จึงเป็นบริเวณที่ยินยอมให้มีการพัฒนาและใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ได้ตามความเหมาะสมแต่ทั้งนี้ต้องอยู่ในความควบคุมของหน่วยงานรับผิดชอบ ซึ่งลักษณะกิจกรรมการใช้ประโยชน์และการพัฒนานั้นจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อให้เกิดการทำลายคุณค่าของแหล่งธรรมชาติ ซึ่งเป็นบริเวณที่ตั้งของหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ด) ที่อยู่ถัดขึ้นมาจากพื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณบริเวณที่ตั้งชุมชนไม่รู้ด หมู่ที่ 1 บ้านร่วมสุข หมู่ที่ 6 และสถานที่สำคัญต่าง ๆ ในชุมชน ซึ่งชุมชนดังกล่าวนี้ส่วนใหญ่อาศัยขนานไปกับคลองไม่รู้ดทั้งสองฝั่ง เป็นชุมชนดั้งเดิมที่อยู่อาศัยในพื้นที่มาอย่างยาวนานสะท้อนจากการมีอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เช่น ขนมกำไล น้ำพริกตะป่าง เป็นต้น จากเอกลักษณ์ที่เป็นชุมชนดั้งเดิมดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตของ ผู้ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน มีวัดและศาลเจ้าเป็นแหล่งรวมจิตใจ ก่อให้เกิดกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มเรือท่องเที่ยว กลุ่มมัคคุเทศก์ และกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ เป็นต้น ดังภาพที่ 50

ภาพที่ 50 พื้นที่เขตบริการและจัดการบริเวณชายหาดหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต)

4.3 สถานภาพของแหล่ง

จากการดำเนินการประเมินคุณค่าแหล่งธรรมชาติประเภทชายหาดของจังหวัดตราด ที่หาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) ทั้ง 3 ด้าน พบว่า (1) ด้านคุณค่าสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ คะแนนรวมทั้งหมด 94 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 60.65 ระดับคุณภาพ คือ ระดับปานกลาง โดยมีคะแนนสูงสุดและต่ำสุด ได้แก่ 5 คะแนน คือ ลักษณะของพื้นที่ทรายใต้น้ำทะเล และ 2 คะแนน คือ ความนุ่มของพื้นที่ทรายบริเวณชายหาด ความชันของชายหาดด้านล่าง และความแรงของคลื่น (2) ด้านศักยภาพ คะแนนรวมทั้งหมด 70 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 63.64 ระดับคุณภาพ คือ ระดับปานกลาง โดยมีคะแนนสูงสุดและต่ำสุด ได้แก่ 5 คะแนน คือ พืชที่ขึ้นอยู่บริเวณส่วนในของชายหาด (สันทรายส่วนหลัง) และ 1 คะแนน คือ มีแหล่งธรรมชาติที่เป็นภูเขา หรือหน้าผาอยู่บริเวณใกล้ชายหาด ทำให้ชายหาดดูสวยงามขึ้น และ (3) ด้านความเสี่ยง คะแนนรวมทั้งหมด 74 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 47.74 ระดับคุณภาพ คือ ระดับต่ำ โดยมีคะแนนสูงสุดและต่ำสุด ได้แก่ 5 คะแนน คือ การขุดหรือถมชายหาด และ 1 คะแนน คือ มีน้ำทิ้งจากแหล่งอุตสาหกรรม ชุมชน หรือบริเวณใกล้เคียง เช่น ท่อระบายน้ำเสียน้ำที่ไหลล้นผิวดินของโรงงาน หรือการทิ้งน้ำเสียจากบ้านเรือนโดยตรง และมีคราบน้ำมันหรือก้อนน้ำมันซึ่งอาจจะเกิดจากกิจกรรมของเรือประมง เรือท่องเที่ยว หรือเรือใหญ่ ๆ ที่ผ่าน

4.4 กฎหมายที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการพื้นที่

หน่วยงานของรัฐที่ดูแลพื้นที่บริเวณฝั่งภูมินิวเวศหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) มี 2 หน่วยงาน ได้แก่ กรมธนารักษ์ ซึ่งดูแลที่ดินราชพัสดุเป็นที่ดินมีเนื้อที่ ประมาณ 0.0907 ตารางกิโลเมตร แต่ที่ดินไม่ติดชายหาด อีกหน่วยงานหนึ่งคือ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ดูแลพื้นที่ป่าชายเลนซึ่งส่วนใหญ่ติดคลองไม่รู้ต มีเนื้อที่ประมาณ 0.279 ตารางกิโลเมตร ดังภาพที่ 51 อย่างไรก็ตามนอกเหนือจาก 2 หน่วยงานที่มีพื้นที่ดูแลชัดเจนแล้ว ในปัจจุบันพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติทั้งพื้นที่อนุรักษ์ และพื้นที่บริการและจัดการ ที่ได้มีการใช้ประโยชน์ ที่แตกต่างกัน ยังมีหน่วยงานอื่น ๆ ดูแลพื้นที่ร่วมด้วย เช่น กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมเจ้าท่า กรมป่าไม้ กรมธนารักษ์ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดตาก และองค์การบริหารส่วนตำบลไม่รู้ต โดยแต่ละหน่วยงานได้มี กรอบกฎหมายและระเบียบในการควบคุมการใช้ประโยชน์พื้นที่แตกต่างกัน

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

- ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1304 สาธารณสมบัติของแผ่นดินนั้นรวมทรัพย์สินทุกชนิดของแผ่นดิน ซึ่งใช้เพื่อสาธารณะประโยชน์หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน
- ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1305 ทรัพย์สินซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินนั้นจะโอนแก่กันไม่ได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจแห่งบทกฎหมายเฉพาะ หรือพระราชกฤษฎีกา
- ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1306 ท่านห้ามมิให้ยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้กับแผ่นดินในเรื่องทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

สำหรับกรณี ชายหาด หรือ หาดทราย แม้จะไม่มีประชาชนเข้าไปใช้ประโยชน์ร่วมกัน แต่ยังเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ที่สงวนไว้สำหรับประชาชนใช้ร่วมกัน ยกเว้นมีการออกกฎหมาย หรือพระราชกฤษฎีกาให้ถอนสภาพจากการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันเท่านั้น

นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดแนวถอยร่นจากหน้าหาดไปจนถึงชายทะเล โดยส่วนใหญ่จะต้องไม่มีการใช้ประโยชน์ส่วนบุคคล ในระยะ 30-50 เมตร รวมทั้งยังมีข้อกำหนดเรื่องการก่อสร้างอาคารสูงได้แค่ไหน และมีข้อห้ามกับกิจกรรมที่จะกระทบต่อชายหาด

- ประมวลกฎหมายที่ดิน ได้บัญญัติให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษแก่สาธารณสมบัติของแผ่นดินไว้ตามนัยมาตรา 9 มาตรา 108 และมาตรา 108 ทวิ ดังนี้

มาตรา 9 ภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยการเหมืองแร่ และการป่าไม้ ที่ดินของรัฐถ้ามิได้มีสิทธิครอบครองหรือมิได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว ห้ามมิให้บุคคลใด

- (1) เข้าไปยึดถือครอบครอง รวมตลอดถึงการก่อสร้าง หรือการเผาป่า
- (2) ทำด้วยประการใด ให้เป็นการทำลาย หรือทำให้เสื่อมสภาพที่ดิน ที่กรวด หรือ ที่ทรายในบริเวณที่รัฐมนตรีประกาศหวงห้ามในราชกิจจานุเบกษา หรือ
- (3) ทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดอันเป็นอันตรายแก่ทรัพยากรในที่ดิน

บุคคลซึ่งเข้าไปครอบครองหรือทำการใด ๆ ในที่ดินของรัฐโดยมิได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ย่อมเป็นผู้ฝ่าฝืนมาตรา 9 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน คือเป็นผู้บุกรุกที่ดินของรัฐตามปกติเมื่อมีการบุกรุกที่ดินของ

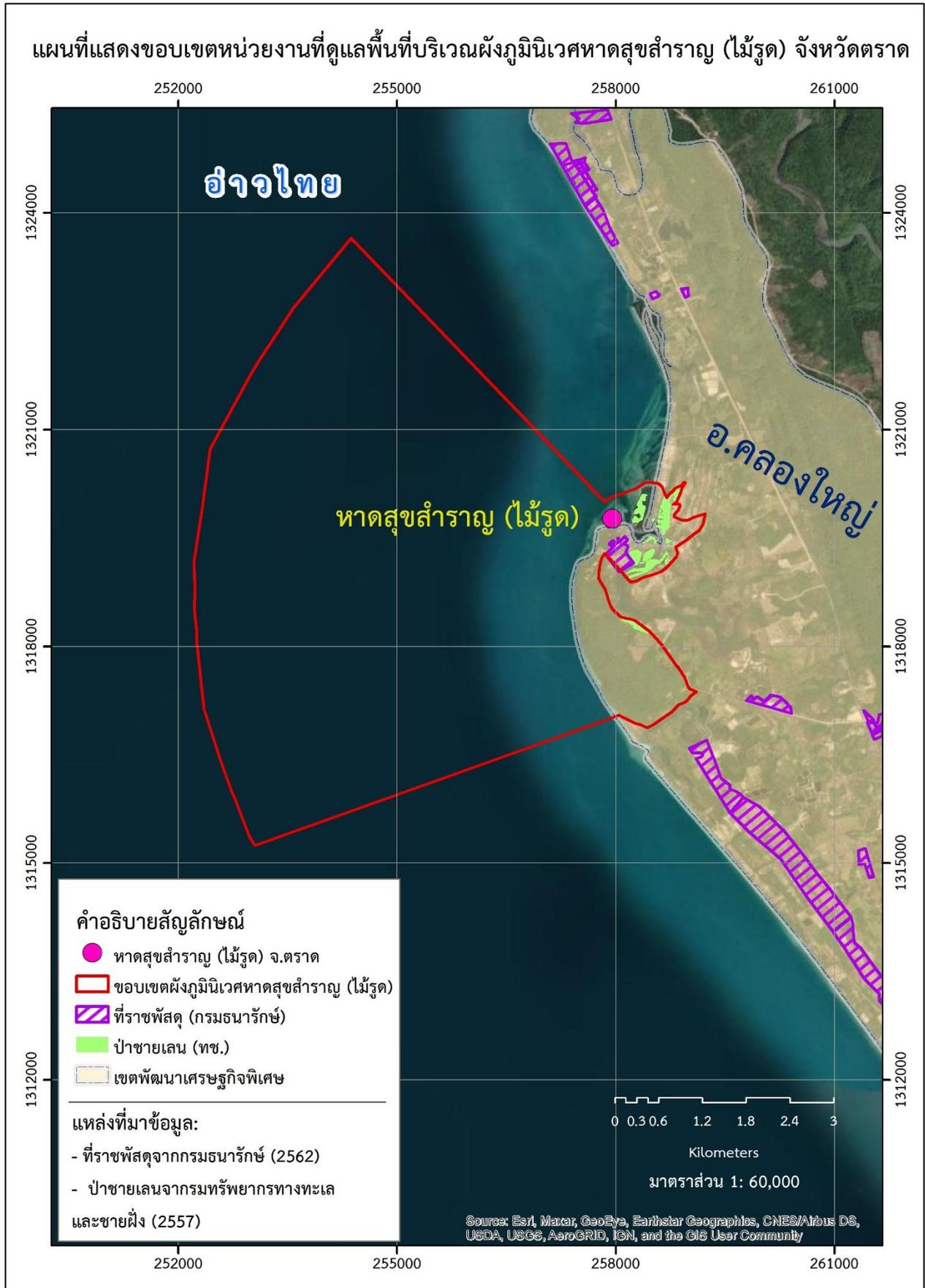

รัฐ พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องดำเนินการให้ผู้บุกรุกออกไปจากที่ดิน หากไม่ยอมออก พนักงาน เจ้าหน้าที่จะดำเนินการฟ้องร้องดำเนินคดีทางศาล

- พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558
- พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562
- พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
- พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
- พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 (เฉพาะที่เกี่ยวข้อง)
- พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2562 (เฉพาะที่เกี่ยวข้อง)
- พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
- พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2558
- พระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
- พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย (ฉบับที่ 18)
- พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (เฉพาะที่เกี่ยวข้อง)
  - กฎกระทรวง กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลงใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภท ในพื้นที่บางส่วนของท้องที่จังหวัดตราด พ.ศ. 2559 วันที่ 8 มิถุนายน 2559
  - ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลงใช้อาคารบางชนิด หรือบางประเภท ในท้องที่ตำบลไม้รูด ตำบลคลองใหญ่ และตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด
  - กฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมจังหวัดตราด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 โดยพื้นที่หาดสุขสำราญ (ไม้รูด) อยู่ในเขตผังเมืองสีเขียว หมายถึงอยู่ในเขตชนบทและเกษตรกรรม

นอกจากนี้ในพื้นที่ตำบลไม้รูดยังมีพื้นที่ 895-0-44 ไร่ ถูกกำหนดผังพื้นที่เฉพาะเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด ตามประกาศคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่ 1/2558 เรื่อง กำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2558 ข้อ 5 ให้ท้องที่ตำบลคลองใหญ่ ตำบลไม้รูด และตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด เป็น “เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด” ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ในการดูแลของกรมธนารักษ์ มีเป้าหมายของการใช้ที่ดินเพื่อพัฒนาเป็นเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวนานาชาติ อาหารปลอดภัยและบริการการค้าระหว่างประเทศครบวงจร ดังนั้นจึงอาจมีคลังสินค้า หน่วยงานหลักที่ปฏิบัติหน้าที่ควบคุมบริเวณชายแดน (ศุลกากร: CIQ) ศูนย์โลจิสติกส์ทางบกกระจายสินค้าอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว แหล่งเจรจาการค้า และการลงทุนระดับนานาชาติ อย่างไรก็ตามพื้นที่ดังกล่าว ควรพุ่งเป้าพัฒนาด้านการท่องเที่ยวด้วยเพราะศักยภาพของพื้นที่ อำเภอคลองใหญ่ จาก อำเภอเมืองตราด มีแนวชายฝั่งทะเลเชื่อมโยงกัน และตลอดเส้นทางมีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม และมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามปัจจุบันยังไม่มีการดำเนินโครงการใดในพื้นที่ ซึ่งหากมีการดำเนินโครงการพัฒนา โครงการดังกล่าวควรพิจารณาและให้ความสำคัญกับผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ

ภาพที่ 51 แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่หน่วยงานในเขตพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม้รุด)

หน่วยงานที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการพื้นที่

1) กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง มีภารกิจในการอนุรักษ์ พื้นฟู บริหารจัดการทรัพยากรทางทะเล และชายฝั่ง โดยเฉพาะพื้นที่ดินชายทะเล ป่าชายเลน แนวปะการัง หญ้าทะเล และสัตว์ทะเล ทั้งนี้ เพื่อให้เกิด ความสมดุลและเสริมสร้างความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน โดยในพื้นที่ชายหาดสุขสำราญ (ไม้รูด) กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้เข้ามาดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 เช่น

มาตรา 16 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสนับสนุนชุมชนชายฝั่งและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการ การปลูก การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ให้กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งพิจารณาให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนในเรื่องดังต่อไปนี้

(1) สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการแสดงความคิดเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำนโยบายและแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งชาติและจังหวัด

(2) ให้คำปรึกษาแก่ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการ การปลูก การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รวมทั้ง ช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินงาน โครงการ หรือกิจกรรมของชุมชนในเรื่องดังกล่าว

(3) เผยแพร่ความรู้หรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การปลูก การบำรุงรักษาการอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

(4) เรื่องอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

การสนับสนุนและช่วยเหลือชุมชนชายฝั่งและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่อธิบดีกำหนด

มาตรา 23 การกำหนดมาตรการคุ้มครองตามมาตรา 18 “เพื่อประโยชน์ในการสงวน การอนุรักษ์ และการฟื้นฟูพื้นที่ป่าชายเลนให้คงสภาพธรรมชาติและมีสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศที่มีความสมบูรณ์ ให้รัฐมนตรี โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดให้พื้นที่ป่าชายเลนบริเวณหนึ่งบริเวณใดเป็นพื้นที่ป่าชายเลนอนุรักษ์ มาตรา 20 “เพื่อประโยชน์ในการสงวน การอนุรักษ์ และการฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่มีในพื้นที่ป่าชายเลนตามมาตรา 18 ให้คงสภาพธรรมชาติและมีสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศที่มีความสมบูรณ์ ให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดให้พื้นที่ที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นพื้นที่คุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง” และมาตรา 22 “เพื่อป้องกันปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง และป้องกันความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการมีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อกำหนดเขตพื้นที่ที่จะใช้มาตรการในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง”

โดยในมาตราต่าง ๆ ข้างต้นให้กำหนดในเรื่องหนึ่งเรื่องใดดังต่อไปนี้ (1) ห้ามดำเนินกิจกรรมหรือกระทำการใด ๆ ที่อาจเป็นอันตรายหรือก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (2) กำหนด

มาตรการในการสงวน การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งตามความเหมาะสมแก่สภาพพื้นที่นั้น (3) กำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อรักษาสภาพธรรมชาติหรือมิให้กระทบกระเทือนต่อระบบนิเวศตามธรรมชาติ (4) กำหนดมาตรการในการคุ้มครองชายหาดเพื่อประโยชน์สาธารณะ และ (5) กำหนดมาตรการคุ้มครองอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควรและเหมาะสมแก่สภาพพื้นที่นั้น ซึ่งชุมชนไม่รุ้ตซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่บริการและจัดการ ได้มีการจัดทำขอบเขตของพื้นที่ในความดูแลของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งพร้อมกับการจัดทำแนวเขตที่ชัดเจน

2) กรมธนารักษ์ เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจในการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ให้ใช้จัดประโยชน์ จัดทำนิติกรรม และดำเนินการในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับที่ราชพัสดุตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุ ซึ่งในพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดไม่รุ้ตมีพื้นที่บางส่วนที่อยู่ในการดูแลของกรมธนารักษ์ การใช้ประโยชน์เป็นไปตามระเบียบและแนวทางของหน่วยงาน โดยอยู่ในเขตพื้นที่บริการและจัดการปัจจุบันเป็นที่สาธารณะประโยชน์ของชุมชน

3) กรมเจ้าท่า เป็นหน่วยงานที่กำกับดูแล การส่งเสริมการพัฒนาระบบการขนส่งทางน้ำและการพาณิชย์นาวี ให้มีการเชื่อมต่อกับระบบการขนส่งอื่นๆ ทั้งการขนส่งผู้โดยสาร และสินค้า ท่าเรือ อู่เรือ กองเรือไทย และกิจการเกี่ยวเนื่อง เพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวก รวดเร็ว ทั่วถึง และปลอดภัย ตลอดจนการสนับสนุนภาคการคมนาคมขนส่งทางน้ำให้มีความเข้มแข็ง ทั้งหมดนี้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย (ฉบับที่ 18) พ.ศ.2566 นอกจากเรื่องระบบขนส่งทางน้ำแล้วกรมเจ้าท่ายังดูแลในเรื่องว่าด้วยการอนุญาตให้ขุดลอกเพื่อประกอบและการอนุญาตให้ดูดทราย ตามระเบียบของกรมเจ้าท่าว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตให้ขุดลอกเพื่อประกอบการอนุญาตให้ดูดทรายตามมาตรา 9 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2556 โดยมีหลักเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

- (1) การขุดลอกต้องไม่เป็นอุปสรรคหรือเป็นอันตรายต่อการเดินเรือ หรือการพัฒนา การขนส่งทางน้ำหรือการขุดลอกร่องน้ำทางเรือเดินของกรมเจ้าท่า
- (2) การขุดลอกต้องไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสภาพแวดล้อมทางน้ำ
- (3) กรณีที่มีการนำเอาวัสดุที่ได้จากการขุดลอกไปใช้ประโยชน์ ให้ผู้รับอนุญาต ดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย

ในการขออนุญาตขุดลอกซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการเดินเรือ ป้องกันอุทกภัยและภัยแล้งดูแลรักษาสภาพลำน้ำ หรือเปลี่ยนแปลงร่องน้ำทางเรือเดิน ในกรณีที่มีการขุดลอกเป็นจำนวนมากหรือที่คาดได้ว่า อาจมีผลกระทบก่อให้เกิดความเสียหายต่อบริเวณข้างเคียงในด้านต่าง ๆ ให้แสดงผลการศึกษาและมาตรการป้องกันแก้ไขผลกระทบตามที่กรมเจ้าท่ากำหนด แนบมาเพื่อประกอบการพิจารณาด้วย ทั้งนี้ การขุดลอกต้องไม่เป็นอุปสรรคหรือเป็นอันตรายต่อการเดินเรือหรือการพัฒนาทางน้ำหรือทางเรือเดินของกรมเจ้าท่า การขุดลอกต้องไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสภาพตลิ่ง ระบบนิเวศน์และสภาพแวดล้อมทางน้ำ โดยต้องไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนในพื้นที่หรือกระทบต่อเศรษฐกิจในท้องถิ่นนั้น โดยในการขุดลอกต้องพิจารณาความกว้างของลำน้ำและผลกระทบกับตลิ่งในพื้นที่ด้วย

นอกจากนี้ยังมีระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ระเบียบว่าด้วยการอนุญาตให้ซ่อมแซมสิ่งล่วงล้ำลำน้ำ ซึ่งชุมชนไม่รู้เป็นชุมชนหนึ่งที่ตั้งบ้านเรือนตามริ่งฝั่งคลองไม่รู้ ซึ่งระเบียบนี้จะเกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้อาศัยอยู่ในพื้นที่ นอกจากระเบียบที่กล่าวมาข้างต้นกรมเจ้าท่าได้มีการจัดระเบียบการอยู่อาศัยภายในพื้นที่ริมคลอง ตามนโยบายของกรมเจ้าท่าที่จะจัดระเบียบสิ่งปลูกสร้างที่รุกล้ำลำน้ำสาธารณะ

4) กรมประมง เป็นหน่วยงานของรัฐที่ทำการศึกษาค้นคว้าสำรวจวิจัยวิเคราะห์ทดลองด้านวิชาการทุกสาขาวิชาการของประมงตลอดจนทำการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาอาชีพที่เกี่ยวกับการประมงของประเทศ ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการพระราชบัญญัติประมง พ.ศ. 2558 กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2535 กฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในพื้นที่ชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้) นี้กรมประมงมีบทบาทสำคัญในการควบคุมดูแลการทำประมงพื้นที่บ้าน บนพื้นฐานกฎหมาย ระเบียบ และประกาศที่เกี่ยวข้อง เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบกับทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ในพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 ที่ได้กำหนดให้กรมประมงดำเนินการให้ความช่วยเหลือ หรือสนับสนุน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม และสนับสนุนชุมชนประมงท้องถิ่นในการจัดการ การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากทรัพยากรสัตว์น้ำภายในที่จับสัตว์น้ำในเขตประมงน้ำจืดหรือเขตทะเลชายฝั่ง (มาตรา 25) กำหนดให้ผู้ที่ทำการประมงพื้นบ้านโดยใช้เรือประมง หรือเครื่องมือที่มีขนาดหรือลักษณะตามที่อธิบดีกรมประมงประกาศกำหนดต้องได้รับอนุญาตทำการประมงพื้นบ้าน และห้ามมิให้ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตทำการประมงพื้นบ้าน ทำการประมงในเขตทะเลนอกชายฝั่ง เว้นแต่จะได้รับอนุญาต (มาตรา 32 ถึง มาตรา 34) และ การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการโอนใบอนุญาตทำการประมงพื้นบ้าน และใบอนุญาตทำการประมงพาณิชย์ (มาตรา 44) เป็นต้น

5) กรมป่าไม้ เป็นหน่วยงานที่คอยควบคุม กำกับ ดูแล ป้องกันการบุกรุก การทำลายป่า และการกระทำผิดในพื้นที่รับผิดชอบตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยสวนป่า กฎหมายว่าด้วยเลื่อยโซ่ยนต์ กฎหมายว่าด้วยป่าชุมชน และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ภารกิจคือการอนุรักษ์ คุ้มครองดูแลรักษา และจัดการให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ และการอนุญาตที่เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไม้อุตสาหกรรมไม้ ที่ดินป่าไม้ และผลิตภัณฑ์ป่าไม้ ซึ่งในพื้นที่ชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้) ในเขตพื้นที่พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณ ส่วนหนึ่งเป็นพื้นที่ป่าไม้ถาวรถือเป็นพื้นที่ป่าตามมาตรา 4 (1) แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 การขอใช้พื้นที่ป่าไม้ถาวรเป็นอำนาจหน้าที่กรมป่าไม้

6) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด และองค์การบริหารส่วนตำบลไม่รู้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญได้บัญญัติถึงอำนาจขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ว่ามีอำนาจหน้าที่จัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งให้เป็นหน้าที่และอำนาจเฉพาะขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ หรือให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการ รวมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นอย่างอิสระ ในพื้นที่ชุมชนไม่รู้ต้ององค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด และองค์การบริหารส่วนตำบลไม่รู้

เป็นหน่วยงานสำคัญที่พัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ เช่น การพัฒนาเส้นทางคมนาคม การพัฒนาเส้นทางในชุมชนริมน้ำ การส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน เช่น การจัดกิจกรรมแข่งเรือในคลองไม้รุ่ด เป็นต้น

7) สำนักงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการพัฒนาและส่งเสริมเขตเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดตราด โดยมีหน้าที่ในการวางแผนและดำเนินการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ รวมถึงการส่งเสริมการลงทุนและการค้าชายแดน

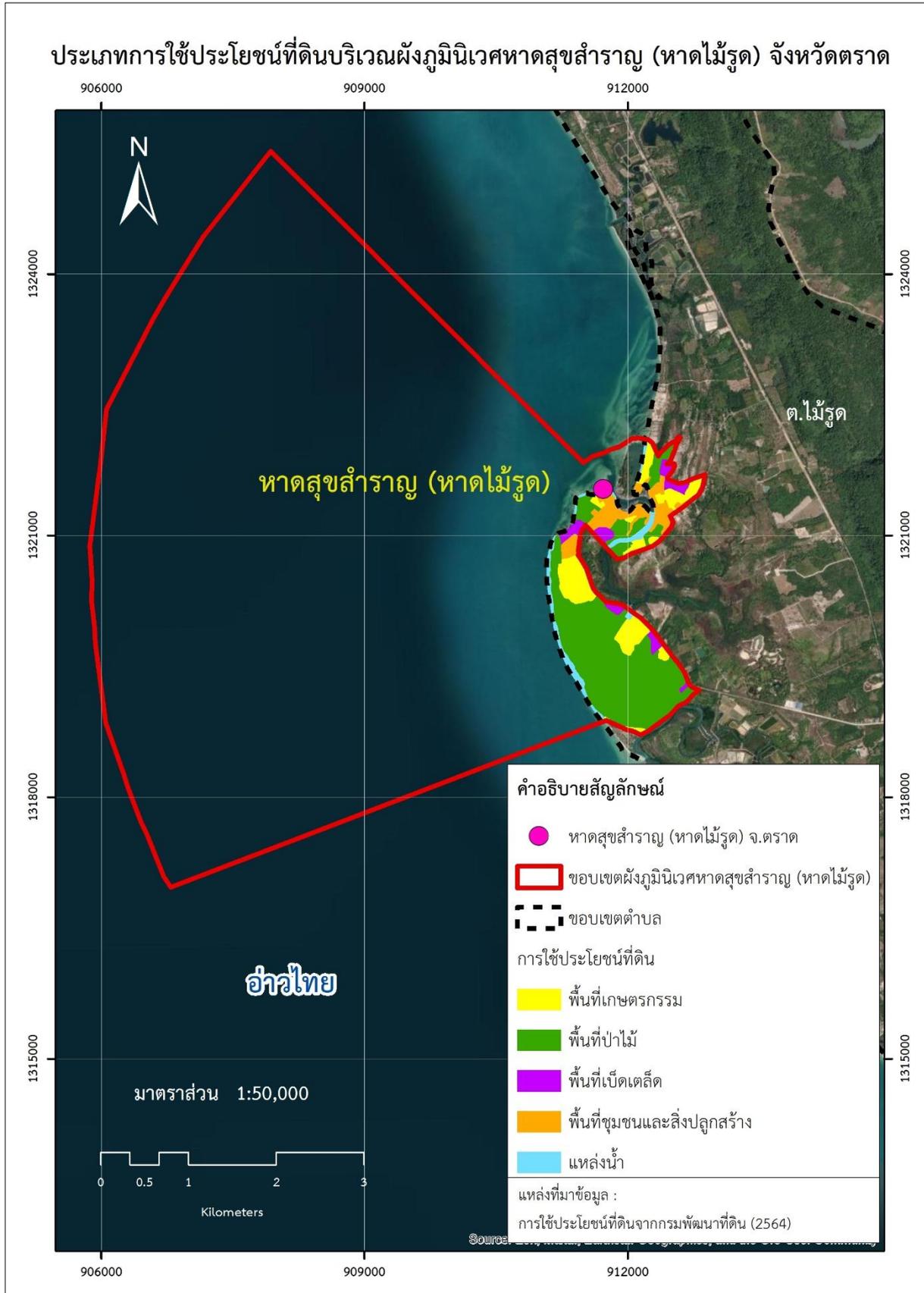
8) กรมโยธาธิการและผังเมือง (ยผ.) มีบทบาทในการวางผังเมืองและโครงสร้างพื้นฐาน ออกแบบการก่อสร้างและการควบคุมการก่อสร้างอาคาร ดำเนินการและสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการพัฒนาเมือง พื้นที่ และชนบท โดยการกำหนดและกำกับดูแลนโยบายการใช้ประโยชน์ที่ดิน ระบบการตั้งถิ่นฐาน และโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งการกำหนดคุณภาพและมาตรฐานการก่อสร้าง ด้านสถาปัตยกรรม วิศวกรรม และการผังเมือง เพื่อให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี เกิดมาตรฐานความปลอดภัยแห่งสาธารณชน ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองและสิ่งปลูกสร้างตามระบบการผังเมืองที่ดีจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

9) องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. มีบทบาทในการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดตราด โดยเฉพาะในพื้นที่หมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง ซึ่งได้รับการประกาศเป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

4.5 ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ขนาดพื้นที่รวมของผังภูมินิเวศหาดไม้รุ่ด จังหวัดตราด เท่ากับ 35.024 ตารางกิโลเมตร มีการใช้ประโยชน์ที่ดินหลักคือ พื้นที่ป่าไม้ มีขนาดเท่ากับ 1.625 ตารางกิโลเมตร รองลงมาเป็นพื้นที่เกษตร 0.505 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง 0.323 ตารางกิโลเมตร พื้นที่น้ำ 0.179 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่เบ็ดเตล็ด 0.175 ตารางกิโลเมตร ดังภาพที่ 52

ภาพที่ 52 แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (หาดไม้รูด)

4.6 การวิเคราะห์ศักยภาพ ปัญหาหรือข้อจำกัดของพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ด)

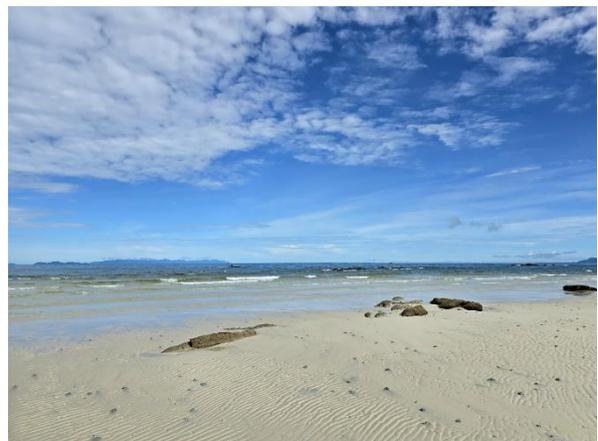
4.6.1 ศักยภาพของพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ด)

จากข้อมูลด้านกายภาพ ชีวภาพ สังคมและวัฒนธรรม สามารถวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ด) ได้ดังนี้

1) พื้นที่อนุรักษ์

(1) พื้นที่อนุรักษ์ที่คงสภาพความเป็นชายหาด มีศักยภาพทางด้านกายภาพและชีวภาพ ที่โดดเด่นโดยชายหาดมีความเรียบสงบ สวยงาม ทราบขาว สะอาด และหาดทรายกว้าง บางจุดที่เป็นหาดทรายผสมหิน มีความสวยงามตามธรรมชาติ มีหาดหินบริเวณชายหาดที่เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างหาดสุขสำราญ และหาดบานชื่น ที่มีลักษณะของการเป็นหาดหินที่สวยงาม มีพรรณไม้ป่าชายเลนกระจายเป็นจุด ๆ ฝาดแดง ตาตุ่มทะเล เป็นต้น ดังภาพที่ 53

(2) พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณ พื้นที่หาดสุขสำราญ (ไม่รู้ด) เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายของระบบนิเวศป่าไม้ในพื้นที่ เช่น ป่าพรุ ป่าชายหาด ป่าดิบแล้ง รวมถึงมีพรรณไม้ที่หลากหลายในป่าไม้แต่ละประเภท เช่น สนทะเล ปอทะเล เสม็ดแดง ตีนนก ป่าชายเลน พรรณไม้ที่พบ เช่น โกงกางใบเล็ก ฝาดขาว เป็นต้น ในบริเวณริมชายหาดมีสวนรวบรวมพรรณไม้ริมหาด ซึ่งมีต้นไม้ที่รูปทรงสวยงามและมีขนาดใหญ่หลายต้น เช่น ต้นเสม็ดแดง เป็นต้น นอกจากนี้บางจุดที่พรรณไม้ขึ้นอยู่บริเวณริมหาดเป็นจุดที่มีความสวยงาม มองเห็นทิวทัศน์ของเกาะภูเก็ตสามารถเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ ในพื้นที่บริเวณป่าพรุและป่าดิบแล้งยังพบกลุ่มพืชหม้อข้าวหม้อแกงลิง ในวงศ์ Nepenthaceae สกุล *Nepenthes* หม้อข้าวหม้อแกงลิง จัดอยู่ในบัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส เป็นชนิดที่ส่งออกนอกประเทศได้ ไม่ว่าจะเพาะขยายพันธุ์ได้ในเรือนเพาะชำ หรือมาจากถิ่นอาศัยธรรมชาติแต่ต้องไม่ผิดกฎหมายภายในประเทศอีกด้วย ซึ่งตำบลไม่รู้ดหม้อข้าวหม้อแกงลิงพบเป็นจำนวนมากในพื้นที่ในป่าประเภทต่าง ๆ

ภาพที่ 53 ลักษณะชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ด) ตำบลไม่รู้ด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

ภาพที่ 53 ลักษณะชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) ตำบลไม่รู้ต อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด (ต่อ)

(3) พื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม ในพื้นที่ชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) ส่วนที่เป็นทะเลที่ได้ ถูกกำหนดเป็นพื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม เป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญของคนในพื้นที่ เป็นการรักษาวินัยชีวิต การทำประมงพื้นบ้านของคนในชุมชน ซึ่งชุมชนมีการกำหนดระเบียบในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชายฝั่ง เช่น การกำหนดเครื่องมือทำการประมงที่ให้สอดคล้องกับกฎหมายประมง และมีการกำหนดเขตพื้นที่แหล่งเพาะพันธุ์ และอนุบาลสัตว์น้ำ เช่น การกำหนดเขตอนุบาลปูม้าในระยะ 200 เมตรจากชายฝั่ง

2) พื้นที่บริการและจัดการ

ผู้คนที่อาศัยอยู่ในชุมชนส่วนใหญ่มีอาชีพประมง มีวิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์ มีวัดที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน สิ่งเหล่านี้สามารถนำมาเป็นทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวได้ นอกจากนี้ชุมชน ยังได้มีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรในชุมชนที่ส่งเสริมงานด้านการอนุรักษ์และการท่องเที่ยว ได้แก่ กลุ่มเรือท่องเที่ยว โฮมสเตย์ และมัดคุเทศก์ท้องถิ่น มีร้านค้า และที่พัก ที่สามารถรองรับการท่องเที่ยวในชุมชนได้ โดยในพื้นที่ได้มี หน่วยงานภาครัฐที่ดูแลจัดการพื้นที่ เช่น กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมเจ้าท่า เป็นต้น ได้เข้ามากิจกรรม เพื่อการอนุรักษ์ และกำหนดขอบเขตพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ชัดเจน เช่น การจัดระเบียบที่อยู่อาศัยบริเวณริมคลอง ไม่รู้ตให้เป็นระเบียบภายใต้โครงการจัดระเบียบชุมชนริมน้ำ ของกรมเจ้าท่า ในการอยู่อาศัยของชุมชนได้มีการจัด กิจกรรมการเก็บขยะในชุมชนโดยการสนับสนุนจากทั้งกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และองค์การบริหารส่วน ตำบลไม่รู้ต จากเอกลักษณ์ของการเป็นชุมชนประมงพื้นบ้านปลายสุดภาคตะวันออก ชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ บริการและจัดการนี้จึงเป็นชุมชนประมงพื้นบ้านที่เต็มไปด้วยเสน่ห์ในเรื่องการอนุรักษ์พื้นที่ปูสัตว์น้ำทะเล

4.6.2 ชีตจำกัดของพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต)

จากผลการประเมินคุณค่าของหาดสุขสำราญ (หาดไม่รู้ต) มีข้อจำกัดในเรื่องของแผนการพัฒนาพื้นที่ ซึ่งต้องมีการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพและรักษาไว้ซึ่งคุณค่าสิ่งแวดล้อมธรรมชาติโดย อยู่ภายใต้การบริหารจัดการความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยต้องมีการกำหนดรูปแบบของขีดความสามารถในการ รองรับการใช้ประโยชน์ทางนันทนาการประเภทชายหาดซึ่งเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ต้องศึกษาควบคู่ไปด้วยในอนาคต การศึกษาในครั้งนี้ได้สังเกตเห็นถึงโอกาสของการพัฒนารูปแบบการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการและการท่องเที่ยวของ

ชายหาดสุขสำราญ (หาดไม้รูด) จึงได้มีการจำแนกเขตการท่องเที่ยวตามหลักช่วงชั้นโอกาสนันทนาการ (Recreation Opportunity Spectrum, ROS) ซึ่งช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการเป็นแนวคิดสำหรับนักวางแผนนันทนาการที่ช่วยให้สามารถระบุถึงประสบการณ์ที่พื้นที่ที่ให้นักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายของความต้องการ และเมื่อนักจัดการพื้นที่สามารถจัดช่วงชั้นได้สำเร็จ นักท่องเที่ยวจะสามารถเลือกประสบการณ์ได้ตรงตามที่ปรารถนา การจัดช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการได้ถูกพัฒนาขึ้นในฐานะของเครื่องมือของการจัดการเพื่อจำแนกช่วงชั้นที่ปรากฏในภูมิทัศน์ของพื้นที่นันทนาการทางธรรมชาติ และจัดการให้สอดคล้องทั้งจากสภาพพื้นที่ สิ่งอำนวยความสะดวก การบริการ ภาวะเปียบ โดยพิจารณาจาก ปัจจัยด้านชีวกายภาพ วัฒนธรรม และการจัดการ โดยผลการประเมินช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการพบว่า ชายหาดสุขสำราญ (หาดไม้รูด) อยู่ในช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการประเภทธรรมชาติสันโดษ ซึ่งต้องมีการกำหนดการจัดการการใช้ประโยชน์พื้นที่ทั้งในเรื่องของรูปแบบการเข้าถึง การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนรูปแบบการใช้ประโยชน์จากนักท่องเที่ยวในอนาคต เพื่อป้องกันการพัฒนาที่ไม่จำเป็นและไม่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ในด้านการอนุรักษ์และการเป็นพื้นที่นิเวศบริการและขีดความสามารถในการรองรับด้านนันทนาการ

4.6.3 ปัญหาหรือข้อจำกัดของพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม้รูด)

จากข้อมูลด้านกายภาพ ชีวภาพ สังคม และวัฒนธรรม สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือข้อจำกัดของการจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติจำแนกตามเขตพื้นที่ของชายหาดสุขสำราญ (ไม้รูด) ได้ตามเขตพื้นที่ ดังนี้

1) พื้นที่อนุรักษ์

(1) พื้นที่อนุรักษ์ที่คงสภาพความเป็นชายหาด จากข้อมูลพบว่าหาดทรายบางจุดที่หินแทรกทำให้เกิดอุบัติเหตุกับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเล่นน้ำในพื้นที่จากความคมของหินในชายหาด และหาดทรายในพื้นที่เป็นหาดทรายที่เมื่อถึงช่วงน้ำลงน้ำทะเลจะลงลึกไปในทะเล ทำให้การนำเรือเข้าฝั่งของชาวประมงทำได้ลำบาก สำหรับนักท่องเที่ยวหากจะเข้าพื้นที่หาดสุขสำราญ (ไม้รูด) จะมีจุดลงชายหาดเป็นส่วนกลาง (สาธารณะ) เพียง 2 จุด คือบริเวณหาดทรายสองสี และศาลเจ้าไม้รูด ในจุดนี้มีสะพานข้ามซึ่งทำจากไม้ มีการชำรุดบางจุด นอกจากนี้บริเวณชายหาดยังพบขยะจำนวนมากทั้งเกิดจากการพัดพาของคลื่นทะเล และเป็นซากกระสอบที่เกิดจากกิจกรรมการทำแมงกะพรุนบริเวณชายหาด ดังภาพที่ 54 และ 55

ลักษณะชายหาดเมื่อถึงช่วงน้ำลง

สะพานไม้ข้ามจากชุมชนสู่หาดสุขสำราญ

ภาพที่ 54 ลักษณะพื้นที่ชายหาดเมื่อน้ำลงต่ำสุด และเส้นทางข้ามระหว่างชุมชนกับชายหาด

ภาพที่ 55 ขยะที่พบบริเวณชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต)

(2) พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณ พื้นที่หาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายของระบบนิเวศป่าไม้ อย่างไรก็ตามจากปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่อาจมีผลต่อคลื่นลมในพื้นที่คลื่นที่รุนแรงในช่วงฤดูมรสุมทำให้ต้นไม้หลายชนิดที่ขึ้นริมหาดมีโอกาสโค่นล้มได้ และการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อาจส่งผลกระทบต่อพรรณไม้ป่าชายหาดหลายชนิดที่บางส่วนขึ้นอยู่ริมชายหาดติดกับพื้นที่ของเอกชน สูญหายไป ดังภาพที่ 56

ผลกระทบของคลื่นที่รุนแรงต่อต้นไม้ริมชายหาด

การปรับที่ดินส่วนบุคคลที่อยู่ติดกับชายหาด

ภาพที่ 56 ผลกระทบจากคลื่นที่เกิดกับต้นไม้และการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินริมชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต)

(3) พื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม ในพื้นที่ทะเลที่ต่อเนื่องจากชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) เป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญของคนในพื้นที่ โดยเฉพาะผู้ที่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน จากการกำหนดให้มีพื้นที่พื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมนี้ เป็นการรักษาวีถีชีวิตการทำประมงพื้นบ้านของคนในชุมชน อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์คนในพื้นที่พบว่าทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณชายฝั่งมีปริมาณลดลง ชาวประมงต้องออกทะเลไกลขึ้น นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศและอากาศที่แปรปรวน คลื่นทะเลที่รุนแรงบางช่วง ส่งผลกระทบต่อประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านให้การประกอบอาชีพยากลำบากขึ้น

2) พื้นที่บริการและจัดการ

จากการสำรวจพื้นที่ยังพบว่า การตั้งชุมชนสองฝั่งคลองและการประกอบอาชีพประมง ทำให้เส้นทางของคลองไม่รู้ตเป็นเส้นทางสำคัญของชุมชน ที่ผ่านมามีปัญหาเกี่ยวกับการตื่นเงินของลำคลอง ส่งผลให้การสัญจรทางเรือติดกับทรายที่อยู่บริเวณปากคลองไม่รู้ต ที่ผ่านมามีการดูดทราย และชุมชนได้สร้างเขื่อนกันทรายในบริเวณปากแม่น้ำด้วย นอกจากนี้การอาศัยอยู่ตามริมฝั่งคลองก็นำมาซึ่งปัญหาขยะและน้ำเสียจากชุมชนซึ่งถือเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำและความสะอาดของชายหาด ปัจจุบันปัญหานี้ อยู่ระหว่างการจัดการของหน่วยงานในพื้นที่ (ภาพที่ 57)

ขยะที่ลอยอยู่ในลำคลองไม่รู้ต บริเวณชุมชนไม่รู้ต

เขื่อนกันทรายบริเวณชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต)

ภาพที่ 57 สถานการณ์ชุมชนด้านการจัดการขยะ และการทับถมของทรายปากคลองไม่รู้ต

สำหรับสรุปการวิเคราะห์ศักยภาพ และปัญหาหรือข้อจำกัดของพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) เป็นดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 การวิเคราะห์ศักยภาพ และปัญหาหรือข้อจำกัดของพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) จำแนกตามเขตพื้นที่การจัดการ

เขตการจัดการ	ศักยภาพของพื้นที่	ปัญหาหรือข้อจำกัดการพัฒนา
1. พื้นที่อนุรักษ์ (1) พื้นที่อนุรักษ์ที่คงสภาพความเป็นชายหาด	1) ชายหาดมีความเรียบสงบ สวยงาม ทรายขาว สะอาด และหาดทรายกว้าง บางจุดที่เป็นหาดทรายผสมหินมีความสวยงามตามธรรมชาติ 2) มีหาดหินบริเวณชายหาดที่เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างหาดสุขสำราญ และหาดบานชื่น ที่มีลักษณะของการเป็นหาดหินที่สวยงาม มีพรรณไม้	1) หาดทรายบางจุดที่หินแทรก ทำให้เกิดอุบัติเหตุกับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเล่นน้ำในพื้นที่จากความคมของหินในชายหาด 2) หาดทรายในพื้นที่เป็นหาดทรายที่เมื่อถึงช่วงน้ำลงน้ำทะเลจะลงลึกไปในทะเล ทำให้การนำเรือเข้าฝั่งของชาวประมงทำได้ลำบาก

ตารางที่ 16 การวิเคราะห์ศักยภาพ และปัญหาหรือข้อจำกัดของพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) จำแนกตามเขตพื้นที่การจัดการ (ต่อ)

เขตการจัดการ	ศักยภาพของพื้นที่	ปัญหาหรือข้อจำกัดการพัฒนา
	ป่าชายเลนกระจายเป็นจุด ๆ ฝาดแดง ตาตุ่มทะเล เป็นต้น	3) บริเวณชายหาดพบขยะจำนวนมาก ทั้งเกิดจากการพัดพาของคลื่นทะเล และเป็นซากกระสอบที่เกิดจากกิจกรรมการทำเหมืองกะพูนบริเวณชายหาด 4) จุดลงชายหาดมีจำกัดเนื่องจากแนวชายหาดของหาดสุขสำราญติดกับพื้นที่ส่วนบุคคล โดยมีจุดลงชายหาดที่เป็นส่วนกลางเพียง 2 จุด คือบริเวณหาดทรายสองสี และศาลเจ้าไม่รู้ต ในจุดนี้มีสะพานข้ามซึ่งทำจากไม้ มีการชำรุดบางจุด
(2) พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และ พืชพรรณ	1) ความหลากหลายของระบบนิเวศป่าไม้ในพื้นที่ เช่น ป่าพรุ ป่าชายหาด ป่าดิบแล้ง รวมถึงมีพรรณไม้ที่หลากหลายในป่าไม้แต่ละประเภท เช่น สนทะเล ปอทะเล เสม็ดแดง ตีนนก ป่าชายเลน พรรณไม้ ที่พบ เช่น โกงกางใบเล็ก ฝาดขาว เป็นต้น 2) มีสวนรวบรวมพรรณไม้ริมหาด ซึ่งมีต้นไม้ที่รูปทรงสวยงามและมีขนาดใหญ่หลายต้น เช่น ต้นเสม็ดแดง เป็นต้น 3) บางจุดที่พรรณไม้ขึ้นอยู่บริเวณริมหาดเป็นจุดที่มีความสวยงาม สามารถเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวได้	1) พรรณไม้ป่าชายหาดหลายชนิดที่พบบางส่วนขึ้นอยู่ริมชายหาดติดกับพื้นที่ของเอกชน ในอนาคตหากมีการพัฒนาพื้นที่เพื่อใช้ประโยชน์ไม่หลายชนิดอาจสูญหายไป 2) คลื่นที่รุนแรงในช่วงฤดูมรสุมทำให้ต้นไม้หลายชนิดที่ขึ้นริมหาดมีโอกาสโค่นล้มได้
3) พื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม	1) ในพื้นที่ส่วนที่เป็นทะเลที่กำหนดเป็นพื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญของคนในพื้นที่ เป็นการรักษาวิถีชีวิตการทำประมงพื้นบ้านของคนในชุมชน	1) ทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณชายฝั่งมีปริมาณลดลง ชาวประมงต้องออกทะเลไกลขึ้น 2) การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ และอากาศที่แปรปรวน คลื่นทะเลที่รุนแรงบางช่วง ส่งผลต่อการประกอบ

ตารางที่ 16 การวิเคราะห์ศักยภาพ และปัญหาหรือข้อจำกัดของพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) จำแนกตามเขตพื้นที่การจัดการ (ต่อ)

เขตการจัดการ	ศักยภาพของพื้นที่	ปัญหาหรือข้อจำกัดการพัฒนา
	2) มีการกำหนดระเบียบในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชายฝั่ง เช่น การกำหนดเครื่องมือทำการประมงที่ให้สอดคล้องกับกฎหมายประมง 3) มีการกำหนดเขตพื้นที่แหล่งเพาะพันธุ์และอนุบาลสัตว์น้ำ เช่น การกำหนดเขตอนุบาลปูม้าในระยะ 200 เมตร จากชายฝั่ง	อาชีพประมงพื้นที่บ้าน บางส่วนมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพ
2. พื้นที่บริการและจัดการ	1) ชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ส่วนใหญ่มีอาชีพประมง มีวิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์ สามารถนำวิถีชีวิตเหล่านั้นเป็นทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวได้ 2) มีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรในชุมชนที่ส่งเสริมงานด้านการอนุรักษ์และการท่องเที่ยว เช่น กลุ่มเรือท่องเที่ยว โฮมสเตย์ และมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เป็นต้น 3) วัดที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน 4) มีร้านค้า และที่พัก ที่สามารถรองรับการท่องเที่ยวในชุมชนได้ 5) หน่วยงานภาครัฐที่ดูแลจัดการพื้นที่ เช่น กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมเจ้าท่า เป็นต้น ที่ได้เข้ามากิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์ และกำหนดขอบเขตพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ชัดเจน	1) คริวเรือนที่อยู่อาศัยบริเวณริมคลองมีความแออัด 2) การจัดการขยะต้นทางและน้ำเสีย โดยเฉพาะผู้ที่อาศัยอยู่ริมคลองไม่รู้ต ที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้พบขยะตามจุดต่างๆ และลอยอยู่ในลำคลอง ส่งต่อภาพลักษณ์ในการส่งเสริมชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว 3) การประกอบอาชีพเกษตรกรรมในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเกษตรเชิงเดี่ยว และมีการใช้สารเคมีในพื้นที่ ซึ่งพื้นที่เกษตรกรรมเหล่านั้นส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ต้นน้ำ ดังนั้นจึงอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำในพื้นที่หากไม่มีการจัดการ 4) การเปิดพื้นที่ใหม่ๆ บริเวณเขตพื้นที่บริการและการจัดการ ทำให้เกิดการพัดพาทรายลงมาในพื้นที่คลอง 5) บริเวณปากคลองไม่รู้ตจะมีทรายทับถมทำให้ลำคลองตื้นเขินเรือประมงไม่สามารถสัญจรได้

นอกเหนือจาก 3 เขตพื้นที่ที่กำหนด ชายหาดสุขสำราญ (ไม้รูด) เป็นพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติแห่งหนึ่งซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ตำบลไม้รูด ดังนั้นการดำเนินโครงการพัฒนาตามแผนการดำเนินงานของพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ ต้องมีความสอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่และข้อจำกัดเชิงภูมินิเวศ สิ่งที่สำคัญคือการใช้ผังพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติเป็นฐาน โดยต้องพิจารณาการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยใช้แนวคิดภูมินิเวศ เช่น พื้นที่ชายฝั่ง ควรพัฒนาเป็นเขตท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พื้นที่รอยต่อชุมชน ควรพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดเล็กที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และพื้นที่ที่มีโครงสร้างพื้นฐาน ควรจัดทำระบบขนส่ง/ศูนย์กระจายสินค้าพลังงานสะอาด อย่างไรก็ตามทุกโครงการควรมีมาตรการ EIA/SEA และกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชน (Stakeholder Engagement) ใช้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy) เน้นการพัฒนาโดยเน้นการอนุรักษ์ เพิ่มคุณค่าทางชีวภาพ และใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน เช่น การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือศูนย์อาหารปลอดภัยจากวัตถุพิษในท้องถิ่น

ข้อควรพิจารณาและพึงระวังในการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด ตำบลไม้รูด มีดังนี้:

1. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ ด้วยพื้นที่บางส่วนอยู่ใกล้หรือทับซ้อนกับระบบนิเวศสำคัญ เช่น ป่าชายเลน แหล่งน้ำ หรือพื้นที่ชุ่มน้ำ หากไม่มีการควบคุมอาจทำให้ระบบนิเวศเสื่อมโทรม เกิดความเสี่ยงต่อการกัดเซาะชายฝั่งและคุณภาพน้ำทะเล หากเกิดการถมพื้นที่หรือพัฒนาโดยไม่คำนึงถึงการไหลเวียนตามธรรมชาติ ก็อาจส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ
2. ความขัดแย้งกับชุมชนในพื้นที่ ความกังวลเกี่ยวกับสิทธิในที่ดิน โดยเฉพาะพื้นที่รัฐที่ชาวบ้านใช้ประโยชน์มานาน อาจเกิดข้อพิพาทกับชุมชน การพัฒนาโดยขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชนท้องถิ่น อาจนำไปสู่การต่อต้านโครงการ และส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนชายฝั่ง เช่น อาชีพประมงพื้นบ้าน
3. การใช้พื้นที่ไม่สอดคล้องกับผังภูมินิเวศ การกำหนดเขตอุตสาหกรรม/โลจิสติกส์ในพื้นที่เปราะบางทางนิเวศ เช่น เขตสงวนหรือเขตอนุรักษ์ของพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ อาจขัดต่อแนวทางการวางผังเชิงนิเวศ หากขาดการบูรณาการข้อมูลเชิงพื้นที่ อาจนำไปสู่การใช้ที่ดินอย่างไม่เหมาะสมและขาดประสิทธิภาพ
4. ปัญหาเชิงกฎหมายและนโยบาย ความไม่ชัดเจนในอำนาจหน้าที่ระหว่างหน่วยงานรัฐหลายฝ่าย เช่น กรมธนารักษ์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อม ความล่าช้าในการอนุมัติหรือการจัดทำรายงาน EIA/SEA อาจทำให้โครงการล่าช้า และหากเร่งรัดโดยไม่รอบคอบจะเกิดปัญหาในภายหลัง หรือช่องโหว่ด้านการบังคับใช้กฎหมายบางประการทำให้ไม่สามารถควบคุมกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. การพัฒนาไม่สมดุล หากเน้นด้านโลจิสติกส์และอุตสาหกรรมมากเกินไป อาจบดบังศักยภาพด้านการท่องเที่ยวและความยั่งยืน การขาดการวางแผนในระยะยาวอาจทำให้เกิด เมืองขยายแบบไร้ทิศทาง (urban sprawl) และส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่
6. ความเสี่ยงด้านเศรษฐกิจ หากไม่มีการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจอย่างรอบด้าน อาจส่งผลให้การลงทุนไม่เกิดผลตอบแทนคุ้มค่า ความเปลี่ยนแปลงของตลาดการค้าโลกหรือสถานการณ์ชายแดน อาจทำให้โมเดลเศรษฐกิจที่วางไว้ไม่สามารถดำเนินการได้จริง

บทที่ 5 พื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

ชายหาดบานชื่น

5.1 ข้อมูลทั่วไป หาดบานชื่น (หาดมะโร) จังหวัดตราด

1) ที่ตั้ง

หาดบานชื่น ตั้งอยู่ที่ ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด พื้นที่ฝั่งภูมิวิเศษของหาดบานชื่น รวมเท่ากับ 13.416 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ในโซน 48 N พิกัด X ประมาณ 259,120 mE พิกัด Y ประมาณ 1,315,655 mN ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของอำเภอเมืองตราด โดยใช้ถนนหมายเลข 3 (ถนนสุขุมวิท) ไปทางถนน 3269 มีระยะทางห่างจากตัวเมืองตราดประมาณ 59.3 กิโลเมตร ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลแหลมกลัด อำเภอเมืองตราด
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลคลองใหญ่ อำเภอคลองใหญ่
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	เทือกเขาบรรทัด ชายแดน ไทย-กัมพูชา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ทะเลด้านอ่าวไทย

หาดบานชื่น เป็นหาดสวยงามที่มีชื่อเสียงของจังหวัดตราดมีอีกชื่อ เรียกว่า หาดมะโร บรรยากาศเงียบสงบ เหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจ หาดมีลักษณะเป็นแนวกว้างทอดตัวลงไปในห้องทะเล เม็ดทรายเนื้อละเอียดสีขาว เวลาบ่ายแก่ลงพื้นทรายจะนุ่มรู้สึกถึงความแน่นของทราย น้ำทะเลใสสะอาด สามารถเล่นน้ำได้อย่างปลอดภัย มีความยาวประมาณ 5 กิโลเมตร ชายหาดมีความตื่นสามารถเข้าเที่ยวและเล่นน้ำได้ตลอดเวลา บริเวณรอบ ๆ หรือบริเวณใกล้หาดยังคงมีความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ (ภาพที่ 58) หาดบานชื่นเป็นหาดทรายที่อยู่ติดกับป่าชายเลน โดยมีจุดที่เป็นปากแม่น้ำของคลองมะโร และถัดไปจะเป็นบริเวณหาดหิน ซึ่งเป็นจุดเชื่อมกับหาดทรายสองสี และหาดสุขสำราญ ในฤดูมรสุมน้ำทะเลเริ่มหนุนสูงขึ้นช่วงสายของวัน และระดับน้ำทะเล จะเพิ่มสูงขึ้นจนถึงแนวกันคลื่นตลอดแนวหาด ทำให้มองไม่เห็นหาดทรายในบริเวณที่มีแนวกันคลื่น

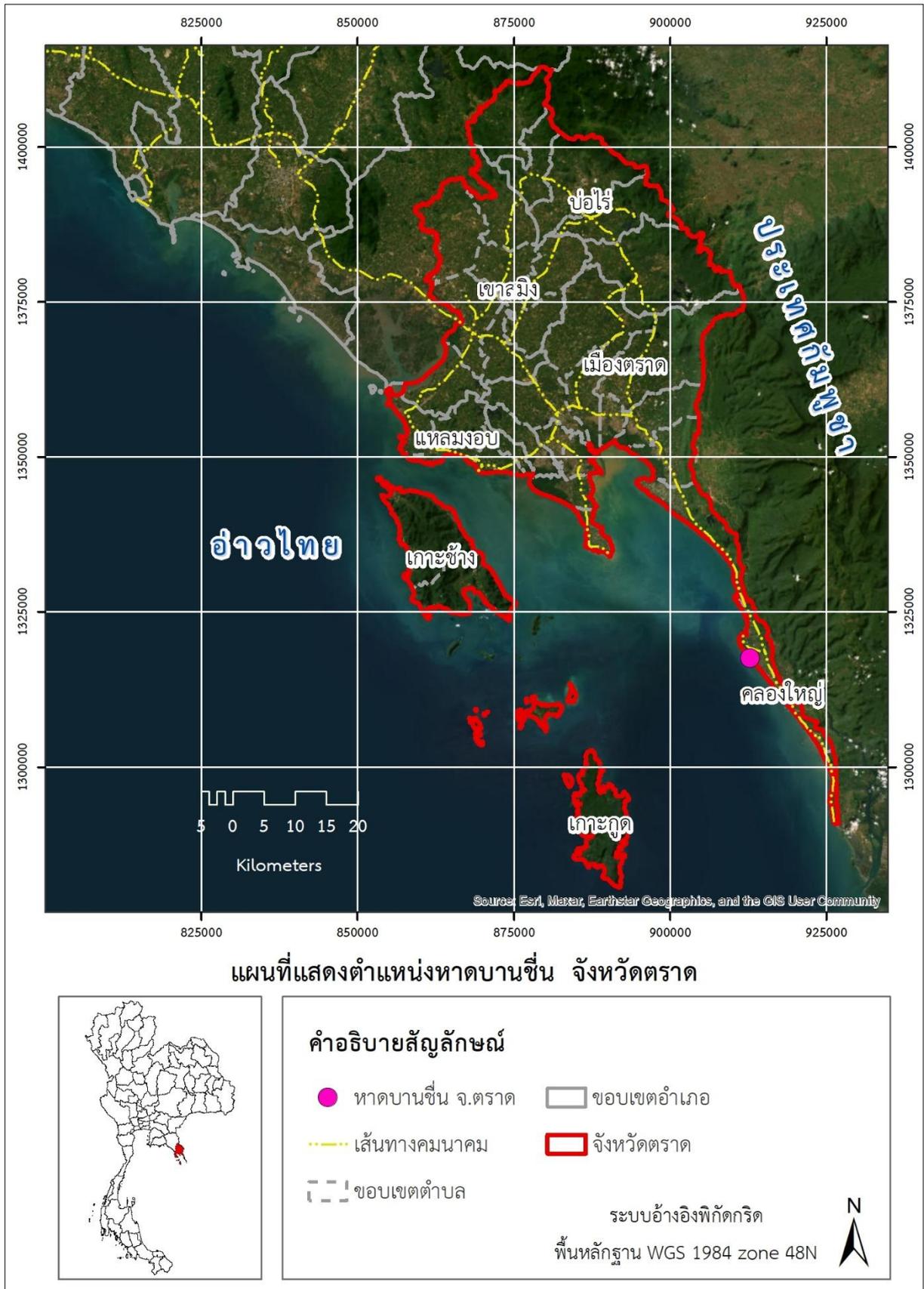
2) ลักษณะทั่วไปและคุณค่าความสำคัญ

หาดบานชื่นปัจจุบันถูกพัฒนาเป็นแหล่งรายได้ของคนในพื้นที่ โดยเป็นแหล่งพักผ่อนและท่องเที่ยว ทำกิจกรรมทางน้ำพักผ่อน เป็นแหล่งศึกษา/วิจัยเพื่อศึกษาธรรมชาติพันธุ์ไม้หายาก เช่น หม้อข้าวหม้อแกงลิง นอกจากนี้ยังเป็นที่ตั้งหน่วยงานรัฐและเอกชน มีศาลาที่พักตลอดแนวชายหาด มีโรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ และบังกะโล่ไว้บริการนักท่องเที่ยว ร้านค้าร้านอาหาร จุดบริการม้านั่งริมชายหาด และจุดจอดรถ นอกจากนี้ยังมีป้ายสื่อความหมายเพื่ออำนวยความสะดวก เช่น ป้ายแสดงจุดสูบบุหรี่ ดังภาพที่ 58-61 ดังนั้นปัจจุบัน

หาดบานชื่น จึงกลายเป็นสถานพักตากอากาศยอดนิยมของคนรักทะเล เป็นหาดที่สวยงาม มีความเงียบสงบ ไม่วุ่นวาย อีกทั้งยังเป็นชายหาดที่สามารถพาเด็ก ๆ และครอบครัวลงเล่นน้ำได้ด้วย นอกจากนี้ยังมีร้านค้าสวัสดิการ มีโรงแรมที่พัก โฮมสเตย์ และยังมีแหล่งท่องเที่ยวอยู่ไม่ไกลจากหาดบานชื่น คือ ชุมชนไม้รูด ซึ่งเป็นชุมชนชาวประมงริมทะเลที่มีชื่อเสียงอีกแห่งในพื้นที่ ที่นักท่องเที่ยวสามารถไปซื้ออาหารทะเลสด ๆ รสชาติอร่อยมาทานได้ด้วย

ภาพที่ 58 แผนที่ตำแหน่งหาดบ้านขึ้น จังหวัดตราด

ภาพที่ 59 สภาพพื้นที่หาดบ้านชื่น ตำบลไม้รูด อำเภอกลองใหญ่ จังหวัดตราด

ภาพที่ 60 บริเวณชายหาดในช่วงเช้า และช่วงบ่ายของวันในเดือนกรกฎาคม 2567

ที่จอดรถสำหรับนักท่องเที่ยว

ชุมชนอาหารบริเวณหาดบ้านฉิ่ง

กำหนดพื้นที่สูบบุหรี่ในพื้นที่รับนักท่องเที่ยว

ที่พักบริเวณหาดบ้านฉิ่ง

ภาพที่ 61 ร้านอาหารและสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณหาดบ้านฉิ่ง

3) ข้อมูลทางด้านกายภาพ

3.1) ข้อมูลทางด้านกายภาพของชายหาด

ชายฝั่งทะเลอำเภอแกลงใหญ่ จังหวัดตราด มีการมีแนวการวางตัวขนานกันไปกับแนวภูเขาและแผ่นดิน ด้านในโดยมีทิศทางเดียวกับแนวระดับของทิวเขาบรรทัด ชายฝั่งเป็นหาดเลียบแผ่นดินเกิดขึ้นด้านนอกของแนวชั้นหินตามขอบล่างของแนวภูเขา ธรณีสัณฐานของทิวเขาบรรทัดมีอายุในช่วงจูแรสซิก ประกอบด้วย หินทรายสีน้ำตาลอ่อนถึงสีแดงจาง หินทรายสีขาวแกมเทาถึงขาว หินทรายเนื้อปนกรวด หินทรายแป้งสีน้ำตาลแกมแดง หินกรวดมน และหินโคลน สีน้ำตาลแกมแดง แทรกสลับกัน เนื้อหินทรายประกอบด้วยแร่ควอตซ์เป็นส่วนใหญ่ เป็นหน่วยหิน JKpw เป็นหินทรายเนื้อควอตซ์ สีขาว ชมพู และเทา แสดงการวางชั้นเฉียงระดับขนาดใหญ่เป็นชั้นหนา แทรกสลับด้วยหินทรายปนกรวดที่แสดงลักษณะเป็นชั้นบาง ๆ ของหินทรายแป้งสีแดงและหินโคลน ตรงกับหมวดหินพระวิหาร

ในพื้นที่จังหวัดตราด หมวดหินพระวิหารโผล่ปรากฏให้เห็นชัดเจนบริเวณยอดเขาพรมแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชา บริเวณอำเภอแกลงใหญ่ มีลักษณะทั่วไปประกอบด้วยหินทรายเนื้อละเอียดถึงหยาบ

มีสีขาวปนเหลือง และสีเทาเป็นส่วนใหญ่ มีการคัดขนาดและความมนดี บางบริเวณพบหินทรายเนื้อปนกรวดและหินกรวดมนสลับอยู่ ประกอบด้วยเม็ดแร่ควอตซ์เป็นส่วนใหญ่ แสดงชั้นเฉียงระดับอยู่ทั่วไป อาจพบหินกรวดมนบ้างแต่ไม่มากนัก พบการสลับชั้นของหินทราย สีเทาอ่อน ขนาดเม็ดปานกลางถึงหยาบ และหินทราย เนื้ออาร์โคลิกเป็นชั้นหนาปานกลางถึงหนามาก บางชั้นเป็นหินทรายเนื้อปนกรวด แต่ไม่พบซากดึกดำบรรพ์

ธรณีสัณฐานชายฝั่งทะเลบริเวณหาดบานขึ้นเป็นหาดทรายปัจจุบันที่เกิดขึ้นขนานกันไปกับสันฐานหาดทรายเดิมที่อยู่ลึกเข้าไปมากกว่า 1 กิโลเมตร มีลักษณะเป็นหาดทรายราบและกว้าง เป็นแนวยาวจนสุดตำบลรองรับด้วยหน่วยหิน Qms เป็นตะกอนชายฝั่งทะเลโดยอิทธิพลคลื่น ทรายและทรายปนกรวดของหาดสันดอนสันทราย และเนินทราย ของหินทรายแป้งและหินทรายเนื้อควอตซ์ สีขาว ชมพูและเทา และตะกอนจากแนวภูเขาบรรทัดซึ่งเป็นภูเขาลาดชันที่อยู่ติดกันด้านบน ที่ราบใกล้ชายหาดมีลักษณะดินตรงกับชุดดินระยอง (Ry) เป็นดินลึกมาก ดินบนมีเนื้อดินเป็นดินทรายหรือดินทรายร่วน มีสีน้ำตาลปนเทา พีเอชเป็นกรดจัดถึงเป็นกลาง ดินล่างมีเนื้อดินเป็นดินทราย มีสีน้ำตาลหรือสีเทา ข้อจำกัดการใช้ประโยชน์ที่ดินคือเป็นดินทรายจัด ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ และความสามารถในการอุ้มน้ำต่ำมาก

ตะกอนชายหาดบริเวณหาดบานขึ้นแสดงลักษณะของตะกอนจากหมวดหินพระวิหาร เป็นหินทรายเนื้อควอตซ์ สีขาว สีน้ำตาลจาง หรือหินชีสต์สีน้ำตาลจางถึงสีขาว ที่ประกอบด้วยแร่ควอตซ์ใสไม่มีสีหรือสีขาวแกมเหลืองเป็นส่วนมาก มีร้อยละของแร่ซิลิกาสูง และมีแร่ลทินหรือแร่หนักจำพวกเฟลด์สปาร์หรือไบโอไทต์ปริมาณน้อย มีขนาดตะกอนเนื้อขนาดละเอียดถึงปานกลาง การเรียงตัวดี เมื่อเกิดการผุกร่อนด้วยกระบวนการทางเคมีและทางกายภาพโดยคลื่น เกิดการขัดสี คัดขนาด ทำให้ตะกอนมีรูปร่างกึ่งมนถึงกลมมน กลายเป็นหาดทรายที่มีลักษณะเด่นเป็นหาดทรายสีขาวถึงสีเทาอ่อนอมชมพู และรู้สึกนุ่มเมื่อสัมผัส

สีของทรายแห่งบริเวณชายทะเลส่วนใหญ่เป็นสีเทาอ่อน (Light gray) (10YR 7/1) ส่วนสีของทรายเปียกบริเวณชายหาดส่วนนอกเป็นสีเทา (Gray) (10YR 6/1) ตะกอนชายหาดบริเวณหาดทรายแก้วพบกรวดรูปร่างกึ่งมนถึงกึ่งเหลี่ยม สีขาวถึงสีเทาอ่อน ขนาด 0.5-1 เซนติเมตร ปะปนอยู่เล็กน้อย และมีเศษเปลือกหอยกระจายอยู่ทั่วไป ตะกอนทรายบริเวณชายหาดส่วนใหญ่เป็นอนุภาคของแร่ควอตซ์ มีขนาดละเอียด รูปร่างของเม็ดตะกอนเหลี่ยมมนถึงกลมมน มีการคัดขนาดดี สามารถมองเห็นผลึกแร่ควอตซ์ใส สีขาว และสีเทาอมชมพู และสามารถสังเกตเห็นผลึกแร่กลุ่มไมกาพวกมัสโคไวต์เป็นแผ่นขนาดเล็กสะท้อนเป็นประกายปะปนอยู่เล็กน้อย

ตะกอนทรายที่เกิดบริเวณธรณีสัณฐานหาดทรายเดิมและหาดทรายปัจจุบันนี้ล้วนเป็นตะกอนที่เกิดจากหมวดหินพระวิหาร ซึ่งเป็นหินทรายเนื้อควอตซ์ สีขาวถึงสีเทาแกมเขียวจาง เนื้อขนาดละเอียด (0.1-0.3 มิลลิเมตร) รูปร่างกึ่งเหลี่ยมถึงกึ่งกลม มีการคัดขนาดดี และเชื่อมประสานด้วยสารละลายซิลิกาแทรกสลับด้วยหินทรายสีขาว เนื้อปานกลางถึงหยาบ มีหินดินดานวางตัวอยู่ด้านล่างของหินทรายในระดับที่ลึกมาก ทำให้ตะกอนพื้นผิวเป็นชั้นหนาหลายเมตร ประกอบด้วยอนุภาคทรายละเอียดที่เป็นแร่ควอตซ์ไม่มีสี สีขาว หรือสีเทาอมชมพู คัดขนาดดี มีแร่ลทินจำพวกไมกาและแร่หนักต่าง ๆ น้อย จึงเรียกว่าทรายแก้ว (Silica sand) สามารถนำมาใช้ในอุตสาหกรรมผลิตแก้วหรือเซรามิกได้เป็นอย่างดี โดยทั่วไปส่วนประกอบทางเคมี

ของทรายแก้วประกอบด้วยซิลิกา (SiO_2) สูงกว่าร้อยละ 95 ส่วนที่เหลือเป็น Al_2O_3 , Fe_2O_3 , CaO และ Mg ดังภาพที่ 62

สีของทรายแห้งบริเวณชายทะเลส่วนใน

สีของทรายเปียกบริเวณชายทะเลส่วนนอก

ตะกอนพื้นผิวบริเวณชายทะเลส่วนใน

ตะกอนพื้นผิวบริเวณชายทะเลส่วนนอก

ภาพที่ 62 ลักษณะทางกายภาพของตะกอนชายหาดบริเวณหาดบ้านขึ้น

3.2) สภาพลมและคลื่นน้ำลึก

ลมพัดมาจากทิศตะวันตก (W) ไปจนถึงทิศใต้ (S) ความเร็วลมสูงสุด 40.43 กิโลเมตรต่อชั่วโมง และความเร็วลมเฉลี่ยเท่ากับ 21.37 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความสูงคลื่นสูงสุด 2.45 เมตร และความสูงคลื่นเฉลี่ยเท่ากับ 0.65 เมตร คลื่นมีทิศตั้งแต่ทิศใต้ไปจนถึงตะวันตก แต่คลื่นที่เกิดจากทิศตะวันตกค่อนข้างไปทางทิศใต้ (WSW) จะพบมากที่สุด

3.3) ข้อมูลการกัดเซาะชายฝั่ง

หาดบ้านขึ้นตั้งอยู่ในระบบหาดบ้านคลองสน-หาดบ้านขึ้น ระบบกลุ่มหาดบ้านหาดเล็ก-ไม้รูด กลุ่มหาดหลักทะเลอ่าวไทยตะวันออกตอนล่าง อัตราการเปลี่ยนแปลงชายฝั่งของระบบหาดบ้านคลองสน-หาดบ้านขึ้น ระหว่าง ปี พ.ศ. 2553-2565 มีค่าเฉลี่ย -3.01 ± 0.69 เมตรต่อปี (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2566) จัดเป็นชายฝั่งที่มีการกัดเซาะปานกลาง

4) ลักษณะทางชีวภาพ

“หาดบานชื่น” หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “หาดมะโร” ได้กำหนดพื้นที่ทำการสำรวจพรรณไม้ พืชสังคมพืชที่โดดเด่น คือ สังคมพืชของป่าชายเลน (Mangrove Forest) เป็นป่าชายเลนตามแนวคลองมะโรเชื่อมต่อกับป่าชายเลนชุมชน บ้านคลองมะโร หมู่ที่ 5 พรรณไม้ที่พบ ประกอบด้วย ไม้ต้น ไม้พุ่ม ปาล์มขึ้นเป็นกอ ไม้เลื้อย เนื้อแข็ง ไม้ล้มลุกอิงอาศัย เฟิร์นขึ้นบนดิน เฟิร์นอิงอาศัย และเฟิร์นขึ้นบนหิน

ไม้ต้นที่พบ ได้แก่ โกงกางใบเล็ก (*Rhizophora apiculata*), โกงกางใบใหญ่ (*Rhizophora mucronata*), พังกาหัวสุมดอกแดง (*Bruguiera gymnorhiza*), ลำแพน (*Sonneratia alba*), แสมขาว (*Avicennia alba*), แสมทะเล (*Avicennia marina*), ตะบูนขาว (*Xylocarpus granatum*), ฝาดแดง (*Lumnitzera littorea*), ตาคุ่มทะเล (*Excoecaria agallocha*), ถั่วขาว (*Bruguiera cylindrica*), โปรงแดง (*Ceriops tagal*) และหลุมพอทะเล (*Intsia palembanica*) ชนิดที่เป็นทั้งไม้ต้นขนาดเล็กและไม้พุ่ม ได้แก่ ลำแพนทะเล (*Sonneratia ovata*) และฝาดขาว (*Lumnitzera racemosa*) ไม้พุ่มที่พบ ได้แก่ โปรงหนู (*Ceriops zippeliana*) ซึ่งพรรณไม้เหล่านี้เป็นพรรณไม้ที่พบในพื้นที่ป่าชายเลนได้ทั่วไป

ปาล์มขึ้นเป็นกอที่พบ ได้แก่ จาก (*Nypa fruticans*) ไม้เลื้อยเนื้อแข็งที่พบ ได้แก่ สักชี (*Dalbergia candenatensis*) และถอบแถบน้ำ (*Derris trifoliata*) ไม้ล้มลุกอิงอาศัยที่พบ ได้แก่ หวายตะมอย (*Dendrobium crumenatum*) และจุกโรหิณี (*Dischidia major*) เฟิร์นขึ้นบนดิน (terrestrial fern) ที่พบ ได้แก่ ปรงทอง (*Acrostichum aureum*) ชนิดที่เป็นทั้งเฟิร์นอิงอาศัยและเฟิร์นขึ้นบนหิน ได้แก่ กระแตไต่ไม้ (*Drynaria quercifolia*) และผักปึกไก่ (*Pyrrhosia lanceolata*) เป็นต้น

นอกจากนี้ยังพบสังคมพืชชายหาด (Strand Vegetation หรือ Beach Forest) ได้แก่ สนทะเล (*Casuarina equisetifolia*) ที่ขึ้นอยู่ริมชายหาดบานชื่นเป็นแนวยาวตามแนวชายหาด (ภาพที่ 63) นอกจากนี้ยังพบปอทะเล (*Hibiscus tiliaceus*), โปทะเล (*Thespesia populnea*) รักทะเล (*Scaevola taccada*) เตยทะเล (*Pandanus odorifer*) ซึ่งบางชนิดขึ้นแทรกอยู่กับพรรณไม้ป่าชายเลนในบริเวณคลองมะโร สำหรับไม้ล้มลุกที่พบเป็นจำนวนมากในพื้นที่ คือ เต้ายายม่อม (*Tacca leontopetaloides*) โดยพบกระจายเป็นวงกว้างบริเวณพื้นที่เหนือชายหาดขึ้นไป และพรรณไม้หายากที่ถูกกล่าวในพื้นที่และเป็นจุดดึงดูดที่ใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว คือ กลุ่มพืชหม้อข้าวหม้อแกงลิง ในวงศ์ Nepenthaceae สกุล *Nepenthes* หม้อข้าวหม้อแกงลิง จัดอยู่ในบัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส เป็นชนิดที่ส่งออกนอกประเทศได้ ไม่ว่าจะเพาะขยายพันธุ์ได้ในเรือนเพาะชำ หรือมาจากถิ่นอาศัยธรรมชาติแต่ต้องไม่ผิดกฎหมายภายในประเทศ นอกเหนือจากพรรณไม้เหล่านี้ในพื้นที่ยังพบพืชหลายชนิดที่มีการนำมาใช้ประโยชน์ทั้งในด้านสมุนไพรและอาหาร

ภาพที่ 63 แนวต้นสนทะเล (*Casuarina equisetifolia*) ริมหาดบานชื่น

สังคมพืชป่าพรุ ที่พบในพื้นที่บริเวณหาดบานชื่น จะเป็นพรรณไม้ที่ขึ้นในพื้นที่ของเอกชน เช่น เสม็ดขาว (*Melaleuca cajuputi*) หูกวาง (*Terminalia catappa*) กระทิง (*Calophyllum inophyllum*) โปทะเล (*Thespesia populnea*) รักทะเล (*Scaevola taccada*) เป็นต้น นอกจากนี้ในพื้นที่ใกล้เคียงชายหาดบานชื่น และหาดสุขสำราญ ยังพบชะมวงกวาง (*Ploiarium elegans*) พบตามหย่อมป่าพรุ เส้นทางไปบ้านท้องอ่าว (ภาพที่ 64)

เสม็ดขาว (*Melaleuca cajuputi*)

รักทะเล (*Scaevola taccada*)

ชะมวงกวาง (*Ploiarium elegans*)

ภาพที่ 64 ตัวอย่างพรรณไม้ที่พบในป่าพรุบริเวณหาดบานชื่นและพื้นที่ใกล้เคียง

สัตว์ที่พบในพื้นที่หาดบานชื่น ได้แก่ นกสีชมพูสวน (*Dicaeum cruentatum*) นกเอี้ยง (*Acridotheres tristis*) จิ้งเหลนบ้าน (*Eutropis multifasciata*) ปูหิน (*Myomenippe hardwickii*) ปูเสฉวน (*Diogenes rectimanus*) ปูลม (*Ocypode ceratophthalmus*) หอยเบี้ยแก้วตัวเล็ก (*Monetaria caputserpentis*) เป็นต้น นอกจากนี้ในพื้นที่นอกชายหาดตำบลไม่รู้ดยังพบพะยูน ซึ่งเป็นสัตว์ป่าสงวนของประเทศไทย และพบโลมาอิรวดี ในพื้นที่ทะเลบริเวณหาดบานชื่นด้วย ซึ่งทั้งพะยูนและโลมาอิรวดีนี้มีสถานภาพจัดอยู่ในบัญชีประเภทที่ 1 ของไซเตส (Appendix I) คือ ห้ามซื้อขาย ยกเว้นมีไว้ในการศึกษาและขยายพันธุ์

5.2 การกำหนดเขตการบริหารจัดการพื้นที่

การกำหนดเขตพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาด หาดบ้านขึ้น ได้นำข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน ลักษณะทางกายภาพ ลักษณะทางชีวภาพ ขอบเขตการปกคลุม และข้อมูลทางด้านสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่ ในการดูแลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมเจ้าท่า กรมป่าไม้ มาเป็นข้อมูล พื้นที่แบ่งเขตการจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติในรูปแบบของแผนผังภูมิโนเวคที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของข้อมูลดังกล่าวกับวิถีชีวิต และระบบนิเวศในพื้นที่ โดยพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาดหาดบ้านขึ้น ได้แบ่งเขตพื้นที่การจัดการออกเป็น 2 พื้นที่ คือ พื้นที่อนุรักษ์ (Conservation Area) และพื้นที่ บริการและจัดการ (Service and Management Area) ดังภาพที่ 65 ขนาดพื้นที่รวมของผังภูมิโนเวคหาดบ้านขึ้น จังหวัดตราด เท่ากับ 13.416 ตารางกิโลเมตร สามารถแบ่งโซนการจัดการพื้นที่ได้ 4 โซน ได้แก่ พื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม มีขนาดพื้นที่รวมเท่ากับ 11.830 ตารางกิโลเมตร พื้นที่บริการและการจัดการมีขนาดพื้นที่รวมเท่ากับ 0.999 ตารางกิโลเมตร พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณมีขนาดพื้นที่รวมเท่ากับ 0.370 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่อนุรักษ์ที่คงสภาพความเป็นชายหาดมีขนาดพื้นที่รวมเท่ากับ 0.217 ตารางกิโลเมตร

1) พื้นที่อนุรักษ์ (Conservation Area)

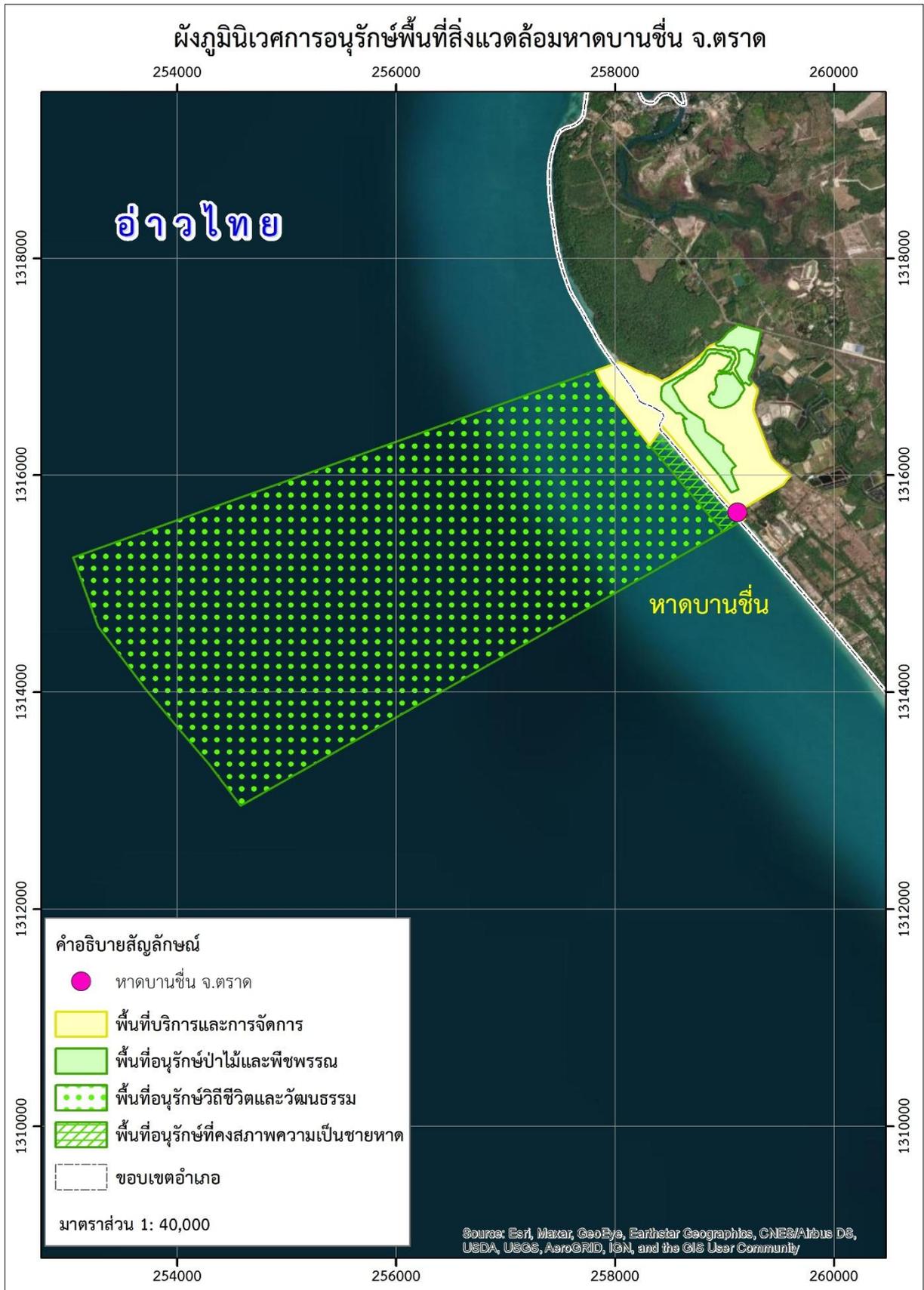
พื้นที่อนุรักษ์ (Conservation Area) หมายถึง พื้นที่อนุรักษ์ หมายถึง พื้นที่ข้างเคียงหรือบริเวณโดยรอบ แหล่งธรรมชาติ ที่มีความเกี่ยวพันกับแหล่งธรรมชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งเมื่อพื้นที่นี้ถูกทำลายย่อมมีผลกระทบต่อคงอยู่ของแหล่งธรรมชาตินั้น ๆ ด้วย ในบริเวณพื้นที่อนุรักษ์นี้จะเป็นบริเวณที่สามารถทำกิจกรรมได้บางประการที่ไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่นั้นมากนัก และเป็นไปตามกฎหมายของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการกำหนดขอบเขตพื้นที่แหล่งธรรมชาติประเภทชายหาดนี้ ได้กำหนดพื้นที่อนุรักษ์ออกเป็น 4 ประเภท คือ พื้นที่อนุรักษ์ที่คงสภาพความเป็นชายหาด พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณ พื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม และพื้นที่อนุรักษ์เพื่อลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม จากการสำรวจและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของพื้นที่ ใน 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านกายภาพ ปัจจัยด้านชีวภาพ และปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้กำหนดแผนผังในเขตพื้นที่อนุรักษ์ไว้ 3 เขตพื้นที่ ได้แก่ พื้นที่อนุรักษ์ที่คงสภาพความเป็นชายหาด พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณ และพื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม ซึ่งความโดดเด่นของพื้นที่ในแต่ละเขต มีรายละเอียดดังนี้

1.1) พื้นที่อนุรักษ์ที่คงสภาพความเป็นชายหาด ซึ่งเป็นบริเวณพื้นที่ชายฝั่งตั้งแต่แนวชายหาดระยะน้ำขึ้นสูงสุด- น้ำลงต่ำสุด จากแนวชายฝั่งสุดบริเวณปากคลองบ้านห้วงบอน หมู่ที่ 5 ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ถึงแนวชาวสุดบริเวณปากคลองมะโร เป็นการกำหนดพื้นที่ชายหาดที่มีเป้าหมายเพื่อการอนุรักษ์และคงสภาพความเป็นชายหาดในการเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจของชุมชนและผู้มาเยือน ในพื้นที่นี้จะเป็นบริเวณที่สามารถทำกิจกรรมนันทนาการได้บางประการที่ไม่ส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงสภาพชายหาด ดังนั้น จากความโดดเด่นของหาดบ้านขึ้น ที่เป็นหาดทรายที่กว้าง จากข้อมูลการวิเคราะห์สีของทรายแห่งบริเวณชายทะเล ส่วนในเป็นสีเทาอ่อน (Light gray) (10YR 7/1) ส่วนสีของทรายเปียกบริเวณชายหาดส่วนนอกเป็นสีเทา (Gray) (10YR 6/1) ตะกอนทรายบริเวณชายหาดส่วนใหญ่เป็นอนุภาคของแร่ควอตซ์ มีขนาดละเอียด รูปร่างของ

เม็ดตะกอนเหลี่ยมจนถึงกลมมน มีการคัดขนาดดี สามารถมองเห็นผลึกแร่ควอตซ์ใส สีขาว และสีเทาอมชมพู และสามารถสังเกตเห็นผลึกแร่กลุ่มไมกาพวกมัสโคไวด์เป็นแผ่นขนาดเล็กสะท้อนเป็นประกายปะปนอยู่เล็กน้อย ตะกอนทรายที่เกิดบริเวณธรณีฐานหาดทรายเดิมและหาดทรายปัจจุบันนี้ล้วนเป็นตะกอนที่เกิดจากหมวดหินพระวิหาร ซึ่งเป็นหินทรายเนื้อควอตซ์ สีขาวถึงสีเทาแกมเขียวจาง เนื้อขนาดละเอียด (0.1-0.3 มิลลิเมตร) รูปร่างกึ่งเหลี่ยมถึงกึ่งกลม มีการคัดขนาดดี และเชื่อมประสานด้วยสารละลายซิลิกา แทรกสลับด้วยหินทรายสีขาว เนื้อปานกลางถึงหยาบ อนุภาคทรายละเอียดที่เป็นแร่ควอตซ์ไม่มีสี สีขาว หรือสีเทาอมชมพู คัดขนาดดี มีแร่มลทินจำพวกไมกาและแร่หนักต่าง ๆ น้อย จึงเรียกว่าทรายแก้ว (Silica sand) สามารถนำมาใช้ในอุตสาหกรรมผลิตแก้วหรือเซรามิกได้เป็นอย่างดี โดยทั่วไปส่วนประกอบทางเคมีของทรายแก้วประกอบด้วยซิลิกา (SiO_2) สูงกว่าร้อยละ 95 จากข้อมูลข้างต้นในพื้นที่หาดทรายของหาดบ้านหินจึงมีความขาวและเอียด และมีประกายของทรายที่ชัดเจน การรักษาและคงสภาพความเป็นชายหาดจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งในพื้นที่ชายหาดของหาดบ้านหินส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจะมารับประทานอาหาร ยกเว้นในช่วงฤดูร้อนและวันหยุดจะมีกิจกรรมเล่นน้ำร่วมด้วย ดังภาพที่ 66 (ก)

ภาพที่ 65 ขอบเขตพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาด หาดบ้านจีน

1.2) พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณ ซึ่งเป็นบริเวณพื้นที่ป่าชายเลนปากคลองมะโร และป่าพรุบริเวณเหนือชายหาดบานชื่น กำหนดเป็นพื้นที่ที่มีเป้าหมายเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญในพื้นที่ เช่น ป่าไม้ แหล่งพันธุ์ไม้หายาก หรือพันธุ์ไม้เฉพาะถิ่น สัตว์ป่า ทั้งนี้สามารถใช้ประโยชน์ทรัพยากรนั้นได้อย่างยั่งยืน เป็นต้น ดังนั้น บริเวณเขตพื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณของชายหาดบานชื่นจะกำหนดบริเวณคลองมะโร ซึ่งมีพรรณไม้ป่าชายเลนและชายหาดผสมกัน โดยพรรณไม้เด่นจะเป็นพรรณไม้ป่าชายเลน ได้แก่ ใต้แก๊ ใต้แก๊ โกงกางใบเล็ก (*Rhizophora apiculata*), โกงกางใบใหญ่ (*Rhizophora mucronata*), พังกาหัวสุมดอกแดง (*Bruguiera gymnorhiza*), ลำแพน (*Sonneratia alba*), แสมขาว (*Avicennia alba*), แสมทะเล (*Avicennia marina*), ตะบูนขาว (*Xylocarpus granatum*), ฝาดแดง (*Lumnitzera littorea*), ตาตุ่มทะเล (*Excoecaria agallocha*), ถั่วขาว (*Bruguiera cylindrica*), โปรงแดง (*Ceriops tagal*) และหลุมพอทะเล (*Intsia palembanica*) ชนิดที่เป็นทั้งไม้ต้นขนาดเล็กและไม้พุ่ม ได้แก่ ลำแพนทะเล (*Sonneratia ovata*) และฝาดขาว (*Lumnitzera racemosa*) ไม้พุ่มที่พบ ได้แก่ โปรงหมู (*Ceriops zippeliana*) โดยส่วนใหญ่เป็นพรรณไม้ที่พบในป่าชายเลนทั่วไป ส่วนปาล์มขึ้นเป็นกอที่พบ ได้แก่ จาก (*Nypa fruticans*) ไม้เลื้อยเนื้อแข็งที่พบ ได้แก่ สักชี (*Dalbergia candenatensis*) และถอบแถบน้ำ (*Derris trifoliata*) ไม้ล้มลุกอิงอาศัยที่พบ ได้แก่ หวายตะมอย (*Dendrobium crumenatum*) และจุโรหินี (*Dischidia major*) ส่วนพรรณไม้ป่าชายหาดที่พบ เช่น สนทะเล (*Casuarina equisetifolia*) เตยทะเล (*Pandanus odorifer*) มะพร้าว (*Cocos nucifera*) เป็นต้น ซึ่งเขตพื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณรวมอยู่ในพื้นที่ป่าชายเลนที่ได้จัดตั้งเป็นชายเลนชุมชนเนื้อที่ 44 ไร่ โดยจัดตั้งปี พ.ศ. 2559 ดังภาพที่ 66 (ข)

1.3) พื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม กำหนดให้เป็นพื้นที่ที่มีเป้าหมายเพื่อการอนุรักษ์ รักษา และคุ้มครอง วิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น เช่น การประกอบอาชีพ พื้นที่ประกอบอาชีพ สถานที่สำคัญทางศาสนา เป็นต้น ชุมชนที่ตั้งอยู่ใกล้ชายหาดบานชื่น คือบ้านห้วงบอน หมู่ที่ 5 ตำบลไม้รุุด เป็นอีกชุมชนหนึ่งที่มีประชากรบางส่วนประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน โดยพื้นที่ในการใช้ประโยชน์อยู่บริเวณน่านน้ำชายหาดบานชื่น และชายหาดสุขสำราญ (ไม้รุุด) โดยปัจจุบันน่านน้ำเหล่านี้ได้มีการกำหนดข้อตกลงในการอนุบาลสัตว์ทะเล ที่เป็นทรัพยากรที่สำคัญของคนในพื้นที่ในการสร้างรายได้ ระยะจากชายฝั่งลงไปในทะเล 200 เมตร ถูกกำหนดเป็นพื้นที่อนุรักษ์เพื่ออนุบาลปูม้าที่เกิดจากกิจกรรมธนาคารปูม้า ดังนั้นการกำหนดเขตพื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม จึงเป็นการกำหนดเขตให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ตำบลไม้รุุดเป็นสำคัญ ดังภาพที่ 66 (ค)

(ก) พื้นที่อนุรักษ์ที่คงสภาพความเป็นชายหาดบริเวณชายหาดบ้านขึ้น

(ข) พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณบริเวณชายหาดบ้านขึ้น

(ค) พื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมบริเวณชายหาดบ้านขึ้น

ภาพที่ 66 เขตพื้นที่อนุรักษ์ (Conservation Area) บริเวณชายหาดบ้านขึ้น

2) พื้นที่บริการและจัดการ (Service and Management Area)

พื้นที่บริการและจัดการ (Service and Management Area) หมายถึง พื้นที่ข้างเคียงหรือโดยรอบแหล่งธรรมชาติที่มีความเกี่ยวพันกับแหล่งธรรมชาติค่อนข้างน้อย ดังนั้น พื้นที่นี้จึงเป็นบริเวณที่ยินยอมให้มีการพัฒนาและใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ได้ตามความเหมาะสมแต่ทั้งนี้ต้องอยู่ในความควบคุมของหน่วยงานรับผิดชอบ

ซึ่งลักษณะกิจกรรมการใช้ประโยชน์และการพัฒนานั้นจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อให้เกิดการทำลายคุณค่าของแหล่งธรรมชาติ บริเวณชายหาดบานขึ้นปัจจุบันเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด พื้นที่ได้รับการพัฒนาการท่องเที่ยวมาเป็นเวลานานเห็นได้จากการมีอาคารที่พัก รีสอร์ท ร้านค้า ปรากฏตามแนวชายหาด มีการทำเขื่อนกันคลื่นเป็นแนวยาวกว่า 1.5 กิโลเมตร (ภาพที่ 67) พื้นที่เขตบริการและจัดการของหาดบานขึ้นมีการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว เป็นอยู่อาศัย พื้นที่ทำการเกษตร และพื้นที่ป่าไม้ที่ยังไม่มีการใช้ประโยชน์ (ภาพที่ 68-69) จากแผนผังขอบเขตพื้นที่จะเห็นได้ว่าพื้นที่บริการและจัดการ จะเป็นพื้นที่เชื่อมต่อกับพื้นที่อนุรักษ์ที่คงสภาพความเป็นชายหาด และพื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณ ดังนั้นจึงเป็นพื้นที่สำคัญที่ควรมีการจัดการเพื่อไม่ให้เกิดการใช้ประโยชน์ส่งผลกระทบต่อพื้นที่อนุรักษ์ข้างเคียง

ภาพที่ 67 แนวกันคลื่นบริเวณหาดบานขึ้น ระยะทาง 1.5 กิโลเมตร

ภาพที่ 68 สภาพพื้นที่ป่าพรุที่บางส่วนอยู่ในเขตพื้นที่เอกชนที่ยังไม่มีการใช้ประโยชน์

ภาพที่ 69 สภาพการตั้งชุมชนบ้านห้วงบอน หมู่ที่ 5 และการดำรงชีพของประชาชนบริเวณคลองมะโร

5.3 สถานภาพของแหล่ง

จากการดำเนินการประเมินคุณค่าแหล่งธรรมชาติประเภทชายหาดของจังหวัดตราดที่หาดบานชื่น ทั้ง 3 ด้าน พบว่า (1) ด้านคุณค่าสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ คะแนนรวมทั้งหมด 131 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.52 ระดับคุณภาพ คือ ระดับสูง โดยมีคะแนนสูงสุดและต่ำสุด ได้แก่ 5 คะแนน คือ ความนุ่มของพื้นทรายบริเวณชายหาด ลักษณะของพื้นทรายใต้น้ำทะเล และความแรงของคลื่น และ 3 คะแนน คือ ความใสของน้ำทะเลบริเวณชายหาด (2) ด้านศักยภาพ คะแนนรวมทั้งหมด 72 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 65.45 ระดับคุณภาพ คือ ระดับปานกลาง โดยมีคะแนนสูงสุดและต่ำสุด ได้แก่ 5 คะแนน คือ ขนาดของคลื่นและความรุนแรงของกระแสน้ำที่ไหลออกจากฝั่งหรือ ม้วนตัวลงทางลึก และ 2 คะแนน คือ ความงามซึ่งเป็นลักษณะของธรรมชาติของทางเข้าถึงชายหาดทั้งทางบกหรือ จากทางทะเล มีบริเวณที่เหมาะสมสำหรับชมวิวิวทัศน์ที่สวยงามของชายหาด และบริเวณส่วนบนของชายหาด มีหญ้าหรือผักบุ้งทะเลคลุมอยู่ ถัดเข้าไปจะมีสันทรายอีกอันหนึ่งเป็นเนินต่อไป และบนสันทรายด้านหลังนี้มักจะมี ไม้ยืนต้นขึ้นอยู่ (3) ด้านความเสี่ยง คะแนนรวมทั้งหมด 53 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 34.19 ระดับคุณภาพ คือ ระดับต่ำ โดยมีคะแนนสูงสุดและต่ำสุด ได้แก่ 4 คะแนน คือ ความสะอาดของชายหาด และ 1 คะแนน คือ มีน้ำทิ้งจาก แหล่งอุตสาหกรรม ชุมชน หรือบริเวณใกล้เคียง เช่น ท่อระบายน้ำเสียน้ำที่ไหลลงผิวดินของโรงงาน หรือ การทิ้งน้ำเสียจากบ้านเรือนโดยตรง และมีคราบน้ำมันหรือก้อนน้ำมันซึ่งอาจจะเกิดจากกิจกรรมของเรือประมง เรือท่องเที่ยว หรือเรือใหญ่ๆ ที่ผ่าน

5.4 กฎหมายที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการพื้นที่

หน่วยงานของรัฐที่ดูแลพื้นที่ในขอบเขตแผนผังสิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดบานขึ้นที่ปรากฏข้อมูล shape file มี 2 หน่วยงาน ได้แก่ กรมธนารักษ์ซึ่งดูแลที่ดินราชพัสดุให้เอกชนเช่าเนื้อที่ ประมาณ 0.135 ตารางกิโลเมตร แต่ที่ดินไม่ติดชายหาด อีกหน่วยงานหนึ่งคือกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งดูแลพื้นที่ป่าชายเลน 0.337 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 210 ไร่ (ภาพที่ 70) นอกเหนือจากนี้ในเขตพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดบานขึ้นยังมีหน่วยงานอื่นที่ได้เข้ามาใช้ประโยชน์และบริหารจัดการ เช่น กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมเจ้าท่า กรมป่าไม้ กรมธนารักษ์ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดตาก และองค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูด โดยแต่ละหน่วยงานได้มี กรอบกฎหมายและระเบียบในการควบคุมการใช้ประโยชน์พื้นที่แตกต่างกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

- ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1304 สาธารณสมบัติของแผ่นดินนั้นรวมทรัพย์สินทุกชนิดของแผ่นดิน ซึ่งใช้เพื่อสาธารณะประโยชน์หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน

- ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1305 ทรัพย์สินซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินนั้นจะโอนแก่กันไม่ได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจแห่งบทกฎหมายเฉพาะ หรือพระราชกฤษฎีกา

- ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1306 ท่านห้ามมิให้ยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้กับแผ่นดินในเรื่องทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

สำหรับกรณี ชายหาด หรือ หาดทราย แม้จะไม่มีประชาชนเข้าไปใช้ประโยชน์ร่วมกัน แต่ยังเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ที่สงวนไว้สำหรับประชาชนใช้ร่วมกัน ยกเว้นมีการออกกฎหมาย หรือพระราชกฤษฎีกาให้ถอนสภาพจากการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันเท่านั้น

นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดแนวถอยร่นจากหน้าหาดไปจนถึงชายทะเล โดยส่วนใหญ่จะต้องไม่มีการใช้ประโยชน์ส่วนบุคคล ในระยะ 30-50 เมตร รวมทั้งยังมีข้อกำหนดเรื่องการก่อสร้างอาคารสูงได้แค่นั้น และมีข้อห้ามกับกิจกรรมที่จะกระทบต่อชายหาด

- ประมวลกฎหมายที่ดิน ได้บัญญัติให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษแก่สาธารณสมบัติของแผ่นดินไว้ตามนัยมาตรา 9 มาตรา 108 และมาตรา 108 ทวิ ดังนี้

มาตรา 9 ภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยการเหมืองแร่ และการป่าไม้ ที่ดินของรัฐถ้ามิได้มีสิทธิครอบครองหรือมิได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว ห้ามมิให้บุคคลใด (1) เข้าไปยึดถือครอบครองรวมตลอดถึงการก่อสร้าง หรือการเผาป่า (2) ทำด้วยประการใด ให้เป็นการทำลาย หรือทำให้เสื่อมสภาพที่ดินที่กรวด หรือ ที่ทรายในบริเวณที่รัฐมนตรีประกาศหวงห้ามในราชกิจจานุเบกษา หรือ (3) ทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดอันเป็นอันตรายแก่ทรัพยากรในที่ดิน

บุคคลซึ่งเข้าไปครอบครองหรือทำการใด ๆ ในที่ดินของรัฐโดยมิได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ย่อมเป็นผู้ฝ่าฝืนมาตรา 9 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน คือเป็นผู้บุกรุกที่ดินของรัฐตามปกติเมื่อมีการบุกรุกที่ดิน

ของรัฐ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการให้ผู้บุกรุกออกไปจากที่ดิน หากไม่ยอมออก พนักงาน เจ้าหน้าที่จะดำเนินการฟ้องร้องดำเนินคดีทางศาล

- พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558
- พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562
- พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
- พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
- พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 (เฉพาะที่เกี่ยวข้อง)
- พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2562 (เฉพาะที่เกี่ยวข้อง)
- พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
- พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2558
- พระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
- พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย (ฉบับที่ 18)
- พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (เฉพาะที่เกี่ยวข้อง)

○ กฎกระทรวง กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลง การใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภท ในพื้นที่บางส่วนของท้องที่จังหวัดตราด พ.ศ. 2559 วันที่ 8 มิถุนายน 2559

○ ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลง การใช้อาคารบางชนิด หรือบางประเภท ในท้องที่ตำบลไม้รูด ตำบลคลองใหญ่ และตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

○ หาดสุขสำราญและหาดบานชื่นกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมจังหวัดตราด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 โดยพื้นที่หาดบานชื่นอยู่ในเขตผังเมืองสีเขียว หมายถึงอยู่ในเขตชนบทและเกษตรกรรม

นอกจากนี้ในพื้นที่ตำบลไม้รูดยังมีพื้นที่ 895-0-44 ไร่ ถูกกำหนดผังพื้นที่เฉพาะเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด ตามประกาศคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่ 1/2558 เรื่อง กำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2558 ข้อ 5 ให้ท้องที่ตำบลคลองใหญ่ ตำบลไม้รูด และตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด เป็น “เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด” ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ในการดูแลของกรมธนารักษ์ มีเป้าหมายของการใช้ที่ดินเพื่อพัฒนาเป็นเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวนานาชาติ อาหารปลอดภัย และบริการการค้าระหว่างประเทศครบวงจร ดังนั้นจึงอาจมีคลังสินค้า ห่วงงานหลักที่ปฏิบัติหน้าที่ควบคุมบริเวณชายแดน (ศุลกากร: CIQ) ศูนย์โลจิสติกส์ทางบกกระจายสินค้าอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว แหล่งเจรจาการค้า และการลงทุนระดับนานาชาติ อย่างไรก็ตามพื้นที่ดังกล่าว ควรมุ่งเป้าพัฒนาด้านการท่องเที่ยวด้วยเพราะศักยภาพของพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ จาก อำเภอเมืองตราด มีแนวชายฝั่งทะเลเชื่อมโยงกัน และตลอดเส้นทางมีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม และมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามปัจจุบันยังไม่มีมีการดำเนินโครงการใดในพื้นที่ ซึ่งหากมีการดำเนินโครงการพัฒนา โครงการดังกล่าวควรพิจารณาและให้ความสำคัญกับผลกระทบต่อทางสังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ

หน่วยงานที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการพื้นที่

1) กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ในพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดบานชื่นกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งดูแลพื้นที่ป่าชายเลน 0.337 ตร.กม. หรือพื้นที่ประมาณ 210 ไร่ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งมีภารกิจในการอนุรักษ์ ป่าชายเลน บริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยเฉพาะพื้นที่ดินชายทะเลป่าชายเลน แนวปะการัง หญ้าทะเล และสัตว์ทะเล ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสมดุลและเสริมสร้างความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน โดยในพื้นที่ชายหาดบานชื่น กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้เข้ามาดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 เช่น

มาตรา 16 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสนับสนุนชุมชนชายฝั่งและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการ การปลูก การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ให้กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งพิจารณาให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนในเรื่องดังต่อไปนี้

(1) สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการแสดงความคิดเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำนโยบายและแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งชาติและจังหวัด

(2) ให้คำปรึกษาแก่ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการ การปลูกการบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รวมทั้งช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินงาน โครงการ หรือกิจกรรมของชุมชนในเรื่องดังกล่าว

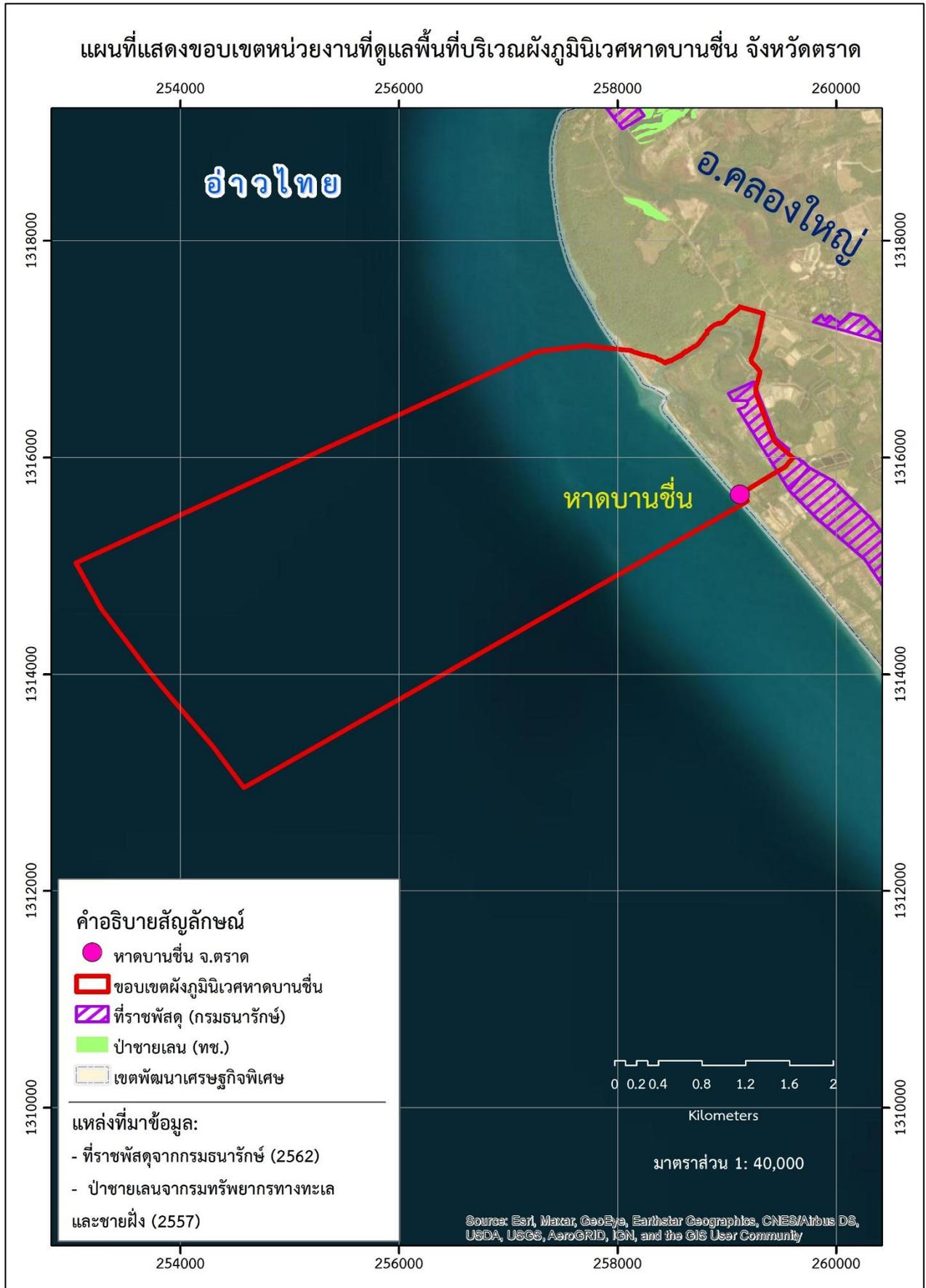
(3) เผยแพร่ความรู้หรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การปลูก การบำรุงรักษาการอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

(4) เรื่องอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

การสนับสนุนและช่วยเหลือชุมชนชายฝั่งและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่อธิบดีกำหนด

มาตรา 23 การกำหนดมาตรการคุ้มครองตามมาตรา 18 “เพื่อประโยชน์ในการสงวน การอนุรักษ์ และการฟื้นฟูพื้นที่ป่าชายเลนให้คงสภาพธรรมชาติและมีสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศที่มีความสมบูรณ์ ให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดให้พื้นที่ป่าชายเลนบริเวณหนึ่งบริเวณใดเป็นพื้นที่ป่าชายเลนอนุรักษ์ มาตรา 20 “เพื่อประโยชน์ในการสงวน การอนุรักษ์ และการฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่มีในพื้นที่ป่าชายเลนตามมาตรา 18 ให้คงสภาพธรรมชาติและมีสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศที่มีความสมบูรณ์ ให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดให้พื้นที่ที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นพื้นที่คุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง” และมาตรา 22 “เพื่อป้องกันปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง และป้องกันความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการมีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อกำหนดเขตพื้นที่ที่จะใช้มาตรการในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง”

ภาพที่ 70 แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่หน่วยงานในเขตพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดบ้านขึ้น

โดยในมาตราต่าง ๆ ข้างต้นให้กำหนดในเรื่องหนึ่งเรื่องใดดังต่อไปนี้ (1) ห้ามดำเนินกิจกรรมหรือกระทำการใด ๆ ที่อาจเป็นอันตรายหรือก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (2) กำหนดมาตรการในการสงวน การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งตามความเหมาะสมแก่สภาพพื้นที่นั้น (3) กำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อรักษาสภาพธรรมชาติหรือมิให้กระทบกระเทือนต่อระบบนิเวศตามธรรมชาติ (4) กำหนดมาตรการในการคุ้มครองชายหาดเพื่อประโยชน์สาธารณะ และ (5) กำหนดมาตรการคุ้มครองอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควรและเหมาะสมแก่สภาพพื้นที่นั้น ซึ่งชุมชนไม้รูดซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่บริการและจัดการ ได้มีการจัดทำขอบเขตของพื้นที่ในความดูแลของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งพร้อมกับการจัดทำแนวเขตที่ชัดเจน สำหรับหมู่ที่ 5 ได้มีการจัดทำป้ายชายเลนชุมชนเนื้อที่ 44 ไร่ โดยจัดตั้งปี พ.ศ. 2559 ดังภาพที่ 71

ภาพที่ 71 สภาพพื้นที่ป่าชายเลนชุมชนหมู่ที่ 5 บ้านห้วงบอน ตำบลไม้รูด อำเภอกลองใหญ่ จังหวัดตราด

2) **กรมธนารักษ์** เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจในการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ให้ใช้จัดประโยชน์ จัดทำนิติกรรม และดำเนินการในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับที่ราชพัสดุตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุ ซึ่งในพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดไม้รูดมีพื้นที่บางส่วนที่อยู่ในการดูแลของกรมธนารักษ์ การใช้ประโยชน์เป็นไปตามระเบียบและแนวทางของหน่วยงาน โดยอยู่ในเขตพื้นที่บริการและจัดการปัจจุบันเป็นที่สาธารณะประโยชน์ของชุมชน

3) **กรมเจ้าท่า** เป็นหน่วยงานที่กำกับดูแล การส่งเสริมการพัฒนาระบบการขนส่งทางน้ำและการพาณิชย์นาวีให้มีการเชื่อมต่อกับระบบการขนส่งอื่นๆ ทั้งการขนส่งผู้โดยสาร และสินค้า ท่าเรือ อุเรือ กองเรือไทย และกิจการเกี่ยวเนื่อง เพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวก รวดเร็ว ทั่วถึง และปลอดภัย ตลอดจนการสนับสนุนภาคการคมนาคมขนส่งทางน้ำให้มีความเข้มแข็ง นอกจากนี้เรื่องระบบขนส่งทางน้ำแล้วกรมเจ้าต่ายังดูแลในเรื่องว่าด้วยการอนุญาตให้ขุดลอกเพื่อประกอบ และการอนุญาตให้ดูดทราย ตามระเบียบของกรมเจ้าท่าว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตให้ขุดลอกเพื่อประกอบ การอนุญาตให้ดูดทรายตามมาตรา 9 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2556 โดยมีหลักเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

- (1) การขุดลอกต้องไม่เป็นอุปสรรคหรือเป็นอันตรายต่อการเดินเรือ หรือการพัฒนา การขนส่งทางน้ำหรือการขุดลอกร่องน้ำทางเรือเดินของกรมเจ้าท่า
- (2) การขุดลอกต้องไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสภาพแวดล้อมทางน้ำ

- (3) กรณีที่มีการนำเอาวัสดุที่ได้จากการขุดลอกไปใช้ประโยชน์ ให้ผู้รับอนุญาต ดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย

ในการขออนุญาตขุดลอกซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการเดินเรือ ป้องกันอุทกภัยและภัยแล้งดูแลรักษาสภาพลำน้ำ หรือเปลี่ยนแปลงร่องน้ำทางเรือเดิน ในกรณีที่มีการขุดลอกเป็นจำนวนมากหรือที่คาดได้ว่า อาจมีผลกระทบต่อให้เกิดความเสียหายต่อบริเวณข้างเคียงในด้านต่าง ๆ ให้แสดงผลการศึกษาและมาตรการป้องกันแก้ไขผลกระทบตามที่กรมเจ้าท่ากำหนด แนบมาเพื่อประกอบการพิจารณาด้วย ทั้งนี้ การขุดลอกต้องไม่เป็นอุปสรรคหรือเป็นอันตรายต่อการเดินเรือหรือการพัฒนาทางน้ำหรือทางเรือเดินของกรมเจ้าท่า การขุดลอกต้องไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสภาพตลิ่ง ระบบนิเวศน์และสภาพแวดล้อมทางน้ำ โดยต้องไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนในพื้นที่หรือกระทบต่อเศรษฐกิจในท้องถิ่นนั้น โดยในการขุดลอกต้องพิจารณาความกว้างของลำน้ำ และผลกระทบกับตลิ่งในพื้นที่ด้วย

นอกจากนี้ยังมีระเบียบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ระเบียบว่าด้วยการอนุญาตให้ขอมแซมสิ่งล่วงล้ำลำน้ำ ซึ่งชุมชนไม่รู้ตเป็นชุมชนหนึ่งที่ตั้งบ้านเรือนตามริมฝั่งคลองไม่รู้ต ซึ่งระเบียบนี้จะเกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้อาศัยอยู่ในพื้นที่

4) **กรมประมง** เป็นหน่วยงานของรัฐที่ทำการศึกษาค้นคว้า สืบวิจัย วิเคราะห์ ทดลองด้านวิชาการทุกสาขาวิชาการของประมงตลอดจนทำการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาอาชีพที่เกี่ยวกับการประมงของประเทศ ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการพระราชบัญญัติประมง พ.ศ. 2558 กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2535 กฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในพื้นที่ชายหาดบานขึ้นซึ่งเป็นพื้นที่ของบ้านห้วงบอน หมู่ที่ 5 นั้น สมาชิกในชุมชนบางส่วนประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน ดังนั้นกฎหมายระเบียบ และประกาศต่างๆ ของกรมประมงจะมีบทบาทสำคัญในการควบคุมดูแลการทำประมงพื้นที่บ้านเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบกับทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ในพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 ที่ได้กำหนดให้กรมประมงดำเนินการให้ความช่วยเหลือ หรือสนับสนุน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม และสนับสนุนชุมชนประมงท้องถิ่นในการจัดการ การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากทรัพยากรสัตว์น้ำภายในที่จับสัตว์น้ำในเขตประมงน้ำจืดหรือเขตทะเลชายฝั่ง (มาตรา 25) กำหนดให้ผู้ที่ทำการประมงพื้นบ้านโดยใช้เรือประมง หรือเครื่องมือที่มีขนาดหรือลักษณะตามที่อธิบดีกรมประมงประกาศกำหนดต้องได้รับอนุญาตทำการประมงพื้นบ้าน และห้ามมิให้ผู้ได้รับใบอนุญาตทำการประมงพื้นบ้าน ทำการประมงในเขตทะเลนอกชายฝั่งเว้นแต่จะได้รับอนุญาต (มาตรา 32 ถึง มาตรา 34) และ การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการโอนใบอนุญาตทำการประมงพื้นบ้าน และใบอนุญาตทำการประมงพาณิชย์ (มาตรา 44) เป็นต้น

5) **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด และองค์การบริหารส่วนตำบลไม่รู้ต องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญได้บัญญัติถึงอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่ามีอำนาจหน้าที่จัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งให้เป็นหน้าที่และอำนาจเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ หรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการ รวมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น

อย่างอิสระ ในพื้นที่ชุมชนไม่รู้ตงค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด และองค์การบริหารส่วนตำบลไม่รู้ตง เป็นหน่วยงานสำคัญที่พัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ เช่น การพัฒนาเส้นทางคมนาคม การพัฒนาเส้นทางในชุมชนริมน้ำ การส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน จัดระเบียบร้านค้าและลานจอดรถในพื้นที่ ริมหาดบ้านขึ้น เป็นต้น

6) **สำนักงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด** หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการพัฒนาและส่งเสริม เขตเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดตราด โดยมีหน้าที่ในการวางแผนและดำเนินการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ รวมถึง การส่งเสริมการลงทุนและการค้าชายแดน

7) **กรมโยธาธิการและผังเมือง (ยผ.)** มีบทบาทในการวางผังเมืองและโครงสร้างพื้นฐาน ออกแบบ การก่อสร้างและการควบคุมการก่อสร้างอาคาร ดำเนินการและสนับสนุนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นด้าน การพัฒนาเมือง พื้นที่ และชนบท โดยการกำหนดและกำกับดูแลนโยบายการใช้ประโยชน์ที่ดิน ระบบการตั้งถิ่นฐาน และโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งการกำหนดคุณภาพและมาตรฐานการก่อสร้าง ด้านสถาปัตยกรรม วิศวกรรม และ การผังเมือง เพื่อให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี เกิดมาตรฐานความปลอดภัยแห่งสาธารณชน ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ของบ้านเมืองและสิ่งปลูกสร้างตามระบบการผังเมืองที่ดีจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

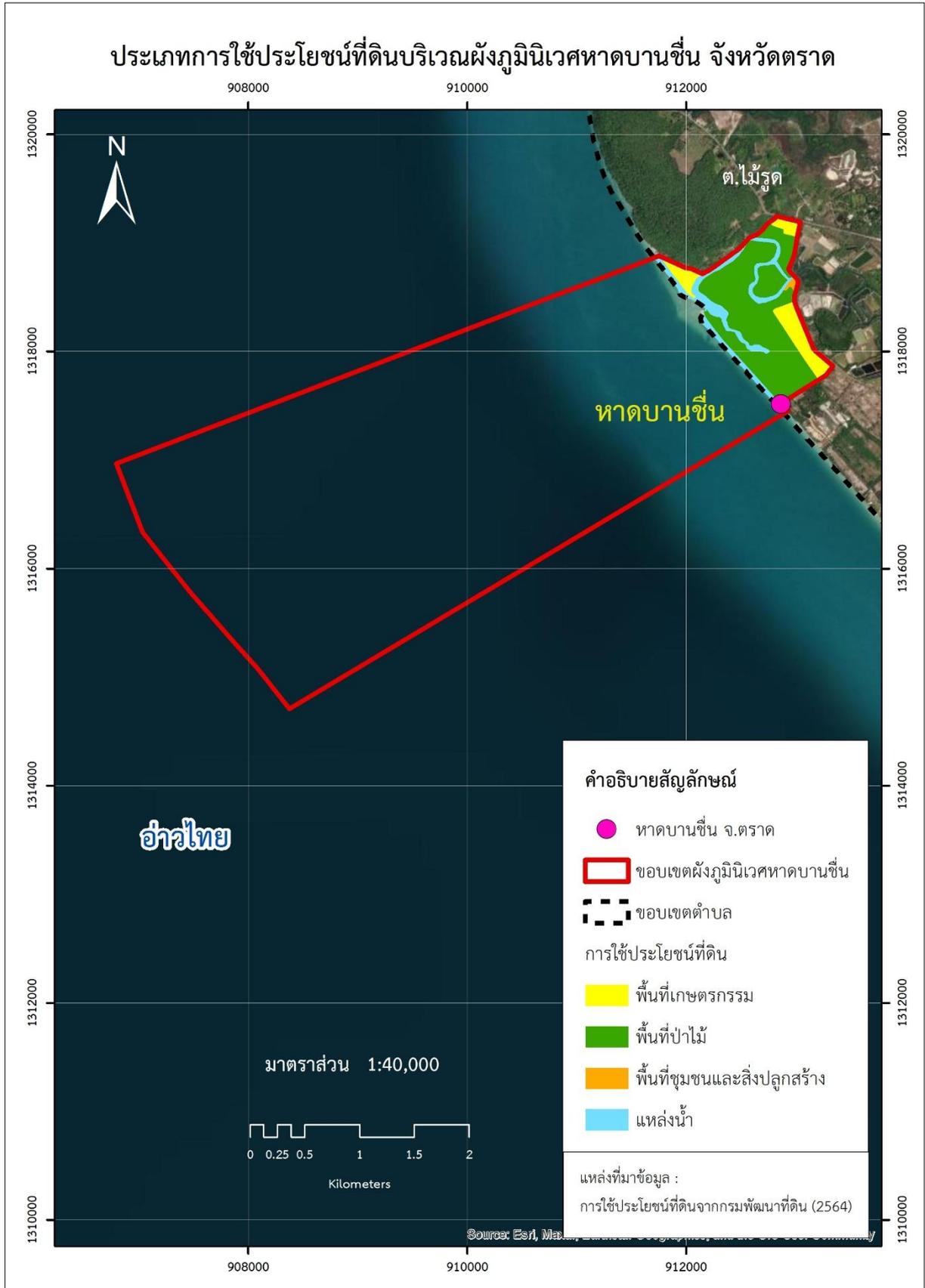
8) **สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดตราด** รับผิดชอบด้านการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมใน จังหวัดตราด รวมถึงการดูแลผู้ประกอบการและการพัฒนาอุตสาหกรรมที่สอดคล้องกับนโยบายของเขตเศรษฐกิจ พิเศษ

9) **องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท.** มีบทบาทในการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดตราด โดยเฉพาะในพื้นที่หมู่เกาะช้างและพื้นที่ เชื่อมโยง ซึ่งได้รับการประกาศเป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

5.5 ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ขนาดพื้นที่รวมของผังภูมินิเวศหาดบ้านขึ้น จังหวัดตราด เท่ากับ 13.416 ตารางกิโลเมตร มีการใช้ประโยชน์ ที่ดินหลักคือ พื้นที่ป่าไม้ มีขนาดเท่ากับ 0.818 ตารางกิโลเมตร รองลงมาเป็นพื้นที่น้ำ 0.207 ตารางกิโลเมตร พื้นที่เกษตร 0.195 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง 0.011 ตารางกิโลเมตร ดังภาพที่ 72

ภาพที่ 72 แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดบานขึ้น

5.6 การวิเคราะห์ศักยภาพ ปัญหาหรือข้อจำกัดของพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดบ้านขึ้น

5.6.1 ศักยภาพของพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดบ้านขึ้น

จากข้อมูลด้านกายภาพ ชีวภาพ สังคมและวัฒนธรรม สามารถวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดบ้านขึ้น ได้ดังนี้

1) พื้นที่อนุรักษ์

(1) พื้นที่อนุรักษ์ที่คงสภาพความเป็นชายหาด มีศักยภาพทางด้านกายภาพและชีวภาพที่โดดเด่น โดยชายหาดมีความเรียบสงบ สะอาด และหาดทรายกว้าง สวยงาม จากข้อมูลการวิเคราะห์สีของทรายแห่งบริเวณชายทะเลส่วนในเป็นสีเทาอ่อนซึ่งเมื่อมองจะเป็นสีขาว ส่วนสีของทรายเปียกบริเวณชายหาดส่วนนอกเป็นสีเทา ตะกอนทรายบริเวณชายหาดส่วนใหญ่เป็นอนุภาคของแร่ สามารถมองเห็นผลึกแร่ควอตซ์ใส สีขาว และสีเทาอมชมพู และสามารถสังเกตเห็นผลึกแร่กลุ่มไมคาพวกมีสโคไวต์เป็นแผ่นขนาดเล็กสะท้อนเป็นประกายปะปนอยู่เล็กน้อย จึงทำให้เวลามองจะเห็นประกายทรายสะท้อนกับแสงแดด บริเวณชายหาดเห็นได้อย่างชัดเจนบริเวณ หาดทรายปากคลองมะโร ตะกอนทรายที่เกิดบริเวณธรณีฐานหาดทรายเดิมและหาดทรายเป็นปัจจุบันนี้ล้วนเป็นตะกอนที่เกิดจากหมวดหินพระวิหาร ซึ่งเป็นหินทรายเนื้อควอตซ์ สีขาวถึงสีเทาแกมเขียวจาง เนื้อขนาดละเอียด (0.1-0.3 มิลลิเมตร) รูปร่างกึ่งเหลี่ยมถึงกึ่งกลม มีการคัดขนาดดี และเชื่อมประสานด้วยสารละลายซิลิกา แทรกสลับด้วยหินทรายสีขาว เนื้อปานกลางถึงหยาบ อนุภาคทรายละเอียดที่เป็นแร่ควอตซ์ไม่มีสี สีขาว หรือสีเทาอมชมพู คัดขนาดดี มีแร่มลทินจำพวกไมคาและแร่หนักต่าง ๆ น้อย จึงเรียกว่าทรายแก้ว (Silica sand) สามารถนำมาใช้ในอุตสาหกรรมผลิตแก้วหรือเซรามิกได้เป็นอย่างดี โดยทั่วไปส่วนประกอบทางเคมีของทรายแก้วประกอบด้วยซิลิกา (SiO₂) สูงกว่าร้อยละ 95 จากข้อมูลข้างต้นในพื้นที่หาดทรายของหาดบ้านขึ้นจึงมีความขาวและละเอียด และมีประกายของทรายที่ชัดเจน การรักษาและคงสภาพความเป็นชายหาดจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งในพื้นที่ชายหาดของหาดบ้านขึ้นส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจะมารับประทานอาหาร ยกเว้นในช่วงฤดูร้อนและวันหยุดจะมีกิจกรรมเล่นน้ำร่วมด้วย

นอกจากความสวยงามของหาดทรายแล้วในพื้นที่หาดบ้านขึ้น มีความสวยงามของสภาพทางกายภาพและชีวภาพ จนถูกขนานนามเป็นมูมลับหรือหาดลับที่หาดบ้านขึ้น นั่นคือปากคลองมะโรนั่นเอง ดังภาพที่ 73

ภาพที่ 73 หาดทรายที่กว้างขวาง และน้ำทะเลที่สะอาดปากคลองมะโร หาดบ้านขึ้น

(2) พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณ หาดบานขึ้นเป็นพื้นที่ชายหาดที่มีความหลากหลายของระบบนิเวศ เช่น ระบบนิเวศป่าชาย ป่าชายหาด และป่าพรุ บางจุดจะพบพรรณไม้เหล่านี้ขึ้นผสมผสานกัน โดยพรรณไม้เด่นจะเป็นพรรณไม้ป่าชายเลน ได้แก่ โกงกางใบเล็ก (*Rhizophora apiculata*), โกงกางใบใหญ่ (*Rhizophora mucronata*), พังกาหัวสุมดอกแดง (*Bruguiera gymnorhiza*), ลำแพน (*Sonneratia alba*), แสมขาว (*Avicennia alba*), แสมทะเล (*Avicennia marina*), ตะบูนขาว (*Xylocarpus granatum*), ฝาดแดง (*Lumnitzera littorea*), ตาตุ่มทะเล (*Excoecaria agallocha*), ถั่วขาว (*Bruguiera cylindrica*), โปรงแดง (*Ceriops tagal*) และหลุมพอทะเล (*Intsia palembanica*) เป็นต้น ส่วนพรรณไม้ป่าชายหาดที่พบ เช่น สนทะเล (*Casuarina equisetifolia*) เตยทะเล (*Pandanus odorifer*) มะพร้าว (*Cocos nucifera*) และพบเห้้ายายม่อม (*Tacca leontopetaloides*) เป็นจำนวนมากในบริเวณป่าชายหาด ซึ่งเป็นชนิดพันธุ์ที่สำคัญที่คนในพื้นที่นำมาใช้ประโยชน์ สภาพพื้นที่ที่ปรากฏพืชพรรณต่าง ๆ ดังภาพที่ 74

ภาพที่ 74 สภาพพื้นที่ที่ปรากฏพืชพรรณต่าง ๆ บริเวณปากคลองมะโรและหาดบานขึ้น ตำบลไม้รูด อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด

(3) พื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม ในพื้นที่ชายหาดบานขึ้น ส่วนที่เป็นทะเลที่ได้ถูกกำหนดเป็นพื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม โดยเป็นพื้นที่สำหรับผู้ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านอันเป็นวิถีชีวิตหนึ่งที่ทำให้เห็นความสำคัญของคนกับทรัพยากรป่าไม้และทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง การคุ้มครองพื้นที่เพื่อการประกอบอาชีพจึงเป็นการรักษาวินัยชีวิตการทำประมงพื้นบ้านของคนในชุมชน ทั้งนี้ที่ผ่านมาชุมชนมีการกำหนดระเบียบในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชายฝั่ง เช่น การกำหนดเครื่องมือทำการประมงที่ให้ออดคล้องกับกฎหมายประมง และมีการกำหนดเขตพื้นที่แหล่งเพาะพันธุ์และอนุบาลสัตว์น้ำ เช่น การกำหนดเขตอนุบาลปูม้าในระยะ 200 เมตรจากชายฝั่ง เป็นต้น นอกเหนือจากการคุ้มครองและอนุรักษ์ทรัพยากรริมฝั่งแล้ว ชาวประมงในพื้นที่ยังเป็นส่วนหนึ่งในการติดตามและอนุรักษ์สัตว์ทะเลอื่น ๆ ที่สำคัญ คือ โลมาอิรวดีซึ่งเมื่อออกเรือชาวประมงมักได้พบอยู่เสมอ ซึ่งสะท้อนถึงการอยู่อาศัยร่วมกันอย่างสันติและปราศจากการคุกคามสัตว์หายากในพื้นที่

4) พื้นที่บริการและจัดการ

พื้นที่ชายหาดบานขึ้นเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญกับคนในพื้นที่ เป็นพื้นที่สำหรับการประกอบอาชีพ ทั้งในด้านการท่องเที่ยว เป็นที่ตั้งชุมชน และเป็นพื้นที่เกษตรกรรม จุดเด่นและศักยภาพของพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดบานขึ้นในเขตพื้นที่บริการและจัดการ ในส่วนพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหาร ที่จอดรถ ห้องน้ำและห้องอาบน้ำสาธารณะ ซึ่งดำเนินการโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ ในส่วนพื้นที่ที่อยู่อาศัยที่อยู่ริมคลองมะโร ได้มีการจัดระเบียบที่อยู่อาศัยให้เป็นระเบียบภายใต้โครงการจัดระเบียบชุมชนริมน้ำ ของกรมเจ้าท่า ในการอยู่อาศัยของชุมชนได้มีการจัดกิจกรรมการเก็บขยะในชุมชนโดยการสนับสนุนจากทั้งกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และองค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูด จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว การแปรรูปผลิตภัณฑ์เข้าร่วมธนาคารปูม้า ชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่บริการและจัดการนี้เป็นชุมชนประมงพื้นบ้านที่เต็มไปด้วยเสน่ห์ในเรื่องการอนุรักษ์ฟื้นฟูสัตว์น้ำทะเล

5.6.2 ขีดจำกัดของพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดบานขึ้น

จากผลการประเมินคุณค่าของหาดบานขึ้นนั้น มีข้อจำกัดในเรื่องของแผนการพัฒนาพื้นที่ซึ่งต้องมีการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพและรักษาไว้ซึ่งคุณค่าสิ่งแวดล้อมธรรมชาติโดยอยู่ภายใต้การบริหารจัดการความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยต้องมีการกำหนดรูปแบบของขีดความสามารถในการรองรับการใช้ประโยชน์ทางนันทนาการประเภทชายหาดซึ่งเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ต้องศึกษาควบคุมไปด้วยในอนาคต ทั้งนี้ การศึกษาในครั้งนี้ได้สังเกตเห็นถึงโอกาสของการพัฒนารูปแบบการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการและการท่องเที่ยวของหาดบานขึ้น จึงได้มีการจำแนกเขตการท่องเที่ยวตามหลักช่วงชั้นโอกาสนันทนาการ (Recreation Opportunity Spectrum, ROS) ซึ่งช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการเป็นแนวคิดสำหรับนักวางแผนนันทนาการที่ช่วยให้สามารถระบุถึงประสบการณ์ที่พื้นที่ให้แก่นักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายของความต้องการ และเมื่อนักจัดการพื้นที่สามารถจัดช่วงชั้นได้สำเร็จ นักท่องเที่ยวจะสามารถเลือกประสบการณ์ได้ตรงตามที่ปรารถนา การจัดช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการได้ถูกพัฒนาขึ้นในฐานะของเครื่องมือของการจัดการเพื่อจำแนกช่วงชั้นที่ปรากฏในภูมิทัศน์ของพื้นที่นันทนาการทางธรรมชาติ และจัดการให้สอดคล้องทั้งจากสภาพพื้นที่ สิ่งอำนวยความสะดวก การบริการ กฎระเบียบ โดยพิจารณาจาก ปัจจัยด้านชีวกายภาพ วัฒนธรรม และการจัดการ โดยผลการประเมินช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการพบว่า หาดบานขึ้นอยู่ในช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการประเภทกึ่งธรรมชาติใช้ยานยนต์ ซึ่งต้องมีการกำหนดแนวทางการจัดการและการใช้ประโยชน์พื้นที่ทั้งในเรื่องของรูปแบบการเข้าถึง การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนจรรยาบรรณการใช้ประโยชน์จากนักท่องเที่ยวในอนาคต เพื่อป้องกันการพัฒนาที่ไม่จำเป็นและไม่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ในด้านการอนุรักษ์และการเป็นพื้นที่นิเวศบริการและขีดความสามารถในการรองรับด้านนันทนาการ

5.6.3 ปัญหาหรือข้อจำกัดของพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดบานชื่น

จากข้อมูลด้านกายภาพ ชีวภาพ สังคม และวัฒนธรรม สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือข้อจำกัดของการจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติจำแนกตามเขตพื้นที่ของชายหาดบานชื่น ได้ตามเขตพื้นที่ ดังนี้

1) พื้นที่อนุรักษ์

(1) พื้นที่อนุรักษ์ที่คงสภาพความเป็นชายหาด จากการสำรวจและรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ชายหาดบานชื่น พบว่าปัญหาหรือข้อจำกัดของพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดบานชื่นในเขตพื้นที่อนุรักษ์ที่คงสภาพความเป็นชายหาด ประกอบด้วย ระดับความลึกของชายหาดเมื่อเกิดการขึ้นลงของน้ำทะเล โดยเฉพาะในช่วงฤดูมรสุมที่ช่วงเวลาเย็นที่นักท่องเที่ยวมักนิยมมาเล่นน้ำไม่สามารถลงเล่นน้ำได้จากความสูงและความแรงของคลื่น (ภาพที่ 75) จากข้อมูลสภาพลมและคลื่นน้ำลึก พบว่าความเร็วลมสูงสุด 40.43 กิโลเมตรต่อชั่วโมง และความเร็วลมเฉลี่ยเท่ากับ 21.37 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความสูงคลื่นสูงสุด 2.45 เมตร และความสูงคลื่นเฉลี่ยเท่ากับ 0.65 เมตร นอกจากนี้ยังพบปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งเป็นปัญหาต่อเนื่องไปในเขตพื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณ ทำให้ต้นไม้อายุยืนตายหลายต้นริมชายหาดโคนล้ม และในเขตพื้นที่บริการและจัดการ พบการกัดเซาะของน้ำทะเลที่ทำลายแนวกันคลื่นที่เป็นตัวแบ่งเขตพื้นที่ระหว่างพื้นที่อนุรักษ์ที่คงสภาพความเป็นชายหาดและพื้นที่บริการและจัดการ (ภาพที่ 76) นอกจากนี้ในบริเวณชายหาดยังพบขยะที่เกิดจากเศษซากพืชหรือต้นไม้ที่โคนล้ม ในส่วนของบริเวณชายหาดที่เป็นจุดท่องเที่ยวพบขยะไม่มากนัก

สภาพชายหาดเมื่อน้ำลงช่วงเช้า

สภาพชายหาดเมื่อน้ำขึ้นช่วงบ่าย

การทับถมของทรายปากคลองมะโร

การกัดเซาะที่เกิดจากคลื่น

ภาพที่ 75 สภาพบริเวณริมชายหาดที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นและลมที่แรงในช่วงฤดูมรสุม

ภาพที่ 76 สภาพพื้นที่ชายหาดบ้านขึ้นในฤดูมรสุมที่พบขยะจากเศษซากใบไม้และกิ่งไม้

(2) พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณ จากการสำรวจและรวบรวมข้อมูลชายหาดบ้านขึ้นในเขตพื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณ พบปัญหาเกี่ยวกับการโค่นล้มของต้นไม้ในพื้นที่อันเกิดจากความแรงของคลื่นที่ซัดชายฝั่งโดยเฉพาะช่วงมรสุมระหว่างเดือนพฤษภาคม-ตุลาคม ดังนั้นต้นไม้ที่ริมชายหาดจะได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง นอกจากนี้จากความแรงของคลื่นและการพัดพาทรายเข้ามาในพื้นที่ผลจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในเขตพื้นที่บริการและจัดการและพื้นที่อื่นภายนอกเขตพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ตะกอนทรายที่เกิดจากการเปิดพื้นที่จะถูกพัดมาเมื่อเกิดฝนน้ำจะไหลลงคลองเพื่อออกสู่ปากแม่น้ำและลงสู่ทะเล ในช่วงมรสุมทรายเหล่านี้บางส่วนจะถูกพัดพากลับมาทับถมบริเวณริมชายหาด ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพของพื้นที่ จากเลนเป็นเลนที่มีสัดส่วนของทรายมากขึ้น พรรณไม้ป่าชายเลนในพื้นที่จึงไม่สามารถอยู่ได้บางส่วนล้มและบางส่วนตาย ดังภาพที่ 77

ภาพที่ 77 ความเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศป่าชายเลนปากคลองมะโร

(3) พื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม จากการสำรวจและรวบรวมข้อมูลคนในพื้นที่ที่จะประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน ปัญหาและข้อจำกัดในการบริหารจัดการพื้นที่คือการตระหนักถึงความสำคัญของกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์พื้นที่ เช่น อุปกรณ์เครื่องมือสำหรับการทำประมงพื้นบ้านที่อาจไม่ถูกต้อง การจับสัตว์น้ำในพื้นที่ที่ไม่ได้ขนาดหรือกำลังอยู่ในช่วงวางไข่ เป็นต้น

2) พื้นที่บริการและจัดการ

พื้นที่สำหรับรองรับนักท่องเที่ยว จากการสำรวจพบว่าพื้นที่ที่ได้จัดสร้างขึ้นเพื่อรับนักท่องเที่ยวบางจุดมีความเสื่อมโทรม ไม่เป็นระเบียบ เช่น ชุมร้านอาหาร ห้องน้ำและห้องอาบน้ำที่ชำรุด แนวคันกันคลื่นที่ก่อสร้างขึ้นชำรุดจากคลื่นที่สูงเกินแนวกันคลื่นแล้วเซาะฐานของแนวกันคลื่นทำให้เห็นร่องรอยการชำรุดหลายจุด (ภาพที่ 78) ในกรณีที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวบางแห่งมีความทรุดโทรมซึ่งเหตุผลหลักคือจำนวนนักท่องเที่ยวไม่สม่ำเสมอด้วยนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในพื้นที่นิยมมาในช่วงเดือนมกราคม-เมษายนและและช่วงวันหยุดยาว นอกจากนี้ในพื้นที่รับนักท่องเที่ยวยังไม่มีป้ายสื่อความหมายที่อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่เพียงพอและชัดเจน เช่น จุดบริการต่างๆ แผนที่บริเวณชายหาดบานขึ้น หรือค่าเดือนที่จำเป็นและสำคัญต่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว รวมถึงการขาดการจัดการสัตว์ประเภทสุนัขและแมวที่ไม่มีเจ้าของซึ่งพบจำนวนมากในพื้นที่หาดบานขึ้น

ภาพที่ 78 สภาพแนวคันกันคลื่นที่ก่อสร้างบริเวณชายหาดบานขึ้นที่ชำรุดจากคลื่นที่สูงเกินแนวกันคลื่น

พื้นที่อยู่อาศัยของชุมชน ในชุมชนบ้านห้วงบอนมีบางส่วนอาศัยอยู่บริเวณสองฝั่งคลองมะโร ซึ่งการตั้งบ้านเรือนอยู่ริมคลองนี้ปัญหาขยะและน้ำเสียถือเป็นปัญหาสำคัญของผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ นอกจากนี้การอาศัยอยู่ใน

พื้นที่ริมฝั่งคลองจะมีการจำกัดพื้นที่ในการอยู่อาศัย ซึ่งปัจจุบันพบว่าหลายครัวเรือนได้โยกย้ายไปอาศัยอยู่ในพื้นที่สาธารณประโยชน์ในพื้นที่ กรณีของหาดบ้านขึ้นปัจจุบันมีบางพื้นที่ที่มีข้อพิพาทกับภาครัฐเกี่ยวกับการบุกรุกพื้นที่สาธารณะ เช่น การบุกรุกสร้างที่อยู่อาศัยและที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวในพื้นที่ที่กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งดูแล เป็นต้น ดังภาพที่ 79

ภาพที่ 79 สถานการณ์ชุมชนด้านการจัดการขยะ และการทับถมของทรายปากคลองไม่รู้ดู

ในพื้นที่เกษตรกรรมที่อยู่ในเขตพื้นที่บริการและจัดการนี้ จะทำการเกษตรเชิงเดี่ยว เช่น การปลูกปาล์ม น้ำมัน สวนยางพารา และสวนผลไม้ ซึ่งการเกษตรในรูปแบบนี้มีการใช้สารเคมีในการทำการเกษตร ดังนั้นพื้นที่เกษตรกรรมที่อยู่ต้นน้ำหากไม่มีความระมัดระวังในการใช้สารเคมีก็จะส่งผลกระทบต่อผู้ที่อาศัยในพื้นที่ริมคลองและคุณภาพน้ำด้วย

สำหรับสรุปการวิเคราะห์ศักยภาพ และปัญหาหรือข้อจำกัดของพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดบ้านขึ้นเป็นดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 การวิเคราะห์ศักยภาพ และปัญหาหรือข้อจำกัดของพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดบ้านขึ้นจำแนกตามเขตพื้นที่การจัดการ

เขตการจัดการ	ศักยภาพของพื้นที่	ปัญหาหรือข้อจำกัดการพัฒนา
1. พื้นที่อนุรักษ์ (1) พื้นที่อนุรักษ์ที่คงสภาพความเป็นชายหาด	1) ชายหาดมีความเรียบสงบ สวยงาม ทรายขาวเป็นประกายเมื่อต้องแสงแดด และหาดทรายกว้าง 2) เป็นหาดที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของจังหวัดตราด มีนักท่องเที่ยวมาเยือนอย่างสม่ำเสมอในช่วงฤดูร้อน 3) ชายหาดในบริเวณที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้พื้นที่หาดมีความสะอาด	1) ระดับความลึกของชายหาดเมื่อเกิดการขึ้นลงของน้ำทะเล โดยเฉพาะในช่วงฤดูมรสุม 2) ความแรงของคลื่นทำให้เกิดปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง ทำให้ต้นไม้หลายชนิดริมชายหาดโค่นล้ม 3) ในบางจุดของชายหาดยังพบขยะที่เกิดจากเศษซากพืชหรือต้นไม้ที่โค่นล้ม

ตารางที่ 17 การวิเคราะห์ศักยภาพ และปัญหาหรือข้อจำกัดของพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดบ้านขึ้นจำแนกตามเขตพื้นที่การจัดการ (ต่อ)

เขตการจัดการ	ศักยภาพของพื้นที่	ปัญหาหรือข้อจำกัดการพัฒนา
(2) พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณ	1) พื้นที่ชายหาดบ้านขึ้นมีความหลากหลายของระบบนิเวศ เช่น ระบบนิเวศป่าชาย ป่าชายหาด และป่าพรุ บางจุดจะพบพรรณไม้เหล่านี้ขึ้นผสมผสานกัน 2) เป็นแหล่งอาศัยของชนิดพรรณต่าง ๆ ที่ชุมชนนำมาใช้ประโยชน์ เช่น เท้ายายม่อม (<i>Tacca leontopetaloides</i>)	1) พบการโค่นล้มของต้นไม้ในพื้นที่อันเกิดจากความแรงของคลื่นที่ซัดชายฝั่งโดยเฉพาะช่วงมรสุมระหว่างเดือนพฤษภาคม-ตุลาคม 2) ทรายที่ทับถมบริเวณริมชายหาดทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพของพื้นที่จากเลนเป็นเลนที่มีสัดส่วนของทรายมากขึ้น พรรณไม้ป่าชายเลนในพื้นที่จึงไม่สามารถอยู่ได้บางส่วนล้มและบางส่วนตาย
3) พื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม	1) พื้นที่สำหรับผู้ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านที่รักษาความสัมพันธ์ของคนกับทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง 2) ชุมชนมีการกำหนดระเบียบในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชายฝั่ง เช่น มีการกำหนดเขตพื้นที่แหล่งเพาะพันธุ์และอนุบาลสัตว์น้ำ ติดตามและอนุรักษ์สัตว์ทะเลอื่นๆ ที่สำคัญ เช่น โลมาอิรวดี	1) ผู้ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านบางส่วนขาดการตระหนักถึงความสำคัญของกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์พื้นที่ 2) ผู้ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านบางส่วนมีการใช้อุปกรณ์เครื่องมือสำหรับการทำประมงพื้นบ้านที่ไม่เหมาะสม 3) การจับสัตว์น้ำที่อยู่ในขนาดมาตรฐาน (มีขนาดเล็ก) หรือกำลังอยู่ในช่วงวางไข่ เป็นต้น
2. พื้นที่บริการและจัดการ	1) ในพื้นที่รับนักท่องเที่ยวมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหาร ที่จอดรถ ห้องน้ำและห้องอาบน้ำสาธารณะ ซึ่งดำเนินการโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด	1) พื้นที่รองรับนักท่องเที่ยวบางจุดมีความเสื่อมโทรมไม่เป็นระเบียบ เช่น ชุมร้านอาหาร ห้องน้ำและห้องอาบน้ำที่ชำรุด 2) แนวคั่นกันคลื่นที่ก่อสร้างขึ้นชำรุดจากคลื่นที่สูงเกินแนวกันคลื่นแล้ว เสาฐานของแนวกันคลื่นทำให้เห็นร่องรอยการชำรุด

ตารางที่ 17 การวิเคราะห์ศักยภาพ และปัญหาหรือข้อจำกัดของพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดบ้านขึ้นจำแนกตามเขตพื้นที่การจัดการ (ต่อ)

เขตการจัดการ	ศักยภาพของพื้นที่	ปัญหาหรือข้อจำกัดการพัฒนา
	2) พื้นที่อยู่อาศัยที่อยู่ริมคลองมะโร ได้มีการจัดระเบียบที่อยู่อาศัยให้เป็นระเบียบภายใต้โครงการจัดระเบียบชุมชนริมน้ำ ของกรมเจ้าท่า 3) ชุมชนมีความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเก็บขยะในชุมชนโดยการสนับสนุนจากทั้งกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และองค์การบริหารส่วนตำบลไม่รู้ต 4) ชุมชนมีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว การแปรรูปผลิตภัณฑ์ เข้าร่วมธนาคารปูม่า	3) ขาดป้ายสื่อความหมายที่อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่เพียงพอและชัดเจน 4) ขาดการจัดการสัตว์ประเภทสุนัขและแมวที่ไม่มีเจ้าของซึ่งพบจำนวนมากในพื้นที่หาดบ้านขึ้น 5) การตั้งบ้านเรือนอยู่ริมคลอง บางครั้งก่อให้เกิดปัญหาขยะและน้ำเสีย 6) การมีที่อยู่อาศัยที่จำกัดในพื้นที่ริมฝั่งคลอง 7) การบุกรุกพื้นที่สาธารณะและเกิดข้อพิพาทกับภาครัฐ 8) การใช้สารเคมีในการทำการเกษตร ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผู้ที่อาศัยในพื้นที่ริมคลองและคุณภาพน้ำด้วย

นอกเหนือจาก 3 เขตพื้นที่ที่กำหนด ชายหาดบ้านขึ้นเป็นพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติอีกแห่งหนึ่งซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ตำบลไม่รู้ต ดังนั้นการดำเนินโครงการพัฒนาตามแผนการดำเนินงานของพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ ต้องเป็นเช่นเดียวกับหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) คือต้องมีความสอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่และข้อจำกัดเชิงภูมินิเวศ สิ่งสำคัญคือการใช้ผังพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติเป็นฐาน โดยต้องพิจารณาการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยใช้แนวคิดภูมินิเวศ เช่น พื้นที่ชายฝั่ง ควรพัฒนาเป็นเขตท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พื้นที่รอยต่อชุมชน ควรพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดเล็กที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และพื้นที่ที่มีโครงสร้างพื้นฐาน ควรจัดทำระบบขนส่ง/ศูนย์กระจายสินค้าพลังงานสะอาด อย่างไรก็ตามทุกโครงการควรมีมาตรการ EIA/SEA และกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชน (Stakeholder Engagement) ใช้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy) เน้นการพัฒนาโดยเน้นการอนุรักษ์ เพิ่มคุณค่าทางชีวภาพ และใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน เช่น การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือศูนย์อาหารปลอดภัยจากวัตถุพิษในท้องถิ่น

ข้อควรพิจารณาและพึงระวังในการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด ตำบลไม่รู้ต มีดังนี้:

1. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ ด้วยพื้นที่บางส่วนอยู่ใกล้หรือทับซ้อนกับระบบนิเวศสำคัญ เช่น ป่าชายเลน แหล่งน้ำ หรือพื้นที่ชุ่มน้ำ หากไม่มีการควบคุมอาจทำให้ระบบนิเวศเสื่อมโทรม เกิดความเสี่ยงต่อการกัดเซาะชายฝั่งและคุณภาพน้ำทะเล หากเกิดการถมพื้นที่หรือพัฒนาโดยไม่คำนึงถึงการไหลเวียนตามธรรมชาติ ก็อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพและความหลากหลายทางชีวภาพ

2. ความขัดแย้งกับชุมชนในพื้นที่ ความกังวลเกี่ยวกับสิทธิในที่ดิน โดยเฉพาะพื้นที่รัฐที่ชาวบ้านใช้ประโยชน์มานาน อาจเกิดข้อพิพาทกับชุมชน การพัฒนาโดยขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชนท้องถิ่น อาจนำไปสู่การต่อต้านโครงการ และส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนชายฝั่ง เช่น อาชีพประมงพื้นบ้าน

3. การใช้พื้นที่ไม่สอดคล้องกับผังภูมินิเวศ การกำหนดเขตอุตสาหกรรม/โลจิสติกส์ในพื้นที่เปราะบางทางนิเวศ เช่น เขตสงวนหรือเขตอนุรักษ์ของพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ อาจขัดต่อแนวทางการวางผังเชิงนิเวศ หากขาดการบูรณาการข้อมูลเชิงพื้นที่ อาจนำไปสู่การใช้ที่ดินอย่างไม่เหมาะสมและขาดประสิทธิภาพ

4. ปัญหาเชิงกฎหมายและนโยบาย ความไม่ชัดเจนในอำนาจหน้าที่ระหว่างหน่วยงานรัฐหลายฝ่าย เช่น กรมธนารักษ์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อม ความล่าช้าในการอนุมัติหรือการจัดทำรายงาน EIA/SEA อาจทำให้โครงการล่าช้า และหากเร่งรัดโดยไม่รอบคอบจะเกิดปัญหาในภายหลัง หรือช่องโหว่ด้านการบังคับใช้กฎหมายบางประการทำให้ไม่สามารถควบคุมกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. การพัฒนาไม่สมดุล หากเน้นด้านโลจิสติกส์และอุตสาหกรรมมากเกินไป อาจบดบังศักยภาพด้านการท่องเที่ยวและความยั่งยืน การขาดการวางแผนในระยะยาวอาจทำให้เกิด เมืองขยายแบบไร้ทิศทาง (urban sprawl) และส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่

6. ความเสี่ยงด้านเศรษฐกิจ หากไม่มีการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจอย่างรอบด้าน อาจส่งผลให้การลงทุนไม่เกิดผลตอบแทนคุ้มค่า ความเปลี่ยนแปลงของตลาดการค้าโลกหรือสถานการณ์ชายแดน อาจทำให้โมเดลเศรษฐกิจที่วางไว้ไม่สามารถดำเนินการได้จริง

บทที่ 6 แผนการบริหารจัดการพื้นที่ สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาด: หาดสุขสำราญ (ไม่รู้ด) และหาดบานชื่น ตำบลไม่รู้ด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

ในการกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาด กรณีชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ด) และหาดบานชื่น ตำบลไม่รู้ด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราดนี้ ได้ใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ ของพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดทั้งสองแห่ง ประกอบด้วย การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่สิ่งแวดล้อมในแต่ละเขตการจัดการ ปัญหาและข้อจำกัด ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่ในแต่ละเขตการจัดการ โดยข้อมูลเหล่านี้จะนำมาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม (SWOT analysis) เพื่อนำไปวางแผนการของการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

6.1 การวิเคราะห์เพื่อวางแผนการของการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ (SWOT analysis)

1) การวิเคราะห์จุดแข็ง (Strength)

เป็นการวิเคราะห์หาคุณสมบัติหรือข้อดีหรือจุดเด่นที่มีอยู่ในพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ด) และหาดบานชื่น ซึ่งจากการวิเคราะห์ พบว่า

1.1) ด้านสิ่งแวดล้อมชายหาด ชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ด) และหาดบานชื่น เป็นหาดทรายที่ขาว สะอาด ละเอียด และมีความสวยงามของหาดทรายผสมหิน น้ำทะเลในบริเวณชายหาดตื้น ชายหาดค่อนข้างราบ เหมาะกับการเล่นน้ำ

1.2) ด้านทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ด) และหาดบานชื่นมีความหลากหลายของประเภทป่าไม้ในพื้นที่ และพบพันธุ์ไม้หายากเฉพาะถิ่น

1.3) ด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง น่านน้ำทะเลหน้าหาดเป็นแหล่งวัตถุดิบในการประกอบอาหารที่สดใหม่และมีความปลอดภัย เป็นแหล่งอาศัยของโลมาอิรวดี และเป็นถิ่นอาศัยของแมงกะพรุนหลากชนิดจนเกิดปรากฏการณ์แมงกะพรุนหลากสีในพื้นที่หาดไม่รู้ด

1.4) ด้านวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น ชุมชนตำบลไม่รู้ดเป็นชุมชนประมงพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ รักสันโดษ ในขณะที่เดียวกันก็ต้อนรับผู้มาเยือน คนในชุมชนมีอัธยาศัยดี และภาคภูมิใจในวิถีชีวิตของตนเอง โดยไม่ต้องการให้การท่องเที่ยวกระทบกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน

1.5) ด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและการมีกลุ่มองค์กรท้องถิ่น ชุมชนไม่รู้ตัวเป็นชุมชนที่อยู่อาศัยตามกลุ่มเครือญาติ การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนเป็นอย่างดี สะท้อนจากการตั้งกลุ่มองค์กรในชุมชนที่ปัจจุบันกลุ่มเหล่านี้ยังคงมีบทบาทสำคัญในชุมชน เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยว กลุ่มเรือท่องเที่ยว กลุ่มแปรรูปอาหารทะเล กลุ่มการตลาดผลิตภัณฑ์ กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มมัคคุเทศก์ กลุ่มธนาคารปูม้า และกลุ่มประมงพื้นบ้าน

1.6) หน่วยงานในท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลไม่รู้ตัว ตระหนักและให้ความสำคัญกับการส่งเสริมกิจกรรมของชุมชน การส่งเสริมและกระจายรายได้ให้กับคนในพื้นที่ผ่านการส่งเสริมกิจกรรมของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน และให้ความสำคัญกับการจัดการขยะในชุมชน

2) การวิเคราะห์จุดอ่อน (Weakness)

เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายในเพื่อหาจุดอ่อนที่มีอยู่ในพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ตัว) และหาดบานชื่น ซึ่งจากการวิเคราะห์ พบว่า

2.1) ชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ตัว) และชายหาดบานชื่น ในช่วงฤดูมรสุมมีระยะเวลาน้ำขึ้นค่อนข้างเร็ว อาจมีความเสี่ยงต่อนักท่องเที่ยว กรณีชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ตัว) มีเส้นทางในการลงสู่พื้นที่ชายหาดมีจำกัด ด้วยพื้นที่ติดหาดเป็นพื้นที่ส่วนบุคคล

2.2) การจัดการภายในชุมชน เช่น ชุมชนยังขาดการจัดการขยะที่ต้นทางอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการเดินทางเยี่ยมชมการอยู่อาศัยของชุมชนริมคลองเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญของคนในพื้นที่ การมีขยะตามจุดต่าง ๆ ในชุมชน อาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และการสะท้อนเรื่องความสะอาดในพื้นที่อยู่อาศัย นอกจากนี้ ในชุมชนยังขาดระบบการบำบัดน้ำเสียในชุมชน การตั้งบ้านเรือนที่แออัดอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนได้

2.3) การพึ่งพิงทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเป็นรายได้หลักของบางครัวเรือน ส่งผลให้เมื่อสภาพอากาศไม่เอื้ออำนวยคนเหล่านั้นจะขาดรายได้ บางส่วนต้องออกไปทำงานนอกชุมชนโดยเฉพาะวัยแรงงาน นอกจากนี้ การทำประมงเส้นทางการเดินเรือเป็นสิ่งสำคัญในพื้นที่ชุมชน โดยเฉพาะเส้นทางลำคลองจะมีการทับถมของทรายเป็นจำนวนมาก ดังนั้น หากไม่มีการดูดทรายการเดินเรือก็ไม่สามารถดำเนินการได้

2.4) การส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน ขาดการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ซึ่งไม่มีประสิทธิภาพ เช่น ขาดป้ายสื่อความหมาย ขาดการบำรุงรักษาพื้นที่ การจัดการขยะ การจัดการสัตว์เรื้อรังที่ไม่มีเจ้าของ การมีหน่วยประชาสัมพันธ์ และดูแลความปลอดภัย เป็นต้น

2.5) สภาพทางกายภาพของพื้นที่ ลักษณะทางธรณีมีผลต่อระบบน้ำใต้ดินในพื้นที่ที่สามารถไหลสู่หาดได้โดยตรง ส่งผลให้เกิดการปนเปื้อนของกรดอินทรีย์หรือสารเคมีทางการเกษตร

3) การวิเคราะห์โอกาส (Opportunities)

เป็นการวิเคราะห์หาปัจจัยภายนอกที่สามารถนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ในการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ตัว) และหาดบานชื่นได้ ซึ่งจากการวิเคราะห์ พบว่า

3.1) นโยบายและแผนทั้งระดับชาติและระดับจังหวัด เน้นเรื่องการส่งเสริมการมีส่วนร่วม การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางชีวภาพและทรัพยากรอื่น ๆ ในท้องถิ่นเป็นแหล่งรายได้ให้กับคนในท้องถิ่น เช่น จังหวัดมีแผนพัฒนาจังหวัด (พ.ศ. 2566 - 2570) ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เชื่อมโยงการท่องเที่ยวในภูมิภาค ยกกระตือรือร้นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ และพัฒนาระบบเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

3.2) แนวโน้มการท่องเที่ยววิถีใหม่ที่สนใจด้านการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวิถีชีวิตชุมชน ดังจะพบได้โดยทั่วไป ซึ่งการท่องเที่ยววิถีใหม่ยังเป็นกระแสในโลกออนไลน์ที่นักท่องเที่ยวสามารถนำเสนอข้อมูลด้านการท่องเที่ยวที่ผู้สนใจได้โดยตรงจากการติดตามในช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ

3.3) สื่อออนไลน์ที่มีอิทธิพลในการประชาสัมพันธ์ และเป็นสื่อที่ประหยัดค่าใช้จ่ายในการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวและการส่งเสริมการอนุรักษ์ชายหาด

3.4) นักวิจัยจากสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาเข้ามาสนับสนุนองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตคนในพื้นที่ เช่น การจัดการขยะ โดยชุมชนไม่รู้จะต้อนรับนิสิตนักศึกษาจากสถาบันต่าง ๆ เข้ามาทำวิจัยในพื้นที่ นอกจากจะได้แนวทางในการพัฒนาชุมชนแล้วยังเป็นโอกาสในการหาเครือข่ายและองค์กรสนับสนุนในอนาคตสำหรับการพัฒนาชุมชน

3.5) องค์กรภายนอก โดยเฉพาะหน่วยงานรัฐที่ดูแลจัดการพื้นที่ได้เข้ามาส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เช่น การจัดตั้งป่าชายเลนชุมชนรวมถึงการกำหนดขอบเขตป่าชายเลน โดยกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง การจัดระเบียบชุมชน ริมหาด และกำจัดขยะจากคลองโดยกรมเจ้าท่า การก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนและบริเวณต้อนรับนักท่องเที่ยวโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด เป็นต้น

4) การวิเคราะห์ภัยคุกคาม (Threats)

ปัจจัยภายนอกที่อาจส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาด สุขสำราญ (ไม่รู้ต) และหาดบานชื่นได้ ซึ่งจากการวิเคราะห์ พบว่า

4.1) ภูมิอากาศแบบมรสุมเขตร้อนทำให้ได้รับอิทธิพลจากพายุฝนที่รุนแรง ทำให้ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นสูงกว่าค่าเฉลี่ยติดต่อกัน 3 ปี ส่งผลให้ความเค็มและอุณหภูมิของน้ำแปรปรวน กระทบกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำบางชนิดที่ต้องอาศัยความเค็ม

4.2) ภูมิประเทศ มีพื้นที่อยู่ติดภูเขาแต่มีบริเวณที่ราบและที่ราบเชิงเขาที่แคบทำให้ที่ราบริมฝั่งทะเลได้รับผลกระทบจากกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการใช้ที่ดินโดยตรง

4.3) การซ้อนทับกันของเขตการบริหารจัดการพื้นที่ของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น พื้นที่ดูแลของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมป่าไม้ กรมธนารักษ์ กรมเจ้าท่า บางครั้งการเกิดปัญหาเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์พื้นที่ ชุมชนผู้อาศัยอยู่ในพื้นที่อาจไม่ทราบถึงภาระหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานได้

4.4) ปัญหากัดเซาะชายฝั่งที่พบว่าในพื้นที่อยู่ในเขตการกัดเซาะชายฝั่งปานกลาง แต่การกัดเซาะชายฝั่งที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศริมชายหาดและแนวกันคลื่นทำให้ได้รับความเสียหายจากความแรงของคลื่นและการกัดเซาะชายฝั่ง

4.5) การขุดหรือเปิดหน้าดินบริเวณเทือกเขาบรรทัด ซึ่งอยู่นอกเขตพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาด สุขสำราญ (ไม่รู้ต) และหาดบานชื่น ได้ทำให้เกิดการกร่อนดินอย่างรุนแรง พัดพาตะกอนดินมาทับถมบริเวณพื้นที่ ด้านล่างและชายหาด โดยเฉพาะในฤดูฝน และส่งผลให้ลำรางสาธารณะตื้นเขินเร็วขึ้น

จากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม ในการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ประเภทชายหาด สามารถสรุปและจำแนกเป็นประเด็นย่อยได้ดังตารางที่ 18 โดยข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ เหล่านี้จักนำไปสู่การพัฒนาแผนการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) และ หาดบานชื่นต่อไป

ตารางที่ 18 การวิเคราะห์เพื่อวางแผนการของการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

จุดแข็ง	จุดอ่อน
1. มีหาดทรายที่ขาว สะอาด ละเอียด และมี ความสวยงามของหาดทรายผสมหินในพื้นที่ 2. น้ำทะเลในบริเวณชายหาดตื้น ชายหาดค่อนข้าง ราบ เหมาะกับการเล่นน้ำ 3. มีความหลากหลายของประเภทป่าไม้ในพื้นที่ และพบพันธุ์ไม้หายากเฉพาะถิ่น 4. มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นเอกลักษณ์ ไม่ต้องการให้การท่องเที่ยวกระทบกับวิถีชีวิตของ คนในชุมชน 5. มีกลุ่มองค์กรท้องถิ่น เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ท้องเที่ยว กลุ่มเรือท่องเที่ยว กลุ่มแปรรูปอาหาร ทะเล กลุ่มการตลาดผลิตภัณฑ์ กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มมัคคุเทศก์ กลุ่มธนาคารปูม้า และกลุ่มประมง พื้นบ้าน 6. มีแหล่งวัตถุดิบในการประกอบอาหารที่สดใหม่ และมีความปลอดภัย 7. น่านน้ำทะเลหน้าหาดเป็นแหล่งอาศัยของ โลมาอิรวดี 8. มีปรากฏการณ์แมงกะพรุนหลากสีในพื้นที่ หาดไม่รู้ต 9. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตระหนักและ ให้ความสำคัญกับการจัดการขยะในชุมชน	1. ชุมชนยังขาดการจัดการขยะที่ ต้นทางอย่างมี ประสิทธิภาพ และการบำบัดน้ำเสียในชุมชน 2. พื้นที่อยู่อาศัยของชุมชนมีอย่างจำกัด และแออัด 3. การประกอบอาชีพของคนในชุมชนพึ่ง พึ่ง ทรัพยากรธรรมชาติเป็นหลัก อาจมีความเสี่ยงจากความ ไม่แน่นอนของสภาพทรัพยากรในพื้นที่ และสภาพ อากาศที่แปรปรวน 4. การส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว ยังไม่มีประสิทธิภาพ 5. ระยะเวลาน้ำขึ้นค่อนข้างเร็ว อาจมีความเสี่ยงต่อ นักท่องเที่ยว 6. เส้นทางในการลงสู่พื้นที่ชายหาดมีจำกัด ด้วยพื้นที่ ดินหาดเป็นพื้นที่ส่วนบุคคล 7. สภาพทางธรณีของพื้นที่ มีผลต่อระบบน้ำใต้ดินใน พื้นที่ที่สามารถไหลสู่หาดได้โดยตรง ส่งผลให้เกิดการ ปนเปื้อนของกรดอินทรีย์หรือสารเคมีทางการเกษตร

ตารางที่ 18 การวิเคราะห์เพื่อวางแผนการของการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ (ต่อ)

โอกาส	ภัยคุกคาม
1. จังหวัดมีแผนพัฒนาจังหวัด (พ.ศ. 2566 - 2570) ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เชื่อมโยงการท่องเที่ยวในภูมิภาค ยกกระตือการ บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ และ พัฒนาระบบเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน	1. ภูมิอากาศแบบมรสุมเขตร้อนทำให้ได้รับอิทธิพล จากพายุฝนที่รุนแรง ทำให้ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น สูงกว่าค่าเฉลี่ยติดต่อกัน 3 ปี ส่งผลให้ความเค็มและ อุณหภูมิของน้ำแปรปรวน กระทบกับการเพาะเลี้ยง สัตว์น้ำบางชนิดที่ต้องอาศัยความเค็ม
2. แนวโน้มการท่องเที่ยววิถีใหม่ที่สนใจด้านการ ท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวิถีชีวิตชุมชน	2. ภูมิประเทศ มีพื้นที่อยู่ติดภูเขาแต่มีบริเวณ ที่ราบและที่ราบเชิงเขาที่แคบทำให้ที่ราบริมฝั่งทะเล ได้รับผลกระทบจากกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการใช้ ที่ดินโดยตรง
3. นักวิจัยจากสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา เข้ามาสนับสนุนองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ เพื่อยกระดับ คุณภาพชีวิตคนในพื้นที่ เช่น การจัดการขยะ	3. การซ้อนทับกันของเขตการบริหารจัดการพื้นที่ของ หน่วยงานต่าง ๆ
4. สื่อออนไลน์ที่มีอิทธิพลในการประชาสัมพันธ์ และ เป็นสื่อที่ประหยัดค่าใช้จ่ายในการประชาสัมพันธ์ ด้านการท่องเที่ยวและการส่งเสริมการอนุรักษ์ ชายหาด	4. ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง 5. การขุดหรือเปิดหน้าดินบริเวณเทือกเขาบรรทัดทำ ให้เกิดการกร่อนดินอย่างรุนแรง พัดพาตะกอนดินมา ทับถมบริเวณพื้นที่ด้านล่างและชายหาด โดยเฉพาะใน ฤดูฝน 6. ล่าร้างสาธารณะตื่นเงินเร็วขึ้น

6.2 แผนการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต)และหาดบานชื่น

จากข้อมูลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม (SWOT analysis) สามารถกำหนดแผน การบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) และ หาดบานชื่น ตำบลไม่รู้ต อำเภอลองใหญ่

เพื่อให้แผนการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) และหาดบานชื่นสามารถ บรรลุเป้าหมายสำคัญในการอนุรักษ์ ป่าชุมชน และบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) และหาดบานชื่นอย่างยั่งยืน จึงกำหนดเป้าหมายของแผน ดังนี้

1. มีแผน/กิจกรรมการดำเนินงานภายใต้แผนการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) และหาดบานชื่นครอบคลุมทุกแผนงานทั้ง 6 ด้าน และได้ผนวกในแผนระดับท้องถิ่น/จังหวัด

2. การยกระดับเป็นพื้นที่ต้นแบบการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาด ที่ได้รับการประกาศ เป็นมรดกจังหวัด

แผนงานทั้ง 6 ด้าน ได้แก่

1) แผนงานด้านการบริหารจัดการ อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรท้องถิ่น ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

1.1) โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม้รูด) และหาดบานชื่น

หลักการและเหตุผล

การอยู่อาศัยและดำรงชีพของคนในพื้นที่หาดสุขสำราญ (ไม้รูด) และหาดบานชื่น ยังคงมีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างหลากหลาย หากการใช้ประโยชน์นั้นละเลยผลกระทบที่เกิดขึ้น อาจนำมาสู่ความเสื่อมโทรมและการลดน้อยถอยลงของทรัพยากร ดังนั้น โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม้รูด) และหาดบานชื่นจึงเป็นโครงการที่ตั้งใจให้คนในพื้นที่ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

วัตถุประสงค์ของโครงการ

เพื่อสร้างความตระหนักและส่งเสริมกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม้รูด) และหาดบานชื่น

ตัวชี้วัด/เป้าหมาย

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	1-2 ปี	3-4 ปี	5 ปี
1. โครงการ/กิจกรรมของหน่วยงาน/ชุมชนที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งฯ ที่มีแผนดำเนินการในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่บริการและการจัดการ	มีแผนดำเนินการในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่บริการและการจัดการ	1 -2 แผน	เพิ่มขึ้นจากปีแรกไม่น้อยกว่า 2 แผน	เพิ่มขึ้นจากปีแรกไม่น้อยกว่า 5 แผน
2. จำนวนโครงการ/กิจกรรมของหน่วยงาน/ชุมชนที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งฯ ที่มีการดำเนินการในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่บริการและการจัดการ	ร้อยละ 50 ของโครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้	1 โครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้	2 โครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้	3 โครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้
4. แนวทางปฏิบัติ/ข้อตกลง เพื่อแสดงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	มีแนวทางปฏิบัติ/ข้อตกลง ฯ	ภายใน 5 ปี มีแนวทางปฏิบัติ/ข้อตกลง ฯ		
5. ร้อยละผู้เข้าร่วมกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการถอดบทเรียนหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	ร้อยละ 80 ของผู้เข้าร่วมกิจกรรม	มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80	มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80	-

หมายเหตุ สามารถบรรลุตัวชี้วัด/เป้าหมายในข้อใดข้อหนึ่ง

กิจกรรม

(1) ทหารเรือ ตรวจสอบ และขึ้นทะเบียนผู้ทำประมงชายฝั่ง เพื่อติดตามการปฏิบัติตามกฎระเบียบในการใช้ประโยชน์ทรัพยากร

(2) กำหนดพื้นที่ในการเก็บหาหรือใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

(3) ชุมชนกำหนดแนวทางปฏิบัติ/ข้อตกลง เพื่อแสดงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

(4) กิจกรรมการถอดบทเรียนหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นประจำปีเพื่อติดตามตรวจสอบกิจกรรมโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และส่งเสริมการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนในพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ด) และหาดบ้านขึ้น

พื้นที่ดำเนินการ/เป้าหมาย

(1) หาดสุขสำราญ (ไม่รู้ด) ดำเนินกิจกรรมในเขตพื้นที่

- พื้นที่อนุรักษ์ ในเขตพื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม โดยมีการกำหนดพื้นที่ในการเก็บหาหรือใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยเฉพาะการใช้ประโยชน์บริเวณน่านน้ำอันเป็นแหล่งหาสัตว์น้ำ
- พื้นที่บริการและจัดการ ซึ่งเป็นที่ตั้งของชุมชน ควรมีการตรวจสอบและขึ้นทะเบียนผู้ทำประมงชายฝั่ง เพื่อติดตามการปฏิบัติตามกฎระเบียบในการใช้ประโยชน์ทรัพยากร กำหนดแนวทางปฏิบัติ/ข้อตกลง เพื่อแสดงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จัดกิจกรรมการถอดบทเรียนหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นประจำปีเพื่อติดตามตรวจสอบกิจกรรมโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และส่งเสริมการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนในพื้นที่

(2) หาดบ้านขึ้น ดำเนินกิจกรรมในเขตพื้นที่ ดังนี้

- พื้นที่อนุรักษ์
  - พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณ โดยกำหนดพื้นที่ในการเก็บหาหรือใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยเฉพาะบริเวณป่าชายเลน
  - พื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม โดยกำหนดพื้นที่ในการเก็บหาหรือใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยเฉพาะการใช้ประโยชน์บริเวณน่านน้ำอันเป็นแหล่งหาสัตว์น้ำ
- พื้นที่บริการและจัดการ ซึ่งเป็นที่ตั้งของชุมชน ควรมีการตรวจสอบและขึ้นทะเบียนผู้ทำประมงชายฝั่ง เพื่อติดตามการปฏิบัติตามกฎระเบียบในการใช้ประโยชน์ทรัพยากร กำหนดแนวทางปฏิบัติ/ข้อตกลง เพื่อแสดงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จัดกิจกรรมการถอดบทเรียนหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นประจำปีเพื่อติดตามตรวจสอบ

กิจกรรมโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และส่งเสริมการใช้ประโยชน์
อย่างยั่งยืนในพื้นที่

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก

1. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยสำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 1
ศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนที่ 1 ศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลจังหวัดตราด หรือหน่วยงานส่วนกลาง
ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

2. องค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูด
3. ผู้นำชุมชนในตำบลไม้รูด
4. ผู้ทำประมง
5. สำนักงานประมงจังหวัดตราด

ผู้สนับสนุน

1. สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขตราด
2. สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตราด
3. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. สถาบันการศึกษาในพื้นที่ หรือสถาบันการศึกษาที่สนใจ

**1.2) โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาด
เพื่อคงสภาพความเป็นชายหาด**

หลักการและเหตุผล

ชายหาดสุขสำราญ (ไม้รูด) และหาดบานชื่น เป็นชายหาดที่ได้รับความนิยมในการพัฒนา
เป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อตอบสนองความต้องการใช้ประโยชน์ในมิติต่าง ๆ
ของนักท่องเที่ยวและคนในพื้นที่ได้มีการดำเนินการเรื่อยมา ในบางโครงการได้ส่งผลกระทบต่อชายหาด
ทั้งในด้านทัศนียภาพและความปลอดภัย ดังนั้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ
ชายหาดสุขสำราญ (ไม้รูด) และหาดบานชื่น การให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการบริหาร
จัดการพื้นที่ โดยเฉพาะการวางแผนการพัฒนาพื้นที่ในมิติต่าง ๆ ให้เหมาะสมและเกิดผลกระทบต่อชายหาด
น้อยที่สุดจึงเป็นสิ่งจำเป็น

วัตถุประสงค์ของโครงการ

เพื่อส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาด
เพื่อการคงสภาพความเป็นชายหาด

ตัวชี้วัด/เป้าหมาย

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	1-2 ปี	3-4 ปี	5 ปี
1. โครงการ/กิจกรรมของหน่วยงาน/ชุมชนที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาดเพื่อคงสภาพความเป็นชายหาด ที่มีแผนดำเนินการในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่บริการและการจัดการ	มีแผนดำเนินการในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่บริการและการจัดการ	1 -2 แผน	เพิ่มขึ้นจากปีแรกไม่น้อยกว่า 2 แผน	เพิ่มขึ้นจากปีแรกไม่น้อยกว่า 5 แผน
2. จำนวนโครงการ/กิจกรรมของหน่วยงาน/ชุมชนที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาดเพื่อคงสภาพความเป็นชายหาดที่มีการดำเนินการในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่บริการและการจัดการ	ร้อยละ 50 ของโครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้	1 โครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้	2 โครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้	3 โครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้
3. ทบทวนและปรับปรุงผังและแผนการพัฒนาและการใช้ประโยชน์พื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ	มีการทบทวนและปรับปรุงผังและแผนฯ	ภายใน 5 ปี มีการทบทวนและปรับปรุงผังและแผนฯ		
4. ข้อตกลงร่วมในการใช้ประโยชน์พื้นที่ที่เหมาะสมเพื่อการรักษาอัตลักษณ์ของชายหาด	มีข้อตกลงฯ	ภายใน 5 ปี มีข้อตกลงฯ		
5. การประชาสัมพันธ์/กิจกรรมเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมความร่วมมือในการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาด	มีการประชาสัมพันธ์/กิจกรรม	มีการประชาสัมพันธ์/กิจกรรม	-	มีการประชาสัมพันธ์/กิจกรรม

หมายเหตุ สามารถบรรลุตัวชี้วัด/เป้าหมายในข้อใดข้อหนึ่ง

กิจกรรม

(1) วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุราษฎร์ (ไม่รู้ต) และหาดบ้านขึ้น ประเมินความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ

(2) ทบทวนและปรับปรุงผังและแผนการพัฒนาและการใช้ประโยชน์พื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาดให้เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ทั้งด้านกายภาพ และชีวภาพ ทั้งนี้ผังและแผนต้องได้รับความเห็นชอบจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

(3) กำหนดข้อตกลงร่วมในการใช้ประโยชน์พื้นที่ที่เหมาะสมเพื่อการรักษาอัตลักษณ์ของชายหาด

(4) รวบรวมข้อมูลเส้นฐาน (Base line) ทางด้านกายภาพ ชีวภาพ และสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้ติดตามและประเมินผลกระทบชายหาดจากการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่

(5) ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนการทำงานเพื่อให้เกิดความร่วมมือและป้องกันความเข้าใจผิดในการดำเนินโครงการ

(6) จัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมความร่วมมือในการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาด

พื้นที่ดำเนินการ/เป้าหมาย

หาดสุขสำราญ (ไม่รู้ด) และหาดบานชื่น เป็นเป้าหมายของการดำเนินโครงการ เป็นการดำเนินการในภาพรวมของพื้นที่ตำบลไม่รู้ด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด มุ่งการดำเนินกิจกรรม ทั้งในเขตพื้นที่อนุรักษ์และพื้นที่บริการและจัดการ ซึ่งทุกพื้นที่ต้องมีการทบทวนและปรับปรุงผังและแผนการพัฒนา และการใช้ประโยชน์พื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาดให้เหมาะสม กำหนดแนวปฏิบัติและการกำหนดข้อตกลงร่วมในการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการรักษาอัตลักษณ์ของพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ด) และหาดบานชื่น

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก

1. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยสำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 1 ศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนที่ 1 ศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลจังหวัดตราด หรือหน่วยงานส่วนกลางที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

2. องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด

3. องค์การบริหารส่วนตำบลไม่รู้ด

4. ผู้นำชุมชนในตำบลไม่รู้ด

5. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผู้สนับสนุน

1. สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตราด

2. สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขตราด

3. สถาบันการศึกษาในพื้นที่ หรือสถาบันการศึกษาที่สนใจ

4. หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่นจังหวัดตราด
5. สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดตราด กรมโยธาธิการและผังเมือง
6. สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ตราด
7. องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท.
8. สำนักงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด

1.3) โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารทรัพยากรท้องถิ่นในพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ชายหาดสุขสำราญ (ไม้รูด) และหาดบานชื่น

หลักการและเหตุผล

ในพื้นที่หาดสุขสำราญ (ไม้รูด) และหาดบานชื่น จะพบความหลากหลายของระบบนิเวศป่าไม้ ซึ่งถือเป็นพื้นที่หนึ่งที่สามารถพบชนิดป่าไม้หลายชนิดในพื้นที่ตำบลเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีความหลากหลายทางชีวภาพบริเวณพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ อย่างไรก็ตามจากสถานการณ์ความต้องการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่เพื่อประกอบกิจการอื่น ๆ ทำให้เกิดความเสี่ยงที่พื้นที่ป่าไม้เหล่านี้จะถูกรุกราน รวมทั้ง การใช้ประโยชน์เพื่อการดำรงชีวิต การท่องเที่ยว และการก่อสร้างต่าง ๆ บริเวณริมลำน้ำและชายฝั่งทะเลส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศทางน้ำและทะเล ทำให้สัตว์น้ำและสัตว์ทะเลต่าง ๆ ลดลง ดังนั้นโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารทรัพยากรท้องถิ่นในพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม้รูด) และหาดบานชื่นจึงเป็นโครงการที่ต้องการให้คนในชุมชนและผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรท้องถิ่นในพื้นที่เพื่อเป็นแหล่งใช้ประโยชน์และแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญสำหรับเด็ก เยาวชน และผู้มาเยือน

วัตถุประสงค์ของโครงการ

เพื่อสร้างความตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน และลดการบุกรุกพื้นที่สาธารณะ

ตัวชี้วัด/เป้าหมาย

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	1-2 ปี	3-4 ปี	5 ปี
1. โครงการ/กิจกรรมของหน่วยงาน/ชุมชนที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารทรัพยากรท้องถิ่นในพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม้รูด) และหาดบานชื่นที่มีแผนดำเนินการในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่บริการและการจัดการ	มีแผนดำเนินการในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่บริการและการจัดการ	1 -2 แผน	เพิ่มขึ้นจากปีแรกไม่น้อยกว่า 2 แผน	เพิ่มขึ้นจากปีแรกไม่น้อยกว่า 5 แผน

2. จำนวนโครงการ/กิจกรรมของหน่วยงาน/ชุมชนที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารทรัพยากรท้องถิ่นในพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม้รูด) และหาดบานชื่นที่มีการดำเนินการในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่บริการและการจัดการ	ร้อยละ 50 ของโครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้	1 โครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้	2 โครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้	3 โครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้
3. ข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่นที่สำคัญในพื้นที่	มีข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่นที่สำคัญในพื้นที่	มีข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่นที่สำคัญในพื้นที่	-	-
4. ข้อตกลงร่วมในการใช้ประโยชน์พื้นที่ให้เหมาะสมเพื่อการรักษาอัตลักษณ์ของชายหาด	มีข้อตกลงฯ	ภายใน 5 ปี มีข้อตกลงฯ		
5. การประชาสัมพันธ์/กิจกรรมเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมความร่วมมือในการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาด	มีการประชาสัมพันธ์/กิจกรรม	มีการประชาสัมพันธ์/กิจกรรม	-	มีการประชาสัมพันธ์/กิจกรรม

หมายเหตุ สามารถบรรลุตัวชี้วัด/เป้าหมายในข้อใดข้อหนึ่ง

กิจกรรม

- (1) สำรวจแหล่งทรัพยากรท้องถิ่นที่สำคัญในพื้นที่ อันเป็นแหล่งอาศัยของชนิดพันธุ์ที่สำคัญ เช่น ชะมวงกาง หม้อข้าวหม้อแกงลิง เต่าตนุ พะยูน โลมาอรวดี เป็นต้น
- (2) ขออนุญาตหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่เพื่อทำการสำรวจชนิดพันธุ์สำคัญของท้องถิ่น ทั้งพันธุ์พืชและสัตว์
- (3) สำรวจความหลากหลายในพื้นที่แหล่งอาศัยของชนิดพันธุ์ที่สำคัญ
- (4) จัดทำฐานข้อมูลชนิดพันธุ์สำคัญในพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม้รูด) และหาดบานชื่น
- (5) ประชาสัมพันธ์ชนิดพันธุ์สำคัญที่พบในพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม้รูด) และหาดบานชื่น ผ่านสื่อต่าง ๆ
- (6) จัดทำแหล่งเรียนรู้ชนิดพันธุ์สำคัญที่พบในพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม้รูด) และหาดบานชื่น
- (7) จัดตั้งกลุ่ม/เครือข่ายในการติดตามการเปลี่ยนแปลงที่อาจส่งผลกระทบต่อการดำรงอยู่ของชนิดพันธุ์สำคัญ
- (8) การมีส่วนร่วมการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

พื้นที่ดำเนินการ/เป้าหมาย

(1) หาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) ดำเนินกิจกรรมในเขตพื้นที่

- พื้นที่อนุรักษ์ ในเขตพื้นที่อนุรักษ์ที่คงสภาพความเป็นชายหาด โดยดำเนินกิจกรรมการสำรวจชนิดพันธุ์พืชและสัตว์บริเวณชายหาด และเขตพื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณ โดยดำเนินกิจกรรมการสำรวจแหล่งทรัพยากรป่าไม้ที่สำคัญในพื้นที่ อันเป็นแหล่งอาศัยของชนิดพันธุ์ที่สำคัญ เช่น ชะมวงกวาง หม้อข้าวหม้อแกงลิง เป็นต้น และจัดทำข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น และพรรณไม้ในพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ เพื่อนำไปสู่การจัดทำแหล่งเรียนรู้ชนิดพันธุ์พืชและสัตว์บริเวณหาดและพรรณไม้สำคัญที่พบในพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาตินั้น รวมทั้ง ในเขตพื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม ดำเนินกิจกรรมการสำรวจชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ทะเลที่สำคัญมีคุณค่าทั้งต่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ เพื่อรวบรวมเป็นข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น
- พื้นที่บริการและจัดการ ซึ่งเป็นที่ตั้งของชุมชน ควรมีการประชาสัมพันธ์ทรัพยากรท้องถิ่นสำคัญที่พบในพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) และจัดตั้งกลุ่ม/เครือข่ายในการติดตามการเปลี่ยนแปลงที่อาจส่งผลกระทบต่อการดำรงอยู่ของทรัพยากรท้องถิ่นที่สำคัญ

(2) หาดบานชื่น ดำเนินกิจกรรมในเขตพื้นที่ ดังนี้

- พื้นที่อนุรักษ์ ในเขตพื้นที่อนุรักษ์ที่คงสภาพความเป็นชายหาด โดยดำเนินกิจกรรมการสำรวจชนิดพันธุ์พืชและสัตว์บริเวณชายหาด และเขตพื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณ โดยดำเนินกิจกรรมการสำรวจแหล่งทรัพยากรป่าไม้ที่สำคัญในพื้นที่ อันเป็นแหล่งอาศัยของชนิดพันธุ์ที่สำคัญ เช่น ชะมวงกวาง หม้อข้าวหม้อแกงลิง เป็นต้น และจัดทำข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น และพรรณไม้ในพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ เพื่อนำไปสู่การจัดทำแหล่งเรียนรู้ชนิดพันธุ์พืชและสัตว์บริเวณหาดและพรรณไม้สำคัญที่พบในพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาตินั้น รวมทั้ง ในเขตพื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม ดำเนินกิจกรรมการสำรวจชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ทะเลที่สำคัญมีคุณค่าทั้งต่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ เพื่อรวบรวมเป็นข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น
- พื้นที่บริการและจัดการ ซึ่งเป็นที่ตั้งของชุมชน ควรมีการประชาสัมพันธ์ทรัพยากรท้องถิ่นสำคัญที่พบในพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดบานชื่น และจัดตั้งกลุ่ม/เครือข่ายในการติดตามการเปลี่ยนแปลงที่อาจส่งผลกระทบต่อการดำรงอยู่ของทรัพยากรท้องถิ่นที่สำคัญ

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก

1. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยสำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 1 ศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนที่ 1 ศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลจังหวัดตราด หรือหน่วยงานส่วนกลางที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น
2. กรมป่าไม้ โดยสำนักงานป่าไม้จังหวัดตราด
3. องค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูด
4. ผู้นำชุมชนในตำบลไม้รูด

ผู้สนับสนุน

1. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตราด
3. สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดตราด
4. กรมธนารักษ์
5. สถาบันการศึกษาในพื้นที่ หรือสถาบันการศึกษาที่สนใจ

1.4) โครงการฟื้นฟูระบบนิเวศชายหาดหลักการและเหตุผล

พื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุข (ไม้รูด) และหาดบานชื่น เป็นชายหาดที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพชายหาดที่เกิดขึ้นทั้งจากธรรมชาติและกิจกรรมของมนุษย์ ทั้งปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง การทำแนวกันคลื่น และการลดลงของพืชพรรณบริเวณชายหาด ส่งผลต่อการขาดสิ่งยึดเกาะและดักจับเม็ดทรายบริเวณชายหาด อีกทั้งในพื้นที่ชายหาดบานชื่นยังมีการก่อสร้างจุดบริการนักท่องเที่ยว ทั้งร้านอาหาร ชุมอาหารริมหาด และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ บางจุดมีความทรุดโทรมและเป็นอันตรายต่อทั้งระบบนิเวศชายหาดและนักท่องเที่ยว ดังนั้นการฟื้นฟูระบบนิเวศชายหาด จะเป็นโครงการหนึ่งที่จะพัฒนาศักยภาพของพื้นที่ในเชิงนิเวศ และลดผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับชายหาดจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

วัตถุประสงค์ของโครงการ

เพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลนและทรัพยากรชายฝั่งอย่างยั่งยืน

ตัวชี้วัด/เป้าหมาย

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	1-2 ปี	3-4 ปี	5 ปี
1. โครงการ/กิจกรรมของหน่วยงาน/ชุมชนที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการฟื้นฟูระบบนิเวศชายหาดที่มีแผนดำเนินการในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่บริการและการจัดการ	มีแผนดำเนินการในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่บริการและการจัดการ	1 -2 แผน	เพิ่มขึ้นจากปีแรกไม่น้อยกว่า 2 แผน	เพิ่มขึ้นจากปีแรกไม่น้อยกว่า 5 แผน
2. จำนวนโครงการ/กิจกรรมของหน่วยงาน/ชุมชนที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการฟื้นฟูระบบนิเวศชายหาดที่มีการดำเนินการในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่บริการและการจัดการ	ร้อยละ 50 ของโครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้	1 โครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้	2 โครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้	3 โครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้
3. โครงการ/กิจกรรมการฟื้นฟูหรือปลูกป่าในพื้นที่	มีโครงการ/กิจกรรมการฟื้นฟูหรือปลูกป่าในพื้นที่	มีโครงการ/กิจกรรมการฟื้นฟูหรือปลูกป่าในพื้นที่	โครงการ/กิจกรรมการฟื้นฟูหรือปลูกป่าในพื้นที่เพิ่มขึ้นจากปีแรก 1 โครงการ/กิจกรรม	โครงการ/กิจกรรมการฟื้นฟูหรือปลูกป่าในพื้นที่เพิ่มขึ้นจากปีแรก 2 โครงการ/กิจกรรม

หมายเหตุ สามารถบรรลุตัวชี้วัด/เป้าหมายในข้อใดข้อหนึ่ง

กิจกรรม

(1) สํารวจข้อมูลการเปลี่ยนแปลงสภาพชายหาดและวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากธรรมชาติและกิจกรรมของมนุษย์ที่ส่งผลต่อชายหาด

(2) ฟื้นฟูระบบนิเวศชายหาดและลดการชะล้างพังทลายหน้าดิน โดยการปลูกพืชชายฝั่งที่เจริญเติบโตได้บนโคลตหินและหาดทราย เช่น เทียนทะเล โพทะเล และผักบุงทะเล เพื่อช่วยยึดเกาะและดักจับเม็ดทราย หรือประยุกต์ใช้พืชคลุมดินร่วมกับเทคนิคทางวิศวกรรม

(3) กำหนดขอบเขตพื้นที่สร้างสิ่งปลูกสร้างอาคารโดยการจัดกลุ่มให้ชัดเจน เพื่อความสะดวกต่อการรวมระบบการจัดการน้ำจืด การจัดการขยะและน้ำเสีย และอนุรักษ์พื้นที่ธรรมชาติ

พื้นที่ดำเนินการ/เป้าหมาย

(1) หาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) ดำเนินกิจกรรมในเขตพื้นที่ ดังนี้

- พื้นที่อนุรักษ์ ประกอบด้วย
  - พื้นที่อนุรักษ์เพื่อคงสภาพความเป็นชายหาด บริเวณชายหาดสุขสำราญ (ไม้รูด) และหาดทรายสองสี เป็นหาดที่มีแนวกันคลื่นเพียงสั้น ๆ บริเวณพื้นที่ส่วนบุคคล พื้นที่ส่วนใหญ่ที่เป็นพื้นที่ส่วนบุคคลริมชายหาดยังไม่ได้มีการเปิดพื้นที่เพื่อใช้ประโยชน์ ที่นั่นยังคงเป็นแหล่งอาศัยของพืชพรรณไม้ป่าชายหาด แต่คลื่นที่รุนแรงในช่วงมรสุมได้ส่งผลต่อการโคล่นล้มของต้นไม้ริมชายหาด การดูทรายจากคลองไม้รูดอันเกิดจากการทับถมของทรายขึ้นมาไว้บริเวณชายหาดจากหลายเหตุผลและกิจกรรมที่เกิดขึ้น การสำรวจข้อมูลการเปลี่ยนแปลงสภาพชายหาดและวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากธรรมชาติจึงเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
  - พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณ บริเวณริมชายหาดพบพรรณพืชป่าพรุป่าชายหาด และป่าชายเลนบางชนิดที่ขึ้นแทรกกับโขดหิน เพื่อรักษาสภาพนิเวศบริเวณดังกล่าวควรมีการติดตามการเปลี่ยนแปลงของพรรณไม้ในพื้นที่ ร่วมกับการรักษา พื้นที่ระบบนิเวศชายหาด ส่งเสริมการปลูกพืชชายฝั่งที่เจริญเติบโตได้บนโขดหินและหาดทรายอันเป็นพรรณพืช หรือประยุกต์ใช้พืชคลุมดินร่วมกับเทคนิคทางวิศวกรรม เพื่อลดผลกระทบกับพรรณไม้บริเวณชายหาดจากความแรงของคลื่น
  - พื้นที่บริการและจัดการ บริเวณที่ตั้งบ้านเรือนริมคลองไม้รูดที่เป็นที่อยู่อาศัยของคนในชุมชนหมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 6 ตำบลไม้รูด สามารถดำเนินกิจกรรมกำหนดขอบเขตพื้นที่สร้างสิ่งปลูกสร้างอาคารโดยการจัดกลุ่มให้ชัดเจน เพื่อความสะดวกต่อการรวมระบบการจัดการน้ำจืด การจัดการขยะและน้ำเสีย ที่เกิดจากชุมชน

(2) หาดบานชื่น ดำเนินกิจกรรมในเขตพื้นที่ ดังนี้

- พื้นที่อนุรักษ์ ประกอบด้วย
  - พื้นที่อนุรักษ์เพื่อคงสภาพความเป็นชายหาด บริเวณชายหาดบานชื่น เป็นหาดที่มีแนวกันคลื่นประมาณ 1.5 กิโลเมตร จากปากคลองมะโร ถึงโรงแรมที่พักซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนบุคคล การเปลี่ยนแปลงของกระแสน้ำหรือคลื่นที่รุนแรงในชายหาดบานชื่นที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะฤดูมรสุม การสำรวจข้อมูลการเปลี่ยนแปลงสภาพชายหาดและวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากธรรมชาติ และบางส่วนติดตามผลกระทบจากการสร้างแนวกันคลื่นต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพชายหาดจึงมีความจำเป็นที่ต้องดำเนินการ เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนการบริหารจัดการพื้นที่
  - พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณ บริเวณริมชายหาดบานชื่นจะพบป่าชายเลนและป่าชายหาดขึ้นตามแนวคลองมะโร เพื่อรักษาสภาพนิเวศบริเวณดังกล่าวควรมีการ

ติดตามการเปลี่ยนแปลงของพรรณไม้ในพื้นที่ ร่วมกับการรักษา พื้นฟูระบบนิเวศ ชายหาด รวมถึงติดตามการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศป่าชายเลนอันเป็นผล มาจากการทับถมของทรายบริเวณปากคลองมะโร ที่ทำให้พรรณไม้ป่าชายเลนบาง ชนิดล้มตาย

- พื้นที่บริการและจัดการ บริเวณที่ตั้งบ้านเรือนริมคลองไม้รูดที่เป็นที่อยู่อาศัยของคน ในชุมชนหมู่ที่ 5 ตำบลไม้รูด สามารถดำเนินกิจกรรมกำหนดขอบเขตพื้นที่สร้าง สิ่งปลูกสร้างอาคารโดยการจัดกลุ่มให้ชัดเจน เพื่อความสะดวกต่อการรวมระบบ การจัดการน้ำจืด การจัดการขยะและน้ำเสีย ที่เกิดจากชุมชน

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก

1. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยสำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 1 ศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนที่ 1 ศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลจังหวัดตราด หรือหน่วยงานส่วนกลาง ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

2. กรมเจ้าท่า สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาตราด
3. องค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูด
4. องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด
5. ผู้นำชุมชนในตำบลไม้รูด

ผู้สนับสนุน

1. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตราด
3. สถาบันการศึกษาในพื้นที่ หรือสถาบันการศึกษาที่สนใจ
4. สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดตราด
5. สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ตราด
6. องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท.
7. สำนักงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด

1.5) โครงการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ (Carrying Capacity)

หลักการและเหตุผล

พื้นที่บริเวณหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ด) และหาดบ้านขึ้น จังหวัดตราด เป็นพื้นที่ที่มีคุณค่าและศักยภาพ มีทรัพยากรและระบบนิเวศชายฝั่งที่ยังมีความอุดมสมบูรณ์ ในอนาคตจะมีการใช้ประโยชน์ที่เพิ่มขึ้น จำเป็นต้องมีการศึกษาขีดความสามารถ (Carrying Capacity) ในการรองรับทางด้านนิเวศ ด้านกายภาพและสำรวจศักยภาพของทรัพยากรชายหาดเพื่อรองรับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชายหาดที่จะเกิดขึ้น เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการพื้นที่อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของโครงการ

เพื่อศึกษาขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ (Carrying Capacity) และจัดทำแผนบริหารจัดการพื้นที่และแผนในการส่งเสริมการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับขีดความสามารถในการรองรับทางด้านนิเวศ ด้านกายภาพ ด้านการจัดการของเสีย ด้านการจัดการน้ำใช้

ตัวชี้วัด/เป้าหมาย

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	1-2 ปี	3-4 ปี	5 ปี
1. โครงการ/กิจกรรมของหน่วยงาน/ชุมชนที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ (Carrying Capacity) ที่มีแผนดำเนินการในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่บริการและการจัดการ	มีแผนดำเนินการในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่บริการและการจัดการ	ภายใน 5 ปี มีแผนการดำเนินการ		
2. การศึกษาขีดความสามารถในพื้นที่	มีการศึกษาขีดความสามารถในพื้นที่	ภายใน 5 ปี มีการศึกษา		
3. แผนบริหารจัดการพื้นที่หรือแผนในการส่งเสริมการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน	มีแผนบริหารจัดการพื้นที่หรือแผนในการส่งเสริมการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน	ภายใน 5 ปี มีแผนการดำเนินการ		

หมายเหตุ สามารถบรรลุตัวชี้วัด/เป้าหมายในข้อใดข้อหนึ่ง

กิจกรรม

(1) ศึกษาขีดความสามารถในการรองรับทางด้านนิเวศ ด้านกายภาพ ด้านการจัดการของเสีย ด้านการจัดการน้ำใช้

(2) จัดทำแผนบริหารจัดการพื้นที่หรือแผนในการส่งเสริมการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนสอดคล้องกับขีดความสามารถในการรองรับทางด้านนิเวศ ด้านกายภาพ ด้านการจัดการของเสีย ด้านการจัดการน้ำใช้

(3) จัดเวทีระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนแผน

(4) ติดตามและประเมินผลแผน

พื้นที่ดำเนินการ/เป้าหมาย

(1) หาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) ดำเนินกิจกรรมในเขตพื้นที่ ดังนี้

- พื้นที่อนุรักษ์ ประกอบด้วย
  - พื้นที่อนุรักษ์เพื่อคงสภาพความเป็นชายหาด บริเวณชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) และหาดทรายสองสี เป็นพื้นที่สำคัญที่มีการเข้าไปเยี่ยมชม สำหรับการ
  - พื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม กำหนดตามแหล่งทรัพยากรที่คนในชุมชน ใช้ประโยชน์ เช่น บริเวณแหล่งการทำประมงพื้นบ้าน เป็นต้น
- พื้นที่บริการและการจัดการ บริเวณที่ตั้งชุมชนไม่รู้ต หมู่ที่ 1 บ้านร่วมสุข หมู่ที่ 6 และสถานที่

สำคัญต่าง ๆ ในชุมชน และเป็นจุดเอกลักษณ์ที่เป็นชุมชนดั้งเดิมเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตของ ผู้ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน มีวัดและศาลเจ้า เป็นแหล่งรวมจิตใจ

เขตพื้นที่อนุรักษ์ พื้นที่บริการและการจัดการโครงการอาจต้องมีการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับทางด้านนิเวศ ด้านกายภาพและสำรวจศักยภาพของทรัพยากรชายหาดเพื่อรองรับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชายหาดที่จะเกิดขึ้น รวมทั้ง ควรมีแผนแผนบริหารจัดการพื้นที่และแผนในการส่งเสริมการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับขีดความสามารถของพื้นที่

(2) หาดบานชื่น ดำเนินกิจกรรมในเขตพื้นที่ ดังนี้

- พื้นที่อนุรักษ์ ประกอบด้วย
  - พื้นที่อนุรักษ์เพื่อคงสภาพความเป็นชายหาด บริเวณชายหาดบานชื่นนับตั้งแต่ปากคลองไม่รู้ตถึงจุดบริการนักท่องเที่ยว และเขตที่ พักของภาคเอกชน ซึ่งบริเวณดังกล่าวนี้เป็นจุดที่มีกิจกรรมต่าง ๆ ที่หลากหลายและสม่ำเสมอ
  - พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณ จุดเด่นของพื้นที่ด้านพืชพรรณอยู่บริเวณคลองมะโร ซึ่งเป็นจุดที่มีทรายขาวเป็นประกาย มีความโดดเด่นของพรรณไม้ป่าชายหาดและชายเลนเรียงยาวไปตามแนวลำคลองสู่ป่าชายเลนชุมชน หมู่ที่ 5 บริเวณดังกล่าวนี้ได้มีชาวบ้านจับสัตว์น้ำ และเป็นเส้นทางคมนาคมทางน้ำสำหรับชาวประมง
  - พื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม กำหนดตามแหล่งทรัพยากรที่คนในชุมชน ใช้ประโยชน์ เช่น บริเวณแหล่งการทำประมงพื้นบ้าน เป็นต้น
- พื้นที่บริการและการจัดการ บริเวณพื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว เป็นอยู่อาศัย พื้นที่ทำการเกษตร และพื้นที่ป่าไม้ที่ยังไม่มีการใช้ประโยชน์

เขตพื้นที่อนุรักษ์ พื้นที่บริการและการจัดการโครงการอาจต้องมีการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับทางด้านนิเวศ ด้านกายภาพและสำรวจศักยภาพของทรัพยากรชายหาดเพื่อรองรับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชายหาดที่จะเกิดขึ้น รวมทั้ง ควรมีแผนแผนบริหารจัดการพื้นที่และแผนในการส่งเสริมการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับขีดความสามารถของพื้นที่

ทั้งนี้ โดยการใช้ประโยชน์ทรัพยากรในพื้นที่ทั้งพื้นที่อนุรักษ์ และพื้นที่บริการและการจัดการ ต้องเป็นไปโดยไม่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ ทั้งการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และการดำเนินกิจกรรมใดต้องเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับหรือข้อตกลงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อการรักษาความสมดุลระหว่างฐานทรัพยากรและการใช้ประโยชน์

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก

1. องค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูด
2. องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด
3. กรมการท่องเที่ยว โดยสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดตราด
4. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยสำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 1

ศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนที่ 1 ศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลจังหวัดตราด หรือหน่วยงานส่วนกลางที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

ผู้สนับสนุน

1. สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตราด
2. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. สถาบันการศึกษาในพื้นที่ หรือสถาบันการศึกษาที่สนใจ

2) แผนงานด้านการส่งเสริมวัฒนธรรม การท่องเที่ยวและนันทนาการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

โครงการศึกษา สำรวจ ศักยภาพและส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมท้องถิ่นและการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของพื้นที่

หลักการและเหตุผล

แผนพัฒนาจังหวัดตราด (พ.ศ. 2566 - 2570) ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เชื่อมโยงการท่องเที่ยวในภูมิภาค ยกระดับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ และพัฒนาระบบเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ซึ่งชุมชนในตำบลไม้รูดเป็นชุมชนหนึ่งที่มีศักยภาพในการพัฒนาตามแผนดังกล่าวของจังหวัด ด้วยวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นเอกลักษณ์ ทั้งการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน กิจกรรมการแข่งขันเรือ และ

อาหารท้องถิ่นที่มาจากแหล่งวัตถุดิบที่สดใหม่และมีความปลอดภัยในการบริโภค ดังนั้นเพื่อยกระดับให้เกิดการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่ชุมชนมีอยู่และพัฒนากลุ่มในชุมชนกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยว กลุ่มเรือท่องเที่ยว กลุ่มแปรรูปอาหารทะเล กลุ่มการตลาดผลิตภัณฑ์ กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มมัคคุเทศก์ กลุ่มธนาคารปูม้า และกลุ่มประมงพื้นบ้าน ให้มีความเข้มแข็งสร้างรายได้ให้กับสมาชิกในชุมชนได้ โครงการสำรวจและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารท้องถิ่นของกลุ่มประมงพื้นบ้าน จึงเป็นโอกาสสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนไม่รู้จุด

วัตถุประสงค์ของโครงการ

เพื่อศึกษา สำรวจ ศักยภาพและส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมท้องถิ่นและการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของชุมชนและกลุ่มประมงพื้นบ้าน และแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการบริการการท่องเที่ยวที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน

ตัวชี้วัด/เป้าหมาย

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	1-2 ปี	3-4 ปี	5 ปี
1. โครงการ/กิจกรรมของหน่วยงาน/ชุมชนที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการศึกษา สำรวจ ศักยภาพและส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมท้องถิ่นและการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ที่มีแผนดำเนินการในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่บริการและการจัดการ	มีแผนดำเนินการในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่บริการและการจัดการ	1 -2 แผน	เพิ่มขึ้นจากปีแรกไม่น้อยกว่า 2 แผน	-
2. จำนวนโครงการ/กิจกรรมของหน่วยงาน/ชุมชนที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการศึกษา สำรวจ ศักยภาพและส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมท้องถิ่นและการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ที่มีการดำเนินการในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่บริการและการจัดการ	ร้อยละ 50 ของโครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้	1 โครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้	2 โครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้	-
3. เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในการสร้างความร่วมมือและเชื่อมโยงการท่องเที่ยว	มีเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในการสร้างความร่วมมือและเชื่อมโยงการท่องเที่ยว	ภายใน 5 ปี เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน		
4. กิจกรรม/โปรแกรมการท่องเที่ยวของชุมชน	มีกิจกรรม/โปรแกรมการท่องเที่ยวของชุมชน	1-2 กิจกรรม/โปรแกรมการท่องเที่ยวของชุมชน	มากกว่า 2 กิจกรรม/โปรแกรมการท่องเที่ยวของชุมชน	-

			ท้องถิ่นของ ชุมชน	

หมายเหตุ สามารถบรรจุตัวชีวิต/เป้าหมายในข้อใดข้อหนึ่ง

กิจกรรม

- (1) ศึกษา สำรวจ ศักยภาพของทรัพยากรชายหาดและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนตามวิถีชีวิตดั้งเดิม เพื่อส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม
- (2) สร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในการสร้างความร่วมมือและเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในรูปแบบของ Cluster ผ่านการสร้างอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์และบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- (3) ออกแบบและรวบรวมกิจกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับฤดูกาลหรือเทศกาลต่าง ๆ และพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ ๆ เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว โดยการยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การพัฒนาพื้นที่
- (4) สร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน มาจัดให้เป็นโปรแกรมการท่องเที่ยว เพื่อหนุนเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนและกลุ่มประมงพื้นบ้าน
- (5) กำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว ของชุมชนและกลุ่มประมงพื้นบ้าน

พื้นที่ดำเนินการ/เป้าหมาย

- (1) หาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) ดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ต่าง ๆ ดังนี้
  - พื้นที่อนุรักษ์
    - พื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม รวบรวมกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น ประวัติศาสตร์ ศาสนา ประเพณี อาหารท้องถิ่น เป็นต้น ที่ชุมชนและกลุ่มประมงพื้นบ้านมีการจัดกิจกรรมขึ้น มาจัดให้เป็นโปรแกรมการท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนและกลุ่มประมงพื้นบ้าน หากมีแผนในการส่งเสริมการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ควร มีกิจกรรมศึกษาและสำรวจศักยภาพของทรัพยากรในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม
  - พื้นที่บริการและจัดการ บริเวณที่ตั้งบ้านเรือนริมคลองไม่รู้ตที่เป็นที่อยู่อาศัยของคนในชุมชนหมู่ที่ 1 และ หมู่ที่ 6 ตำบลไม่รู้ต จะเป็นพื้นที่ดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ เช่น การสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่ตั้งอยู่ในชุมชน ในการสร้างความร่วมมือและเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในรูปแบบของ Cluster ผ่านการสร้างอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์และบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชนประมงท้องถิ่นชายทะเลมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนและสามารถบริหารจัดการสร้างจิตสำนึกให้ชาวประมงตระหนักและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศชายหาด ที่จะก่อให้เกิดความ

อุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรสัตว์น้ำในท้องถิ่น และสนับสนุนประมงพื้นบ้านเพื่อเข้าสู่มาตรฐานการทำการประมงพื้นบ้านอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ พื้นที่บริการและจัดการ ที่เป็นที่อยู่อาศัยของคนในชุมชนจะเป็นพื้นที่ดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ และบางส่วนใช้เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวในการเยี่ยมชมวิถีชีวิต เช่น เป็นที่พักของนักท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ และอาหารท้องถิ่นของชุมชนและกลุ่มประมงพื้นบ้าน

(2) หาดบานชื่น ดำเนินกิจกรรมในเขตพื้นที่ ดังนี้

- พื้นที่อนุรักษ์
    - พื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม รวบรวมกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น ประวัติศาสตร์ ศาสนา ประเพณี อาหารท้องถิ่น เป็นต้น ที่ชุมชนและกลุ่มประมงพื้นบ้านมีการจัดกิจกรรมขึ้น มาจัดให้เป็นโปรแกรมการท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนและกลุ่มประมงพื้นบ้าน หากมีแผนในการส่งเสริมการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ควร มีกิจกรรมศึกษาและสำรวจศักยภาพของทรัพยากรในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม
  - พื้นที่บริการและจัดการ ที่เป็นที่อยู่อาศัยของคนในชุมชนในหมู่ที่ 5 ตำบลไม้รูด จะเป็นพื้นที่ดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ เช่น การสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่ตั้งอยู่ในชุมชน การสร้างความร่วมมือและเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในรูปแบบของ Cluster ผ่านการสร้างอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์และบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชนประมงท้องถิ่นชายทะเลมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนและสามารถบริหารจัดการ สร้างจิตสำนึกให้ชาวประมงตระหนักและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศชายหาดที่จะก่อให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรสัตว์น้ำในท้องถิ่น และสนับสนุนประมงพื้นบ้านเพื่อเข้าสู่มาตรฐานการทำการประมงพื้นบ้านอย่างยั่งยืน
- นอกจากนี้พื้นที่บริการและจัดการ บริเวณที่ที่อยู่อาศัยของคนในชุมชนจะเป็นพื้นที่ดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ และบางส่วนใช้เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวในการเยี่ยมชมวิถีชีวิต เช่น อาหารท้องถิ่นของกลุ่มประมงพื้นบ้าน และบางจุดในเขตบริการและจัดการในปัจจุบัน เป็นจุดต้อนรับและนำเสนอโปรแกรมแก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น

ทั้งนี้โดยการใช้ประโยชน์ทรัพยากรในพื้นที่ทั้งพื้นที่อนุรักษ์ และพื้นที่บริการ ต้องเป็นไปโดยไม่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ ทั้งการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ รวมทั้งการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และการดำเนินกิจกรรมใดต้องเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับหรือข้อตกลงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อการรักษาความสมดุลระหว่างฐานทรัพยากรและการใช้ประโยชน์ เช่น การนำเรือประมงรับนักท่องเที่ยวเพื่อออกทะเลเรียนรู้วิถีชีวิต ต้องเป็นไปตามระเบียบ กฎหมาย และมาตรฐานความปลอดภัย เป็นต้น

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก

1. กลุ่มองค์กรชุมชน ประกอบด้วย ประมงพื้นบ้าน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยว กลุ่มเรือท่องเที่ยว กลุ่มแปรรูปอาหารทะเล กลุ่มการตลาดผลิตภัณฑ์ กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มมัคคุเทศก์ และกลุ่มธนาคารปูม้า
2. องค์กรบริหารส่วนตำบลไม่รู้ต
3. องค์กรบริหารส่วนจังหวัดตราด
4. กรมการท่องเที่ยว โดยสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดตราด
5. กรมการพัฒนาชุมชน โดยสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดตราด
6. องค์กรบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท.
7. วัฒนธรรมจังหวัดตราด

ผู้สนับสนุน

1. กรมประมง โดยสำนักงานประมงจังหวัดตราด
2. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยสำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 1 ศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนที่ 1 ศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลจังหวัดตราด หรือหน่วยงานส่วนกลางที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น
3. กรมเจ้าท่า โดยสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาตราด
4. สถาบันการศึกษาในพื้นที่ หรือสถาบันการศึกษาที่สนใจ
5. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
6. สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตราด
7. หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่นจังหวัดตราด
8. สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ตราด
9. สำนักงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด

3) แผนงานด้านการใช้ประโยชน์และพัฒนาทางกายภาพเพื่อเศรษฐกิจและสังคมที่เหมาะสมกับสภาพธรรมชาติและบริบทของพื้นที่ ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

3.1) โครงการส่งเสริมและพัฒนารูปแบบการใช้ประโยชน์ทางกายภาพทรัพยากรทะเลและชายฝั่งและพื้นที่เชื่อมโยงที่สอดคล้องกับภูมิเวศอย่างมีส่วนร่วม

หลักการและเหตุผล

ชุมชนในตำบลไม่รู้ตเป็นชุมชนหนึ่งที่มีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทรัพยากรทะเลและชายฝั่งและพื้นที่เชื่อมโยงในหลากหลายรูปแบบ ดังนั้นในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทะเลและชายฝั่งและพื้นที่เชื่อมโยง หากไม่มีการวางแผนการจัดการและตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากร การดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่เกิดขึ้นอาจส่งกระทบกับ

วิถีชีวิตของคนในชุมชน และทรัพยากรในพื้นที่ได้ ดังนั้นโครงการส่งเสริมและพัฒนารูปแบบการใช้ประโยชน์ทางกายภาพทรัพยากรทะเลและชายฝั่งและพื้นที่เชื่อมโยงที่สอดคล้องกับภูมิเวศอย่างมีส่วนร่วม จึงเป็นโครงการที่เตรียมความพร้อมให้กับชุมชนในการพัฒนาการใช้ประโยชน์ด้านต่าง ๆ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของคนและทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่

วัตถุประสงค์ของโครงการ

เพื่อส่งเสริมและพัฒนารูปแบบการใช้ประโยชน์ทางกายภาพทรัพยากรทะเลและชายฝั่งและพื้นที่เชื่อมโยงที่สอดคล้องกับภูมิเวศอย่างมีส่วนร่วม

ตัวชี้วัด/เป้าหมาย

<u>ตัวชี้วัด</u>	<u>เป้าหมาย</u>	<u>1-2 ปี</u>	<u>3-4 ปี</u>	<u>5 ปี</u>
1. โครงการ/กิจกรรมของหน่วยงาน/ชุมชนที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการส่งเสริมและพัฒนารูปแบบการใช้ประโยชน์ทางกายภาพทรัพยากรทะเลและชายฝั่งและพื้นที่เชื่อมโยงที่สอดคล้องกับภูมิเวศอย่างมีส่วนร่วมที่มีแผนดำเนินการในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่บริการและการจัดการ	มีแผนดำเนินการในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่บริการและการจัดการ	1 -2 แผน	เพิ่มขึ้นจากปีแรกไม่น้อยกว่า 2 แผน	-
2. จำนวนโครงการ/กิจกรรมของหน่วยงาน/ชุมชนที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการส่งเสริมและพัฒนารูปแบบการใช้ประโยชน์ทางกายภาพทรัพยากรทะเลและชายฝั่งและพื้นที่เชื่อมโยงที่สอดคล้องกับภูมิเวศอย่างมีส่วนร่วมที่มีการดำเนินการในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่บริการและการจัดการ	ร้อยละ 50 ของโครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้	1 โครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้	2 โครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้	-
3. กิจกรรมสร้างจิตสำนึก/การสนับสนุนสินค้าประมงทะเลพื้นบ้าน	กิจกรรมสร้างจิตสำนึก/การสนับสนุนสินค้าประมงทะเลพื้นบ้าน	กิจกรรมสร้างจิตสำนึก/การสนับสนุนสินค้าประมงทะเลพื้นบ้าน ไม่น้อยกว่า 2 กิจกรรม/ชนิดของสินค้า	กิจกรรมสร้างจิตสำนึก/การสนับสนุนสินค้าประมงทะเลพื้นบ้าน ไม่น้อยกว่า 4 กิจกรรม/ชนิดของสินค้า	-
4. แนวทางบริหารจัดการและพัฒนารูปแบบใช้ประโยชน์และพัฒนาทางกายภาพ	มีแนวทางบริหารจัดการและพัฒนาแบบใช้ประโยชน์	ภายใน 4 ปี มีแนวทางบริหารจัดการและพัฒนารูปแบบใช้		-

ในกิจกรรมการพัฒนา ซ่อมแซม ปรับปรุง หรือก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานหรือสิ่งปลูกสร้างให้สอดคล้องกับกฎหมายหรือระเบียบของหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ ทั้งยังต้องสอดคล้องความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่เข้ามาใช้ประโยชน์ ปัญหาและศักยภาพที่ส่งเสริมกับสภาพธรรมชาติและบริบทของพื้นที่	และพัฒนาทางกายภาพ	ประโยชน์และพัฒนาทางกายภาพ	

หมายเหตุ สามารถบรรลุตัวชี้วัด/เป้าหมายในข้อใดข้อหนึ่ง

กิจกรรม

1) รูปแบบการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทะเลและชายฝั่งและพื้นที่เชื่อมโยงของชุมชนและกลุ่มประมงพื้นบ้าน

(1) ส่งเสริมให้ชุมชนประมงท้องถิ่นชายทะเล มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนและสามารถบริหารจัดการและพัฒนารูปแบบใช้ประโยชน์และพัฒนาทรัพยากรทะเลและชายฝั่งและพื้นที่เชื่อมโยงที่เหมาะสมกับระบบนิเวศ

(2) สร้างจิตสำนึกให้ชาวประมงตระหนักและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ ทรัพยากรทะเลและชายฝั่งและพื้นที่เชื่อมโยงที่จะก่อให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรสัตว์น้ำในท้องถิ่น

(3) สนับสนุนประมงพื้นบ้านเพื่อเข้าสู่มาตรฐานการทำการประมงพื้นบ้านอย่างยั่งยืน และการแปรรูปสินค้าประมงพื้นบ้าน (ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสนับสนุนองค์กรชุมชนประมงท้องถิ่น ให้ใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากทรัพยากรสัตว์น้ำ และส่งเสริมให้มีการแปรรูปสินค้าประมงทะเลพื้นบ้านให้ได้มาตรฐาน และผลิตภัณฑ์มีคุณภาพ ปลอดภัยต่อผู้บริโภค)

2) รูปแบบการพัฒนาและใช้ประโยชน์ทางกายภาพของทรัพยากรทะเลและชายฝั่งและพื้นที่เชื่อมโยง

(1) รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลขอบเขตพื้นที่และแผน/แนวทางการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์พื้นที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดเป็นแนวทางการบริหารจัดการและพัฒนารูปแบบการใช้ประโยชน์ทางกายภาพของของทรัพยากรทะเลและชายฝั่งและพื้นที่เชื่อมโยงที่สอดคล้องกับภูมินิเวศ

(2) กำหนดแนวทางการบริหารจัดการและพัฒนารูปแบบใช้ประโยชน์และพัฒนาทางกายภาพในกิจกรรมการพัฒนา ซ่อมแซม ปรับปรุง หรือก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานหรือสิ่งปลูกสร้าง ให้สอดคล้องกับกฎหมายหรือระเบียบของหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ ทั้งยังต้องสอดคล้องความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่เข้ามาใช้ประโยชน์ ปัญหาและศักยภาพที่ส่งเสริมกับสภาพธรรมชาติและบริบทของพื้นที่

(3) ระดมความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการและพัฒนารูปแบบใช้ประโยชน์ทางกายภาพทรัพยากรทะเลและชายฝั่งและพื้นที่เชื่อมโยงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนในพื้นที่

พื้นที่ดำเนินการ/เป้าหมาย

(1) หาดสุขสำราญ (ไม้รูด) ดำเนินกิจกรรมในเขตพื้นที่ ดังนี้

- พื้นที่อนุรักษ์ ประกอบด้วย
  - พื้นที่อนุรักษ์เพื่อคงสภาพความเป็นชายหาด บริเวณชายหาดสุขสำราญ (ไม้รูด) และหาดทรายสองสี ซึ่งปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวเข้ามาทำกิจกรรมเพียงเล็กน้อย ควรมีการดำเนินกิจกรรมกำหนดรูปแบบการพัฒนาและใช้ประโยชน์ทางกายภาพทรัพยากรทะเลและชายฝั่งและพื้นที่เชื่อมโยงในการพัฒนา ซ่อมแซม ปรับปรุง หรือก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานหรือสิ่งปลูกสร้างบริเวณชายหาด ให้สอดคล้องกับกฎหมายหรือระเบียบของหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ และกลุ่มเป้าหมาย
  - พื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม กำหนดตามแหล่งทรัพยากรที่คนในชุมชนใช้ประโยชน์ เช่น บริเวณแหล่งการทำประมงพื้นบ้าน เป็นต้น ควรมีการดำเนินกิจกรรมกำหนดรูปแบบการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทะเลและชายฝั่งและพื้นที่เชื่อมโยงของชุมชนและกลุ่มประมงพื้นบ้าน เน้นส่งเสริมให้ชุมชนประมงท้องถิ่นชายทะเล มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนการใช้ประโยชน์ เพื่อสร้างจิตสำนึกให้ใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากทรัพยากรสัตว์น้ำ
- พื้นที่บริการและจัดการ บริเวณที่ตั้งบ้านเรือนริมคลองไม้รูดที่เป็นที่อยู่อาศัยของคนในชุมชนหมู่ที่ 1 และ หมู่ที่ 6 ตำบลไม้รูด จะเป็นพื้นที่ดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดรูปแบบการพัฒนาและใช้ประโยชน์ทางกายภาพทรัพยากรทะเลและชายฝั่งและพื้นที่เชื่อมโยงในการพัฒนา ซ่อมแซม ปรับปรุง หรือก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานหรือสิ่งปลูกสร้างบริเวณชายหาด ให้สอดคล้องกับกฎหมายหรือระเบียบของหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ และกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้ง ส่งเสริมให้ชุมชนประมงท้องถิ่นชายทะเลมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนและสามารถบริหารจัดการสร้างจิตสำนึกให้ชาวประมงตระหนักและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศชายหาด ที่จะก่อให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรสัตว์น้ำในท้องถิ่น และสนับสนุนประมงพื้นบ้านเพื่อเข้าสู่มาตรฐานการทำการประมงพื้นบ้านอย่างยั่งยืน

(2) หาดบานชื่น ดำเนินกิจกรรมในเขตพื้นที่ ดังนี้

- พื้นที่อนุรักษ์ ประกอบด้วย
  - พื้นที่อนุรักษ์เพื่อคงสภาพความเป็นชายหาด บริเวณชายหาดบานชื่นนับตั้งแต่ปากคลองไม้รูดถึง จุดบริการนักท่องเที่ยว และเขตที่พักของภาคเอกชน ซึ่งบริเวณดังกล่าวนี้เป็นจุดที่นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ ควรมีการดำเนินกิจกรรมกำหนดรูปแบบการพัฒนาและใช้ประโยชน์ทางกายภาพ

ทรัพยากรทะเลและชายฝั่งและพื้นที่เชื่อมโยงในการพัฒนา ซ่อมแซม ปรับปรุง หรือก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานหรือสิ่งปลูกสร้างบริเวณชายหาด ให้สอดคล้องกับกฎหมายหรือระเบียบของหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ และกลุ่มเป้าหมาย

- พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณ จุดเด่นของพื้นที่ด้านพืชพรรณอยู่บริเวณคลองมะโร ซึ่งเป็นจุดที่มีทรายขาวเป็นประกาย มีความโดดเด่นของพรรณไม้ป่าชายหาดและชายเลนเรียงยาวไปตามแนวลำคลองสู่ป่าชายเลนชุมชน หมู่ที่ 5 บริเวณดังกล่าวนี้ได้มีชาวบ้านจับสัตว์น้ำ และเป็นเส้นทางคมนาคมทางน้ำสำหรับชาวประมง
- พื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม กำหนดในพื้นที่สำหรับการประกอบอาชีพประมงพื้นที่บริเวณน่านน้ำหน้าชายหาด ซึ่งมีศักยภาพในการส่งเสริมการใช้ประโยชน์ ควรมีการดำเนินกิจกรรมกำหนดรูปแบบการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทะเลและชายฝั่งและพื้นที่เชื่อมโยงของชุมชนและกลุ่มประมงพื้นบ้าน เน้นส่งเสริมให้ชุมชนประมงท้องถิ่นชายทะเล มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนการใช้ประโยชน์ เพื่อสร้างจิตสำนึกให้ใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากทรัพยากรสัตว์น้ำ
- พื้นที่บริการและจัดการ ที่เป็นที่อยู่อาศัยของคนในชุมชนในหมู่ที่ 5 ตำบลไม้รูด จะเป็นพื้นที่ดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการกำหนดรูปแบบการพัฒนาและใช้ประโยชน์ทางกายภาพทรัพยากรทะเลและชายฝั่งและพื้นที่เชื่อมโยงในการพัฒนา ซ่อมแซม ปรับปรุง หรือก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานหรือสิ่งปลูกสร้างบริเวณชายหาด ให้สอดคล้องกับกฎหมายหรือระเบียบของหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ และกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้ง ส่งเสริมให้ชุมชนประมงท้องถิ่นชายทะเลมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนและสามารถบริหารจัดการสร้างจิตสำนึกให้ชาวประมงตระหนักและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศชายหาด ที่จะก่อให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรสัตว์น้ำในท้องถิ่น และสนับสนุนประมงพื้นบ้านเพื่อเข้าสู่มาตรฐานการทำการประมงพื้นบ้านอย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ โดยการใช้ประโยชน์ทรัพยากรในพื้นที่ทั้งพื้นที่อนุรักษ์ และพื้นที่บริการและจัดการ ต้องเป็นไปโดยไม่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ ทั้งการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และการดำเนินกิจกรรมใดต้องเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับหรือข้อตกลงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อการรักษาความสมดุลระหว่างฐานทรัพยากรและการใช้ประโยชน์

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก

1. กรมประมง โดยสำนักงานประมงจังหวัดตราด
2. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยสำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 1 ศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนที่ 1 ศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลจังหวัดตราด หรือหน่วยงานส่วนกลางที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น
3. สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดตราด
4. กลุ่มองค์กรชุมชน ประกอบด้วย ประมงพื้นบ้าน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยว กลุ่มเรือท่องเที่ยว กลุ่มแปรรูปอาหารทะเล กลุ่มการตลาดผลิตภัณฑ์ กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มมัคคุเทศก์ และกลุ่มธนาคารปูม้า
5. องค์กรบริหารส่วนตำบลไม้รุุด
6. องค์กรบริหารส่วนจังหวัดตราด
7. องค์กรบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท.

ผู้สนับสนุน

1. กรมเจ้าท่า โดยสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาตราด
2. สถาบันการศึกษาในพื้นที่ หรือสถาบันการศึกษาที่สนใจ
3. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตราด
5. สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ตราด
6. สำนักงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด

3.2) โครงการส่งเสริมการทำการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เพื่อลดผลกระทบจากการใช้ที่ดินที่ไม่เหมาะสมและลดการใช้สารเคมีในการเกษตร

หลักการและเหตุผล

การใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ชายหาดสุขสำราญ (ไม้รุุด) และหาดบานชื่น ในพื้นที่จังหวัดตราด มีพื้นที่ในเขตบริการและการจัดการบางส่วนที่มีการใช้ที่ดินเพื่อปลูกพืชเชิงเดี่ยวที่มีการใช้สารเคมีและบางส่วนเป็นการทำการเกษตรในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ นอกจากนี้ยังพบการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เป็นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างดินในพื้นที่ เช่น การเปิดและปรับพื้นที่ให้ราบเรียบเพื่อใช้ในการก่อสร้างที่อยู่อาศัยหรือทำสวนผลไม้ จากผลการใช้ประโยชน์ที่ดินในลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นการส่งเสริมการทำการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เพื่อลดผลกระทบจากการใช้ที่ดินที่ไม่เหมาะสมและลดการใช้สารเคมีในการเกษตร จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะลดผลกระทบกับชุมชนในเรื่องคุณภาพน้ำ และการทับถมของตะกอนทรายปากแม่น้ำ ทั้งคลองไม้รุุดและคลองมะโร

วัตถุประสงค์ของโครงการ

เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่มีการทำการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ลดผลกระทบจากการใช้ที่ดินที่ไม่เหมาะสมและลดการใช้สารเคมีในการเกษตร

ตัวชี้วัด/เป้าหมาย

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	1-2 ปี	3-4 ปี	5 ปี
1. โครงการ/กิจกรรมของหน่วยงาน/ชุมชนที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการส่งเสริมการทำเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ เพื่อลดผลกระทบจากการใช้ที่ดินที่ไม่เหมาะสมและลดการใช้สารเคมีในการเกษตร ที่มีแผนดำเนินการในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่บริการและการจัดการ	มีแผนดำเนินการในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่บริการและการจัดการ	1 -2 แผน	เพิ่มขึ้นจากปีแรกไม่น้อยกว่า 2 แผน	เพิ่มขึ้นจากปีแรกไม่น้อยกว่า 5 แผน
2. จำนวนโครงการ/กิจกรรมของหน่วยงาน/ชุมชนที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการส่งเสริมการทำเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ เพื่อลดผลกระทบจากการใช้ที่ดินที่ไม่เหมาะสมและลดการใช้สารเคมีในการเกษตรที่มีการดำเนินการในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่บริการและการจัดการ	ร้อยละ 50 ของโครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้	1 โครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้	2 โครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้	3 โครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้
3. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การฝึกอบรมและศึกษาดูงานเกี่ยวกับการพัฒนาสินค้าเกษตร	มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การฝึกอบรมและศึกษาดูงานเกี่ยวกับการพัฒนาสินค้าเกษตร	มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การฝึกอบรมและศึกษาดูงานเกี่ยวกับการพัฒนาสินค้าเกษตร 1-2 กิจกรรม	มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การฝึกอบรมและศึกษาดูงานเกี่ยวกับการพัฒนาสินค้าเกษตร มากกว่า 2 กิจกรรมขึ้นไป	มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การฝึกอบรมและศึกษาดูงานเกี่ยวกับการพัฒนาสินค้าเกษตร มากกว่า 4 กิจกรรมขึ้นไป
4. การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสินค้าปลอดภัยที่ผลิตจากชุมชน	มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสินค้าปลอดภัยที่ผลิตจากชุมชน	มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสินค้าปลอดภัยที่ผลิตจากชุมชน 1-2 ชนิดของสินค้า	มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสินค้าปลอดภัยที่ผลิตจากชุมชน	มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสินค้าปลอดภัยที่ผลิตจากชุมชน มากกว่า 4 ชนิดของสินค้า

			มากกว่า 2 ชนิดของสินค้า	

หมายเหตุ สามารถบรรจุตัวชี้วัด/เป้าหมายในข้อใดข้อหนึ่ง

กิจกรรม

- (1) สำรวจรูปแบบการใช้ที่ดินของเกษตรกรในพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) และหาดบานชื่น
- (2) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีผลต่อชายหาด
- (3) ฝึกอบรมและศึกษาดูงานเกี่ยวกับการพัฒนาสินค้าเกษตรตามมาตรฐานสินค้าต่าง ๆ เช่น เกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ มาตรฐานการรับรองสวนป่า
- (4) ฝึกอบรมและศึกษาดูงานเกี่ยวกับการพัฒนาพืชเกษตร GI และยกระดับเกษตรกรให้เป็น Smart Farmer
- (5) จัดทำตลาดและประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสินค้าปลอดภัยที่ผลิตจากชุมชนในพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาด
- (6) ติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริมการทำเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เพื่อลดผลกระทบจากการใช้ที่ดินที่ไม่เหมาะสมและลดการใช้สารเคมีในการเกษตรโดยผู้เกี่ยวข้อง

พื้นที่ดำเนินการ/เป้าหมาย

พื้นที่ดำเนินการและพื้นที่เป้าหมายคือพื้นที่ในเขตบริการและจัดการ ของพื้นที่สิ่งแวดล้อมชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) และหาดบานชื่น โดยเน้นดำเนินการในส่วนที่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม กลุ่มคนเป้าหมายคือสมาชิกในชุมชนที่ทำการเกษตรหรือมีพื้นที่เกษตรกรรม

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก

1. องค์การบริหารส่วนตำบลไม่รู้ต
2. องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด
3. กรมส่งเสริมการเกษตร โดยสำนักงานเกษตรจังหวัดตราด
4. ผู้นำชุมชนในตำบลไม่รู้ต
5. กรมพัฒนาชุมชน โดยสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดตราด สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอคลองใหญ่

ใหญ่

ผู้สนับสนุน

1. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. กรมพัฒนาที่ดิน
3. สถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

4) แผนงานด้านการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

โครงการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการมลพิษ

หลักการและเหตุผล

ปัญหาขยะที่เกิดขึ้นในชุมชนและขยะตามริมชายหาดเป็นปัญหาสำคัญในพื้นที่ชายหาดสุขสำราญ (ไม้รูด) และหาดบานชื่น การพบขยะในริมคลองที่เป็นแหล่งอาศัยส่งผลต่อความเป็นอยู่ของในพื้นที่ และทัศนียภาพที่ไม่สวยงามสำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมความเป็นอยู่ของชุมชน ชุมชนในพื้นที่พร้อมด้วยโรงเรียน องค์การบริหารส่วนตำบลและหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องพยายามจัดการปัญหาขยะในชุมชนตลอดมา ดังนั้นการดำเนินโครงการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการมลพิษทางทะเลและชายฝั่ง อาจทำให้การจัดการปัญหาขยะและมลพิษทางทะเลและชายฝั่งได้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของโครงการ

เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการมลพิษทางทะเลและชายฝั่งให้เกิดประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด/เป้าหมาย

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	1-2 ปี	3-4 ปี	5 ปี
1. โครงการ/กิจกรรมของหน่วยงาน/ชุมชนที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการมลพิษที่มีแผนดำเนินการในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่บริการและการจัดการ	มีแผนดำเนินการในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่บริการ และการจัดการ	1 -2 แผน	เพิ่มขึ้นจากปีแรกไม่น้อยกว่า 2 แผน	เพิ่มขึ้นจากปีแรกไม่น้อยกว่า 5 แผน
2. จำนวนโครงการ/กิจกรรมของหน่วยงาน/ชุมชนที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการมลพิษที่มีการดำเนินการในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่บริการและการจัดการ	ร้อยละ 50 ของโครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้	1 โครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้	2 โครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้	3 โครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้
3. การส่งเสริมระบบการจัดการขยะในชุมชนประมงพื้นบ้านหรือผู้ประกอบการท้องถิ่น	มีการส่งเสริมระบบการจัดการขยะในชุมชนประมงพื้นบ้าน	มีการส่งเสริมระบบการจัดการขยะใน	มีการส่งเสริมระบบการจัดการขยะใน	มีการส่งเสริมระบบการจัดการขยะใน

	หรือผู้ประกอบการ ท้องถิ่น	ชุมชนประมง พื้นบ้านหรือ ผู้ประกอบการ ท้องถิ่น 1 ครั้ง/ ปี	ชุมชนประมง พื้นบ้านหรือ ผู้ประกอบการ ท้องถิ่น 1 ครั้ง/ปี	ชุมชนประมง พื้นบ้านหรือ ผู้ประกอบการ ท้องถิ่น 1 ครั้ง/ ปี
4. กิจกรรมส่งเสริมหรือสร้างความตระหนัก ในการแก้ไขปัญหาขยะและน้ำเสียบริเวณ ชายฝั่ง	มีกิจกรรมส่งเสริม หรือสร้าง ความ ตระหนักในการแก้ไข ปัญหาขยะและน้ำเสีย บริเวณชายฝั่ง	กิจกรรม ส่งเสริมหรือ สร้างความ ตระหนักในการ แก้ไขปัญหา ขยะและน้ำเสีย บริเวณชายฝั่ง 1 ครั้ง/ปี	กิจกรรม ส่งเสริมหรือ สร้างความ ตระหนักใน การแก้ไข ปัญหาขยะ และน้ำเสีย บริเวณชายฝั่ง 1 ครั้ง/ปี	กิจกรรม ส่งเสริมหรือ สร้างความ ตระหนักในการ แก้ไขปัญหา ขยะและน้ำเสีย บริเวณชายฝั่ง 1 ครั้ง/ปี
5. โครงการ/กิจกรรมของหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องในการสนับสนุนหรือเสนอแนะ แนวทาง/วิธีการจัดการมลพิษในทะเล	มีโครงการ/กิจกรรม ของหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องในการ สนับสนุนหรือ เสนอแนะแนวทาง/ วิธีการจัดการมลพิษ ในทะเล	ภายใน 5 ปีมีโครงการ/กิจกรรมของหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องในการสนับสนุนหรือเสนอแนะแนวทาง/ วิธีการจัดการมลพิษในทะเล		

หมายเหตุ สามารถบรรจุตัวชี้วัด/เป้าหมายในข้อใดข้อหนึ่ง

กิจกรรม

- (1) จัดทำแผนแม่บทการจัดการขยะ น้ำเสียระดับครัวเรือน/ชุมชน รายตำบล
- (2) ส่งเสริมระบบการจัดการขยะในชุมชนประมงพื้นบ้านหรือผู้ประกอบการท้องถิ่น ในการสร้างระบบการ
คัดแยกขยะ โดยเริ่มจากการคัดแยกกระหว่างขยะที่สามารถขายได้ และขายไม่ได้ ไปสู่การแยกขยะแต่ละประเภท
ตามมาตรฐานการจัดการขยะที่เป็นสากล
- (3) สร้างความตระหนักและตื่นตัวในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหา น้ำเสียจากกิจกรรมของชุมชนบริเวณ
แนวชายฝั่ง โดยเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม การดูแลระบบบำบัดน้ำเสียให้
มีประสิทธิภาพ
- (4) จัดตั้งธนาคารขยะชุมชน
- (5) ติดตั้งทุ่นดักขยะในลำคลอง
- (6) จัดกิจกรรมเก็บขยะชายฝั่งระดับตำบล ระดับหมู่บ้าน จัดเก็บขยะตกค้าง ในระบบนิเวศต่าง ๆ ในพื้นที่
เช่น ป่าชายเลน ป่าพรุ และป่าชายหาด

(7) จัดทำแผนที่แสดงจุดหรือบริเวณที่สำคัญ ที่ทำให้ขยะมีโอกาสไหลลงสู่ทะเล เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนบริหารจัดการขยะตามความเร่งด่วนของปริมาณขยะ

(8) สนับสนุนหรือเสนอแนะแนวทาง/วิธีการจัดการมลพิษในทะเล (ขยะ/น้ำเสีย/คราบน้ำมันจากเรือ)

พื้นที่ดำเนินการ/เป้าหมาย

(1) หาดสุขสำราญ (ไม้รูด) ดำเนินกิจกรรมในเขตพื้นที่ ดังนี้

- พื้นที่อนุรักษ์ ประกอบด้วย
  - พื้นที่อนุรักษ์เพื่อคงสภาพความเป็นชายหาด ดำเนินกิจกรรมเก็บขยะชายฝั่ง ระดับตำบล หรือระดับหมู่บ้านร่วมกับหน่วยงานและสมาชิกในชุมชน
  - พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณ ดำเนินกิจกรรมเก็บขยะบริเวณพื้นที่ป่าพรุ ป่าชายหาด และป่าชายเลน หรือห้วยอมป่าบริเวณชายหาด ซึ่งมักจะพบขยะติดอยู่ตามพุ่มไม้อยู่เสมอ เพื่อลดขยะในพื้นที่ชายหาด
  - พื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม บริเวณน่านน้ำหน้าชายหาดอันเป็นแหล่งประกอบอาชีพของชาวประมงพื้นบ้าน ควรมีการจัดเก็บขยะตกค้างในระบบนิเวศ
- พื้นที่บริการและจัดการ บริเวณที่ตั้งบ้านเรือนริมคลองไม้รูดที่เป็นที่อยู่อาศัยของคนในชุมชน หมู่ที่ 1 และ หมู่ที่ 6 ตำบลไม้รูด สามารถดำเนินกิจกรรมส่งเสริมระบบการจัดการขยะในชุมชน ประมงพื้นบ้านหรือผู้ประกอบการท้องถิ่น ในการสร้างระบบการคัดแยกขยะ โดยเริ่มจากการคัดแยกขยะที่สามารถขายได้ และขายไม่ได้ ไปสู่การแยกขยะแต่ละประเภทตามมาตรฐานการจัดการขยะที่เป็นสากล ติดตั้งจุดทิ้งขยะในลำคลอง หรือจัดทำแผนที่แสดงจุดหรือบริเวณที่สำคัญที่ทำให้ขยะมีโอกาสไหลลงสู่ทะเล เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนบริหารจัดการขยะตามความเร่งด่วนของปริมาณขยะ จัดตั้งธนาคารขยะชุมชน รวมถึงสร้างความตระหนักและตื่นตัวในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาน้ำเสียจากกิจกรรมของชุมชนบริเวณแนวชายฝั่ง โดยเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม การดูแลระบบบำบัดน้ำเสียให้มีประสิทธิภาพ

(2) หาดบานชื่น ดำเนินกิจกรรมในเขตพื้นที่ ดังนี้

- พื้นที่อนุรักษ์ ประกอบด้วย
  - พื้นที่อนุรักษ์เพื่อคงสภาพความเป็นชายหาด ดำเนินกิจกรรมเก็บขยะชายฝั่งระดับตำบล หรือระดับหมู่บ้านร่วมกับหน่วยงานและสมาชิกในชุมชน
  - พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณ ดำเนินกิจกรรมเก็บขยะบริเวณพื้นที่ป่าพรุ ป่าชายหาด และป่าชายเลน หรือห้วยอมป่าบริเวณชายหาด ซึ่งมักจะพบขยะติดอยู่ตามพุ่มไม้อยู่เสมอ เพื่อลดขยะในพื้นที่ชายหาด
  - พื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม บริเวณน่านน้ำหน้าชายหาดอันเป็นแหล่งประกอบอาชีพของชาวประมงพื้นบ้าน ควรมีการจัดเก็บขยะตกค้างในระบบนิเวศ

- พื้นที่บริการและจัดการ เป็นบริเวณที่ตั้งของพื้นที่บริการนักท่องเที่ยว และบ้านเรือนริมคลองมะโรที่เป็นที่อยู่อาศัยของคนในชุมชนหมู่ที่ 5 ตำบลไม้รูด สามารถดำเนินกิจกรรมส่งเสริมระบบการจัดการขยะในชุมชนประมงพื้นบ้านหรือผู้ประกอบการท้องถิ่น ในการสร้างระบบการคัดแยกขยะ โดยเริ่มจากการคัดแยกระหว่างขยะ ที่สามารถขายได้ และขายไม่ได้ ไปสู่การแยกขยะแต่ละประเภทตามมาตรฐาน การจัดการขยะที่เป็นสากล ติดตั้งทุบดักขยะในลำคลอง หรือจัดทำแผนที่แสดงจุดหรือบริเวณที่สำคัญที่ทำให้ขยะมีโอกาสไหลลงสู่ทะเล เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนบริหารจัดการขยะตามความเร่งด่วนของปริมาณขยะ จัดตั้งธนาคารขยะชุมชน รวมถึงสร้างความตระหนักและตื่นตัวในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาที่เสียจากกิจกรรมของชุมชนบริเวณแนวชายฝั่ง โดยเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม การดูแลระบบบำบัดน้ำเสียให้มีประสิทธิภาพ

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก

1. องค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูด
2. โรงเรียนบ้านไม้รูด
3. ผู้นำชุมชนในตำบลไม้รูด

ผู้สนับสนุน

1. องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด
2. สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตราด
3. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยสำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 1 ศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนที่ 1 ศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลจังหวัดตราด หรือหน่วยงานส่วนกลางที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น
4. กรมควบคุมมลพิษ โดยสำนักสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 13 ชลบุรี
5. กรมเจ้าท่า โดยสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาทราด

5) แผนงานด้านการติดตามและประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของชายหาด ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

5.1) โครงการสำรวจและการติดตามและประเมินผลกระทบชายหาด

หลักการและเหตุผล

ความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมชายหาดเป็นปัญหา และเป็นปัญหาที่เห็นผลในระยะยาว เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นการสำรวจและประเมินดัชนีคุณภาพสิ่งแวดล้อมชายหาด ทั้งในส่วนของคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง ปริมาณขยะตกค้าง ความสมบูรณ์ของชายหาด การรุกรานชายหาด หรือสถานการณ์สิ่งอันตรายจาก

กิจกรรมบริเวณชายหาดที่จะนำไปสู่สภาพความเสี่ยงต่อระบบนิเวศ จึงเป็นกิจกรรมที่จำเป็นในการรับมือและเตรียมพร้อมเมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับผลกระทบชายหาด

วัตถุประสงค์ของโครงการ

เพื่อสำรวจและการติดตามและประเมินผลกระทบชายหาด

ตัวชี้วัด/เป้าหมาย

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	1-2 ปี	3-4 ปี	5 ปี
1. โครงการ/กิจกรรมของหน่วยงาน/ชุมชนที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการสำรวจและการติดตามและประเมินผลกระทบชายหาดที่มีแผนดำเนินการในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่บริการและการจัดการ	มีแผนดำเนินการในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่บริการและการจัดการ	1 -2 แผน	เพิ่มขึ้นจากปีแรกไม่น้อยกว่า 2 แผน	เพิ่มขึ้นจากปีแรกไม่น้อยกว่า 5 แผน
2. จำนวนโครงการ/กิจกรรมของหน่วยงาน/ชุมชนที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการสำรวจและการติดตามและประเมินผลกระทบชายหาดที่มีการดำเนินการในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่บริการและการจัดการ	ร้อยละ 50 ของโครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้	1 โครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้	2 โครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้	3 โครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้
3. การประเมินคุณภาพสิ่งแวดล้อมชายหาด	คุณภาพสิ่งแวดล้อมชายหาดอยู่ในเกณฑ์คุณภาพดี	คุณภาพสิ่งแวดล้อมชายหาดอยู่ในเกณฑ์คุณภาพดี	คุณภาพสิ่งแวดล้อมชายหาดอยู่ในเกณฑ์คุณภาพดี	คุณภาพสิ่งแวดล้อมชายหาดอยู่ในเกณฑ์คุณภาพดี
5. การสำรวจข้อมูลการเปลี่ยนแปลงสภาพชายหาดและวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากธรรมชาติและกิจกรรมของมนุษย์ที่ส่งผลต่อชายหาด	มีการสำรวจข้อมูลการเปลี่ยนแปลงสภาพชายหาดและวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากธรรมชาติและกิจกรรมของมนุษย์ที่ส่งผลต่อชายหาด	ภายใน 5 ปีมีการสำรวจข้อมูลการเปลี่ยนแปลงสภาพชายหาดและวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากธรรมชาติและกิจกรรมของมนุษย์ที่ส่งผลต่อชายหาด		

หมายเหตุ สามารถบรรลุตัวชี้วัด/เป้าหมายในข้อใดข้อหนึ่ง

กิจกรรม

(1) สำรวจข้อมูลการเปลี่ยนแปลงสภาพชายหาดและวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากธรรมชาติและกิจกรรมของมนุษย์ที่ส่งผลต่อชายหาด

(2) ดำเนินการสำรวจและประเมินดัชนีคุณภาพสิ่งแวดล้อมชายหาด ทั้งในส่วนของคุณภาพน้ำทะเล ชายฝั่ง ปริมาณขยะตกค้าง ความสมบูรณ์ของชายหาด การรुकูล้ำชายหาด หรือสถานการณ์สิ่งอันตรายจากกิจกรรม บริเวณชายหาดที่จะนำไปสู่สภาพความเสี่ยงต่อระบบนิเวศ

พื้นที่ดำเนินการ/เป้าหมาย

(1) หาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) ดำเนินกิจกรรมในเขตพื้นที่

- พื้นที่อนุรักษ์ ในเขตพื้นที่อนุรักษ์เพื่อคงสภาพความเป็นชายหาด โดยต้องมีการสำรวจ รวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในส่วนของคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง ปริมาณขยะ ตกค้าง ความสมบูรณ์ของชายหาด การรुकูล้ำชายหาด เป็นข้อมูลในการติดตามผลกระทบ ชายหาด จักเป็นประโยชน์ในการรับมือและวางแผน เพื่อลดผลกระทบ ที่เกิดขึ้นกับชายหาดในอนาคต และรักษาหรือคงสภาพการเป็นชายหาดต่อไป
- พื้นที่บริการและจัดการ ซึ่งเป็นที่ตั้งของชุมชน ควรมีการตรวจสอบการรुकูล้ำชายหาด จากการก่อสร้างที่อยู่อาศัย โครงการพัฒนาในพื้นที่ หรือสถานการณ์สิ่งอันตรายจาก กิจกรรมบริเวณชายหาด ที่จะส่งผลกระทบต่อชายหาดทั้งทางตรงและทางอ้อมจนทำให้ ชายหาดไม่สามารถคงสภาพความเป็นชายหาดต่อไปได้

(2) หาดบานชื่น ดำเนินกิจกรรมในเขตพื้นที่ ดังนี้

- พื้นที่อนุรักษ์ ในเขตพื้นที่อนุรักษ์เพื่อคงสภาพความเป็นชายหาด โดยต้องมีการสำรวจ รวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในส่วนของคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง ปริมาณขยะ ตกค้าง ความสมบูรณ์ของชายหาด การรुकูล้ำชายหาด เป็นข้อมูลในการติดตามผลกระทบ ชายหาด จักเป็นประโยชน์ในการรับมือและวางแผนเพื่อลดผลกระทบ ที่เกิดขึ้นกับชายหาดในอนาคต และรักษาหรือคงสภาพการเป็นชายหาดต่อไป
- พื้นที่บริการและจัดการ ซึ่งเป็นที่ตั้งของชุมชน ควรมีการตรวจสอบการรुकูล้ำชายหาด จากการก่อสร้างต่าง ๆ ในบริเวณที่อยู่อาศัย อาคารหรือซุ้มอาหาร หรือแนวเขื่อน กันคลื่น หรือสถานการณ์สิ่งอันตรายจากกิจกรรมบริเวณชายหาด ที่จะส่งผลกระทบต่อ ชายหาดทั้งทางตรงและทางอ้อมจนทำให้ชายหาดไม่สามารถคงสภาพความเป็นชายหาด ต่อไปได้

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก

1. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยสำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 1 ศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนที่ 1 ศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลจังหวัดตราด หรือหน่วยงานส่วนกลาง ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

2. กรมป่าไม้

3. องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด
4. องค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูด
5. ผู้นำชุมชนในตำบลไม้รูด
6. สถาบันการศึกษาในพื้นที่ หรือสถาบันการศึกษาที่สนใจ

ผู้สนับสนุน

1. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตราด
3. กรมเจ้าท่า สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาตราด
4. สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดตราด กรมโยธาธิการและผังเมือง
5. สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ตราด
6. กรมการท่องเที่ยว
7. องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท.
8. หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่นจังหวัดตราด

5.2) โครงการพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อติดตามผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศชายหาด

หลักการและเหตุผล

การติดตามผลกระทบและความเปลี่ยนแปลงของชายหาดซึ่งมีความซับซ้อน และบางครั้งต้องใช้ระยะเวลานานในการเห็นผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชายหาด ดังนั้นการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อติดตามผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศชายหาด จะนำมาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวางแผนการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาด และนำไปสู่การเตรียมพร้อมรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของโครงการ

เพื่อสนับสนุนการใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีในการสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อบริหารจัดการชายหาดอย่างยั่งยืน

ตัวชี้วัด/เป้าหมาย

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	1-2 ปี	3-4 ปี	5 ปี
1. โครงการ/กิจกรรมของหน่วยงาน/ชุมชนที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อติดตามผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศชายหาดที่มีแผนดำเนินการในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่บริการและการจัดการ	มีแผนดำเนินการในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่บริการและการจัดการ	1 -2 แผน	เพิ่มขึ้นจากปีแรกไม่น้อยกว่า 2 แผน	เพิ่มขึ้นจากปีแรกไม่น้อยกว่า 5 แผน
2. จำนวนโครงการ/กิจกรรมของหน่วยงาน/ชุมชนที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อติดตามผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศชายหาดที่มีการดำเนินการในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่บริการและการจัดการ	ร้อยละ 50 ของโครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้	1 โครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้	2 โครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้	3 โครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้
3. การวิเคราะห์ผลกระทบของการใช้ประโยชน์หรือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อชายฝั่ง	มีการวิเคราะห์ผลกระทบของการใช้ประโยชน์หรือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อชายฝั่ง	ภายใน 5 ปีมีการวิเคราะห์ผลกระทบของการใช้ประโยชน์หรือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อชายฝั่ง		

หมายเหตุ สามารถบรรลุตัวชี้วัด/เป้าหมายในข้อใดข้อหนึ่ง

กิจกรรม

(1) การสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูล การสร้างแบบจำลองสถานการณ์ และการใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาและบริบทสถานการณ์การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(2) การใช้แบบจำลองเพื่อคาดการณ์ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อชายฝั่ง เพื่อนำไปสู่การกำหนดมาตรการในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

พื้นที่ดำเนินการ/เป้าหมาย

พื้นที่เป้าหมายของการดำเนินโครงการคือ พื้นที่อนุรักษ์ทั้งในเขตพื้นที่อนุรักษ์ที่คงสภาพความเป็นชายหาด พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณ พื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม และพื้นที่บริการและจัดการในพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม้รูด) และหาดบ้านชั้น

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก

1. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยสำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 1 ศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนที่ 1 ศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลจังหวัดตราด หรือหน่วยงานส่วนกลางที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

2. องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด
3. องค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูด
4. ผู้นำชุมชนในตำบลไม้รูด

ผู้สนับสนุน

1. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตราด
3. กรมเจ้าท่า สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาตราด
4. สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดตราด กรมโยธาธิการและผังเมือง
5. สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ตราด
6. องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท.
7. สำนักงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด
8. กรมป่าไม้
9. สถาบันการศึกษาในพื้นที่ หรือสถาบันการศึกษาที่สนใจ

5.3) โครงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน หน่วยงานระดับท้องถิ่น สถาบันการศึกษาในการติดตามและประเมินผลกระทบชายหาด

หลักการและเหตุผล

ปัญหาการใช้ประโยชน์ชายหาดและการรักษาความเป็นชายหาดจากความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมเป็นปัญหาที่ซับซ้อนที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการหาแนวทางในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นกับชายหาดในลักษณะต่าง ๆ ดังนั้นจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่ต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการระหว่างชุมชน หน่วยงานระดับท้องถิ่น สถาบันการศึกษาในการติดตามและประเมินผลกระทบชายหาดในพื้นที่ชายหาดสุขสำราญ (ไม้รูด) และหาดบานชื่น

วัตถุประสงค์ของโครงการ

เพื่อสร้างความร่วมมือของภาคเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการติดตามและประเมินผลกระทบชายหาดที่อยู่บนพื้นฐานของการบูรณาการงานและการมีส่วนร่วม

ตัวชี้วัด/เป้าหมาย

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	1-2 ปี	3-4 ปี	5 ปี
1. โครงการ/กิจกรรมของหน่วยงาน/ชุมชนที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน หน่วยงานระดับท้องถิ่น สถาบันการศึกษาในการติดตามและประเมินผลกระทบชายหาดที่มีแผนดำเนินการในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่บริการและการจัดการ	มีแผนดำเนินการในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่บริการ และการจัดการ	-	1 -2 แผน	เพิ่มขึ้นจากปีแรกไม่น้อยกว่า 2 แผน
2. จำนวนโครงการ/กิจกรรมของหน่วยงาน/ชุมชนที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน หน่วยงานระดับท้องถิ่น สถาบันการศึกษาในการติดตามและประเมินผลกระทบชายหาดที่มีการดำเนินการในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่บริการและการจัดการ	ร้อยละ 50 ของโครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้	-	1 โครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้	2 โครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้
3. กิจกรรมจัดการความรู้ในการบริหารจัดการทรัพยากรชายหาด	มีกิจกรรมจัดการความรู้ในการบริหารจัดการทรัพยากรชายหาด	-	มีกิจกรรมจัดการความรู้ในการบริหารจัดการทรัพยากรชายหาด 1 ครั้ง	มีกิจกรรมจัดการความรู้ในการบริหารจัดการทรัพยากรชายหาด 1 ครั้ง

หมายเหตุ สามารถบรรลุตัวชี้วัด/เป้าหมายในข้อใดข้อหนึ่ง

กิจกรรม

- (1) จัดการความรู้ในการบริหารจัดการทรัพยากรชายหาดอย่างยั่งยืน ผ่านกิจกรรมประชุม Focus group
- (2) จัดตั้งคณะทำงานเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการที่มาจากองค์ประกอบที่หลากหลายทั้งในระดับชุมชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ ภาคเอกชน หน่วยงานภาครัฐและสถาบันการศึกษา

พื้นที่ดำเนินการ/เป้าหมาย

พื้นที่เป้าหมายของการดำเนินโครงการคือ พื้นที่อนุรักษ์ ทั้งในเขตพื้นที่อนุรักษ์ที่คงสภาพความเป็นชายหาด พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณ พื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม และพื้นที่บริการและจัดการของทั้งพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม้รูด) และหาดบานชื่น

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องผู้เกี่ยวข้องหลัก

1. องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด
2. องค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูด
3. ผู้นำชุมชนในตำบลไม้รูด
4. สถาบันการศึกษาในพื้นที่ หรือสถาบันการศึกษาที่สนใจ
5. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยสำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 1 ศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนที่ 1 ศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลจังหวัดตราด หรือหน่วยงานส่วนกลางที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

ผู้สนับสนุน

1. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตราด
3. กรมเจ้าท่า โดยสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาตราด
4. สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ตราด
5. องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท.
6. สำนักงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด
7. กรมการท่องเที่ยว
8. กรมป่าไม้ โดยสำนักงานป่าไม้จังหวัดตราด
9. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดตราด
10. วัฒนธรรมจังหวัดตราด
11. สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดตราด
12. หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่นจังหวัดตราด

6) แผนงานด้านอื่น ๆ ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

โครงการเฝ้าระวัง และลดอุบัติเหตุทางบกและทางน้ำในพื้นที่ให้กับชุมชนและนักท่องเที่ยว

หลักการและเหตุผล

พื้นที่บริเวณหาดสุขสำราญ (ไม้รูด) และหาดบานชื่น ปัจจุบันมีการใช้ประโยชน์ของชุมชน และมีการเข้ามาเยี่ยมเยือนในพื้นที่ของนักท่องเที่ยว การรักษาความปลอดภัย โดยการเฝ้าระวัง และลดอุบัติเหตุทางบกและทางน้ำในพื้นที่จะช่วยให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีและสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้มาเยี่ยมเยือน และจะเป็นส่วนสำคัญในการยกระดับการบริหารจัดการพื้นที่หาดสุขสำราญ (ไม้รูด) และหาดบานชื่นที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของโครงการ

เพื่อเฝ้าระวัง และลดอุบัติเหตุทางบกและทางน้ำในพื้นที่ให้กับชุมชนและนักท่องเที่ยว

ตัวชี้วัด/เป้าหมาย

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	1-2 ปี	3-4 ปี	5 ปี
1. โครงการ/กิจกรรมของหน่วยงาน/ชุมชนที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการระหว่างชุมชน หน่วยงานระดับท้องถิ่น สถาบันการศึกษาในการติดตามและประเมินผลกระทบชายหาดที่มีแผนดำเนินการในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่บริการและการจัดการ	มีแผนดำเนินการในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่บริการ และการจัดการ	1 -2 แผน	เพิ่มขึ้นจากปีแรกไม่น้อยกว่า 2 แผน	เพิ่มขึ้นจากปีแรกไม่น้อยกว่า 5 แผน
2. จำนวนโครงการ/กิจกรรมของหน่วยงาน/ชุมชนที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการระหว่างชุมชน หน่วยงานระดับท้องถิ่น สถาบันการศึกษาในการติดตามและประเมินผลกระทบชายหาดที่มีการดำเนินการในพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่บริการและการจัดการ	ร้อยละ 50 ของโครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้	1 โครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้	2 โครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้	3 โครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินการตามแผนที่เสนอไว้
3. สถิติอุบัติเหตุทางบกและทางน้ำในพื้นที่	สถิติอุบัติเหตุทางบกและทางน้ำในพื้นที่ลดลงจากปีฐาน	ร้อยละ 10	ร้อยละ 20	ร้อยละ 30

4. กิจกรรมให้ความรู้ในการเฝ้าระวัง และลดอุบัติเหตุทางบกและทางน้ำในพื้นที่	มีกิจกรรมให้ความรู้ในการเฝ้าระวัง และลดอุบัติเหตุทางบกและทางน้ำในพื้นที่	ภายใน 5 ปี มีกิจกรรมให้ความรู้ในการเฝ้าระวัง และลดอุบัติเหตุทางบกและทางน้ำในพื้นที่

หมายเหตุ สามารถบรรลุตัวชี้วัด/เป้าหมายในข้อใดข้อหนึ่ง

กิจกรรม

- (1) รวบรวมข้อมูลสถิติการเกิดอุบัติเหตุทางบกและทางน้ำในพื้นที่
- (2) จัดทำแผน กำหนดมาตรการในการป้องกัน เฝ้าระวัง และลดอุบัติเหตุทางบกและทางน้ำในพื้นที่
- (3) จัดกิจกรรมให้ความรู้ในการเฝ้าระวัง และลดอุบัติเหตุทางบกและทางน้ำในพื้นที่ให้กับชุมชนและนักท่องเที่ยว

พื้นที่ดำเนินการ/เป้าหมาย

หาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) และหาดบานชื่น เป็นเป้าหมายของการดำเนินโครงการ เป็นการดำเนินการในภาพรวมของพื้นที่ตำบลไม่รู้ต อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด มุ่งการดำเนินกิจกรรม ทั้งในเขตพื้นที่อนุรักษ์ และพื้นที่บริการและจัดการ ซึ่งทุกพื้นที่มีความสำคัญในการรักษาความปลอดภัยการเฝ้าระวัง และลดอุบัติเหตุทางบกและทางน้ำในพื้นที่ให้กับชุมชนและนักท่องเที่ยว

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก

1. องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด
2. องค์การบริหารส่วนตำบลไม่รู้ต
3. ผู้นำชุมชนในตำบลไม่รู้ต
4. กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดตราด

ผู้สนับสนุน

1. กรมเจ้าท่า โดยสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาตราด
2. สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตราด
3. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยสำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 1 ศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนที่ 1 ศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลจังหวัดตราด หรือหน่วยงานส่วนกลางที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

แผนการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) และหาดบานชื่น ตำบลไม่รู้ต อำเภอคลองใหญ่ มีรายละเอียดดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 สรุปแผนการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) และหาดบ้านขึ้น ตำบลไม่รู้ต อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

แผนงาน/แผนการบริหารจัดการ/กิจกรรม	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	พื้นที่ดำเนินการ/พื้นที่เป้าหมาย		หน่วยงาน/ องค์กรที่เกี่ยวข้อง	ระยะเวลาดำเนินการ (ปี)		
		ชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต)	หาดบ้านขึ้น		1-2 ปี	3-4 ปี	ภายใน 5 ปี
1. แผนงานด้านการบริหารจัดการ อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรท้องถิ่น							
1.1 โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) และหาดบ้านขึ้น กิจกรรม (1) ทหารเรือ ตรวจสอบ และขึ้นทะเบียนผู้ทำประมงชายฝั่ง เพื่อติดตามการปฏิบัติตามกฎระเบียบในการใช้ประโยชน์ทรัพยากร (2) กำหนดพื้นที่ในการเก็บหาหรือใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (3) ชุมชนกำหนดแนวทางปฏิบัติ/ข้อตกลง เพื่อแสดงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (4) กิจกรรมการถอดบทเรียนหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นประจำปีเพื่อติดตามตรวจสอบกิจกรรมโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และส่งเสริมการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนในพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) และหาดบ้านขึ้น	เพื่อสร้างความตระหนักและส่งเสริมกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) และหาดบ้านขึ้น	☒ 1. พื้นที่อนุรักษ์ (วิถีชีวิตและวัฒนธรรม) ☒ 2. พื้นที่บริการและจัดการ	☒ 1. พื้นที่อนุรักษ์ (พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณ /พื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม) ☒ 2. พื้นที่บริการและจัดการ	หลัก 1. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง 2. อบต.ไม่รู้ต 3. ผู้นำชุมชนในตำบลไม่รู้ต 4. ผู้ทำประมง 5. สำนักงานประมงจังหวัดตราด สนับสนุน 1. สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาตราด 2. ทสจ. ตราด 3. สผ. 4. สถาบันการศึกษา	✓	✓	✓

แผนงาน/แผนการบริหารจัดการ/กิจกรรม	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	พื้นที่ดำเนินการ/พื้นที่เป้าหมาย		หน่วยงาน/ องค์กรที่เกี่ยวข้อง	ระยะเวลาดำเนินการ (ปี)		
		ชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต)	หาดบานชื่น		1-2 ปี	3-4 ปี	ภายใน 5 ปี
1.2 โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาดเพื่อคงสภาพความเป็นชายหาด <u>กิจกรรม</u> (1) วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) และหาดบานชื่น ประเมินความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาพื้นที่พื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ (2) ทบทวนและปรับปรุงผังและแผนการพัฒนาและการใช้ประโยชน์พื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาดให้เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ทั้งด้านกายภาพ และชีวภาพ ทั้งนี้ผังและแผนต้องได้รับความเห็นชอบจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง (3) กำหนดข้อตกลงร่วมในการใช้ประโยชน์พื้นที่ให้เหมาะสมเพื่อการรักษาอัตลักษณ์ของชายหาด	เพื่อส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาดเพื่อการคงสภาพความเป็นชายหาด	☒ 1. พื้นที่อนุรักษ์ (พื้นที่อนุรักษ์ที่คงสภาพความเป็นชายหาด/พื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม/พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณ) ☒ 2. พื้นที่บริการและจัดการ	☒ 1. พื้นที่อนุรักษ์ (พื้นที่อนุรักษ์ที่คงสภาพความเป็นชายหาด/พื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม/พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณ) ☒ 2. พื้นที่บริการและจัดการ	หลัก 1. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง 2. อบจ. ตราด 3. อบต.ไม่รู้ต 4. ผู้นำชุมชนในตำบลไม่รู้ต 5. สผ. สนับสนุน 1. ทสจ. ตราด 2. กรมเจ้าท่า (สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาตราด) 3. สถาบันการศึกษา 4. หน่วยงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่นจังหวัดตราด 5. สำนักงานโยธาธิการและผังเมือง	✓	✓	✓

แผนงาน/แผนการบริหารจัดการ/กิจกรรม	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	พื้นที่ดำเนินการ/พื้นที่เป้าหมาย		หน่วยงาน/ องค์กรที่เกี่ยวข้อง	ระยะเวลาดำเนินการ (ปี)		
		ชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต)	หาดบ้านขึ้น		1-2 ปี	3-4 ปี	ภายใน 5 ปี
(4) รวบรวมข้อมูลเส้นฐาน (Base line) ทางด้านกายภาพ ชีวภาพ และสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้ติดตามและประเมินผลกระทบชายหาดจากการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ (5) ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนการทำงานเพื่อให้เกิดความร่วมมือและป้องกันความเข้าใจผิดในการดำเนินโครงการ (6) จัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมความร่วมมือในการบริหารจัดการพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาด				จังหวัดตราด กรมโยธาธิการและผังเมือง 6. สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ตราด 7. อพท. 8. สำนักงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด			
1.3 โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารทรัพยากรท้องถิ่นในพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) และหาดบ้านขึ้น กิจกรรม (1) สำรวจแหล่งทรัพยากรท้องถิ่นที่สำคัญในพื้นที่ อันเป็นแหล่งอาศัยของชนิดพันธุ์ที่สำคัญ เช่น ชะมวงกวาง หม้อข้าวหม้อแกงลิง เต่าตนุ พะยูน โลมาอรวดี เป็นต้น	เพื่อสร้างความตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน และลดการบุกรุกพื้นที่สาธารณะ	☒ 1. พื้นที่อนุรักษ์ (พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณ) ☒ 2. พื้นที่บริการและจัดการ	☒ 1. พื้นที่อนุรักษ์ (พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณ) ☒ 2. พื้นที่บริการและจัดการ	หลัก 1. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง 2. กรมป่าไม้ 3. อบต.ไม่รู้ต 4. ผู้นำชุมชนในตำบลไม่รู้ต สนับสนุน 1. สผ.	✓	✓	✓

แผนงาน/แผนการบริหารจัดการ/กิจกรรม	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	พื้นที่ดำเนินการ/พื้นที่เป้าหมาย		หน่วยงาน/ องค์กรที่เกี่ยวข้อง	ระยะเวลาดำเนินการ (ปี)		
		ชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต)	หาดบานชื่น		1-2 ปี	3-4 ปี	ภายใน 5 ปี
(2) ขออนุญาตหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่เพื่อทำการสำรวจชนิดพันธุ์สำคัญของท้องถิ่น ทั้งพันธุ์พืชและสัตว์ (3) สืบหาความหลากหลายในพื้นที่แหล่งอาศัยของชนิดพันธุ์ที่สำคัญ (4) จัดทำฐานข้อมูลชนิดพันธุ์สำคัญในพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) และหาดบานชื่น (5) ประชาสัมพันธ์ชนิดพันธุ์สำคัญที่พบในพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) และหาดบานชื่น ผ่านสื่อต่าง ๆ (6) จัดทำแหล่งเรียนรู้ชนิดพันธุ์สำคัญที่พบในพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) และหาดบานชื่น (7) จัดตั้งกลุ่ม/เครือข่ายในการติดตามการเปลี่ยนแปลงที่อาจส่งผลกระทบต่อการดำรงอยู่ของชนิดพันธุ์สำคัญ (8) การมีส่วนร่วมการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ				2. ทสจ. ตราด 3. สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดตราด 4. กรมธนารักษ์ 5. สถาบันการศึกษา			

แผนงาน/แผนการบริหารจัดการ/กิจกรรม	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	พื้นที่ดำเนินการ/พื้นที่เป้าหมาย		หน่วยงาน/ องค์กรที่เกี่ยวข้อง	ระยะเวลาดำเนินการ (ปี)		
		ชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต)	หาดบ้านหิน		1-2 ปี	3-4 ปี	ภายใน 5 ปี
1.4 โครงการฟื้นฟูระบบนิเวศชายหาด <u>กิจกรรม</u> (1) สำรวจข้อมูลการเปลี่ยนแปลงสภาพชายหาดและวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากธรรมชาติและกิจกรรมของมนุษย์ที่ส่งผลต่อชายหาด (2) ฟื้นฟูระบบนิเวศชายหาดและลดการชะล้างพังทลายหน้าดิน โดยการปลูกพืชชายฝั่งที่ เจริญเติบโตได้ บนโขดหิน และหาดทราย เช่น เทียนทะเล โพทะเล และ ผักบุ้งทะเล เพื่อช่วยยึดเกาะและดักจับเม็ดทราย หรือประยุกต์ใช้พืชคลุมดินร่วมกับเทคนิคทางวิศวกรรม (3) กำหนดขอบเขตพื้นที่สร้างสิ่งปลูกสร้างอาคารโดยการจัดกลุ่มให้ชัดเจน เพื่อความสะดวกต่อการรวมระบบการจัดการน้ำจัดการจัดการขยะและน้ำเสีย และอนุรักษ์พื้นที่ธรรมชาติ	เพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลนและทรัพยากรชายฝั่งอย่างยั่งยืน	☒ 1. พื้นที่อนุรักษ์ (พื้นที่อนุรักษ์ที่คงสภาพความเป็นชายหาด/พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณ) ☒ 2. พื้นที่บริการและจัดการ	☒ 1. พื้นที่อนุรักษ์ (พื้นที่อนุรักษ์ที่คงสภาพความเป็นชายหาด/พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณ) ☒ 2. พื้นที่บริการและจัดการ	หลัก 1. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง 2. กรมเจ้าท่า 3. อบต.ไม่รู้ต 4. อบจ. ตราด 5. ผู้นำชุมชนในตำบลไม่รู้ต สนับสนุน 1. สผ. 2. ทสจ.ตราด 3. สถาบันการศึกษาในพื้นที่ หรือสถาบันการศึกษาที่สนใจ 4. สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดตราด 5. สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ตราด 6. อพท.	✓	✓	✓

แผนงาน/แผนการบริหารจัดการ/กิจกรรม	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	พื้นที่ดำเนินการ/พื้นที่เป้าหมาย		หน่วยงาน/ องค์กรที่เกี่ยวข้อง	ระยะเวลาดำเนินการ (ปี)		
		ชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต)	หาดบ้านหิน		1-2 ปี	3-4 ปี	ภายใน 5 ปี
				7. สำนักงานเขต พัฒนาเศรษฐกิจ พิเศษตราด			
1.5 โครงการศึกษาขีดความสามารถในการ รองรับของพื้นที่ (Carrying Capacity) กิจกรรม (1) ศึกษาขีดความสามารถในการรองรับ ทางด้านนิเวศ ด้านกายภาพ ด้านการจัดการ ของเสีย ด้านการจัดการน้ำใช้ (2) จัดทำแผนบริหารจัดการพื้นที่หรือแผน ในการส่งเสริมการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับขีดความสามารถในการรองรับ ทางด้านนิเวศ ด้านกายภาพ ด้านการจัดการ ของเสีย ด้านการจัดการน้ำใช้ (3) จัดเวทีระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนด แนวทางการขับเคลื่อนแผน (4) ติดตามและประเมินผลแผน	เพื่อศึกษาขีดความสามารถในการ รองรับของพื้นที่ (Carrying Capacity) และจัดทำแผนบริหาร จัดการพื้นที่และแผนในการส่งเสริม การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับขีดความสามารถใน การรองรับทางด้านนิเวศ ด้าน กายภาพ ด้านการจัดการของเสีย ด้านการจัดการน้ำใช้	☒ 1. พื้นที่อนุรักษ์ (พื้นที่อนุรักษ์ที่คง สภาพความเป็น ชายหาด/พื้นที่อนุรักษ์ ป่าไม้และพืชพรรณ) ☒ 2. พื้นที่บริการ และจัดการ	☒ 1. พื้นที่อนุรักษ์ (พื้นที่อนุรักษ์ที่คงสภาพ ความเป็นชายหาด/พื้นที่ อนุรักษ์ป่าไม้และพืช พรรณ) ☒ 2. พื้นที่บริการและ จัดการ	หลัก 1. อบต.ไม่รู้ต 2. อบจ. ตราด 3. กรมการท่องเที่ยว (สำนักงานการ ท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดตราด) 4. กรมทรัพยากรทาง ทะเลและชายฝั่ง สนับสนุน 1. ทสจ. ตราด 2. สผ. 3. สถาบันการศึกษา			✓
2. แผนงานด้านการส่งเสริมวัฒนธรรม การท่องเที่ยวและนันทนาการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของพื้นที่							
2.1 โครงการศึกษา สสำรวจ ศักยภาพและ ส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมท้องถิ่น	เพื่อศึกษา สสำรวจ ศักยภาพและ ส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ท้องถิ่นและการท่องเที่ยวที่เป็นมิตร	☒ 1. พื้นที่อนุรักษ์ (อนุรักษ์วิถีชีวิตและ วัฒนธรรม)	☒ 1. พื้นที่อนุรักษ์ (อนุรักษ์วิถีชีวิตและ วัฒนธรรม)	หลัก 1. กลุ่มองค์กรชุมชน 2. อบต. ไม่รู้ต	✓	✓	

แผนงาน/แผนการบริหารจัดการ/กิจกรรม	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	พื้นที่ดำเนินการ/พื้นที่เป้าหมาย		หน่วยงาน/ องค์กรที่เกี่ยวข้อง	ระยะเวลาดำเนินการ (ปี)		
		ชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต)	หาดบ้านขึ้น		1-2 ปี	3-4 ปี	ภายใน 5 ปี
และการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ (หมายเหตุ วัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น ประวัติศาสตร์ ศาสนา ประเพณี อาหารท้องถิ่น เป็นต้น) กิจกรรม (1) ศึกษา สำรวจ ศักยภาพของทรัพยากรชายหาดและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนตามวิถีชีวิตดั้งเดิม เพื่อส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (2) สร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในการสร้างความร่วมมือและเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในรูปแบบของ Cluster ผ่านการสร้างอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์และการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (3) ออกแบบและรวบรวมกิจกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับฤดูกาลหรือเทศกาลต่าง ๆ และพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ ๆ เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว โดยการยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การพัฒนาพื้นที่	กับสิ่งแวดล้อมของชุมชนและกลุ่มประมงพื้นบ้าน และแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการบริการการท่องเที่ยวที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน	☒ 2. พื้นที่บริการและจัดการ	☒ 2. พื้นที่บริการและจัดการ	3. อบจ. ตราด 4. กรมการท่องเที่ยว (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดตราด) 5. กรมการพัฒนาชุมชน (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดตราด) 6. อพท. 7. วัฒนธรรมจังหวัดตราด สนับสนุน 1. กรมประมง (สำนักงานประมงจังหวัดตราด) 2. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง			

แผนงาน/แผนการบริหารจัดการ/กิจกรรม	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	พื้นที่ดำเนินการ/พื้นที่เป้าหมาย		หน่วยงาน/ องค์กรที่เกี่ยวข้อง	ระยะเวลาดำเนินการ (ปี)		
		ชายหาดสุขสำราญ (ไม้รุต)	หาดบานชื่น		1-2 ปี	3-4 ปี	ภายใน 5 ปี
(4) สร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน มาจัดให้เป็นโปรแกรมการท่องเที่ยว เพื่อหนุน เสริมการท่องเที่ยวของชุมชนและกลุ่มประมง พื้นบ้าน (5) กำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว ของชุมชนและกลุ่มประมงพื้นบ้าน				3. กรมเจ้าท่า (สำนักงานเจ้าท่า ภูมิภาคสาขาทราด) 4. สถาบันการศึกษา 5. สผ. 6. ทสจ.ตราด 7. หน่วยงานอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและ ศิลปกรรม ท้องถิ่นจังหวัดตราด 8. สำนักงานธนารักษ์ พื้นที่ตราด 9. สำนักงานเขต พัฒนาเศรษฐกิจ พิเศษตราด			
3. แผนงานด้านการใช้ประโยชน์และพัฒนาทางกายภาพเพื่อเศรษฐกิจและสังคมที่เหมาะสมกับสภาพธรรมชาติและบริบทของพื้นที่							
3.1 โครงการส่งเสริมและพัฒนารูปแบบการ ใช้ประโยชน์ทางกายภาพทรัพยากรทะเลและ ชายฝั่งและพื้นที่เชื่อมโยงที่สอดคล้องกับภูมิ นิเวศอย่างมีส่วนร่วม	เพื่อส่งเสริมและพัฒนารูปแบบ การใช้ประโยชน์ทางกายภาพ ทรัพยากรทะเลและชายฝั่งและพื้นที่	☒ 1. พื้นที่อนุรักษ์ (พื้นที่อนุรักษ์เพื่อคง สภาพความเป็น	☒ 1. พื้นที่อนุรักษ์ (พื้นที่อนุรักษ์เพื่อคง สภาพความเป็นชายหาด /พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และ	หลัก 1. กรมประมง (สำนักงานประมง จังหวัดตราด)	☒	☒	

แผนงาน/แผนการบริหารจัดการ/กิจกรรม	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	พื้นที่ดำเนินการ/พื้นที่เป้าหมาย		หน่วยงาน/ องค์กรที่เกี่ยวข้อง	ระยะเวลาดำเนินการ (ปี)		
		ชายหาดสุขภาพ (ไม่รู้ต)	หาดบ้านขึ้น		1-2 ปี	3-4 ปี	ภายใน 5 ปี
กิจกรรม 1) รูปแบบการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทะเลและชายฝั่งและพื้นที่เชื่อมโยงของชุมชนและกลุ่มประมงพื้นบ้าน (1) ส่งเสริมให้ชุมชนประมงท้องถิ่นชายทะเล มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนและสามารถบริหารจัดการและพัฒนาในรูปแบบใช้ประโยชน์และพัฒนาทรัพยากรทะเลและชายฝั่งและพื้นที่เชื่อมโยงที่เหมาะสมกับระบบนิเวศ (2) สร้างจิตสำนึกให้ชาวประมงตระหนักและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศทรัพยากรทะเลและชายฝั่งและพื้นที่เชื่อมโยงที่จะก่อให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรสัตว์น้ำในท้องถิ่น (3) สนับสนุนประมงพื้นบ้านเพื่อเข้าสู่มาตรฐานการทำการประมงพื้นบ้านอย่างยั่งยืนและการแปรรูปสินค้าประมงพื้นบ้าน (ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสนับสนุนองค์กรชุมชนประมงท้องถิ่น ให้ใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากทรัพยากรสัตว์น้ำ และส่งเสริมให้มีการแปรรูป	เชื่อมโยงที่สอดคล้องกับ ภูมิไวคอย่างมีส่วนร่วม	ชายหาด /อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม) ☒ 2. พื้นที่บริการและจัดการ	พิชพรรณ/อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม) ☒ 2. พื้นที่บริการและจัดการ	2. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง 3. สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดตราด 4. กลุ่มองค์กรชุมชน 5. อบต. ไม่รู้ต 6. อบจ. ตราด 7. อพท. สนับสนุน 1. สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขตราด 2. สถาบันการศึกษา 3. สผ. 4. ทสจ.ตราด 5. สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ตราด 6. สำนักงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด			

แผนงาน/แผนการบริหารจัดการ/กิจกรรม	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	พื้นที่ดำเนินการ/พื้นที่เป้าหมาย		หน่วยงาน/ องค์กรที่เกี่ยวข้อง	ระยะเวลาดำเนินการ (ปี)		
		ชายหาดสูญสำราญ (ไม่รู้ต)	หาดบานชื่น		1-2 ปี	3-4 ปี	ภายใน 5 ปี
สินค้าประมงทะเลพื้นบ้านให้ได้มาตรฐาน และผลิตภัณฑ์มีคุณภาพ ปลอดภัยต่อผู้บริโภค) 2) รูปแบบการพัฒนาและใช้ประโยชน์ทางกายภาพของทรัพยากรทะเลและชายฝั่งและพื้นที่เชื่อมโยง (1) รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลขอบเขตพื้นที่และแผน/แนวทางการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์พื้นที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดเป็นแนวทางการบริหารจัดการและพัฒนาารูปแบบการใช้ประโยชน์ทางกายภาพของของทรัพยากรทะเลและชายฝั่งและพื้นที่เชื่อมโยงที่สอดคล้องกับภูมินิเวศ (2) กำหนดแนวทางการบริหารจัดการและพัฒนาารูปแบบใช้ประโยชน์และพัฒนาทางกายภาพ ในกิจกรรมการพัฒนา ซ่อมแซม ปรับปรุง หรือก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานหรือสิ่งปลูกสร้างให้สอดคล้องกับกฎหมายหรือระเบียบของหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ ทั้งยังต้องสอดคล้องความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่เข้า							

แผนงาน/แผนการบริหารจัดการ/กิจกรรม	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	พื้นที่ดำเนินการ/พื้นที่เป้าหมาย		หน่วยงาน/ องค์กรที่เกี่ยวข้อง	ระยะเวลาดำเนินการ (ปี)		
		ชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต)	หาดบ้านหิน		1-2 ปี	3-4 ปี	ภายใน 5 ปี
มาใช้ประโยชน์ ปัญหาและศักยภาพที่ส่งเสริมกับสภาพธรรมชาติและบริบทของพื้นที่ (3) ระดมความคิดเห็นต่อแนวทางบริหารจัดการและพัฒนารูปแบบใช้ประโยชน์ทางกายภาพทรัพยากรทะเลและชายฝั่งและพื้นที่เชื่อมโยงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนในพื้นที่							
3.2 โครงการส่งเสริมการทำการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เพื่อลดผลกระทบจากการใช้ที่ดินที่ไม่เหมาะสมและลดการใช้สารเคมีในการเกษตร <u>กิจกรรม</u> (1) สำรวจรูปแบบการใช้ที่ดินของเกษตรกรในพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต) และหาดบ้านหิน (2) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีผลต่อชายหาด (3) ฝึกอบรมและศึกษาดูงานเกี่ยวกับการพัฒนาสินค้าเกษตรตามมาตรฐานสินค้าต่าง ๆ เช่น เกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ มาตรฐานการรับรองสวนป่า	เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่มีการทำการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ลดผลกระทบจากการใช้ที่ดินที่ไม่เหมาะสมและลดการใช้สารเคมีในการเกษตร	☒ 1. พื้นที่อนุรักษ์ (พื้นที่อนุรักษ์ที่คงสภาพความเป็นชายหาด/พื้นที่อนุรักษ์ ป่าไม้และพืชพรรณ/พื้นที่อนุรักษ์ วิถีชีวิต และวัฒนธรรม) ☒ 2. พื้นที่บริการและจัดการ	☒ 1. พื้นที่อนุรักษ์ (พื้นที่อนุรักษ์ ที่คงสภาพความเป็นชายหาด/พื้นที่อนุรักษ์ ป่าไม้และพืชพรรณ/พื้นที่อนุรักษ์ วิถีชีวิตและวัฒนธรรม) ☒ 2. พื้นที่บริการและจัดการ	หลัก 1. อบต.ไม่รู้ต 2. อบจ.ตราด 3. กรมส่งเสริมการเกษตร 4. ผู้นำชุมชนในตำบลไม่รู้ต 5. กรมพัฒนาชุมชน สนับสนุน 1. สผ. 2. กรมพัฒนาที่ดิน 3. สถาบันการศึกษา	✓	✓	✓

แผนงาน/แผนการบริหารจัดการ/กิจกรรม	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	พื้นที่ดำเนินการ/พื้นที่เป้าหมาย		หน่วยงาน/ องค์กรที่เกี่ยวข้อง	ระยะเวลาดำเนินการ (ปี)		
		ชายหาดสูญสำราญ (ไม่รู้ต)	หาดบ้านขึ้น		1-2 ปี	3-4 ปี	ภายใน 5 ปี
(4) ฝึกอบรมและศึกษาดูงานเกี่ยวกับการพัฒนา พืชเกษตร GI และยกระดับเกษตรกรให้เป็น Smart Farmer							
(5) จัดทำตลาดและประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับ สินค้าปลอดภัยที่ผลิตจากชุมชนในพื้นที่ สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาด							
(6) ติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริมการ ทำการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ เพื่อลดผลกระทบจากการใช้ที่ดินที่ไม่เหมาะสม และลดการใช้สารเคมีในการเกษตรโดย ผู้เกี่ยวข้อง							
4. แผนงานด้านการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม							
โครงการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหาร จัดการมลพิษ กิจกรรม (1) จัดทำแผนแม่บทการจัดการขยะ น้ำเสีย ระดับครัวเรือน/ชุมชน รายตำบล (2) ส่งเสริมระบบการจัดการขยะในชุมชน ประมงพื้นบ้านหรือผู้ประกอบการท้องถิ่น ในการสร้างระบบการคัดแยกขยะ โดยเริ่มจาก การคัดแยกขยะระหว่างขยะที่สามารถขายได้ และ	เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการ มลพิษทางทะเลและชายฝั่งให้เกิด ประสิทธิภาพ	☒ 1. พื้นที่อนุรักษ์ (พื้นที่อนุรักษ์ที่คง สภาพความเป็น ชายหาด/พื้นที่อนุรักษ์ ป่าไม้และพืชพรรณ/ พื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิต และวัฒนธรรม) ☒ 2. พื้นที่บริการ และจัดการ	☒ 1. พื้นที่อนุรักษ์ (พื้นที่อนุรักษ์ที่คงสภาพ ความเป็นชายหาด/พื้นที่ อนุรักษ์ป่าไม้และพืช พรรณ/ พื้นที่อนุรักษ์วิถี ชีวิตและวัฒนธรรม) ☒ 2. พื้นที่บริการและ จัดการ	หลัก 1. อบต. ไม่รู้ต 2. โรงเรียนบ้านไม่รู้ต 3. ผู้นำชุมชนใน ตำบลไม่รู้ต สนับสนุน 1. อบจ. ตราด 2. ทสจ. ตราด	✓	✓	✓

แผนงาน/แผนการบริหารจัดการ/กิจกรรม	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	พื้นที่ดำเนินการ/พื้นที่เป้าหมาย		หน่วยงาน/ องค์กรที่เกี่ยวข้อง	ระยะเวลาดำเนินการ (ปี)		
		ชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต)	หาดบ้านหิน		1-2 ปี	3-4 ปี	ภายใน 5 ปี
ชายไม่ได้ ไปสู่การแยกขยะแต่ละประเภทตามมาตรฐานการจัดการขยะที่เป็นสากล (3) สร้างความตระหนักและตื่นตัวในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาน้ำเสียจากกิจกรรมของชุมชนบริเวณแนวชายฝั่ง โดยเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม การดูแลระบบบำบัดน้ำเสียให้มีประสิทธิภาพ (4) จัดตั้งธนาคารขยะชุมชน (5) ติดตั้งท่อนักขยะในลำคลอง (6) จัดกิจกรรมเก็บขยะชายฝั่งระดับตำบล ระดับหมู่บ้าน จัดเก็บขยะตกค้างในระบบนิเวศต่าง ๆ ในพื้นที่ เช่น ป่าชายเลน ป่าพรุ และป่าชายหาด (7) จัดทำแผนที่แสดงจุดหรือบริเวณที่สำคัญ ที่ทำให้ขยะมีโอกาสไหลลงสู่ทะเล เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนบริหารจัดการขยะตามความเร่งด่วนของปริมาณขยะ (8) สนับสนุนหรือเสนอแนะแนวทาง/วิธีการจัดการมลพิษในทะเล (ขยะ/น้ำเสีย/คราบน้ำมันจากเรือ)				3. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง 4. กรมควบคุมมลพิษ (สำนักสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 13 ชลบุรี) 5. กรมเจ้าท่า (สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาทราด)			
5. แผนงานด้านการติดตามและประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของชายหาด							

แผนงาน/แผนการบริหารจัดการ/กิจกรรม	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	พื้นที่ดำเนินการ/พื้นที่เป้าหมาย		หน่วยงาน/ องค์กรที่เกี่ยวข้อง	ระยะเวลาดำเนินการ (ปี)		
		ชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต)	หาดบ้านหิน		1-2 ปี	3-4 ปี	ภายใน 5 ปี
5.1 โครงการสำรวจและการติดตามและประเมินผลกระทบชายหาด <u>กิจกรรม</u> (1) สำรวจข้อมูลการเปลี่ยนแปลงสภาพชายหาดและวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากธรรมชาติและกิจกรรมของมนุษย์ที่ส่งผลต่อชายหาด (2) ดำเนินการสำรวจและประเมินดัชนีคุณภาพสิ่งแวดล้อมชายหาด ทั้งในส่วนของคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง ปริมาณขยะตกค้าง ความสมบูรณ์ของชายหาด การรुकล้ำชายหาด หรือสถานการณ์สิ่งอันตรายจากกิจกรรมบริเวณชายหาดที่จะนำไปสู่สภาพความเสี่ยงต่อระบบนิเวศ	เพื่อสำรวจและการติดตามและประเมินผลกระทบชายหาด	☒ 1. พื้นที่อนุรักษ์ (พื้นที่อนุรักษ์ที่คงสภาพความเป็นชายหาด) ☒ 2. พื้นที่บริการและจัดการ	☒ 1. พื้นที่อนุรักษ์ (พื้นที่อนุรักษ์ที่คงสภาพความเป็นชายหาด) ☒ 2. พื้นที่บริการและจัดการ	หลัก 1. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง 2. กรมป่าไม้ 3. อบจ. ตราด 4. อบต.ไม่รู้ต 5. ผู้นำชุมชนในตำบลไม่รู้ต 6. สถาบันการศึกษา สนับสนุน 1. สผ. 2. ทสจ. ตราด 3. กรมเจ้าท่า (สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาตราด) 4. สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดตราด 5. สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ตราด	✓	✓	✓

แผนงาน/แผนการบริหารจัดการ/กิจกรรม	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	พื้นที่ดำเนินการ/พื้นที่เป้าหมาย		หน่วยงาน/ องค์กรที่เกี่ยวข้อง	ระยะเวลาดำเนินการ (ปี)		
		ชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต)	หาดบ้านหิน		1-2 ปี	3-4 ปี	ภายใน 5 ปี
				6. กรมการท่องเที่ยว 7. อพท.			
5.2 โครงการพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อติดตามผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศชายหาด <u>กิจกรรม</u> (1) การสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูล การสร้างแบบจำลองสถานการณ์ และการใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาและบริบทสถานการณ์การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (2) การใช้แบบจำลองเพื่อคาดการณ์ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อชายฝั่งเพื่อนำไปสู่การกำหนดมาตรการในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	เพื่อสนับสนุนการใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีในการสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อบริหารจัดการชายหาดอย่างยั่งยืน	☒ 1. พื้นที่อนุรักษ์ (พื้นที่อนุรักษ์ที่คงสภาพความเป็นชายหาด/พื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม/พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณ) ☒ 2. พื้นที่บริการและจัดการ	☒ 1. พื้นที่อนุรักษ์ (พื้นที่อนุรักษ์ที่คงสภาพความเป็นชายหาด/พื้นที่อนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม/พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณ) ☒ 2. พื้นที่บริการและจัดการ	1. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง 2. อบจ. ตรัง 3. อบต. ไม่รู้ต 4. ผู้นำชุมชนในตำบลไม่รู้ต สนับสนุน 1. สผ. 2. ทสจ. ตรัง 3. กรมเจ้าท่า (สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาตรัง) 4. สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดตรัง 5. สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ตรัง 6. อพท.	✓	✓	✓

แผนงาน/แผนการบริหารจัดการ/กิจกรรม	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	พื้นที่ดำเนินการ/พื้นที่เป้าหมาย		หน่วยงาน/ องค์กรที่เกี่ยวข้อง	ระยะเวลาดำเนินการ (ปี)		
		ชายหาดสุขสำราญ (ไม้รูด)	หาดบ้านขึ้น		1-2 ปี	3-4 ปี	ภายใน 5 ปี
				7. สำนักงานเขต พัฒนาเศรษฐกิจ พิเศษตราด 8. กรมป่าไม้ 9. สถาบันการศึกษา			
5.3 โครงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน หน่วยงานระดับท้องถิ่น สถาบันการศึกษาในการติดตามและประเมินผลกระทบชายหาด <u>กิจกรรม</u> (1) จัดการความรู้ในการบริหารจัดการทรัพยากรชายหาดอย่างยั่งยืน ผ่านกิจกรรมประชุม Focus group (2) จัดตั้งคณะทำงานเครือข่ายความร่วมมือที่มาจากองค์ประกอบที่หลากหลาย ทั้งในระดับชุมชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ ภาคเอกชน หน่วยงานภาครัฐและสถาบันการศึกษา	เพื่อสร้างความร่วมมือของภาคเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการติดตามและประเมินผลกระทบชายหาดที่อยู่บนพื้นฐานของการบูรณาการงานและการมีส่วนร่วม	☒ 1. พื้นที่อนุรักษ์ (พื้นที่อนุรักษ์ที่คงสภาพความเป็นชายหาด/พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพืชพรรณ/พื้นที่อนุรักษ์ วิถีชีวิตและวัฒนธรรม) ☒ 2. พื้นที่บริการและจัดการ	☒ 1. พื้นที่อนุรักษ์ (พื้นที่อนุรักษ์ ที่คงสภาพความเป็นชายหาด/พื้นที่อนุรักษ์ ป่าไม้และพืชพรรณ/พื้นที่อนุรักษ์ วิถีชีวิตและวัฒนธรรม) ☒ 2. พื้นที่บริการและจัดการ	หลัก 1. อบจ. ตราด 2. อบต. ไม้รูด 3. ผู้นำชุมชนในตำบลไม้รูด 4. สถาบันการศึกษา 5. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง สนับสนุน 1. สผ. 2. ทสจ. ตราด 3. กรมเจ้าท่า (สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาตราด)		✓	✓

แผนงาน/แผนการบริหารจัดการ/กิจกรรม	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	พื้นที่ดำเนินการ/พื้นที่เป้าหมาย		หน่วยงาน/ องค์กรที่เกี่ยวข้อง	ระยะเวลาดำเนินการ (ปี)		
		ขยายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต)	หาดบานชื่น		1-2 ปี	3-4 ปี	ภายใน 5 ปี
				4. สำนักงานธนารักษ์ พื้นที่ตราด 5. อพท. 6. สำนักงานเขต พัฒนาเศรษฐกิจ พิเศษตราด 7. กรมการท่องเที่ยว 8. กรมป่าไม้ โดย สำนักงานป่าไม้ จังหวัดตราด 9. สำนักงานพัฒนา ชุมชนจังหวัดตราด 10. วัฒนธรรมจังหวัด ตราด 11. สำนักงานโยธา ธิการและผังเมือง จังหวัดตราด 12. หน่วยอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและ ศิลปกรรม ท้องถิ่นจังหวัดตราด			

แผนงาน/แผนการบริหารจัดการ/กิจกรรม	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	พื้นที่ดำเนินการ/พื้นที่เป้าหมาย		หน่วยงาน/ องค์กรที่เกี่ยวข้อง	ระยะเวลาดำเนินการ (ปี)		
		ชายหาดสุขสำราญ (ไม่รู้ต)	หาดบ้านหิน		1-2 ปี	3-4 ปี	ภายใน 5 ปี
6. แผนงานด้านอื่น ๆ							
โครงการเฝ้าระวัง และลดอุบัติเหตุทางบกและทางน้ำในพื้นที่ให้กับชุมชนและนักท่องเที่ยว <u>กิจกรรม</u> (1) รวบรวมข้อมูลสถิติการเกิดอุบัติเหตุทางบกและทางน้ำในพื้นที่ (2) จัดทำแผน กำหนดมาตรการในการป้องกันเฝ้าระวัง และลดอุบัติเหตุทางบกและทางน้ำในพื้นที่ (3) จัดกิจกรรมให้ความรู้ในการเฝ้าระวัง และลดอุบัติเหตุทางบกและทางน้ำในพื้นที่ให้กับชุมชนและนักท่องเที่ยว	เพื่อเฝ้าระวัง และลดอุบัติเหตุทางบกและทางน้ำในพื้นที่ให้กับชุมชนและนักท่องเที่ยว	☒ 1. พื้นที่อนุรักษ์ (พื้นที่อนุรักษ์ที่คงสภาพความเป็นชายหาด/พื้นที่อนุรักษ์ ป่าไม้และพืชพรรณ/พื้นที่อนุรักษ์ วิถีชีวิตและวัฒนธรรม) ☒ 2. พื้นที่บริการ และจัดการ	☒ 1. พื้นที่อนุรักษ์ (พื้นที่อนุรักษ์ ที่คงสภาพความเป็นชายหาด/พื้นที่อนุรักษ์ ป่าไม้และพืชพรรณ/พื้นที่อนุรักษ์ วิถีชีวิตและวัฒนธรรม) ☒ 2. พื้นที่บริการและจัดการ	หลัก 1. อดต. ไม่รู้ต 2. อบจ. ตราด 3. ผู้นำชุมชนในตำบลไม่รู้ต 4. กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สนับสนุน 1. กรมเจ้าท่า (สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาตราด) 2. ทสจ. ตราด 3. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	✓	✓	✓

บทที่ 7

ข้อเสนอแนวทางการดำเนินงานต่อไป

7.1 ข้อเสนอเชิงนโยบายพื้นที่ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

1) การป้องกันและแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง

จากข้อมูลของหาดทรายแก้ว หาดสุขสำราญ และหาดบานชื่น ซึ่งตั้งอยู่ในระบบหาดแหลมกลัด ระบบหาดหาดไม้รูด-หาดราชารุณย์ และระบบหาดบ้านคลองสน-หาดบานชื่น ตามลำดับ มีอัตราการเปลี่ยนแปลงชายฝั่งของระบบหาด ระหว่างปี พ.ศ. 2553–2565 มากถึง -3.01 ± 0.39 -5.23 ± 0.59 และ -3.01 ± 0.69 เมตรต่อปี ตามลำดับ (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2566) ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและเศรษฐกิจของประเทศอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งจากความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศที่เพิ่มขึ้นและการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งที่ไม่เหมาะสมจนทำให้เกิดผลกระทบต่อเนื่องไปยังพื้นที่ข้างเคียงอื่น ๆ

นอกจากนี้ ข้อมูลจากการสำรวจทิศทางและกระแสน้ำชายฝั่งและข้อมูลธรณีวิทยาภาพถ่ายพื้นทะเล (กองเทคโนโลยีธรณี, 2564) พบว่า ชายหาดบริเวณตำบลไม้รูดมีการเคลื่อนที่ของตะกอนทรายมาสะสมบริเวณชายฝั่งในช่วงมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและในช่วงฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ เนื่องจากกระแสน้ำจะมีความเร็วเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายตะกอนทรายชายฝั่งออกไปสะสมด้านนอกในทิศตะวันตกเฉียงเหนือ จึงมีข้อควรระวังหากมีการก่อสร้างโครงสร้างป้องกันชายฝั่ง จำเป็นต้องมีการสร้างให้สอดคล้องกับการเคลื่อนที่ของกระแสน้ำเพื่อไม่ให้เกิดการขัดขวางการเคลื่อนที่ของตะกอนสู่ชายฝั่ง

ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 16 มกราคม 2561 เรื่อง แนวทางการจัดทำแผนงาน/โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง ได้กำหนดแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งไว้ 4 แนวทาง โดยมุ่งเน้นให้นำแนวทางที่สอดคล้องกับกระบวนการทางธรรมชาติมาใช้ในการแก้ไขปัญหา ก่อน เป็นลำดับแรก เพื่อลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อชายฝั่งจากการดำเนินการใด ๆ และเพื่อให้ชายฝั่งสามารถกลับเข้าสู่สภาพสมดุลได้อย่างยั่งยืน ซึ่งแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง 4 แนวทางดังกล่าว มีรายละเอียดดังนี้

1.1) การปรับสมดุลชายฝั่งโดยธรรมชาติ (Coastal equilibrium by natural processes) คือ การคงไว้ซึ่งสภาวะสมดุลพลวัตหรือกระบวนการชายฝั่งตามธรรมชาติ เพื่อปล่อยให้ชายฝั่งที่เกิดการกัดเซาะได้มีการปรับสมดุลและฟื้นคืนสภาพธรรมชาติด้วยตนเอง โดยการออกมาตรการรักษาความสมบูรณ์ของสภาพธรรมชาติชายฝั่งและการกำหนดไม่ให้มีกิจกรรมของมนุษย์เข้าไปเกี่ยวข้องหรือรบกวนเสถียรภาพของชายฝั่ง เช่น

การไม่ดำเนินการใด ๆ เพื่อปล่อยให้ชายฝั่งที่เกิดการกัดเซาะได้มีการปรับเข้าสู่สมดุลตามธรรมชาติ การกำหนดพื้นที่ถอยร่น เพื่อป้องกันผลกระทบจากการกัดเซาะชายฝั่งที่จะมีต่อมนุษย์ เศรษฐกิจ และสังคม หรือการออกมาตราการคุ้มครองพื้นที่ชายฝั่ง เป็นต้น

1.2) การฟื้นฟูเสถียรภาพชายฝั่ง (Coastal rehabilitation) คือ การดำเนินการใด ๆ เพื่อให้ชายฝั่งที่ถูกกัดเซาะไปแล้วฟื้นคืนสภาพเดิมตามธรรมชาติ และสามารถกลับมาให้บริการของระบบนิเวศ (Ecosystem service) ได้เหมือนธรรมชาติ เช่น การปลูกป่าชายเลน ป่าชายหาด เพื่อสร้างเสถียรภาพให้กับชายฝั่ง การฟื้นฟูชายหาด ด้วยการเติมทรายชายหาดเพื่อให้สามารถกระจายแรงคลื่นและลดความเสี่ยงต่อการกัดเซาะชายฝั่งรวมทั้งการปักเสาดักตะกอนเพื่อฟื้นฟูป่าชายเลน เป็นต้น

1.3) การป้องกันปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง (Coastal erosion protection) คือ การดำเนินกิจกรรมใด ๆ เพื่อป้องกันพื้นที่ชายฝั่งที่มีการกัดเซาะให้มีอัตราการกัดเซาะลดลง ทั้งการดำเนินการในรูปแบบสอดคล้องหรือเลียนแบบธรรมชาติ เช่น การฟื้นฟูชายหาด การปักเสาดักตะกอนเพื่อปลูกป่าชายเลน ตลอดจนการดำเนินการโดยใช้รูปแบบที่เป็นโครงสร้างทางวิศวกรรม เช่น เขื่อนกันคลื่นนอกชายฝั่ง รอดักทราย เขื่อนป้องกันตลิ่งริมทะเล และกำแพงป้องกันคลื่นริมชายหาด เป็นต้น

1.4) การแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง (Coastal erosion solution) คือ การดำเนินกิจกรรมใด ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งในบริเวณชายฝั่งที่ถูกกัดเซาะ ทั้งการใช้รูปแบบที่สอดคล้องธรรมชาติและเลียนแบบธรรมชาติ หรือใช้โครงสร้างทางวิศวกรรม ตลอดจนการแก้ไขที่ต้นเหตุของปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง เช่น การรื้อถอนโครงสร้างหรือปรับปรุงรูปแบบสิ่งก่อสร้างที่ขวางการเคลื่อนที่ของตะกอนชายฝั่ง การปลูกป่า และการถ่ายเททราย เป็นต้น

ภายใต้แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง 4 แนวทาง จำแนกออกได้เป็น 3 มาตรการ และ 8 รูปแบบ ดังนี้

มาตรการสีขาว (White measure) หมายถึง การดำเนินงานเพื่อลดผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนที่อาจเกิดขึ้นจากการกัดเซาะชายฝั่ง ได้แก่ การกำหนดพื้นที่ถอยร่น

มาตรการสีเขียว (Green measures) หมายถึง การดำเนินงานเพื่อรักษาเสถียรภาพชายฝั่งโดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบกับพื้นที่ข้างเคียง โดยเหมาะกับบริเวณที่มีชายฝั่งทะเลแบบปิด คลื่นขนาดเล็กชายฝั่งมีความลาดชันต่ำ ได้แก่ การปลูกป่า (ป่าชายเลน/ป่าชายหาด) การฟื้นฟูชายหาด (การถ่ายเททราย/การเติมทราย) การปักเสาดักตะกอนเพื่อปลูกป่าชายเลน (ปักไม้ไผ่/เสาคอนกรีตหรือวัสดุอื่น ๆ)

มาตรการสีเทา (Gray measures) หมายถึง การดำเนินงานเพื่อรักษาเสถียรภาพชายฝั่ง โดยใช้โครงสร้างทางวิศวกรรม โดยเหมาะกับบริเวณชายฝั่งทะเลเปิด คลื่นขนาดใหญ่ ชายฝั่งมีความลาดชันสูง ได้แก่

เขื่อนกันคลื่นนอกชายฝั่ง รอดักทราย เขื่อนป้องกันตลิ่งริมทะเล กำแพงป้องกันคลื่นริมชายหาด การรื้อถอนโครงสร้างหรือสิ่งก่อสร้างที่ขวางการเคลื่อนที่ของตะกอนชายฝั่ง

2) พื้นที่แหล่งทรัพยากรทรายในทะเล

จากข้อมูลธรณีวิทยาภาพถ่ายพื้นที่ทะเลและการวิเคราะห์ตะกอนทางธรณีเคมี (กองเทคโนโลยีธรณี, 2564) พบว่า แหล่งทรายนอกชายฝั่ง เป็นแหล่งทรายในทางน้ำโบราณ ซึ่งปิดทับด้วยตะกอนบกและตะกอนทะเลหนา มากกว่า 9 เมตร ถือเป็นแหล่งที่ไม่มีศักยภาพและความคุ้มค่าในการนำขึ้นมาใช้ และไม่พบแหล่งทรายนอกชายฝั่งพื้นผิวบริเวณใกล้เคียงที่มีศักยภาพที่จะนำมาใช้แก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งด้วยวิธีการเติมทรายชายหาดในพื้นที่

3) การเผ่าระวางพื้นที่ปนเปื้อนสารพิษโลหะหนักในตะกอนพื้นทะเล

จากข้อมูลการวิเคราะห์ตะกอนพื้นทะเล (กองเทคโนโลยีธรณี, 2564) พบว่ามี 6 ธาตุ คือ สารหนู โครเมียม และทองแดง มีค่าเกินเกณฑ์มาตรฐานกรมควบคุมมลพิษ ส่วนแคดเมียม โคบอลต์ และนิกเกิล มีค่าเกินเกณฑ์มาตรฐานของนานาชาติ โดยพบสะสมตัวปริมาณสูงสัมพันธ์กับตะกอนแม่น้ำและแหล่งชุมชน ริมแม่น้ำและชายฝั่ง ดังนั้น การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจำพวกหอยนางรม หอยแมลงภู่ และสัตว์หากินหน้าดินตามธรรมชาติ จำพวกกุ้ง กุ้ง หอยแครง จึงต้องมีการเผ่าระวางหรือมีการติดตามว่าสัตว์น้ำเหล่านี้จะมีสารโลหะหนักปนเปื้อนเกินเกณฑ์มาตรฐานสัตว์น้ำที่กำหนดหรือไม่ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคผ่านห่วงโซ่อาหารและส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนต่อไป

7.2 ข้อเสนอแนะภาพรวมในการบริหารจัดการพื้นที่แหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ประเภทชายหาดในพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออก

การบริหารจัดการแหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ประเภทชายหาดในพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออก การดำเนินการจะต้องมีระบบของการบริหารจัดการแหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความต่อเนื่อง โดยจะต้องดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

1) ประเมินสถานภาพของแหล่งธรรมชาติประเภทชายหาดในพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออก โดยใช้คู่มือการจัดการแหล่งธรรมชาติประเภทชายหาด (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2545)

2) ประกาศและประชาสัมพันธ์ให้ทราบโดยทั่วกันว่าพื้นที่ใดเป็นแหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ประเภทชายหาดในพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออก โดยเฉพาะหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเข้าใช้พื้นที่ดังกล่าว

3) สร้างเครือข่ายองค์กรระดับพื้นที่ ในพื้นที่เพื่อดูแลแหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์คงสภาพเดิม หรือไม่ถูกทำลาย และให้มีการรายงานเข้าสู่ส่วนกลางเพื่อการรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่อง

4) ส่งเสริมและสนับสนุนให้แหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ประเภทชายหาดในพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นมรดกทางธรรมชาติของจังหวัด เพื่อให้คนในพื้นที่ได้ตระหนักถึงความสำคัญและภาคภูมิใจในทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของจังหวัดตนเอง

5) ให้ท้องถิ่นและรวมถึงนักวิชาการในท้องถิ่น ศึกษาหาแหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์เพิ่มเติมทั้งในด้านการจัดตั้งเป็นแหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ประเภทชายหาดแหล่งใหม่ หรือการขยายขอบเขตแหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ประเภทชายหาด โดยใช้คู่มือการจัดการแหล่งธรรมชาติฯ แล้วประกาศให้มีผลใช้บังคับ

7.3 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่แหล่งธรรมชาติประเภทชายหาด

แหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ประเภทชายหาด ปัจจุบันเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ได้รับความนิยมสูงจากนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวที่ขาดการวางแผนและดูแลที่เหมาะสมสามารถส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศชายฝั่งอย่างรุนแรง เช่น การกัดเซาะชายฝั่ง การทำลายแนวปะการัง และปัญหาขยะทะเล ดังนั้น การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาดควรคำนึงถึงความยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และธรรมชาติ โดยข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่แหล่งธรรมชาติประเภทชายหาด มีดังนี้

7.3.1 การวางแผนและการจัดการพื้นที่อย่างยั่งยืนในพื้นที่แหล่งธรรมชาติประเภทชายหาด ในการพัฒนาการท่องเที่ยวควรเริ่มจากการ

1) วางแผนพื้นที่อย่างรอบคอบ เพื่อควบคุมการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ชายฝั่งอย่างเป็นระบบ มีการแบ่งโซนพื้นที่การใช้ประโยชน์อย่างชัดเจน เช่น โซนสำหรับกิจกรรมทางน้ำ โซนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และโซนสำหรับบริการนักท่องเที่ยว เพื่อป้องกันการรบกวนสิ่งมีชีวิตในธรรมชาติ และลดผลกระทบจากกิจกรรมที่เข้มข้น

2) การศึกษาขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว (Carrying Capacity) เพื่อป้องกันไม่ให้อาณาเขตเกินกว่าที่ธรรมชาติจะรองรับได้ โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศ และคุณภาพประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว

3) การวางแผนฟื้นฟูระบบนิเวศ เช่น การปลูกป่าชายเลน การฟื้นฟูแนวปะการัง และการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง

7.3.2 การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่แหล่งธรรมชาติประเภทชายหาด ด้วยการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นแนวทางที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อม และเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในระบบนิเวศชายฝั่งสามารถดำเนินการได้ ดังนั้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่แหล่งธรรมชาติประเภทชายหาด สามารถดำเนินการได้ดังนี้

- 1) การพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวที่มีผลกระทบน้อย เช่น เส้นทางศึกษาธรรมชาติ การดำน้ำแบบไม่สัมผัสปะการัง การดูนก และการเก็บขยะชายหาด
- 2) การจัดทำป้ายให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตทางทะเล ความสำคัญของระบบนิเวศ และการปฏิบัติตัวที่เป็นมิตรกับธรรมชาติ
- 3) การฝึกอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นให้สามารถถ่ายทอดความรู้เชิงสิ่งแวดล้อมแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเพิ่มคุณค่าในการท่องเที่ยว

7.3.3 การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อม โดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่แหล่งธรรมชาติประเภทชายหาด เช่น

- 1) การติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสียและจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพในพื้นที่แหล่งธรรมชาติประเภทชายหาด เพื่อลดการปล่อยของเสียลงสู่ทะเล
- 2) การใช้พลังงานสะอาดในพื้นที่แหล่งธรรมชาติประเภทชายหาด เช่น แผงโซลาร์เซลล์ในรีสอร์ตหรือศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เพื่อประหยัดพลังงานและลดมลภาวะ
- 3) การส่งเสริมการใช้วัสดุที่ย่อยสลายได้และการงดใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวในกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น หลอดพลาสติก ถังหิ้ว และภาชนะบรรจุอาหาร ในพื้นที่แหล่งธรรมชาติประเภทชายหาด

7.3.4 การมีส่วนร่วมของชุมชนและการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งธรรมชาติประเภทชายหาด ซึ่งพื้นที่ชายหาดอันเป็นแหล่งท่องเที่ยวจะยั่งยืนได้ก็ต่อเมื่อคนในพื้นที่มีความเข้าใจ และเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ข้อเสนอแนะเพื่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ได้แก่

- 1) การส่งเสริมบทบาทของชุมชนท้องถิ่น ในการเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว เช่น การจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครดูแลชายหาด การทำโฮมสเตย์เชิงอนุรักษ์ หรือการเป็นผู้จัดกิจกรรมเรียนรู้
- 2) การสร้างรายได้ให้ชุมชนจากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนเห็นคุณค่าของการดูแลทรัพยากร โดยเฉพาะพื้นที่แหล่งธรรมชาติประเภทชายหาด

3) การให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกแก่ทั้งผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว ผ่านการจัดกิจกรรม เวิร์กช็อป หรือสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ทั้งแบบออนไลน์และตามจุดประชาสัมพันธ์ต่างในพื้นที่แหล่งธรรมชาติประเภทชายหาด

7.3.5 การบังคับใช้กฎหมายและมาตรการควบคุมอย่างเข้มงวด ปัจจุบันทั้งหน่วยงานในพื้นที่ที่รับผิดชอบหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่แหล่งธรรมชาติประเภทชายหาด จะมีการดำเนินการในหลากหลายกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่แหล่งธรรมชาติประเภทชายหาด อย่างไรก็ตามมักจะพบปัญหาในพื้นที่ต่าง ๆ เกิดขึ้นเสมอ ดังนั้นแม้จะมีแนวทางที่ดีเพียงใด หากไม่มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง ย่อมไม่สามารถควบคุมผลกระทบได้ เช่น การออกระเบียบข้อบังคับในพื้นที่เฉพาะ เช่น ห้ามจอดเรือในแนวปะการัง ห้ามก่อสร้างอาคารในเขตชายฝั่ง การตั้งหน่วยงานตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม อย่างสม่ำเสมอ และการมีบทลงโทษที่ชัดเจนและจริงจัง ต่อผู้ละเมิดกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง ๆ ของพื้นที่นั้น ๆ เช่น การปรับเงิน การเพิกถอนใบอนุญาต หรือการฟ้องร้องทางกฎหมาย

7.4 ข้อเสนอแนะแนวทางการสร้างแรงจูงใจให้เกิดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่แหล่งธรรมชาติประเภทชายหาด

การสร้างแรงจูงใจถือเป็นกลไกสำคัญในการกระตุ้นให้ทุกภาคส่วนหันมาใส่ใจ และร่วมกันส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในพื้นที่แหล่งธรรมชาติประเภทชายหาด ซึ่งเป็นระบบนิเวศที่เปราะบางและต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิด แนวทางต่อไปนี้อาจใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีของนักท่องเที่ยว ชุมชน และผู้ประกอบการ

7.4.1 ผลักดันให้พื้นที่ชายหาดกลายเป็น “มรดกของจังหวัด” การผลักดันให้พื้นที่แหล่งธรรมชาติประเภทชายหาดกลายเป็นพื้นที่อนุรักษ์หรือแหล่งมรดกของจังหวัด เป็นการยกระดับคุณค่าของแหล่งธรรมชาติให้เป็นที่ตระหนักและภาคภูมิใจในระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัด ทั้งยังช่วยส่งเสริมให้ชายหาดมีสถานะพิเศษทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนและหน่วยงานท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแล สามารถขอรับงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐได้มากขึ้น ทั้งในด้านการอนุรักษ์ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และจัดกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือทางการตลาด ช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม เช่น นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

7.4.2 การให้ความสำคัญกับการจัดการขยะ โดยต้องให้ความสำคัญกับการจัดการขยะอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม การจัดการขยะที่ดีเป็นหัวใจของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เพราะขยะจากนักท่องเที่ยวและกิจกรรมในพื้นที่ชายฝั่งเป็นหนึ่งในปัญหาสำคัญที่ทำลายสิ่งแวดล้อม ซึ่งแนวทางในการจัดการขยะ เช่น การติดตั้งระบบคัดแยกขยะตามจุดท่องเที่ยวสำคัญ พร้อมป้ายให้ความรู้ที่เข้าใจง่าย การจัดโครงการ “ชายหาดสะอาด” (Clean Beach) ร่วมกับชุมชนและผู้ประกอบการ เพื่อรณรงค์ให้ลดขยะและเก็บขยะอย่างต่อเนื่อง การบังคับใช้มาตรการลด

พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว โดยเฉพาะในร้านค้า โรงแรม และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว ตัวอย่างเช่น ชายหาดหัวหินที่มีความโดดเด่นในการสร้างความร่วมมือในการจัดการขยะในพื้นที่แหล่งธรรมชาติประเภทชายหาดของคนในพื้นที่ทั้งหน่วยงานดูแลพื้นที่ ชุมชนและผู้ประกอบการ

7.4.3 การให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อเป้าหมายในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการเริ่มต้นจากความรู้และความเข้าใจ เช่น การผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น ป้าย ความรู้ คลิปวิดีโอ หรือแอปพลิเคชัน ที่อธิบายพฤติกรรมที่เหมาะสม เช่น ไม่เหยียบปะการัง ไม่ให้อาหารสัตว์ทะเล การจัดอบรมหรือกิจกรรมเวิร์กช็อปให้กับผู้ประกอบการ เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น และมัคคุเทศก์ เพื่อให้ทุกฝ่ายมีแนวทางปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ทั้งยังต้องส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น ทัวร์เชิงอนุรักษ์ การเก็บขยะ หรือการเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูชายหาด

7.4.4 จัดหาผู้ประสานงาน และจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวรักษาสิ่งแวดล้อมการมี “ผู้ประสานงานท้องถิ่น” ที่ทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการเชื่อมโยงระหว่างชุมชน นักท่องเที่ยว และภาครัฐ จะช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น และจัดตั้ง “เครือข่ายผู้ดูแลชายหาด” ที่ประกอบด้วยชุมชน อาสาสมัคร และเยาวชนในพื้นที่ เพื่อเป็นแนวหน้าในการดูแลและสื่อสารเรื่องสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง เช่น วันชายหาดปลอดขยะ เทศกาลท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หรือกิจกรรมเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Edutainment) โดยประสานความร่วมมือกับโรงเรียน มหาวิทยาลัย และองค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อเสริมกำลังด้านองค์ความรู้และทรัพยากร

7.4.5 การจตรบบรางวัลหรือการยกย่องเชิดชูผู้ปฏิบัติดีเด่น โดยเป็นการให้รางวัลเป็นอีกหนึ่งแรงจูงใจที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมที่ดีอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระดับบุคคลและองค์กร เช่น การมอบรางวัลหรือประกาศเกียรติคุณให้กับผู้ประกอบการที่ปฏิบัติตามแนวทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เช่น โรงแรมปลอดขยะ ร้านอาหารใช้ภาชนะย่อยสลาย หรือการจัดอันดับชายหาดที่สะอาดและมีการจัดการดี (Green Beach Award) เพื่อเป็นต้นแบบและกระตุ้นการแข่งขันเชิงบวก หรือการมอบรางวัลเชิงสัญลักษณ์ให้แก่นักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมดีต่อสิ่งแวดล้อม เช่น “นักท่องเที่ยวยั่งยืน” เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นทำตาม

ทั้งนี้การสร้างแรงจูงใจให้เกิดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมไม่ใช่เพียงแค่การรณรงค์ แต่ต้องอาศัยการวางแผนเชิงระบบ การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และการยกย่องเชิงบวกอย่างต่อเนื่อง เมื่อแนวทางเหล่านี้ได้รับการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม จะช่วยให้พื้นที่ชายหาดกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม ยั่งยืน และคงอยู่ได้ในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาที่ดิน. 2561. **ข้อมูลชุดดิน** มาตรฐาน 1 : 25,000 ปี 2561.
- กรมพัฒนาที่ดิน. 2564. **ข้อมูลการใช้ที่ดิน** มาตรฐาน 1 : 25,000 ปี 2564.
- กรมทรัพยากรธรณี. 2565. **ธรณีสัณฐานชายฝั่งทะเล** มาตรฐาน 1 : 250,000 ปี 2565.
- กรมทรัพยากรธรณี. 2566. **พื้นที่ศักยภาพแร่** มาตรฐาน 1 : 50,000 ปี 2566.
- กรมทรัพยากรธรณี. 2567. **หน่วยหิน** มาตรฐาน 1 : 250,000 ปี 2567.
- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. 2566. **สถานภาพการเปลี่ยนแปลงชายฝั่งทะเลในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ.2515-2565**. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรุงเทพฯ.
- ราชกิจจานุเบกษา. 2564. **ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง กำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำทะเล**. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 138 ตอนพิเศษ 245 ง. หน้า 136.
- สำนักจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม. 2560. **การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ**. บริษัท จอยบอย แอดเวอร์ไทซิ่ง จำกัด. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2542. **แหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ของภาคกลางและภาคตะวันออก**. พิมพ์ครั้งที่ 1. บริษัท คัมครองมรดกไทย จำกัด. 60 หน้า. กรุงเทพฯ
- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2545. **คู่มือการจัดการแหล่งธรรมชาติประเภทชายหาด**. โรงพิมพ์สินทวี. 85 หน้า. กรุงเทพฯ
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอคลองใหญ่. 2567. **รายงานข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานอำเภอคลองใหญ่**. จปฐ. กรมพัฒนาชุมชน.
- สำนักงานสถิติจังหวัดตราด. 2567. **สรุปสถานการณ์ท่องเที่ยวภายในประเทศ เป็นรายจังหวัด ข้อมูลเมื่อ 25 ธันวาคม 2565**. เข้าถึงได้จาก <https://trat.nso.go.th/about/vision-mission.html?view=article&id=36:dashboard-travel&catid=38:interactive-dashboard>
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). 2566. **แผนยุทธศาสตร์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง (พ.ศ. 2566 - 2570)**. เข้าถึงได้จาก https://www.dasta.or.th/uploads/file/2_0_2_3_1_1_1_7_0_1_1_4_0_0_6_2_ad0_ef9_c0_5_bbb_40f63b92.pdf
- องค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูด, 2567. **ประวัติความเป็นมาของตำบลไม้รูด**. เข้าถึงได้จาก <https://mairood.go.th/public/list/data/index/menu/1142> (วันที่สืบค้นข้อมูล 21 พฤษภาคม 2567)
- องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยยาง. 2567. **สภาพและข้อมูลพื้นฐาน**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://www.huaiyang.go.th/general3.php>

JAXA/METI. 2008. 12.5 m DEM ALOS PALSAR. Available Source: <https://search.asf.alaska.edu>, August 21, 2024

Forman, R. T. T., & Godron, M. (1986). Landscape ecology. New York, NY: John Wiley & Sons.

Taitakoo, D. (2005). khongsang choeng pariphum khong phum that kap kan wikhro lae kan sangbaepchamlong : kan thopthuan thang thruesadi khong krabuankan choeng pariman thang phum niwetwitthaya. (In Thai) [Landscape spatial structure and spatial analysis and modelling : A theoretical review of quantitative methods in landscape ecology]. Academic Journal of Architecture, Chulalongkorn University, 1/2005 (Landscape Architecture to the Society, Department of Landscape Architecture). Retrieved from <http://www.land.arch.chula.ac.th/pdf/landspatial.pdf>

กิตติกรรมประกาศ

คณะทำงานขอขอบคุณองค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด เป็นอย่างยิ่ง ที่ให้การสนับสนุนพื้นที่และอำนวยความสะดวกในการจัดทำแผนผังภูมินิเวศเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติประเภทชายหาดในพื้นที่หาดสุขสำราญ (ไม้รูด) และหาดบานชื่น และขอขอบคุณเป็นพิเศษต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ รวมถึงชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ที่ให้ความร่วมมืออำนวยความสะดวก และร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งมีส่วนสำคัญยิ่งต่อความสมบูรณ์ของแผนผังภูมินิเวศ ฯ ฉบับนี้ ความร่วมมือดังกล่าวเป็นพลังสำคัญในการส่งเสริมการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ชายฝั่งของตำบลไม้รูดต่อไป

คณะทำงาน

กันยายน 2567

กองจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ที่อยู่: 118/1 อาคารทิปโก้ 2 ถนนพระรามที่ 6 แขวงพญาไท
เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์/โทรสาร: 0 2265 6580
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์: thailandnaturalsites@onep.go.th

